

**Uchwała Nr XXXV/298/21
Rady Miejskiej w Brzostku
z dnia 27 sierpnia 2021 r.**

**w sprawie uchwalenia zmiany „Studium Uwarunkowań i Kierunków
Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. Nr 1372) oraz na podstawie art. 12 ust. 1 oraz art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 741 z późn. zm.),

**Rada Miejska w Brzostku
uchwala, co następuje:**

§1

Uchwała się zmianę „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek”, uchwalonego Uchwałą Nr XXVIII/249/2001 Rady Gminy Brzostek z dnia 30 marca 2001 r. i zmienionego uchwałą Nr XIX/135/12 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 30 sierpnia 2012 r., w zakresie zgodnym z Uchwałą Nr XVII/173/20 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 5 marca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek.

§2

1. Integralną częścią niniejszej uchwały są następujące załączniki:

- 1) **Załącznik nr 1** – tekst pt.: „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” - Część I - Uwarunkowania wraz z diagnozą,
- 2) **Załącznik nr 2** – tekst pt.: „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” - Część II - Kierunki,
- 3) **Załącznik nr 3** – rysunek nr 1: „Uwarunkowania i Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” w skali 1:10 000,
- 4) **Załącznik nr 4** – rysunek nr 2 „Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej Gminy Brzostek w skali 1:10 000.

2. Dane przestrzenne stanowią załącznik nr 5 do niniejszej uchwały.

§3

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brzostku.

§4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Marcin Sas

UZASADNIENIE

do uchwały w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek

Działając na podstawie art. 11 pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 741 z późn. zm.), Burmistrz Brzostku przedstawia Radzie Miejskiej w Brzostku do uchwalenia projekt zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek, przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/249/2001 Rady Gminy Brzostek z dnia 30 marca 2001 r. i zmienioną uchwałą Nr XIX/135/12 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 30 sierpnia 2012 r.

Do ww. opracowania przystąpiono z uwagi na potrzebę określenia kierunku przeznaczenia dla gruntów, dla których udokumentowano złoża naturalne – przeznaczenie pod wydobywanie górnictwa. W granicach złoża „Kłodawa” zostały udokumentowane złoża „Kłodawa-6”, „Kłodawa-7”, „Kłodawa-11”, „Kłodawa-12” i „Kłodawa-13”, a część z nich w trakcie sporządzania procedury zmiany studium i były ujęte kolejno: 1) na etapie wyłożenia do publicznego wglądu jako „w trakcie dokumentowania” oraz 2) na etapie uchwalania jako „udokumentowane” nie zmieniając uwarunkowań dla podejmowanych decyzji planistycznych.

I. Dane ogólne

- 1) Rada Miejska w Brzostku na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym w dniu 5 marca 2020 r. podjęła Uchwałę Nr XVII/173/20 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek wg załącznika graficznego nr 1 do powyższej uchwały;
- 2) Zakres zmiany Studium dotyczy niewielkiego obszaru Gminy Brzostek;
- 3) Projekt zmiany Studium został sporządzony w trybie art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 741 z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).
- 4) Na podstawie przeprowadzonej analizy i zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 741 z późn. zm.), w Studium przyjęto rozwiązania w zakresie kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.

II. Wnioski

- 1) Część graficzna (rysunki Studium) jest sporządzona na mapie w skali 1:10000, pochodzącej z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, zgodnie z §5 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).
- 2) Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 741 z późn. zm.), do Uchwały uchwalającej zmianę Studium załącza się wymagane załączniki:
  - a) Załącznik nr 1 – tekst pt.: „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” - Część I - Uwarunkowania wraz z diagnozą,
  - b) Załącznik nr 2 – tekst pt.: „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” - Część II - Kierunki,
  - c) Załącznik nr 3 – rysunek nr 1: „Uwarunkowania i Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” w skali 1:10 000,
  - d) Załącznik nr 4 – rysunek nr 2 „Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej Gminy Brzostek w skali 1: 10000.

Zgodnie z art. 67a ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) dane przestrzenne stanowią załącznik Nr 5 do ww. Uchwały.

W związku z brakiem zgłoszonych uwag do projektu zmiany studium nie rozstrzyga się w sprawie rozpatrzenia uwag nieuwzględnionych i nie załącza się stosownego załącznika do uchwały.

Przedkładany do uchwalenia projekt zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek nie narusza przepisów odrębnych i nie pozostaje w sprzeczności z interesem publicznym oraz uwzględnia wymogi ochrony środowiska.

BURMISTRZ

Wojciech Staniszewski

MGGP S.A.
33-100 Tarnów
ul. Kaczkowskiego 6

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr ..... Rady Miejskiej w Brzostku
z dnia ..... r. w sprawie uchwalenia zmiany
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania
Przestrzennego Gminy Brzostek

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY BRZOSTEK**

**CZĘŚĆ I
UWARUNKOWANIA WRAZ Z DIAGNOZĄ**

Tarnów, sierpień 2012 r., *zmiana 2020 r.*

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRZOSTEK

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA WRAZ Z DIAGNOZA

Zespół projektowy studium

Główny projektant:

mgr inż. arch. Jolanta Pawlus

(uprawniona w zakresie projektowania
w planowaniu przestrzennym Nr 1353/94)

Zagadnienia programowe: inż. Maria Tonia

Zagadnienia przestrzenne: mgr inż. arch. Barbara Knapik

Opracowanie graficzne: zespołowe

Aktualizacji UWARUNKOWAŃ dokonał zespół projektowy studium Biura Planowania Przestrzennego MGGP S.A.

Dyrektor Biura Planowania Przestrzennego

mgr inż. arch. Małgorzata Przybysz-Ławnicka

(członek Południowej Okręgowej Izby Urbanistów
w Katowicach nr KT-252,
uprawnienia urbanistyczne nr 1644)

Główny projektant:

mgr inż. arch. Anna Jaśkiewicz-Mróż

(członek Południowej Okręgowej Izby Urbanistów
w Katowicach nr KT- 382)

mgr inż. arch. Renata Gevorgyan

mgr Maria Mierzwa

mgr Arkadiusz Kosiaty

mgr inż. Marta Rydzik

mgr Marcin Podlódowski

mgr inż. Paulina Gębiś

mgr inż. arch. Agata Korzeniowska

ZMIANA SUiKZP

GOGAPROJEKT Urbanistyka Sp. z o.o., 33-100 Tarnów ul. Sokoła 7

Zespół autorski:

mgr inż. arch. Małgorzata Przybysz – Ławnicka - główny projektant

inż. Rafał Karwat

mgr Karolina Podlódowska

mgr Marcin Podlódowski

inż. Krystian Sitko

Zmiany wprowadzone do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek uchwałą Rady Miejskiej w Brzostku nr ..... z dnia ..... 2021 r. zostały opisane kolorem czerwonym i kursywą na str. nr 34, 53, 68, 73 i 74.

Spis treści:

1. WPROWADZENIE	8
2. ZEWNĘTRZNE POWIĄZANIA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNE	11
2.1. PODSTAWOWE INFORMACJE I DANE O GMINIE BRZOSTEK	11
2.2. CHARAKTERYSTYKA POWIĄZAŃ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNYCH GMINY BRZOSTEK	14
2.2.1. Powiązania wynikające z naturalnych warunków środowiskowych.....	14
2.2.2. Powiązania w zakresie infrastruktury technicznej.....	15
2.2.3. Powiązania komunikacyjne.....	15
2.2.4. Związki z ośrodkami o określonych dominujących funkcjach, mających wpływ na gminę.....	16
3. PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENU	18
3.1. PRZEZNACZENIA TERENU	18
3.2. ZAGOSPODAROWANIE TERENU - SIEĆ OSADNICZA.....	18
3.3. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA JEDNOSTEK OSADNICZYCH.....	19
3.4. OCENA ROZWOJU OSADNICTWA	22
3.5. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW	27
4. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU OSADNICTWA I ZAGOSPODAROWANI TERENU	30
5. ŚRODOWISKO NATURALNE	32
5.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE.....	32
5.2. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	32
5.2.1. Budowa geologiczna.....	32
5.2.2. Złoża kruszyw naturalnych.....	33
5.2.3. Rzeźba terenu	35
5.2.4. Klimat lokalny i waloryzacja klimatyczna	36
5.2.5. Warunki hydrogeologiczne.....	39
5.2.6. Użytkowe poziomy wodonośne.....	39
5.2.7. Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 433 „Dolina rzeki Wisłoka”.....	41
5.2.8. Wody powierzchniowe	41
5.2.9. Gleby	43
5.2.10. Bioróżnorodność szaty roślinnej i fauny.....	44
5.3. ZAGROŻENIA	52
5.3.1. Zagrożenia naturalne.....	52
5.3.1.1. Zagrożenia ruchami masowymi.....	52
5.3.1.2. Zagrożenia powodziowe	52
5.3.2. Zagrożenia antropogeniczne	53
5.3.2.1. Zanieczyszczenie atmosfery i degradacja klimatu lokalnego	53
5.3.2.2. Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych.....	55
5.3.2.3. Zagrożenia pokrywy glebowo-roślinnej	56
5.3.2.4. Zagrożenia środowiska przez hałas	57
5.3.2.5. Pola elektromagnetyczne.....	58
5.4. TERENY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	58
5.4.1. Park Krajobrazowy.....	58
5.4.2. Obszar sieci ekologicznej Natura 2000.....	59
5.4.3. Rezerваты.....	59
5.4.4. Projektowany rezerwat „Dęborzyn”.....	60
5.4.5. Pomniki przyrody	60
5.4.6. Lasy ochronne	60
5.4.7. Ochrona gatunkowa.....	62
5.4.8. Korytarze ekologiczne	68
5.4.9. Gleby chronione.....	68
6. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZASOBÓW I STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	69
7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	75
7.1. RYS HISTORYCZNY	75
7.2. ZASOBY KULTUROWE GMINY BRZOSTEK	81
7.2.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków – charakterystyka	81
7.2.2. Stanowiska archeologiczne	107
7.2.3. Krajobraz kulturowy	115
8. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTKÓW I DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	117
9. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	121

9.1 LUDNOŚĆ.....	121
9.1.1. Potencjał ludnościowy i jego zmiany.....	121
9.1.2. Struktura wiekowa ludności	126
9.2 RYNEK PRACY	126
9.2.1. Pracujący w gospodarce narodowej	126
9.2.2. Bezrobocie.....	127
9.3 MIESZKALNICTWO	131
9.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	135
9.4.1. Zdrowie i opieka społeczna.....	135
9.4.2. Ośrodki i domy pomocy społeczne	136
9.4.3. Oświata i wychowanie	138
9.4.4. Kultura	142
10. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW:.....	146
11. SYSTEMY KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	150
11.1. KOMUNIKACJA	150
11.1.1. Komunikacja drogowa	150
11.1.2. Komunikacja autobusowa i mikrobusem	153
11.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	153
11.2.1. Zapotrzebowanie na wodę.....	153
11.2.2. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków.....	154
11.2.3. Gospodarka odpadami	154
11.2.4. Elektroenergetyka.....	156
11.2.5. Zapotrzebowanie na gaz	157
11.2.6. Odwierty gazu.....	157
11.2.7. Telekomunikacja.....	157
11.2.8. Ciepłownictwo.....	158
11.2.9. Melioracja i stan regulacji rzek.....	158
11.2.10. Cementnictwo.....	158
12. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	160
13. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	163
13.1. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ.....	163
13.2. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA W RUCHU DROGOWYM	163
13.3. ZAGROŻENIE POŻAROWE I MIEJSCOWE	164
13.4. ZAGROŻENIE POWODZIOWE.....	165
13.5. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI	166
14. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	167
15. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	169
15.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	169
15.2. ROLNICTWO.....	172
15.2.1. Warunki przyrodnicze	172
15.2.2. Struktura użytkowania gruntów.....	176
15.2.3. Produkcja rolna.....	178
15.2.4. Struktura agrarna.....	179
15.2.5. Charakterystyka rolnictwa - jako działalności gospodarczej	180
15.3. LEŚNICTWO	180
15.4. TURYSTYKA I REKREACJA	187
16. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	192
17. STAN PRAWNY GRUNTÓW	197
18. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH	199
19. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	201
20. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU	202

Spis tabel:

Tabela 1. Gmina Brzostek – podstawowe dane za rok 2010	13
Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów.	13
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe	13
Tabela 4. Charakterystyka sołectw gminy Brzostek	19
Tabela 5. Ruch budowlany w latach 2006 - 20011 (wg wydanych decyzji wz w sołectwach)	22
Tabela 6. Ruch budowlany w sołectwach w latach 2006 - 20011 (wg wydanych pozwoleń na budowę)	22
Tabela 7. Zbiorcze zestawienie wydanych w l. 2006 - poł. 20011 pozwoleń na budowę	23
Tabela 8. Zbiorcze zestawienie wydanych w latach 2006 - 20011 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w gm. Brzostek	24
Tabela 9. Użytkowanie gruntów w gminie Brzostek (powierzchnie w ha).	27
Tabela 10. Gatunki chronione występujące w rezerwacie Kamera”	59
Tabela 11. Wykaz istniejących pomników w gminie Brzostek:	60
Tabela 12. Chronione gatunki roślin	62
Tabela 13. Chronione gatunki zwierząt	63
Tabela 14. Ewidencja zabytków architektury i budownictwa gminy Brzostek.	81
Tabela 15. Struktura substancji zabytkowej gminy Brzostek - lipiec 2011 r.	107
Tabela 16. Indeks stanowisk archeologicznych w obszarze gminy Brzostek wg sołectw	108
Tabela 17. Podział chronologiczny obiektów archeologicznych	112
Tabela 18. Ilość stanowisk archeologicznych wg sołectw w gminie Brzostek	114
Tabela 19. Rozwój ludności gminy Brzostek w latach 2000-2010	121
Tabela 20. Rozwój ludności gm. Brzostek wg jednostek osadniczych *	122
Tabela 21. Ruch naturalny ludności gm. Brzostek	124
Tabela 22. Migracje wewnętrzne – kierunki migracji ludności gm. Brzostek	125
Tabela 23. Struktura wiekowa ludności gm. Brzostek	126
Tabela 24. Pracujący w głównym miejscu pracy w latach 2000-2010 r. w gm. Brzostek	126
Tabela 25. Bezrobocie w gm. Brzostek na przestrzeni lat 2003-2009.	127
Tabela 26. Przestrzenne rozmieszczenie bezrobocia w gm. Brzostek (stan na 31.05.2011).	127
Tabela 27. Stopa bezrobocia w latach 2003-2009 r. w gm. Brzostek	128
Tabela 28. Bezrobotni wg wykształcenia w gminie Brzostek (stan na 31.05.2011)	128
Tabela 29. Bezrobotni wg wieku w gminie Brzostek (stan na 31.05.2011)	129
Tabela 30. Bezrobotni wg stażu pracy w gminie Brzostek (stan na 31.05.2011)	129
Tabela 31. Bezrobotni wg czasu pozostawiania bez pracy w gm. Brzostek (stan na 31.05.2011).	129
Tabela 32. Charakterystyka bezrobotnych w gminie Brzostek	130
Tabela 33. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych gm. Brzostek	131
Tabela 34. Zasoby mieszkaniowe gminy Brzostek – struktura wg ilości izb	131
Tabela 35. Powierzchnia użytkowa mieszkań w gm. Brzostek	131
Tabela 36. Struktura zasobów mieszkaniowych gm. Brzostek wg własności w 2007 r.	132
Tabela 37. Budynki zamieszkałe według okresu budowy	133
Tabela 38. Placówki ambulatoryjne opieki zdrowotnej w gm. Brzostek	135
Tabela 39. Ośrodki zdrowia w gm. Brzostek	135
Tabela 40. Apteki w gm. Brzostek	136
Tabela 41. Rodzaje i wielkość pomocy świadczonej przez MGOPS w Brzostku	137
Tabela 42. Liczba dzieci w wieku 3 – 6 lat przyjętych do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych na rok szkolny - 2010/2011	138
Tabela 43. Rozmieszczenie i warunki funkcjonowania placówek szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w gm. Brzostek w roku szkolnym 2010/2011.	139
Tabela 44. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne podporządkowane organom samorządowym w latach 2000-2010.	140
Tabela 45. Placówki biblioteczne w gm. Brzostek i powiecie dębickim w 2009 r.	142
Tabela 46. Imprezy kulturalne, zespoły i koła artystyczne w gm. Brzostek	143
Tabela 47. Parametry techniczne dróg powiatowych na terenie gminy Brzostek w 2011r.	152
Tabela 48. Urządzenia melioracji wodnych podstawowych na terenie gm. Brzostek	158
Tabela 49. Czynne cmentarze w gm. Brzostek	159
Tabela 50. Zagrożenie przestępczością.	163
Tabela 51. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym.	163
Tabela 52. Ujawnione wykroczenia	164
Tabela 53. Zagrożenie pożarowe i miejscowe	165
Tabela 54. Podmioty gospodarcze na terenie gm. Brzostek	169
Tabela 55. Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów gospodarczych osób fizycznych w gm. Brzostek – stan na 14.10.2010 r.	169
Tabela 56. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w gm. Brzostek	170
Tabela 57. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD w 2010 r., w powiecie dębickim i gminie Brzostek	171
Tabela 58. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Brzostek	173
Tabela 59. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Brzostek	173

Tabela 60. Klasyfikacja bonitacyjna użytków rolnych w gm. Brzostek	173
Tabela 61. Struktura użytków rolnych wg klas bonitacyjnych w poszczególnych sołectwach gminy Brzostek. ..	174
Tabela 62. Struktura użytkowania gruntów w Gm. Brzostek	176
Tabela 63. Struktura użytków rolnych w gminie Brzostek.	176
Tabela 64. Struktura użytków rolnych w poszczególnych sołectwach gminy Brzostek.	177
Tabela 65. Struktura upraw w gminie Brzostek	178
Tabela 66. Zwierzęta gospodarskie oraz gospodarstwa utrzymujące zwierzęta wg pogłowia w gminie Brzostek	179
Tabela 67. Struktura gospodarstw rolnych w gminie Brzostek	179
Tabela 68. Struktura przestrzenna gruntów leśnych w Gminie Brzostek.	181
Tabela 69. Struktura własność gruntów leśnych w Gminie Brzostek.	182
Tabela 70. Struktura własność gruntów leśnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Brzostek [ha].	184
Tabela 71. Pozyskiwanie drewna w lasach prywatnych [m ³]	186
Tabela 72. Powierzchnia gruntów nieleśnych prywatnych – odnowienia i zalesienia w latach 2000-2009.	187

Spis Rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Brzostek na tle powiatu dębickiego	11
Rysunek 2. Podział gminy Brzostek na sołectwa.	12
Rysunek 3. Przestrzenne rozmieszczenie inwestycji, dla których wydano decyzje wz w latach 2006-2011.	25
Rysunek 4. Przestrzenne rozmieszczenie lasów ochronnych w gm. Brzostek.	61
Rysunek 5. Uwarunkowania kulturowe gminy Brzostek.	120
Rysunek 6. Gęstość zaludnienia (stan na 31.08.2010).....	124
Rysunek 7. Wyposażenie jednostek gminnych w infrastrukturę społeczną	145
Rysunek 8. Rozkład sieci drogowej.	151
Rysunek 9. Udział gleb II-III klasy bonitacyjnej w ogólnej powierzchni użytków rolnych w poszczególnych sołectwach Gminy Brzostek.	175
Rysunek 10. Lasy Gminy Brzostek.	182
Rysunek 11. Mapa turystyczna Gminy Brzostek.	190

Spis Fotografii

Fot. 1 Układ urbanistyczny Brzostku.....	260
Fot. 2 Układ ulicowy w Nawsiu Brzosteckim	261
Fot. 3 Rozproszenie zabudowy w Grudnej Górnej	261
Fot. 4 Widok na miasto z nowego osiedla przy ul. Gryglewskiego w Brzostku	266
Fot. 5 Widok na centrum Siedlisk-Bogusz.....	26
Fot. 6 Zabudowa wielorodzinna w Siedliskach- Bogusz, z dala od centrum wsi	26
Fot. 7 Brak harmonii brył nowych budynków w Gorzejowej.....	26
Fot. 8 Zabudowa w Przeczycy charakterystyczna dla terenu położonego wzdłuż Wisłoki	26
Fot. 9 Zabudowa rozproszona w Grudnej Górnej.....	26
Fot. 10 Widok na kościół i pierzeję wschodnią Rynku	86
Fot. 11 Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena na plantach(pocz. XIX w.)	86
Fot. 12 Widok na Rynek od strony północno-wschodniej	86
Fot. 13 Zabudowa tradycyjna Rynku	86
Fot. 14 Dawny zajazd (poł. XVIII w.)	87
Fot. 15 Dawny Sąd Grodzki (I poł. XIX w.)	87
Fot. 16 Widok na Rynek od strony północnej.....	87
Fot. 17 Kościół parafialny p.w. Znalezienia Krzyża Świętego w Brzostku	87
Fot. 18 Kościół parafialny Matki Boskiej Wniebowziętej w Przeczycy	88
Fot. 19 Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Siedliskach-Bogusz.....	88
Fot. 20 Kościół parafialny św. Grzegorza w Gorzejowej	89
Fot. 21 Neogotycka kaplica p.w. Św. Leonarda w Kleciach	89

Fot. 22 Neogotycka kaplica pod wezwaniem św. Anny w Brzostku.....	90
Fot. 23 Kaplica dworska (obecnie cmentarna) wraz z dzwonnica w Opacionce.....	90
Fot. 24 Kaplica grobowa w Przeczycy.....	90
Fot. 25 Kaplica neogotycka w Siedliskach- Bogusz	91
Fot. 26 Dwór w Kleciach	91
Fot. 27 Dawna gorzelnia z oficyną w Kleciach.....	92
Fot. 28 Dwór w Przeczycy z końca XIX w.	92
Fot. 29 Dwór w Smarżowej z końca XIX w.	92
Fot. 30 Dwór Długoszewskich w Zawadce Brzosteckiej	93
Fot. 31 Resztki zespołu dworskiego z parkiem krajobrazowym w centrum Januszkowic	93
Fot. 32 Ruiny dworu w Siedliskach- Bogusz	93
Fot. 33 Pozostałości zabudowań dworskich przy ul. M. N. Mysłowskiego w Brzostku.....	94
Fot. 34 Dawny spichlerz w Głobikówce	94
Fot. 35 Dawna murowana karczma w Brzostku	94
Fot. 36 Budynek magistratu w Brzostku	94
Fot. 37 Dawna synagoga żydowska w Brzostku	95
Fot. 38 Budynek tzw. „Starej szkoły”.....	95
Fot. 39 Dawna szkoła w Kamienicy Dolnej	95
Fot. 40 Młyn parowy w Gorzejowej.....	95
Fot. 41 Tradycyjne domy drewniane w Kamienicy Dolnej	97
Fot. 42 Tradycyjne domy drewniane w Siedliskach-Bogusz	97
Fot. 43 Dom w Smarżowej o cechach zabytkowych	97
Fot. 44 Zagroda w Smarżowej o cechach zabytkowych, ...	97
Fot. 45 Chałupa w Smarżowej	98
Fot. 46 Chałupa w Grudnej Górnej.....	98
Fot. 47 Piwnica ziemna w Brzostku	98
Fot. 48 Piwnica ziemna w Gorzejowej.....	98
Fot. 49 Kaplica słupowa z XVII/XVIII w. w Brzostku	99
Fot. 50 Kapliczka z II połowy XIX w. w Bukowej.....	99
Fot. 51 Kapliczka słupowa z 1881 r. w Bukowej	99
Fot. 52 Kapliczka słupowa w Głobikówce	100
Fot. 53 Kapliczka słupowa w Goprzejowej.....	100
Fot. 54 Neogotycka kaplica w Smarżowej.....	100
Fot. 55 Kaplica w Smarżowej.....	100
Fot. 56 Murowana kapliczka z 1861 r. w Siedliskach-Bogusz.....	101
Fot. 57 Kapliczka słupowa w Siedliskach-Bogusz.....	101
Fot. 58 Kapliczka w Siedliskach-Bogusz	101
Fot. 59 Kapliczka w Woli Brzosteckiej	101
Fot. 60 Kaplica słupowa z połowy XVIII w. w Zawadce Brzosteckiej	102
Fot. 61 Cmentarz parafialny w Brzostku.....	102
Fot. 62 Kwatera wojskowa nr 223 w Brzostku	102
Fot. 63 Cmentarz wojenny nr 217 w Januszkowicach	103
Fot. 64 Cmentarz wojenny nr 218 w Bukowej.....	103
Fot. 65 Cmentarz wojenny nr 220 w Kleciach.....	103
Fot. 66 Cmentarz wojenny nr 221 w Kleciach.....	104
Fot. 67 Cmentarz wojenny nr 222 w Brzostku	104
Fot. 68 Cmentarz wojenny nr 226 w Zawadce Brzosteckiej	104
Fot. 69 Pomnik przy cmentarzu wojennym w Zawadce Brzosteckiej.....	104

Fot. 70 Cmentarz wojenny nr 227 w Gorzejowej	104
Fot. 71 Cmentarz wojenny nr 228 w Przeczycy	105
Fot. 72 Cmentarz żydowski w Brzostku	105
Fot. 73 Zabudowa parterowa w centrum Brzostku.	132
Fot. 74 Pierzeja przyrynkowa wschodnia w Brzostku z zabudową piętrową.	132
Fot. 75 Tradycyjny dom drewniany w Brzostku	133
Fot. 76 Typowy dom współczesny w Gorzejowej	133
Fot. 77 Współczesny dom w Nawsiu Brzosteckim	133
Fot. 78 Drewniany dom w Siedliskach-Bogusz, nawiązujący do tradycji detalem archit.	133
Fot. 79 Widok na drewnianą zagrodę w Smarżowej	133
Fot. 80 Zagroda w Głobikówce	133
Fot. 81 Boisko sportowe w Brzostku	139
Fot. 82 Boisko sportowe w Siedliskach-Bogusz	139

Spis Wykresów

Wykres 1. Udział powierzchni sołectw w ogólnej powierzchni gminy Brzostek	18
Wykres 2. Udział budynków mieszkalnych w sołectwach gm. Brzostek w latach 2007-2011 wg wydanych pozwoleń na budowę.	25
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w poszczególnych sołectwach gminy	29
Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów w w gminie Brzostek.	29
Wykres 5. Procentowy udział obiektów zabytkowych gminy Brzostek wg rodzaju zabudowy	96
Wykres 6. Liczba obiektów zabytkowych gminy Brzostek wg jednostek osadniczych	106
Wykres 7. Udział stanowisk archeologicznych według chronologii	113
Wykres 8. Udział stanowisk archeologicznych gminy Brzostek wg sołectw	114
Wykres 9. Liczba ludności w gminie Brzostek w latach 2000 – 2010	121
Wykres 10. Liczba ludności gminy Brzostek wg jednostek osadniczych w 2010 r.	123
Wykres 11. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych oraz podstawowych w latach 2000 – 2009	141
Wykres 12. Procentowy udział usług komercyjnych w gminie Brzostek wg miejscowości	143
Wykres 13. Ilościowe zestawienie wyposażenia gminy Brzostek w usługi komercyjne	144
Wykres 14. Struktura własności gruntów gminy Brzostek	198

WPROWADZENIE

1. WPROWADZENIE

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRZOSTEK

Obowiązek sporządzenia i uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynika z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 647). Niniejsze opracowanie stanowi realizację uchwały Nr VI/19/11 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 24 lutego 2011 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek.

1.2. ZAKRES OPRACOWANIA STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest opracowaniem strategicznym dotyczącym gminy Brzostek w jej granicach administracyjnych.

Niniejsze opracowanie zwane dalej „studium” jest zmianą „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek” przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/249/2001 Rady Gminy w Brzostku z dnia 30 marca 2001 roku.

1.3. ZADANIA I CELE STUDIUM

Ustalenia studium nie stanowią prawa miejscowego, są jednak wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, stanowiąc dokument o charakterze aktu kierownictwa wewnętrznego – zobowiązują władze samorządowe do określonej w nim polityki przestrzennej.

Zmiana Studium Gminy Brzostek wynika m.in. z potrzeby:

- aktualizacji danych i analiz dotyczących diagnozy stanu istniejącego oraz uwarunkowań w tym zinwentaryzowanych terenów osuwisk,
- określenie dopuszczalnych zmian w przebiegu granic terenów przewidzianych do zainwestowania w stosunku do systemu ochrony przyrody.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 647), celem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, po uprzednim rozpoznaniu uwarunkowań rozwoju gminy.

W studium:

- uwzględniono uwarunkowania wraz z diagnozą – I część Studium – stosownie do art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wskazano również główne problemy wymagające rozwiązań,
- określono cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego – II część Studium - zgodnie z zawartością art. 10 ust 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W studium uwzględniono również ustalenia:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego¹,
- Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020,
- Strategii Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011-2020,
- Programu Ochrony Środowiska na lata 2009-2019,
- Opracowania ekofizjograficznego dla gminy Brzostek,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brzostek na lata 2007-2013,
- Gminnej Strategii Rozwiązywania problemów społecznych Gminy Brzostek na lata 2008-2020,
- Planu Gospodarki Odpadami na lata 2009-2012,

1.4. ZAWARTOŚĆ STUDIUM

Projekt studium zawiera²:

- część tekstową określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy,
- część tekstową zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy,
- uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium,
- część graficzną, określającą uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy. Obejmuje ona;
  - rysunek nr 1: „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gm.Brzostek” w skali 1:10 000,
  - rysunek nr 2: „Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej Gm.Brzostek” w skali 1:10 000.

¹ Zgodnie z § 4. ust 1. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z dnia 26 maja 2004 r.).

² Zgodnie z § 4. ust 1. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z dnia 26 maja 2004 r.).

POWIĄZANIA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE GMINY BRZOSTEK

2. ZEWNĘTRZNE POWIĄZANIA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNE

2.1. PODSTAWOWE INFORMACJE I DANE O GMINIE BRZOSTEK

Gmina Brzostek położona jest w granicach województwa podkarpackiego w powiecie dębickim.

Rysunek 1. Położenie gminy Brzostek na tle powiatu dębickiego.

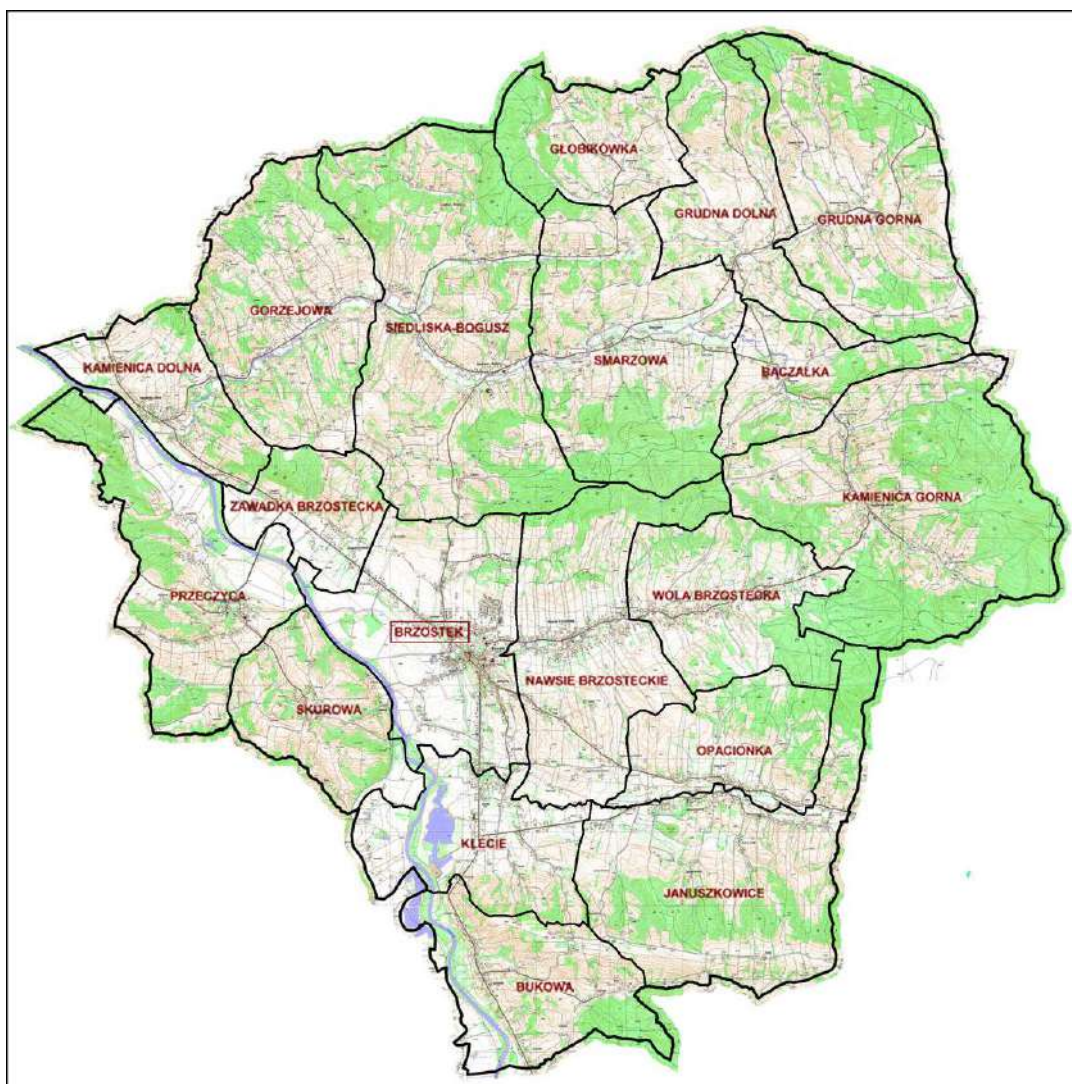
Gmina graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- powiatu dębickiego:
  - gminą Jodłowa - od zachodu,
  - gminą Pilzno - od północy,
  - gminą Dębica - od północy,
- powiatu ropczycko – sędziszowskiego:
  - gminą Ropczyce – od północnego – wschodu,

- gminą Wielopole Skrzyńskie – od wschodu,
- powiatu strzyżowskiego – gminą Frysztak - od wschodu,
- powiatu jasielskiego:
  - gminą Kołaczyce – od południa,
  - gminą Brzyska – od południowego – zachodu.

Przez zachodnią część gminy na kierunku N-S przebiega droga krajowa nr 73 relacji Wiśniówka – Kielce – Tarnów – Pilzno – Brzostek – Jasło. Zapewnia ona połączenie z takimi miastami jak Kraków – Tarnów – Przemyśl.

W skład gminy wchodzi miasto Brzostek oraz 18 wsi: Bączalka, Bukowa, Globikówka, Gorzejowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Klecie, Nawsie Brzosteckie, Opacionka, Przeczyca, Siedliska-Bogusz, Skurowa, Smarżowa, Wola Brzosteka i Zawadka Brzosteka.

Rysunek 2. Podział gminy Brzostek na sołectwa.

Funkcję centrum administracyjno – usługowego dla mieszkańców gminy pełni miasto Brzostek. Status miasta Brzostek otrzymał w 1 stycznia 2009 r.

Tabela 1. Gmina Brzostek – podstawowe dane za rok 2010

Wyszczególnienie	Gmina Brzostek	Powiat dębicki	Województwo podkarpackie
Powierzchnia (km ²)	122	777	17 846
Ludność	13 257	134 648	2 111 725
Gęstość zaludnienia (osób/km ²)	109	172	118
Przyrost naturalny na 1000 M (w ‰)	2,3	3,6	1,8
Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	8,6*	12,4	15,8
Ludność wieku nieprodukcyjnego na 100 osób wieku produkcyjnego	61,7	55,6	56,1

Źródło: Dane GUS 2010 r., *Źródło: GUS BDL 2009 r.

W granicach powiatu dębickiego gmina Brzostek jest czwartą gminą pod względem powierzchni oraz liczby ludności. Ludność w liczbie 13 257 osób stanowi 9% ogółu ludności powiatu dębickiego i 0,6% ludności województwa podkarpackiego. Gęstość zaludnienia w gminie jest mniejsza zarówno od średniej w powiecie jak i województwie. Przyrost naturalny ludności w 2010 r. w wysokości 2,3‰ był wyższy od analogicznego wskaźnika dla województwa ale niższy niż dla powiatu. Według stanu na 2010 rok, ludność w wieku produkcyjnym stanowi 61,8% ludności gminy. Wskaźnik obciążenia ludności produkcyjnej ludnością nieprodukcyjną wynoszący 61,2 jest wyższy od powiatu jak i województwa.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów.

Wyszczególnienie		Gmina Brzostek
Użytkowanie gruntów [%]:	użytki rolne	68,2
	Lasy i zadrzewienia	27,5
	pozostałe grunty i nieużytki	4,3
Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego [ha]		3,6

Źródło: Starostwo Powiatowe 2011 r.

Struktura użytkowania gruntów wskazuje na rolniczo – leśny charakter gminy. Użytki rolne zajmują 68,2% powierzchni gminy. Wśród nich 75,9% stanowią grunty orne a 16,6 % łąki i pastwiska trwałe.

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe

Wyszczególnienie		Gmina Brzostek	Powiat dębicki	Województwo podkarpackie
Liczba mieszkań		3 264	36 274	619 789
Przeciętna powierzchnia użytkowa na:	1 mieszkanie	85,3	80,9	78,3
	1 osobę	21,3	22,0	23,1
Liczba osób:	1 mieszkanie	4,0	3,7	3,4
	1 izbę	1,0	0,9	b.d

Źródło: Dane GUS 2009 r.

Według danych na 2009 rok zasoby mieszkaniowe gminy liczyły 3 264 mieszkań co stanowi 0,5% wszystkich zasobów województwa i 5% powiatu. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w gminie jest mniejsza od średniej dla powiatu oraz dla województwa, natomiast średnia liczba osób przypadająca na mieszkanie jest wyższa zarówno w stosunku do powiatu jak i województwa.

2.2. CHARAKTERYSTYKA POWIĄZAŃ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNYCH GMINY BRZOSTEK

2.2.1. Powiązania wynikające z naturalnych warunków środowiskowych

Gmina Brzostek położona jest na pograniczu mezoregionów tj: Pogórza Ciężkowickiego oraz Pogórza Strzyżowskiego. Przepływająca w zachodniej części rzeka Wisłoka wytycza granicę między tymi jednostkami należącymi do makroregionu Pogórza Środkowobeskidzkiego.

Okolo 10% terenu położonego we wschodniej części gminy (Opacionka, Wola Brzosteka, Kamienica Górna) włączona jest do Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Ustanowiono go dla zachowania walorów krajobrazowych, jakie stanowią najpiękniejsze fragmenty Pogórza Strzyżowskiego i Pogórza Dynowskiego. Obszar Parku Krajobrazowego obejmuje cenne ekosystemy leśne, w znacznym stopniu naturalne oraz użytki rolne. Park od zachodu okala „otulina” obejmująca ok. 50% powierzchni gminy.

Na obszarze sołectwa Smarżowa znajduje się rezerwat leśno-florystyczny „Kamera” o pow. 38,01 ha. Rezerwat utworzono dla zachowanie stanowiska krzewu - kłokoczki południowej, liczącego ponad 300 egzemplarzy oraz dobrze wykształconego zbiorowiska żyźnej buczyny karpackiej z wieloma gatunkami roślin górskich i chronionych.

Na pograniczu gmin Jodłowa i Brzostek, projektuje się rezerwat leśno-florystyczny „Dęborzyn” o powierzchni 150 ha. Rezerwat ten, obejmie lasy i grunty leśne na wschodnich zboczach Wzgórz Dęborzyńskich

W zachodniej części gminy we wsiach: Bukowa, Klecie, Brzostek, Przeczyca, Kamienica Dolna, Gorzejowa znajduje się fragment obszaru Natura 2000 Wisłoka z dopływami PLH180052. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 2 653,1 ha, z czego na terenie gminy znalazło się około 215,8 ha. Obszar wyznaczono w oparciu o Dyrektywę Siedliskową, w celu ochrony 17 cennych siedlisk oraz populacji 7 gatunków ptaków, 5 gatunków ryb, 2 gatunków ssaków i 4 gatunków bezkręgowców.

Funkcjonowanie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną, obszaru Natura 2000 oraz ustanowienie projektowanego rezerwatu Dęborzyn utrwali przyrodnicze powiązania gminy Brzostek z sąsiednimi gminami.

Powiązania środowiskowe z przyległymi i oddalonymi terenami oprócz przyrody dotyczą również zasobów wodnych i ich jakości, a zwłaszcza rz. Wisłoki. Ponieważ istotny wpływ na zasoby i czystość rzeki wywiera działalność gospodarcza prowadzona w obszarach leżących w jej dorzeczu, zachodzi konieczność współpracy gmin dorzecza Wisłoki w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami, a także przed powodzią. Rzeka ta nie posiada obwałowań przeciw powodziowych.

2.2.2. Powiązania w zakresie infrastruktury technicznej

Powiązania infrastrukturalne obszaru gminy z terenami sąsiednimi dotyczą, przebiegu magistralnych sieci elektroenergetycznych i gazowych oraz powiązań układu energetycznego i gazowniczego gminy Brzostek z sąsiednimi terenami poprzez:

- **linię elektroenergetyczną wysokiego napięcia 400 kV relacji Tarnów – Krosno Iskrzynia,**
- **linie elektroenergetyczne średnich napięć 15 kV** łączące układ energetyczny gminy z układami sąsiednich gmin,
- **gazociąg wysokiego ciśnienia** - $\varnothing 300$ mm przebiegający przez południowo-wschodnią część gminy,
- **stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi średniego ciśnienia** łączące układ gazowniczy gminy z układami sąsiednich gmin.

2.2.3. Powiązania komunikacyjne

Droga krajowa nr 73 relacji Kielce – Tarnów – Pilzno – Brzostek – Jasło przebiega przez zachodnią część gminy i zapewnia połączenie z takimi miastami jak Kraków – Tarnów – Jasło. Jest to jedyna droga o znaczeniu ponadlokalnym na obszarze gminy. Gmina Brzostek nie posiada żadnych dróg wojewódzkich.

Łączność z sąsiednimi gminami oraz połączenie z drogą nr 73 zapewnia sieć dróg powiatowych:

- droga nr 1296K – Dębica – Wielopole,
- droga nr 1317K – Kamienica Dolna – Grudna,
- droga nr 1323K – Frysztak – Klecie,
- droga nr 1312K – Zawadka Brzostocka – Jodłowa,
- droga nr 1321K – Brzostek – Skurowa,
- droga nr 1316K – Głobikowa – Siedliska Bogusz,
- droga nr 1319K – Brzostek – Kamienica Górna- Smarżowa,

- droga nr 1318K– Brzostek –Siedliska Bogusz,
- droga nr 1320K– Huta Głogowska – Kamienica Górna,
- droga nr 1322K– Brzostek – Opacionka.

Gmina nie posiada komunikacji kolejowej. Podstawowym przewoźnikiem zapewniającym obsługę pasażerską jest PKS, natomiast alternatywnym środkiem transportu publicznego w powiązaniach zewnętrznych i wewnętrznych są przewoźnicy prywatni (linie mikrobusowe i autobusowe).

2.2.4. Związki z ośrodkami o określonych dominujących funkcjach, mających wpływ na gminę

W Planie Zagospodarowania Województwa Podkarpackiego w strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa wyróżniono cztery główne pasma aktywności i ciągłego rozwoju. Ich układ wynika z historycznych procesów rozwoju osadnictwa, wszechstronnej działalności człowieka i jednoznacznie wykazuje powiązanie pomiędzy ośrodkami. Według tego podziału gmina Brzostek leży w paśmie centralnym **podwyższonej aktywności gospodarczej**, przebiegającym od zachodniej granicy Polski przez województwo podkarpackie w kierunku wschodnim na Ukrainę.

Powiązania gminy z Rzeszowem, jako ośrodkiem wojewódzkim ponadregionalnym – występują głównie w obszarach:

- wojewódzkiej administracji samorządowej i rządowej;
  - wysokospecjalistycznych usług publicznych (kliniki, wyższe uczelnie, placówki kultury).
- Z racji przynależności do powiatu dębickiego, gmina posiada ściśle związki z m. Dębicą w zakresie:
- usług samorządowej administracji szczebla powiatowego, leczenia zamkniętego, kultury, usług komercyjnych, szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego,
  - zatrudnienia – mieszkańcy gminy Brzostek znajdują zatrudnienie poza granicami gminy m.in. w Dębicy.

Z sąsiednimi gminami Pilzno oraz Kołaczyce, powiązania dotyczą między innymi usług komercyjnych, kultury oraz szkolnictwa ponadgimnazjalnego.

DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO I UWARUNKOWANIA

3. PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UŻYTKOWANIE TERENU

3.1. PRZEZNACZENIA TERENU

Gmina posiada dokument planistyczny - „*Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek*” uchwalony Uchwałą Nr XXVIII/249/2001 Rady Gminy w Brzostku z dnia 30 marca 2001 r.

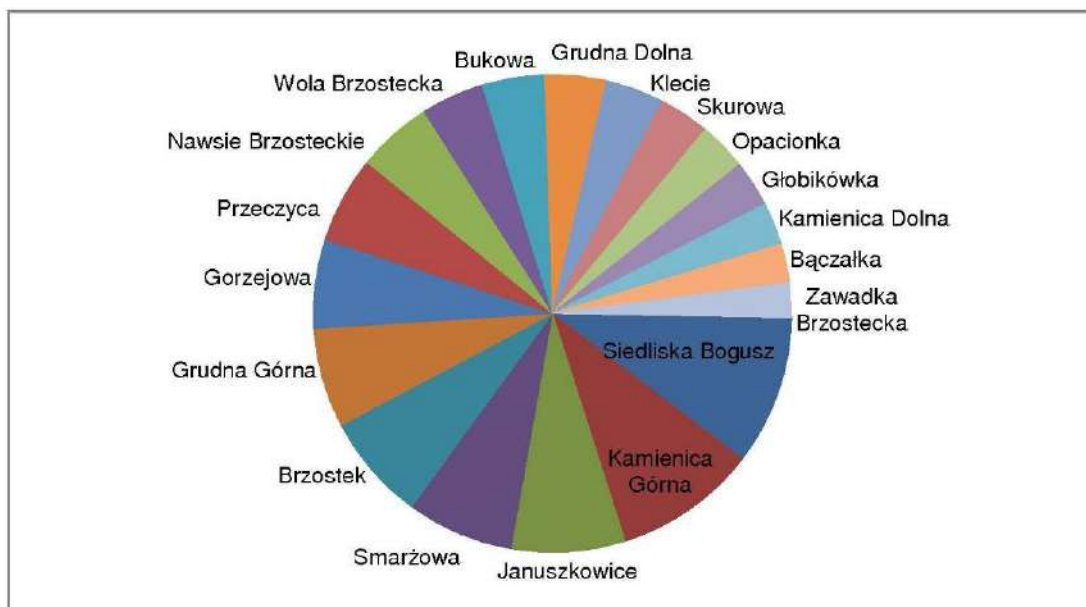
Zagospodarowanie terenu następuje w sposób zgodny z obowiązującym Studium oraz *Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego dla:*

- *obszaru Kamienica Górna – cmentarz* - Uchwała Nr XXXIII/267/06 Rady Gminy w Brzostku z dnia 30 stycznia 2006 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego Nr 19, poz. 276 z dnia 17 marca 2006 r.),
  - *terenu trasy linii elektroenergetycznej 400kV Tarnów - Krosno w Gminie Brzostek* - Uchwała Nr XXIII/215/2000 Rady Gminy w Brzostku z dnia 6 października 2000 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego Nr 87, poz. 939 z dnia 30 grudnia 2000 r.),
- a także w oparciu o wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

3.2. ZAGOSPODAROWANIE TERENU - SIEĆ OSADNICZA

Sieć osadniczą gminy Brzostek tworzy miasto Brzostek i 18 sołectw.

Wykres 1. Udział powierzchni sołectw w ogólnej powierzchni gminy Brzostek.

Tabela 4. Charakterystyka sołectw gminy Brzostek.

Jednostka osadnicza	Powierzchnia w ha	% ogółu powierzchni gminy	Liczba ludności	% ogółu ludności gminy
Brzostek	882,3	7,2	2665	20,0
Bączalka	322,7	2,7	263	2,0
Bukowa	517,6	4,2	494	3,7
Głobikówka	383,8	3,1	240	1,8
Gorzejowa	735,1	6,0	738	5,5
Grudna Dolna	505,9	4,1	424	3,2
Grudna Górna	824,9	6,8	547	4,1
Januszkowice	941,5	7,7	894	6,7
Kamienica Dolna	352,2	2,9	526	3,9
Kamienica Górna	1180,3	9,7	800	6,0
Klecie	488,4	4,0	635	4,8
Nawsie Brzosteckie	620,5	5,1	850	6,4
Opacionka	398,2	3,3	457	3,4
Przeczycza	719,0	5,9	723	5,4
Siedliska-Bogusz	1238,5	10,1	1034	7,7
Skurowa	416,0	3,4	427	3,2
Smarżowa	885,1	7,2	671	5,0
Wola BrzostECKa	521,9	4,3	553	4,1
Zawadka BrzostECKa	284,9	2,3	402	3,0
Ogółem	12218,8	100,0	13343	100

Zródło: UM Brzostek

W sieci osadniczej wyróżnia się miasto Brzostek, siedziba władz administracyjnych oraz ośrodek usługowy gminy, którego główną funkcją jest obsługa mieszkańców sołectw wchodzących w skład gminy. Pod względem obszarowym dominują wsie Siedliska-Bogusz i Kamienica Górna, natomiast pod względem ludności m.Brzostek, skupiający 20% ogółu ludności gminy.

3.3. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Istotnym uwarunkowaniem rozwoju sieci osadniczej jest ukształtowanie terenu i przydatność gruntu pod zabudowę. Dogodne warunki rozwoju zwartych układów osadniczych posiada środkowa część gminy (poniżej kompleksu leśnego w Smarżowej) oraz zachodnia i częściowo północno – wschodnia część. Na pozostałych terenach, o znacznym pofałdowaniu, zabudowa charakteryzuje się dużym rozproszeniem.

Ograniczeniem dla osadnictwa na części obszaru są tereny:

- zalewowe oraz o niskim zaleganiu wód gruntowych, głównie w dolinie Wisłoki i wzdłuż większych cieków,
- dużych spadkach oraz zagrożone ruchami masowymi, w tym osuwiskami.

Główną jednostką osadniczą gminy jest m. Brzostek. Na rozwój tej jednostki ma wpływ usytuowanie przy ważnej dla regionu trasie komunikacyjnej – drodze krajowej nr 73.

Układ urbanistyczny miasta - w centrum placowy ze zwartą zabudową, przechodzi w ulicowy - do zespołów zabudowy sołectw Nawsie Brzosteckie i Wola Brzosteczka na wschód oraz w kierunku południowym do miejscowości Klecie. Koncentracja usług publicznych i komercyjnych ma miejsce głównie wokół Rynku. Duży obszar zajmują usługi również w części północnej - wzdłuż ul. Szkotniej. W układzie miasta można wyróżnić zespoły, a raczej ciągi zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, wzdłuż dróg promieniście wychodzących z centrum w peryferyjne obszary miasta. Obiekty przemysłowe i zakłady wytwórcze umiejscowione są na obrzeżach zabudowy w zachodniej części miasta. Przysiółki w północno - wschodniej części skupiają natomiast większość nowej zabudowy mieszkaniowej, głównie jednorodzinnej wolnostojącej.

Fot. 1 Układ urbanistyczny Brzostku.

Źródło: geoportal.gov.pl

Przeważająca część jednostek osadniczych posiada układ ulicówek (Nawsie Brzosteckie, Klecie, Zawadka Brzosteczka, Siedliska-Bogusz, Januszkowice, Opacionka, Bukowa) i wielodrożnic (Przeczyca, Skurowa, Głobikówka, Grudna Górna, Grudna Dolna). Najbardziej skoncentrowanymi jednostkami osadniczymi są: Brzostek, Kamienica Dolna, Nawsie Brzosteckie, Januszkowice i Klecie. Zabudowa rozproszona przeważa w północnej części gminy, w miejscowościach: Grudna Górna, Grudna Dolna, Głobikówka, Bączalka, częściowo w Smarżowej i Gorzejowej. Atrakcyjność tych jednostek osadniczych zapewniają kompleksy leśne, oddalenie od ruchliwych dróg oraz urokliwe otwarcia i punkty widokowe.

Fot. 2 Układ ulicowy w Nawsiu Brzosteckim.

Źródło: geoportal.gov.pl

Fot. 3 Rozproszenie zabudowy w Grudnej Górnej.

Źródło: geoportal.gov.pl

Większość szkieletów kompozycyjnych historycznych układów ulicowych, skupiających zabudowę wzdłuż osi komunikacyjnych, została zatarta przez zasiedlanie terenów pomiędzy pierwszą i kolejnymi osiami zabudowy. Układy zabudowy sołectw wypełniają tereny rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Wsie gminy charakteryzuje dominacja zabudowy zagrodowej. Wysoki ok. 40-50% zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w stosunku do ogółu zabudowy, znajduje się we wsiach: Nawsie Brzostek, Wola Brzostek, Kamienica Dolna, Kamienica Górna i Januszkowice, nieco mniej w Siedliskach-Bogusz, Opacionce i Kleciach.

W Brzostku i Siedliskach-Bogusz występują pojedyncze budynki zabudowy wielorodzinnej.

Nowe obiekty budowane na terenie całej gminy to przede wszystkim jednorodzinne budynki mieszkalne. Zdecydowanie rzadziej spotyka się nowe budynki mieszkalne w zabudowie zagrodowej.

3.4. OCENA ROZWOJU OSADNICTWA

W okresie od stycznia 2007 r. do sierpnia 2011 r. łącznie wydano 500 decyzji o warunkach zabudowy, w tym dla obiektów mieszkalnych - 360, dla obiektów usługowych - 55. Pozostałe w liczbie 85 dotyczyły przede wszystkim budynków gospodarczych, inwentarskich, garaży oraz infrastruktury.

Tabela 5. Ruch budowlany w latach 2006 - 2011 (wg wydanych decyzji wz w sołectwach)

Jednostka osadnicza	2006				2007				2008				2009				2010				2011 *				Suma
Brzostek	12	5	3	-	16	5	4	1	25	2	4	1	15	3	3	-	25	4	3	1	17	1	1	1	152
Bączalka	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	11
Bukowa	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Głobikówka	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	10
Gorzejowa	1	-	1	-	4	1	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-	2	1	3	-	1	-	-	-	19
Grudna Dolna	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	2	1	-	-	4	-	-	1	1	-	-	-	15
Grudna Górna	-	1	-	-	3	-	-	-	7	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	1	-	-	2	-	18
Januszkowice	3	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-	13
Kamienica Dolna	-	-	1	-	4	-	-	-	5	-	1	-	6	-	1	-	1	-	-	-	3	-	2	-	24
Kamienica Górna	-	-	1	-	7	1	1	-	2	-	1	-	4	-	1	-	5	1	1	-	2	-	-	-	27
Klecie	1	1	1	1	6	1	1	1	3	2	-	1	7	-	-	-	3	2	1	-	3	-	1	-	36
Nawsie Brzostockie	4	2	-	-	7	2	-	-	8	2	-	-	9	1	2	-	2	1	4	-	1	-	-	-	45
Opacionka	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	11
Przeczyca	-	-	1	-	4	-	-	-	3	-	1	-	5	1	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	19
Siedliska - Bogusz	1	1	-	-	4	1	2	-	6	1	2	-	7	1	2	-	3	1	1	-	4	-	1	-	38
Skurowa	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	6
Smarżowa	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	13
Wola Brzostocka	3	1	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	1	-	1	-	1	-	16
Zawadka Brzostocka	3	1	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	1	1	1	-	3	-	1	-	2	1	2	-	21
Suma	35	13	11	2	66	11	10	3	76	9	12	2	77	8	13	1	61	12	16	4	45	2	10	1	500
Ogółem	61				90				99				99				93				58				500

Źródło: UM Brzostek (* rok 2011 do 11.08.2011)

- budynki mieszkalne
- budynki usługowe (w tym stacje paliw)
- bud. gospodarcze, bud. składowe, bud. inwentarskie, garaże, wiaty
- inne (infrastruktura, zjazdy)

Tabela 6. Ruch budowlany w sołectwach w latach 2006 - 2011 (wg wydanych pozwoleń na budowę)

Jednostka osadnicza	2007				2008				2009				2010				2011 *				Suma
Brzostek	5	1	2	4	8	3	1	3	20	2	-	1	8	4	1	4	10	3	-	1	81
Bączalka	1	-	-	1	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7

Bukowa	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	6
Głobikówka	-	-	-	-	2	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	8
Gorzejowa	2	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	-	-	10
Grudna Dolna	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
Grudna Górna	-	-	1	-	5	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	9
Januszkowice	2	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	7
Kamienica Dolna	2	-	-	-	-	-	1	1	2	-	2	-	3	-	-	2	2	-	2	-	17
Kamienica Górna	2	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	1	14
Klecie	2	-	-	1	3	3	1	-	2	2	-	-	1	-	-	3	1	-	2	-	21
Nawsie Brzosteckie	3	1	-	-	5	-	-	-	6	2	1	-	5	1	-	-	3	1	2	-	30
Opacionka	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	6
Przeczyca	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	5	-	3	-	2	-	-	-	13
Siedliska-Bogusz	6	-	1	1	3	1	-	1	2	1	-	-	3	-	-	2	1	-	-	-	22
Skurowa	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Smarżowa	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	1	1	-	-	9
Wola Brzosteczka	4	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	11
Zawadka Brzosteczka	4	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	12
Suma	35	3	4	9	36	8	4	7	56	9	4	2	40	6	4	18	27	6	9	3	290

Źródło: UM Brzostek (* rok 2011 do 31.08.2011)

- budynki mieszkalne
- budynki usługowe (w tym stacje paliw)
- bud. gospodarcze, bud. składowe, bud. inwentarskie, garaże, wiaty
- inne (inwestycje celu publicznego, infrastruktura, zjazdy)

Tabela 7. Zbiorcze zestawienie wydanych w l. 2006 - poł. 2011 pozwoleń na budowę

Lp.	Rodzaj inwestycji	2007	2008	2009	2010	2011*	Suma
1.	Budynki mieszkalne	35	36	56	40	27	194
2.	Budynki usługowe	3	8	9	6	6	32
3.	Obiekty celu publicznego	3	1	1	2	2	9
4.	Budynki gospodarcze, inwentarskie, garaże	4	4	4	4	9	25
5.	Infrastruktura (w tym inwestycje celu publ.)	6	6	1	16	1	30
Ogółem		51	55	71	68	45	290

Źródło: UM Brzostek (* rok 2011 do 31.08.2011)

Rozwój budownictwa w poszczególnych miejscowościach jest zróżnicowany. Intensywny ruch budowlany ma miejsce w Brzostku (28% ogółu wydanych pozwoleń) oraz w Nawsiu Brzosteckim, Siedliskach-Bogusz, Kleciach i Kamienicy Dolnej. Najmniejszy ruch budowlany odnotowano w Skurowej i Grudnej Dolnej.

Ilość wydanych pozwoleń w latach 2007-2011 stanowi ok. 66 % wydanych w tym okresie decyzji o warunkach zabudowy.

Wśród nowych inwestycji przeważają budynki mieszkalne jednorodzinne, zazwyczaj z garażem, obiektami gospodarczymi i towarzyszącą infrastrukturą techniczną. Z innych wymienić należy obiekty usługowe: handlowe, gastronomiczne, zakłady usługowe, warsztaty samochodowe oraz stacje paliw.

Tabela 8. Zbiorcze zestawienie wydanych w latach 2006 - 20011 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w gm. Brzostek

Lp.	Rodzaj inwestycji	2006	2007	2008	2009	2010	Suma
1.	Budowa obiektów użyteczności publicznej	1	1	4	1	2	9
2.	Budowa sieci wodociąg. i kanalizacji sanitarnej	4	1	0	1	4	10
3.	Budowa sieci gazowej	0	3	1	4	0	8
4.	Budowa sieci energet., oświetlenia ulicznego, stacji transformat.	0	3	2	9	1	15
5.	Budowa urządzeń telekomunikacyjnych	1	3	1	1	0	6
6.	Budowa przepustów, mostów	0	0	0	7	1	8
Ogółem		6	11	8	23	8	56

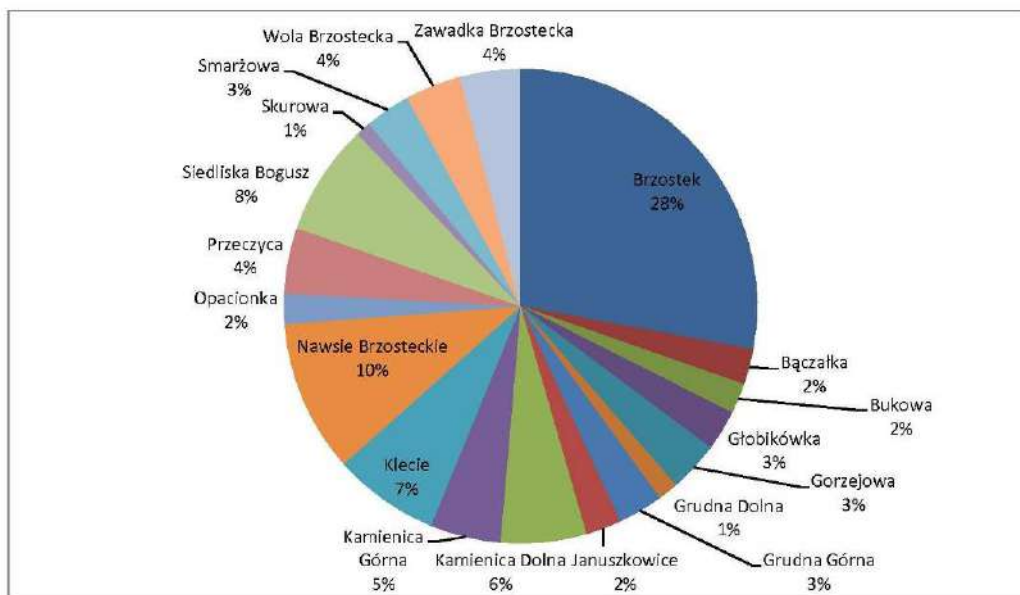
Źródło: UM Brzostek

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego dotyczyły w większości budowy: oświetlenia drogowego - w Smarżowej, Kleciach, Brzostku i Januszkowicach, przepustów - w Gorzejowej oraz sieci i urządzeń gazowych - w Brzostku, a także urządzeń związanych z telekomunikacją, w tym stacji bazowych telefonii komórkowej.

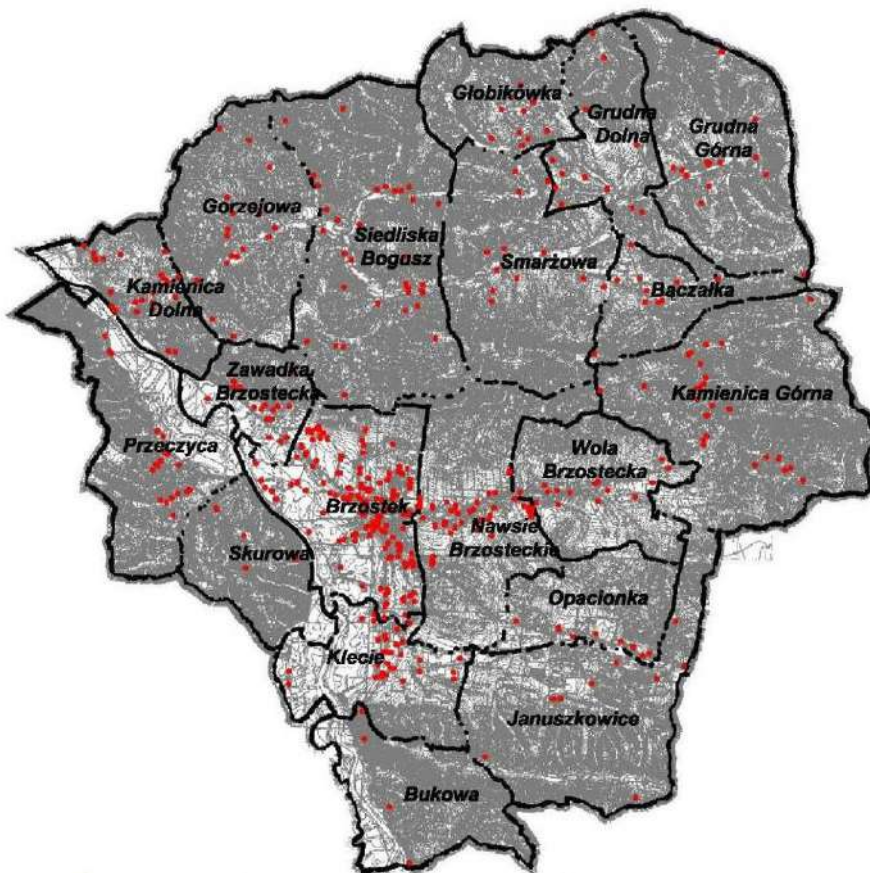
Do obiektów użyteczności publicznej, zrealizowanych w okresie od 2007 r., należą m. in: kompleks boisk sportowych w Siedliskach - Bogusz i Brzostku, sala gimnastyczna wraz z zapleczem socjalno - szatniowym przy gimnazjum w Brzostku, budynek OSP w Brzostku (przebudowa).

W trakcie procedury sporządzania niniejszej zmiany Studium mieszkańcy gminy nie złożyli żadnych wniosków.

Wykres 2. Udział budynków mieszkalnych w sołectwach gm. Brzostek w latach 2007-2011 wg wydanych pozwoleń na budowę.

Rysunek 3. Przestrzenne rozmieszczenie inwestycji, dla których wydano decyzje wz w latach 2006-2011.

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przykłady charakterystycznych dla gminy widoków na zabudowę mieszkaniową.

Fot. 4 Widok na miasto z nowego osiedla przy ul. Gryglewskiego w Brzostku

Fot. 5 Widok na centrum Siedlisk-Bogusz

Fot. 6 Zabudowa wielorodzinna w Siedliskach-Bogusz

Fot. 7 Brak harmonii brył nowych budynków w Gorzejowej

Fot. 8 Zabudowa w Przeczycy charakterystyczna

Fot. 9 Zabudowa rozproszona w Grudnej Górnej

3.5. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

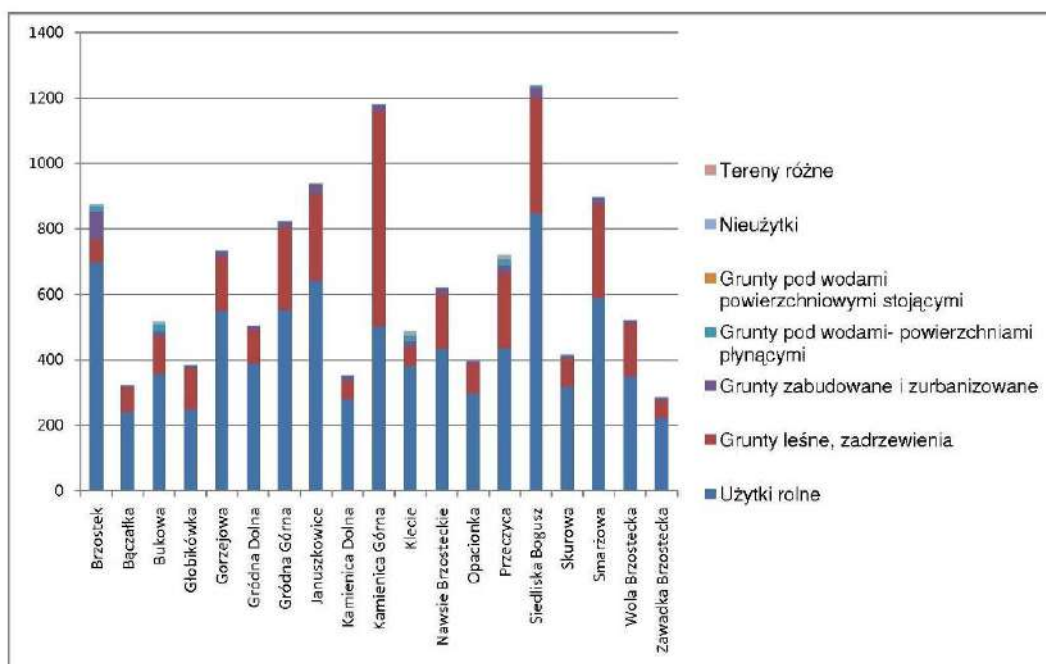
Tabela 9. Użytkowanie gruntów w gminie Brzostek (powierzchnie w ha).

Użytkowanie gruntów	Brzostek	Bączalka	Bukowa	Głobikówka	Gorzejowa	Gródna Dolna	Gródna Górna	Januszkowice	Kamienica Dolna	Kamienica Górna	Klecie	Nawisie Brzostockie	Opacionka	Przeczycza	Siedliska-Bogusz	Skurawa	Smarżowa	Wola Brzostocka	Zawadka Brzostocka	Suma
Użytki rolne	699,31	240,29	355,25	250,31	548,09	387,33	553,55	643,34	279,17	503,29	381,80	433,59	298,60	435,86	847,03	318,20	590,26	350,36	222,19	8337,80
• Grunty orne	585,23	185,51	242,47	169,20	402,87	289,83	431,07	498,50	223,29	386,69	287,13	353,82	225,34	335,62	599,68	235,40	439,58	270,19	167,05	6328,46
• Sady	6,34	1,60	15,72	3,87	9,28	0,00	6,05	18,04	4,70	2,55	10,47	4,61	6,14	11,56	8,75	11,47	3,46	1,58	7,17	133,36
• Łąki trwałe	21,31	1,95	1,65	15,67	2,74	15,18	22,83	10,36	0,94	11,11	6,24	9,02	3,90	9,25	25,70	7,16	32,54	16,81	2,64	217,00
• Pastwiska trwałe	40,18	38,70	66,09	48,84	105,18	58,78	66,84	80,56	33,58	72,22	40,68	38,79	45,44	51,62	168,45	48,35	84,41	45,98	31,29	1165,99
• Grunty rolne zabudowane	39,64	12,48	19,54	12,74	27,58	21,79	26,76	34,99	16,63	28,72	24,05	27,11	17,77	28,79	44,46	15,73	30,09	15,80	13,03	457,71
• Grunty pod stawami	0,00	0,00	9,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	21,64
• Grunty pod rowami	6,61	0,05	0,37	0,00	0,43	1,75	0,00	0,90	0,03	0,00	0,98	0,14	0,00	1,02	0,00	0,08	0,17	0,00	1,01	13,54
Grunty leśne, zadrzewienia i zakrzewienia	68,59	75,68	116,00	123,81	166,47	103,15	250,38	264,52	54,67	656,86	57,49	166,37	90,74	230,15	353,16	87,20	284,56	160,91	52,23	3362,95
• Lasy	10,92	70,51	84,79	123,27	165,36	91,76	235,45	262,40	52,98	653,78	23,38	160,27	88,62	208,16	337,88	84,99	275,41	158,34	49,24	3137,54
• Grunty zadrzewione i zakrzewione	57,67	5,17	31,21	0,54	1,11	11,38	14,94	2,12	1,69	3,08	34,11	6,10	2,12	21,99	15,27	2,21	9,15	2,57	2,99	225,42

Grunty zabudowane i zurbanizowane	85,05	5,31	15,25	7,66	17,38	14,74	17,88	27,47	15,94	17,02	18,08	19,20	8,11	22,39	32,90	8,24	17,90	9,29	9,58	369,40
• Tereny mieszkaniowe	30,70	0,05	0,09	0,00	0,27	0,00	0,07	0,36	0,35	1,57	1,08	0,97	0,00	0,15	0,18	0,00	0,00	0,09	0,92	36,85
• Tereny przemysłowe	1,41	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,82
• Inne tereny zabudowane	19,35	0,00	0,48	0,37	0,88	0,08	1,22	5,29	0,58	0,00	1,56	0,24	0,15	1,20	3,44	0,47	1,57	0,08	0,24	37,21
• Zurbanizowane tereny niezabudowane	0,64	0,00	0,05	0,00	0,05	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,25	0,27	0,00	0,03	0,39	0,05	0,20	0,00	0,24	2,27
• Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	3,18	0,00	0,46	0,00	0,15	0,00	0,00	3,20	0,00	0,00	1,55	0,00	0,37	2,34	1,57	0,00	0,00	0,00	0,00	12,82
• Tereny komunikacyjne	29,78	5,26	14,15	7,29	16,03	14,66	16,59	18,52	15,01	15,45	13,24	17,73	7,59	18,67	27,32	7,72	16,13	9,12	8,18	278,44
• Drogi	29,78	5,26	14,15	7,29	16,03	14,66	16,59	18,52	15,01	15,45	13,24	17,73	7,59	18,67	27,32	7,72	16,13	9,12	8,18	278,44
• Tereny kolejowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
• Inne tereny komunikacyjne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Grunty pod wodami-powierzchniami płynącymi	17,10	1,39	21,86	2,00	2,69	0,00	2,44	2,04	2,12	2,63	16,53	0,67	0,38	19,87	4,33	0,69	3,16	0,83	0,15	100,88
Grunty pod wodami-powierzchniowymi stojącymi	0,27	0,00	0,00	0,00	0,20	0,00	0,00	1,01	0,00	0,00	1,64	0,00	0,00	0,96	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	4,09
Nieżytki	5,69	0,06	9,23	0,03	0,19	0,68	0,52	1,25	0,29	0,43	11,91	0,59	0,36	10,73	1,06	2,66	2,58	0,51	0,71	49,48
Tereny różne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,80	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,85

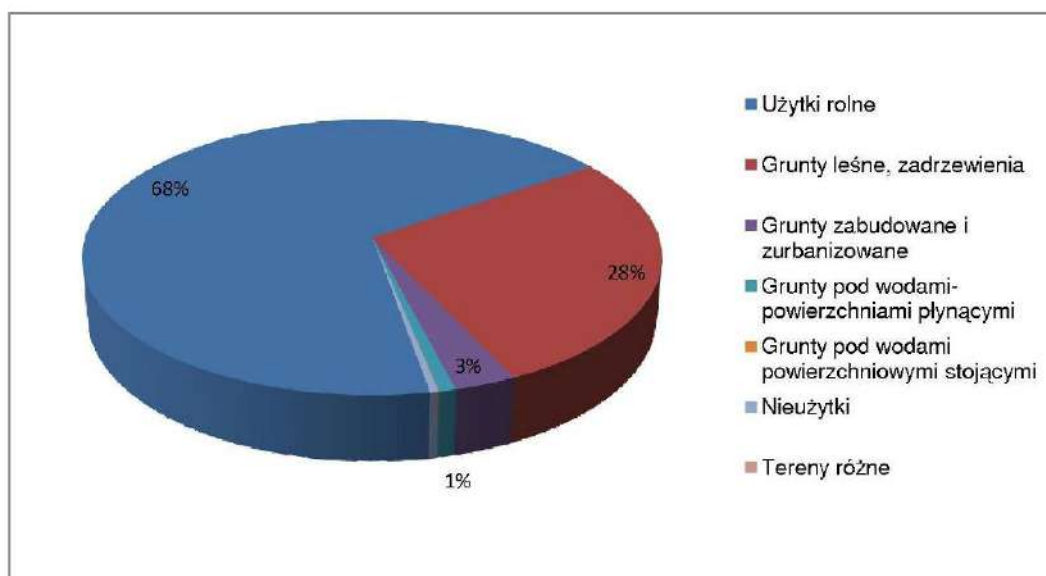
Źródło: Starostwo Powiatowe w Dębicy, powierzchnia w rejestrze (stan na 14.06.2011)

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w poszczególnych sołectwach gminy

W strukturze użytkowania gruntów największą powierzchnię zajmują użytki rolne - 68% oraz grunty leśne, zadrzewienia i zakrzewienia – 28 %. Grunty zabudowane i zurbanizowane oraz pozostałe tereny stanowią 4% ogólnej powierzchni gminy.

Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów w w gminie Brzostek.

4. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU OSADNICTWA I ZAGOSPODAROWANI TERENU

- Uwarunkowaniem rozwoju sieci osadniczej jest m.in. ukształtowanie terenu i przydatność gruntu pod zabudowę. Obszar w środkowej części gminy (poniżej kompleksu leśnego w Smarżowej) oraz zachodnie i częściowo północno - wschodnie rejony, o mało zróżnicowanej rzeźbie, **posiadają korzystne warunki dla rozwoju układów osadniczych** i pozwalają na rozszerzenie terenów zabudowy. Na pozostałym obszarze, za wyjątkiem terenów w pobliżu dróg gminnych, duże zróżnicowanie rzeźby sprzyja powstawaniu zabudowy rozproszonej. **Wyłączenia z zainwestowania wymagają tereny zalewowe oraz o dużych spadkach i zagrożone ruchami masowymi - zwłaszcza osuwiskami.**
- Istotnym elementem rozwoju przestrzennego gminy Brzostek jest **osadnictwo wiejskie**, charakteryzujące się zabudową rozwiniętą głównie wzdłuż dróg, w formie ulicówek lub wielodrożnic w części środkowej i południowej gminy natomiast w części północnej zabudową rozproszoną. Rozproszenie zabudowy jest zjawiskiem niekorzystnym, ze względu na aspekty ekonomiczne i ochronę środowiska. Tego typu zabudowa utrudnia i podnosi koszty wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną. Powoduje, że część zabudowy rozproszonej znacznie oddalonej od jednostek osadniczych, a tym samym od ciągów infrastruktury, musi posiadać indywidualne rozwiązania.
- Zabudowa w obszarze gminy wymaga uporządkowania, poprzez zaniechanie lokalizacji nowych zagród w rozproszeniu oraz zakaz odtwarzania siedlisk rozproszonych o złym stanie technicznym. **Rozwój przestrzenny obszarów wiejskich winien odbywać się na zasadzie kontynuacji i uzupełnienia wykształconych układów.** Możliwości terenowe dla rozwoju zabudowy w sąsiedztwie istniejących siedlisk posiadają sołectwa: Zawadka Brzostocka, Klecie, Nawsie Brzostockie, Wola Brzosteska, Opacionka, Januszkowice, Smarżowa i miasto Brzostek.
- Wsie gminy wyposażone są w **urządzenia oraz sieć energetyczną, gazową i telekomunikacyjną**. W **sieć wodociągową** wyposażone są: Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna, część Klecia i Nawsia Brzostockiego. Pozostałe sołectwa korzystają z wodociągów grawitacyjnych zagrodowych i studni indywidualnych. **Uporządkowaną gospodarkę ściekową** posiadają tylko dwa sołectwa: Brzostek i Klecie. Ścieki sanitarne odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Kleciu. W gminie brak zbiorczego systemu

zaopatrzenia w energię ciepłą. Zaopatrzenie obiektów w ciepło odbywa się z funkcjonujących lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła opalanych gazem, paliwem stałym lub olejem opałowym. **Pełne wyposażenie obszaru w sieć wodociągowo-kanalizacyjną to warunek rozwoju osadnictwa gminy, podniesienia standardów życia mieszkańców oraz ochrony środowiska.**

- Na rozwój jednostek osadniczych i wyposażenie w zakresie usług ma wpływ usytuowanie przy drodze krajowej nr 73, szczególnie dla miasta Brzostek oraz wsi Zawadka Brzostocka i Klecie.
- Gminę charakteryzuje **dobre skomunikowanie wewnętrzne** siecią dróg powiatowych i gminnych, łączących ośrodek gminny z pozostałymi wsiami oraz poszczególne jednostki osadnicze między sobą. **Droga krajowa nr 73, wpisuje gminę w układ drogowy województwa i kraju.**
- Wydane decyzje o pozwolenie na budowę w ostatnich 5 latach potwierdzają **utrzymanie się tendencji rozwojowej budownictwa zwłaszcza mieszkaniowego jednorodzinnego**. Zwiększony ruch budowlany powoduje, iż poszczególne jednostki osadnicze zwiększają swoje potrzeby w zakresie terenów pod zabudowę. Wpływa to na rozwój przestrzenny jednostek osadniczych i ich fizjonomię, wywołując zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

5. ŚRODOWISKO NATURALNE

5.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Według Fizycznogeograficznego Podziału Polski dokonanej przez J. Kondrackiego Gmina Brzostek leży w:

- Prowincji: Karpaty i Podkarpacie (51)
- Podprowincji: Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (513)
- Makroregionie: Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6)
- Mezoregionie: Pogórze Ciężkowickie (513.62)
- Mezoregionie: Pogórze Strzyżowskie (513.63)

Pogórze Ciężkowickie to obszar położony pomiędzy dolinami: Białej na zachodzie i Wisłoki na wschodzie. Od północy graniczy z Płaskowyżem Tarnowskim, a od południa z Obniżeniem Gorlickim. Charakterystyczne dla Pogórza są liczne garby o wysokości 300 – 440 m n.p.m. i przebiegu równoleżnikowym.

Pogórze Strzyżowskie rozpościera się pomiędzy dolinami: Wisłoki na zachodzie i Wisłoka na wschodzie. Północną granicę wyznacza nasunięcie fliszu karpackiego na utwory miocenu, a granicę południową stanowi Kotlina Jasielsko – Krośnieńska.

5.2. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

5.2.1. Budowa geologiczna

Obszar gminy Brzostek położony jest w strefie brzeżnej nasunięcia karpackiego (Karpat fliszowych). Utwory fliszowe Karpat zewnętrznych, po sfałdowaniu i odkłuciu od podłoża, uległy przesunięciu ku północy w postaci płaszczowin. Najbardziej zewnętrzną jest płaszczowina skolska, na którą od południa nasunięte są jednostki podśląska i śląska. Na jednostkę śląską, jako ostatnia nasunięta jest jednostka magurska, której fragment występuje w rejonie Bukowej.

Flisz Karpat zewnętrznych (płaszczowiny) nasunięty jest na autochtoniczne osady miocenu. Utwory miocenu przy brzegu nasunięcia karpackiego są sfałdowane wraz z fliszem.

Najstarszymi utworami czwartorzędu są piaski, żwiry, ropy, mułki, gliny (rezydua glin zwałowych) i gazy eratyczne tkwiące w glinach piaszczystych i piaskach na cokołach teras plejstoceńskich oraz redeponowane na skutek ruchów masowych, erozyjnego pogłębienia koryta Wisłoki i jej dopływów do osadów holocenijskich.

Ze zlodowaczeniem północnopolskim (bałtyckim) związana jest akumulacja eoliczna pokryw lessów piaszczystych i glin lessowatych pokrywająca znaczną część obszaru gminy (stoki wzniesień).

Piaski deluwialne ze żwirkami eratycznymi i materiałem gliniastym występują w obniżeniu między Brzostkiem a Frysztakiem w dolinie Gogołówki w Opacionce. Z ostatniego zlodowacenia pochodzą osady proluwialnej i soliflukcyjnej sedimentacji piaszczysto-rumoszowych zwietrzelin rozsypliwych piaskowców fliszowych.

Na stokach wzgórz Pogórza zalegają koluwia osuwiskowe powstałe w wyniku grawitacyjnego przemieszczenia skał fliszowych oraz utworów pokrywowych. Są to osady głębokich osuwisk strukturalnych przemieszczających całe pakiety fliszu i zerwy skalne, jak też i małe osuwiska zwietrzeliń lub glin stokowych. Miąższość tych osadów jest bardzo różna, od kilku do kilkunastu i kilkudziesięciu metrów, w zależności od typu i wielkości osuwiska. Większość starych nieaktywnych osuwisk zajmuje duże powierzchnie na zboczach dolin, schodząc na terasy rzeczne lub też bezpośrednio do koryt rzek. Datowania osadów koluwalnych na 8210 lat BP wskazują na młody holocenijski wiek (optimum klimatyczne w okresie atlantyckim).

Szeroką dolinę Wisłoki i jej dopływów budują osady akumulacji rzecznej: mulki, piaski, żwiry i głazy oraz mady rzeczne w stropowej części tych osadów. Mają one duże rozprzestrzenienie w dolinie Wisłoki związane z szerokością terasy rędzinnej (6,0 – 8,0 m nad poziomem koryta). Miąższość osadów holocenijskich w dolinie Wisłoki waha się w granicach 10,0 – 15,0 m. W dolinach większych dopływów Wisłoki tj. Kamienicy i Gogołówki osady holocenijskie nie przekraczają 4,0 – 5,0 m nad poziom cieków.

5.2.2. Złóża kruszyw naturalnych

Na terenie gminy występują surowce skalne - kruszywa naturalne i surowce ceramiki budowlanej. Złóża kruszyw naturalnych zalegają w holocenijskich terasach akumulacyjnych doliny Wisłoki. Poza udokumentowanymi złożami, uwzględniono obszar perspektywiczny występowania żwirów i piasków rzecznych wskazany w opracowaniu „Ekofizjograficznym”. Złóża usytuowane w dolinie Wisłoki, ze względu na GZWP Nr 433 i obszar Natura 2000 wg autora opracowania „Ekofizjograficznego” uznane zostały jako konfliktowe.

I. Złóża kruszywa naturalnego.

• „Przeczyca I-II”

Złoże kruszywa piaszczysto-żwirowego położone jest na lewym brzegu Wisłoki w miejscowości Przeczyca. Obejmuje dwa pola o łącznej powierzchni 26,9 ha

i zasobach 1019 tys. ton. Zasoby złoża zostały zatwierdzone w oparciu o sprawozdanie z badań (1979 r.) nie spełniające wymogów dokumentacji geologicznej. Złoże niezagospodarowane.

- **„Kłodawa – 4”**

Złoże zalega na prawym brzegu Wisłoki w miejscowości Bukowa o powierzchni 12 114,0 m² i zasobach w kat. C₁ określonych w koncesji do wydobycia na poziomie 30 041,0 m³ (58 580,0 Mg) .

- **„Kłodawa – 6”**

Złoże usytuowane na lewym brzegu Wisłoki (terasa rędzinna) w miejscowości Bukowa o powierzchni 13 338,0 m² i zasobach w kat. C₁ określonych w koncesji do wydobycia na poziomie 41 934,0 m³ (79 381,0 Mg) .

- **„Kłodawa – 7”**

Złoże usytuowane na lewym brzegu Wisłoki w miejscowości Bukowa o zasobach w kat. C₁ – w zakresie objętym zmianą studium.

- **„Kłodawa – 8”**

Złoże usytuowane na lewym brzegu Wisłoki w miejscowości Bukowa o zasobach w kat. C₁ – w zakresie objętym zmianą studium .

- **„Kłodawa”**

Złoże leżące na pograniczu gmin Brzostek i Kołaczyce o powierzchni całkowitej 364,48 ha. Około 13 % jego powierzchni zalega na terenie gminy Brzostek. Zasoby udokumentowane w kat. C₂.

- **„Klecie – I”**

Złoże na prawym brzegu Wisłoki, koło sortowni kruszyw „Kruszgeo” Rzeszów o powierzchni 15 159,0 m² i zasobach w kat. C₁ określonych w koncesji do wydobycia na poziomie 18 095,0 m³ (32 571,0 Mg).

- **„Dęborzyn-Wisłoka”**

Złoże leżące w około 20 % na terenie gminy Brzostek a w pozostałej części na terenie gminy Pilzno, łącznej powierzchni 59,36 ha. Koncesja na wydobycie OS.IV.3.7512/1/96, wydana przez Wojewodę Tarnowskiego ważna do 31.12.2030 r.

- **„Bukowa”**

Złoże leżące w zdecydowanej większości na terenie gminy Brzostek a niewielki fragment na terenie gminy Brzyska. Powierzchnia całkowita 1,2 ha. Zasoby udokumentowane w kat. C₁.

- **„Brzyska-Błazkowa”**

Złoże leżące w większej części na terenie gminy Brzostek a częściowo na terenie gminy Brzyska. Powierzchnia całkowita 43,12 ha. Zasoby udokumentowane w kat. C₁.

II. Obszary perspektywiczne i prognostyczne.

- **Grudna Dolna** obszar perspektywiczny występowania ilów mioceńskich. W jego obrębie wydzielono obszar prognostyczny o powierzchni 12 ha. Zasoby prognostyczne wynoszą 2 800 tys. m³.
- **Dolina rzeki Wisłoki** obszar perspektywiczny występowania kruszyw naturalnych (piasku i żwiru) na holocenijskiej terasie rędzinnej, będącej w zasięgu zalania wodą stuletnią Wisłoki Q1%. Obszar konfliktowy ze względu na GZWP 433 i obszar Natura 2000 Wisłoka z dopływami, wymagający szczególnej ochrony.

5.2.3. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu - jeden z komponentów środowiska przyrodniczego (ekosystemu), wykazuje ścisły związek z budową geologiczną, tektoniką, klimatem i wodami powierzchniowymi. Morfogenetyczna działalność sił endogenicznych i egzogenicznych, zmienna w czasie i przestrzeni wywiera wpływ na dynamikę rozwoju rzeźby, na którą ma również wpływ człowiek. Czynniki morfogenetyczne, głównie erozja i denudacja wywierały i nadal wywierają decydujący wpływ na ewolucję rzeźby terenu.

Pogórze Strzyżowskie i Pogórze Ciężkowickie (fragment w gminie Brzostek po zachodniej stronie doliny Wisłoki), rozdziela szeroka płaskodenna dolina Wisłoki mająca założenia tektoniczne. Pogórze stanowią falistą wyżynę o deniwelacjach rzędu 80 – 200, rozczłonkowaną dolinami rzek. Grzbiety wzniesień o stromych zboczach powyżej 20%, mają przebieg równoleżnikowy i noszą ślady zrównania pogórskiego z pliocenu. Grzbiet Klonowej Góry (464 m n.p.m.) we wschodniej części gminy, a także Wzgórze Dęborzyńskie stanowiące wschodnią rubież Pogórza Ciężkowickiego (Zamczysko 351,7 m n.p.m.), mają przebieg południowo-wschodni.

Pasma wzniesień rozcięte są dolinami dopływów Wisłoki: Kamienicy, Kamionki, Potoku Słonego, Dębrnej i Gogołówki. Doliny mniejszych cieków w odcinkach źródłkowych mają charakter głębokich dolin wciętych z krawędziami erozyjnymi i skarpami.

Wzniesienia między Bukową a Januszkowicami na wierzchołku osiągnęły rzędne 355,8 do 397,7 m n.p.m. W środkowej części gminy grzbiet Kamery na górze Bania osiąga wysokość 421,6 m n.p.m. a wzgórze w północnej części gminy (Płaskowyż Głębikowej) w Gorzejowej 395,2 m n.p.m. (Góra św. Grzegorza). Najwyższe wysokości mają wzniesienia w północno-wschodnich i wschodnich rubieżach gminy: Zamkowa Góra (361,2 m n.p.m.), Piekło (426,6 m n.p.m.) i Klonowa Góra (464 m n.p.m.). W grzbiecie Klonowej Góry najwyższa kulminacja w gminie Brzostek osiąga 487,8 m n.p.m.

Najniżej położony punkt w gminie (198 m n.p.m.) znajduje się na brzegu Wisłoki, na granicy z gminą Pilzno (pogórski przełom Wisłoki). W dolinie Wisłoki zachowały się najmłodsze terasy holoceny: łęgowa o wysokości 4-5 m i rędzinna o wysokości 6-8 m, która u podnóża zboczy doliny została nadbudowana stożkami napływowymi małych cieków, pokrywami spływów powierzchniowych i koluwiów. Terasy plejstoceńskie (15-30 m i 50 m) zachowały się fragmentarycznie na zboczach doliny.

Równina nadrzeczna w dolinie Wisłoki koło Brzostka przekraczająca szerokość 1000 m, łącząc się z obniżeniem pomiędzy grzbiecami wzniesień Kamery i wzgórz na południe od Januszkowic, stanowi dno Kotliny Brzostka.

Rzeźba stoków gór młodych kształtowana jest przez morfogenetyczną działalność czynników denudacyjnych: erozji wody i ruchów masowych (grawitacyjnych). Wody opadowe i roztopowe spływając po stoku przemieszczają zwietrzelinę (zmywanie, spłukiwanie warstwowe i bruzdowe).

Spłukiwanie liniowe, bruzdowe w miarę wzrostu siły erozyjnej wód przechodzi w erozję wąwozową. Erozyjnemu pogłębianiu wąwozów na stokach sprzyja użytkowanie ich jako drogi polne. Użytkowanie dróg polnych inicjuje powstawanie erozyjnych wąwozów, które tak licznie występują na stokach. Natężenie erozji na stokach zależy od spadku, użytkowania gruntów i wielkości opadów atmosferycznych oraz ich natężenia. Wąwozy stokowe w czasie gwałtownych ulew są korytami cieków epizodycznych.

Rzeka Wisłoka i jej dopływy erozyjnie pogłębiają i poszerzają swoje koryta. Rozmywają brzegi powodując powstawanie zerw, obsunięć i obrywów. Brzegi rozmywane i cofane w czasie wezbrań, przy niskich stanach wody podlegają obsuwaniu. Tempo niszczenia i cofania brzegów jest bardzo duże w czasie powodzi. Na planszy „Studium” zaznaczono odcinki brzegów koryt rzek, które są podcinane i rozmywane. Znaczący wpływ na wzmożenie erozji w korycie Wisłoki miała w XX wieku eksploatacja kruszywa bezpośrednio z koryta, co spowodowało jego pogłębienie o blisko 2 m, a także obniżenie zwierciadła wody gruntowej na przyległych terenach.

Zróźnicowana budowa geologiczna Pogórza, stromość stoków wypukło – wklęsłych, miąższość pokryw zwietrzelinowych i akumulacyjnych (lessy), sprzyjają intensywnym procesom morfodynamicznym, a szczególnie grawitacyjnym ruchom masowym, które należą do głównych czynników rzeźbotwórczych.

5.2.4. Klimat lokalny i waloryzacja klimatyczna

Według regionalizacji rolniczo-klimatycznej Gumińskiego, obszar opracowania leży w dzielnicy podkarpackiej. Dzielnica ta obejmuje pogórze karpackie i stanowi pas przejściowy pomiędzy górami a kotlinami podgórskimi.

Warunki klimatyczne zależą głównie od rzeźby terenu, ekspozycji zboczy, wysokości nad poziom morza, pokrycia terenu roślinnością, układu pasm górskich i dolin w stosunku do kierunków wiatru, ogólnej cyrkulacji powietrza częściowo modyfikowanej przez lokalną cyrkulację górsko dolinną i wiatry typu fenowego.

Dni z przymrozkami występują tu od 100 do 150 w roku, dni z pokrywą śnieżną od 80 do 90 w ciągu roku. Z ogólnej sumy wszystkich rodzajów mas powietrza spotykanych w rejonie Brzostka, około 60% stanowią masy powietrza polarno-morskiego. Roczna średnia temperatura powietrza wynosi 6-7°C. Najwyższe średnie temperatury miesięczne notowane w lipcu wynoszą 18°C, a najniższe w lutym -3°C.

Przy generalnej przewadze napływu mas powietrza z kierunku zachodniego (68%), w zimie przeważają kierunki północno – zachodnie, a w lecie południowo – zachodnie. Wiatry wieją ze średnią prędkością od 1,8 do 3,4 m/s. Modyfikowane są przez orografię i cyrkulację górsko – dolinną. Wiatry południowe typu fenowego osiągające prędkość powyżej 10 m/s wieją głównie jesienią i zimą. Napływając znad Niziny Węgierskiej przekraczają niską barierę górską, spływają w doliny i na Pogórze. Ciepłe i suche powietrze powoduje odwilże i bardzo szybkie zanikanie pokrywy śnieżnej, nawet kilkakrotnie w okresie zimy.

Czas trwania okresu wegetacyjnego wynosi 210 – 220 dni. Zjawiskiem istotnie wpływającym na gospodarkę rolną jest występowanie przymrozków w okresie wegetacyjnym roślin. Z danych pomiarowych wynika, że pierwszy przymrozek pojawia się w drugiej dekadzie października, a ostatni w trzeciej dekadzie kwietnia.

Średnia suma opadów sięga od 700 do 750 mm, a w ciągu roku średnio notowanych jest 152 dni z opadem. W okresie letnim dość częstym zjawiskiem są burze i deszcze nawalne, występujące od czerwca do sierpnia z towarzyszącymi im silnymi wiatrami. Długi okres wegetacyjny z dostateczną liczbą opadów oraz ciepłe lata stwarzają korzystne warunki dla rolnictwa.

Waloryzacja klimatyczna

W oparciu o materiały zawarte w „Atlasie województwa tarnowskiego” opracowanym przez PAN O/Kraków w 1988 r, a także analizę uwarunkowań m.in. ukształtowania terenu, stosunków wodnych, pokrycia roślinnością i zagospodarowania terenu - dokonano **waloryzacji klimatycznej** obszaru gm.Brzostek z punktu widzenia funkcji osadniczej. Wydzielono następujące typy topoklimatu :

- **topoklimat form wypukłych** – dotyczy terenów wzniesień. Istotnym czynnikiem różnicującym go w obrębie stoków jest ich nachylenia i ekspozycja, które wpływają bezpośrednio na sumę możliwego promieniowania słonecznego. Stoki południowe, południowo-zachodnie, zachodnie i wschodnie charakteryzują się bardzo dobrymi

warunkami solarnymi i termicznymi, dobrym przewietrzaniem, małą częstotliwością mgieł oraz krótszym okresem zalegania pokrywy śnieżnej. Wyróżniają się najbardziej korzystnymi warunkami dla realizacji zabudowy mieszkaniowej, specjalnej oraz sadownictwa i warzywnictwa. Stoki północne odznaczają się najslabszymi warunkami solarnymi, przeciętnymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi, dobrymi warunkami wietrznymi oraz dłuższym okresem zalegania pokrywy śnieżnej. Tereny te nie są wskazane do lokalizowania zabudowy rekreacyjnej, mieszkaniowej oraz upraw wymagających znacznego nasłonecznienia,

- **topoklimat form wklęsłych** – obejmują tereny doliny Wisłoki i jej większych dopływów, głęboko wcięte, lokalnie podmokłe, narażone na częste występowanie zjawisk inwersyjnych oraz mgieł radiacyjnych, Tereny te charakteryzują się gorszymi warunkami solarnymi, niekorzystnymi warunkami termicznymi oraz wilgotnościowymi a także dużą częstotliwością występowania mgieł, słabą wentylacją i utrudnionymi warunkami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Często występuje w ich obrębie niekorzystne zjawisko inwersji termicznej, będącej następstwem wychłodzenia się podłoża wskutek wypromieniowania ciepła pochłoniętego w ciągu dnia przez grunt. Powietrze chłodne znajdujące się w warstwie przygruntowej, na skutek niewielkich spadków dolin oraz zapór utrudniających jego spływ zalegać może stosunkowo długo w ich obrębie, nawet do późnych godzin przedpołudniowych. Doliny stanowią rynny spływu chłodnego i wilgotnego powietrza, przez co mają wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego. Obszary te są niekorzystne dla lokalizacji wszelkiej zabudowy oraz wprowadzania zieleni wysokiej. Jednocześnie wskazane są dla łąk i upraw odpornych na niskie temperatury i wymagających znacznej wilgoci,

- **topoklimat form płaskich (poza dnami dolin)** – obejmuje płaskie tereny wyniesione ponad dna dolin oraz rozległe partie wierzchowinowe w większości użytkowane rolniczo. Wymiana ciepła zależy w znacznej mierze od rodzaju podłoża. Tereny z glebami suchymi i porowatymi odznaczają się małą wymianą ciepła drogą przewodnictwa. Tereny takie charakteryzują się dużym stopniem niebezpieczeństwa wystąpienia przymrozków o lokalnym zasięgu oraz dużymi możliwościami wystąpienia inwersji temperatury powietrza. Gleby nieporowate o dobrej wymianie ciepła są w niewielkim stopniu narażone na występowanie przymrozków zwłaszcza wiosennych lub jesiennych,

- **topoklimat obszarów leśnych** – wykazuje się dużą różnorodnością. Warunki klimatu lokalnego w obrębie terenów leśnych zależą od rodzaju, wieku i zwarcia drzewostanu. Obszary leśne wpływają korzystnie na warunki topoklimatyczne terenów przylegających do nich, poprzez zmniejszenie dobowych amplitud temperatury i wilgotności względnej oraz prędkości wiatru. Charakteryzują się złagodzonymi dobowymi

amplitudami temperatury, powodowane zacienieniem wnętrza lasu przez korony drzew i wolniejszym niż na terenach otwartych wychłodzeniem wnętrza lasu w nocy,

- **topoklimat obszarów zabudowanych** - przy niesprzyjającej pogodzie w ich obrębie mogą kumulować się zanieczyszczenia powstające w procesie spalania. Zanieczyszczenia powietrza emitowane przez paleniska domowe mają duży wpływ na zaleganie mgieł. Zwiększone stężenie zanieczyszczeń powoduje, że w powietrzu znajduje się duża ilość jąder kondensacji, które sprzyjają powstawaniu mgieł już przy wilgotności względnej wynoszącej 80%. Długie zaleganie mgieł wpływa na osłabienie promieniowania słonecznego, utrudnia parowanie, sprzyja rozwojowi bakterii, zwiększa koncentrację pyłów i gazów, powodując znaczne pogorszenie warunków bioklimatycznych,
- **topoklimat zbiorników wodnych i ich otoczenia** - odznacza się wymianą ciepła pomiędzy zbiornikami wodnymi, a terenami otaczającymi je. Oddziaływanie zbiorników w Kleciu w dolinie Wisłoki zaznacza się poprzez łagodzący wpływ wód na temperaturę powietrza (zmniejszenie amplitudy) oraz wzrost częstotliwości pojawiania się mgieł. Ponadto woda akumuluje ciepło, więc chłodne powietrze spływające do obniżenia dolinnego nie powoduje powstawania mrozowisk w sąsiedztwie zbiorników wodnych. Znaczący wpływ na lokalne warunki wilgotnościowe ma również głębokość występowania wód gruntowych. Wilgotność względna powietrza nad terenami o płytko występującym poziomie wód gruntowych jest znacznie wyższa niż nad terenami przyległymi, a różnice dochodzą do kilkunastu procent. Większa wilgotność powietrza jest powodem częstszego i dłuższego zalegania mgieł.

5.2.5. Warunki hydrogeologiczne

Budowa geologiczna wraz z tektoniką, a także rzeźba terenu, klimat i wody powierzchniowe warunkują zróżnicowanie wodonośności różnych struktur hydrogeologicznych. Geologicznie na obszarze gminy Brzostek wydzielono użytkowe poziomy wodonośne: czwartorzędowy obejmujący dolinę Wisłoki oraz trzeciorzędowy, trzeciorzędowo-kredowy i kredowy (fliszowy) związany głównie z piaszczystymi warstwami iściebnickimi, inoceramowymi, lgockimi i krośnieńskimi fliszu karpackiego.

5.2.6. Użytkowe poziomy wodonośne

• Poziom czwartorzędowy

Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z holoceniowymi osadami doliny Wisłoki i jej dopływów. Wody występują w ośrodku porowym, a warstwą wodonośną są piaszczystości ze żwirami i otoczkami, miejscami zalegające pod warstwą piaszczystości i żwirów

zaglińionych. Miąższość utworów czwartorzędowych w dolinie Wisłoki dochodzi do 10 m, miąższość warstwy zaglińskiej do około 3 m. Zwierciadło wody jest na ogół swobodne, rzadziej pod niewielkim napięciem. Zasilanie poziomu wodonośnego odbywa się przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych i wód powierzchniowych, co powoduje, że jego wody są w bardzo wysokim stopniu narażone na zanieczyszczenia antropogeniczne.

Najlepsze warunki infiltracji występują w obrębie kamieńców i terasów holocenijskich Wisłoki, a więc tam gdzie występują utwory charakteryzujące się wysoką przepuszczalnością. W związku z brakiem własności retencyjnych w tych utworach, poziom wodonośny w sąsiedztwie rzek uzależniony jest ściśle od jej stanów. Poziom wodonośny występuje na ogół na głębokości do 5 m poniżej powierzchni terenu.

Wody poziomu czwartorzędowego ujmowane są studniami kopanymi i wierconymi. Studnie wiercone S-4A, S-5A i S-6A (awaryjna), dla ujęcia wodociągu gminnego w Brzostku posiadają wydajność Q 14 m³/h przy depresjach eksploatacyjnych 2,20 m do 2,35 m. Maksymalna wydajność ujęcia 28,0 m³/h, dobową 672 m³/h. W studni S-4A zwierciadło wody nawiercone na głębokości 5,3 m, stabilizowało się na głębokości 3,25 m ppt. W pozostałych studniach swobodne. Miąższość warstwy wodonośnej (żwir, otoczaki, piasek) 7,5 - 8,0 m. Średni współczynnik filtracji 28,0 m/dobę. Parametry hydrogeologiczne dla poziomu czwartorzędowego ujęcia wodociągu gminnego w Brzostku są charakterystyczne dla doliny rzeki Wisłoki w granicach gminy Brzostek, w której wydzielono **Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 433 Dolina rzeki Wisłoka**.

• Poziom trzeciorzędowy, trzeciorzędowo-kredowy i kredowy (fliszowy)

Fliszowy poziom wodonośny (piętro wodonośne), występuje w piaskowcach grubo i średnoławicowych wieku kredowego i trzeciorzędowego, które przeławiczone są łupkami ilasto-marglistymi warstw inoceramowych, istebniańskich, lgockich i krośnieńskich płaszczowin fliszowych. Związany jest on z przypowierzchniową strefą występowania spękanych piaskowców. Średnia miąższość poziomu wodonośnego 15 m, który w zależności od warunków tektonicznych (upad i bieg warstw piaskowcowych) może występować na różnych poziomach i głębokościach tworząc piętro wodonośne.

Zasilanie tego poziomu następuje przez infiltrację opadów atmosferycznych przez pokrywę zwietrzelinową lub bezpośrednio na wychodniach, rzadziej z wód czwartorzędowych. Strefa wymiany wód sięga do głębokości około 80 m. Studnie wiercone wykorzystujące fliszowy poziom wodonośny mają małą wydajność. Do studni o większej wydajności należy ujęcie wód trzeciorzędowych w Januszkowicach (wydajności 3,6 m³/h, przy depresji 24,0 m). Średnie wartości współczynników filtracji poziomu (piętra) fliszowego szacuje się na 1,0 m/dobę, a współczynnik przewodności

15 m²/24 h. Zwierciadło wody poziomu fliszowego jest rozczłonkowane, nie ma charakteru ciągłego. Przepływ wód podziemnych w osadach fliszowych odbywa się w strefie spękannej i zeszczelinowanej zgodnie z morfologią terenu w kierunku dolin rzecznych.

Poziom wodonośny fliszowy odwadniają źródła o bardzo zróżnicowanej wydajności nie przekraczającej z reguły 1 dcm³/s. Wskaźnik gęstości źródeł najczęściej mieści się w granicach 5-15 źródeł/km². Źródła wydajne i zlokalizowane na zboczach o małej odległości od zabudowań stanowią ujęcia dla kilku gospodarstw.

Wody poziomu czwartorzędowego i poziomów fliszowych na omawianym obszarze nie różnią się między sobą stopniem mineralizacji i składem jonowym. Mineralizacja ogólna wód wynosi od 167,0 mg/dcm³ do 1940,0 mg/dcm³, zawartość siarczanów od 0,05 do 379,5 mg/dcm³, zawartość żelaza od 0 do 1,9 mg/dcm³. Zawartość związków azotowych jest zmienna i ściśle uzależniona od działalności człowieka. Najczęściej podwyższone zawartości azotanów są notowane w rejonach gęstej zabudowy, przy braku kanalizacji.

W studniach ujęcia dla wodociągu w Brzostku notuje się ponadnormatywne zawartości związków żelaza i manganu, co jest powszechne w dolinie Wisłoki.

5.2.7. Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 433 „Dolina rzeki Wisłoka”

Na mapie obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce w dolinie Wisłoki wydzielono zbiornik Nr 433. Obszar najwyższej ochrony (ONO) tego zbiornika, ograniczony jest do dna doliny z czwartorzędowym użytkowym poziomem wodonośnym, natomiast wysokiej ochrony (OWO) obejmuje także jej zbocza i przyległą część wierzchowiny.

Zasoby dyspozycyjne, jednostkowe tego zbiornika wynoszą 22 m³/24 h/km². Zbiornik nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej i programu ochrony.

5.2.8. Wody powierzchniowe

Głównym ciekim odwadniającym teren gminy jest Wisłoka. Obszar gminy Brzostek położony jest w całości w jej dorzeczu. Gęstość sieci rzecznej w obrębie gminy przekracza 1 km/km².

Wisłoka przepływa przez zachodnią część gminy Brzostek i przyjmuje liczne dopływy, wśród których najważniejsze to: Gogołówka, Kamienica i Łzwinka. Fragment zlewni Wisłoki położony w obrębie gminy jest rozbudowany niesymetrycznie – przeważają

liczne i rozbudowane prawe dopływy. Lewe dopływy są krótsze i cechują się mniejszymi zasobami wodnymi. Sytuacja taka jest konsekwencją budowy geologicznej i orografii.

Wisłoka na wysokości gminy Brzostek płynie naturalnym, nieobwałowanym, meandrującym łagodnie korytem. Wyjątkiem jest fragment koryta pomiędzy Przeczycą, a Kamienicą Dolną – gdzie koryto Wisłoki zostało antropogenicznie ukształtowane i technicznie umocnione.

Pozostałe ciekі zasilające Wisłokę i jej dopływy to mniejsze strumienie odwadniające stoki wzniesień pogórza. Część z nich ma charakter okresowy i prowadzi wodę jedynie w czasie opadów lub tajania pokrywy śnieżnej. Ich sieć jest jednak bardzo rozbudowana i gęsta.

Wisłoka na wysokości gminy Brzostek, jest rzeką górską płynącą w korycie żwirowym, a jej reżim jest charakterystyczny dla rzek karpackich. Cechuje się ona znacznymi zasobami wodnymi przy jednoczesnej dużej zmienności podstawowych parametrów przepływu w ciągu roku. Wisłokę charakteryzuje znaczny potencjał powodziowy, spowodowany m.in. dużym udziałem w jej zasilaniu przez ciekі podgórskie, które szybko reagują na wzmożony opad. W przebiegu rocznym bardziej rozciągnięte w czasie są wezbrania roztopowe występują w marcu i kwietniu. Krótsze w czasie, ale gwałtowniejsze są wezbrania po nawałnych opadach letnich w czerwcu i lipcu. Maksima wezbrań letnich znacznie przewyższają maksima wiosenne.

Mniejsze ciekі jak **Kamienica** czy **Gogołówka**, są strumieniami o charakterze pogórskim. Obydwa strumienie są prawobrzeżnymi dopływami Wisłoki. Kamienica i Gogołówka, podobnie jak liczne mniejsze ciekі na tym terenie są wcięte dość głęboko w pokrywę aluwialną. Głębokość koryt rzecznych może dochodzić do około 3m, a lokalnie docinać się do skalnego podłoża.

Z uwagi na duże zróżnicowanie przepływów, znaczny potencjał powodziowy i erozyjny - koryta cieków zostały lokalnie wzmocnione konstrukcjami gabionowymi zabezpieczającymi fragmenty brzegów szczególnie narażonych na erozję. Dotyczy to przede wszystkim cieków znajdujących się w północno - wschodniej części gminy Brzostek, przepływających przez tereny o dużej intensywności zainwestowania. **Powierzchniowe wody stojące** występują głównie w dolinie Wisłoki. Największymi zbiornikami powierzchniowymi są obecnie w gminie Brzostek, antropogenicznego pochodzenia wyrobiska po eksploatacji żwiru zlokalizowane okolicach Klecia. Najrozleglejszy z nich ma powierzchnię ponad 15 ha. Eksploatację kruszywa prowadzono z poziomu położonego poniżej zwierciadła wód gruntowych. Po zakończeniu eksploatacji stosunki wodne w obrębie wyrobisk ustabilizowały się. Zbiorniki mają charakter bezdopływowy. Są obecnie zasilane głównie z opadów, jak również poprzez drenaż wód gruntowych i epizodycznie przez wody powodziowe Wisłoki.

Akweny poeksploatacyjne są zbiornikami o sztucznie ukształtowanych misach i charakteryzują się specyficzną morfometrią. Kształt misy jeziornej warunkowany jest układem dna i krawędzi dawnego pola eksploatacyjnego, które zwykle było zmodyfikowane w okresie przygotowania zagłębienia do zatopienia. Cechą zbiorników poeksploatacyjnych są duże średnie głębokości w zestawieniu z głębokością maksymalną (rezultat dużego nachylenia ścian odkrywki oraz płaskodenności formy wklęsłej). W profilu misy zbiorników poeksploatacyjnych strefa litoralna jest bardzo krótka (lub wręcz nie występuje wcale), a w pełni wykształcone są strefy profundalna i pelagial.

Inne pojedyncze niewielkie stawy i oczka wodne, najczęściej wypełniające naturalne zagłębienia terenu lub sztucznie wykopane znajdują się m.in. we wsiach Gorzejowa, Siedliska – Bogusz, Grudna Górna, Klecie, Kamienica Górna i Opacionka. Są one w dużym stopniu zaniedbane i zanieczyszczone. Istnieje też wiele dawnych stawów, dzisiaj nie użytkowanych, które nierzadko stały się miejscami dzikich wysypisk śmieci.

5.2.9. Gleby

Gleba jest bardzo ważnym łącznikiem pomiędzy nieożywionym światem skał, a żywym światem roślin i zwierząt. Poniższą charakterystykę i typologię gleb określono na podstawie systematyki gleb Polski, map glebowo-rolniczych i opracowań specjalistycznych.

Gmina charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem przestrzennym występowania gleb. Jest to uwarunkowane rzeźbą terenu oraz zróżnicowanym rodzajem skał budujących podłoże. Dla potrzeb niniejszego opracowania wyróżniono typy gleb występujące w obrębie gruntów ornych i użytków zielonych oraz wodące kompleksy przydatności rolniczej gruntów.

Skałami macierzystymi większości gleb są zwietrzeliny skał osadowych oraz aluwia rzeczne. W części podgórskiej gminy wśród zwietrzelin skał osadowych dominują utwory takie jak pyły zwykłe, pyły ilaste i gliny, które są produktami wietrzenia łupków, piaskowców krośnieńskich i wapieni. W części położonej w dolinie Wisłoki i pozostałych cieków, skałami macierzystymi są utwory aluwialne – pyły, gliny i piaski. Najrzadziej napotyka się gleby powstałe na podłożu skał osadowych okruchowych, niescementowanych oraz skał osadowych o spoiwie węglanowym.

W obrębie użytków rolnych na terenie gminy Brzostek, **dominującymi typami gleb** są: **brunatne wyługowane, brunatne kwaśne, pseudobielicowe i rędziny**.

Gleby brunatne i pseudobielicowe wytworzone są w większości z pyłów zwykłych średnio głęboko zalegających na pyle ilastym. Część gleb brunatnych jest wytworzona z pyłów ilastych wytworzonych płytko na ile, glin średnich oraz glin ciężkich. Powszechnie spotyka się również gleby brunatne wyługowane i kwaśne oraz pseudobielicowe o składzie mechanicznym pyłów zwykłych, glin średnich i ilów pylastych.

Najbardziej rozpowszechnione w pogórskiej części gminy są gleby wietrzeniowe, w typie brunatnym wyługowanym i kwaśnym oraz pseudobielicowym o składzie mechanicznym pyłów zwykłych, glin średnich i ilów pylastych. Mają one właściwe uwilgocenie w całym okresie wegetacji. Są to jednak gleby z natury ubogie, o kwaśnym odczynie w całym profilu. Najgorsze gleby wietrzeniowe to płytkie szkieletowe rędziny oraz również szkieletowe gleby brunatne.

Mniejszy lecz znaczący udział mają gleby wytworzone na podłożu utworów aluwialnych. Głównymi typami gleb tej grupy są: **mady brunatne, pyłowe i lekkie**. Znacznie rzadziej na podłożu utworów aluwialnych rozbudowały się czarne ziemie.

Gleby te zalegają głównie w obrębie den dolinnych cieków oraz niższych partii zboczy dolinnych. W podłożu współczesnych tarasów akumulacyjnych przeważają pyły, natomiast wśród starych tarasów piaski. Powszechnie w dnach dolin napotyka się podłoża wytworzone z pyłów zwykłych i ilastych oraz glin średnich. W obrębie gminy, w tym dolinie Wisłoki dominują gleby starych tarasów akumulacyjnych w typie mad brunatnych. Do najlepszych gleb aluwialnych, pod względem składu mechanicznego należy zaliczyć gleby o składzie całkowitych pyłów i glin. Gleby aluwialne mają odczyn obojętny lub zasadowy, są nisko zasobne w fosfor, średnio w potas.

Pod względem przydatności rolniczej gleby gminy zaliczono do następujących kompleksów : 2 pszenne dobre, 3 pszenne wadliwe, 4 żytnie bardzo dobre, 5 żytnie dobre, 6 żytnie słabe, 7 żytnie bardzo słabe, 8 zbożowo - pastewne mocne, 9 zbożowo - pastewne słabe, 10 pszenne górskie, 11 zbożowe górskie, 12 owsiano – ziemniaczane, 2 z użytki zielone średnie oraz 3 użytki zielone słabe. W/w kompleksy charakterystyczne są dla terenów górzystych i podgórskich. Przestrzennie rozmieszczenie kompleksów przydatności rolniczej gleb w obszarze gminy Brzostek ilustruje zał. graficzny.

Generalnie gleby występujące na terenie gminy należą do średniourodzajnych, mało zasobnych w przyswajalne składniki pokarmowe, w szczególności w fosfor i potas. Ich przydatność rolnicza jest silnie zróżnicowana z uwagi na: różną ekspozycję i nachylenie poszczególnych stoków, wyniesienie nad poziom morza, rozczłonkowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, różne właściwości infiltracyjne podłoża oraz różną zasobność w składniki pokarmowe.

Większość gleb gruntów ornych znajduje się w średnim i dobrym stopniu kultury oraz posiada właściwe stosunki wodne.

5.2.10. Bioróżnorodność szaty roślinnej i fauny

Przyrodnicze komponenty środowiska abiotycznego i ich zróżnicowanie przestrzenne, decydują o naturalnej szacie roślinnej i faunie, które tworzą biocenozy zróżnicowane gatunkowo, a tym samym odzwierciedlają bioróżnorodność gatunkową i ekosystemową. Przestrzenną bioróżnorodność stanowią ekosystemy naturalne (leśne), seminaturalne (trwałe użytki zielone – łąki i pastwiska), ekosystemy rolnicze (agrocenozy), a także ekosystemy wód płynących i stojących. W gminie Brzostek około 51 % jej powierzchni zajmują zbiorowiska segetalne, towarzyszące grustom ornym, 25 % zbiorowiska leśne, 11 % zbiorowiska łąk i pastwisk. Znaczącą powierzchnię zajmują grunty odłogowane, podlegające sukcesji wtórnej.

Potencjalna roślinność naturalna

Potencjalną roślinnością naturalną, nazywamy hipotetyczny stan roślinności, jaki mógłby zostać osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby wyeliminowane zostały oddziaływania człowieka, a roślinność mogła w pełni wykorzystać zróżnicowane warunki siedliskowe.

Według podziału geobotanicznego (Matuszkiewicz 2009) obszar gminy znajduje się w obrębie następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja: Środkowoeuropejska

Podprowincja: Południowobałtycka

Dział: Wschodniokarpacki

Kraina: Karpat Wschodnich

Okręg: pogórza Strzyżowsko-Dynowsko-Przemyskiego

Podokręg: Frysztacki

Podokręg: Strzyżowski

Potencjalną roślinność naturalną gminy Brzostek stanowi **grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*) i roślinność naturalna dolin cieków**.

Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*) to wielogatunkowy drzewostan ze stałym udziałem grabu, w zdecydowanej większości płatów także dębu oraz żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae-Fagetum*) w najwyższych partiach wzniesień. Dominującym gatunkiem jest buk, a jako domieszka jodła, wiąz górski i jawor. W wyższych partiach miejsce jodły zajmuje świerk. Warstwa podszytu prawie nie występuje, a ubogie w gatunki runo rozwija się głównie wczesną wiosną.

Roślinność naturalna dolin cieków to przede wszystkim lasy łęgowe. W obrębie doliny Wisłoki to łęgi wierzbowo-topolowe (*Salici-Populetum*) w strefie okresowych zalewów oraz łęgi jesionowo-wiązowe (*Ficario-Ulmetum typicum*) w strefie zalewów epizodycznych. Doliny mniejszych cieków stanowią siedlisko niżowego łęgu wiązowo-dębowego (*Ficario-Ulmetum chrysosplenietosum*). Buduje go jesion, wiąz pospolity, dąb szypułkowy z domieszką olszy czarnej, wiazu górskiego i szypułkowego. W runie przeważają byliny dwuliścienne z charakterystycznym udziałem geofitów wiosennych.

W rzeczywistości na skutek działalności człowieka (osadnictwo, rolnictwo, eksploatacja surowców mineralnych), rzeczywista roślinność gminy to przede wszystkim zbiorowiska **synantropijne**, **segetalne** w obrębie użytków rolnych oraz **ruderalne** rozwijające się na siedliskach silnie zaburzonych, takich jak: przydroża, śmietniska, gruzowiska, hałdy, żwirownie, kamieniołomy, nasypy drogowe i kolejowe.

Ekosystemy leśne i zaroślowe

Najcenniejszym składnikiem szaty roślinnej Gminy Brzostek są ekosystemy leśne, zajmujące 25,7 % powierzchni gminy.

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Instytutu Badawczego Leśnictwa gmina położona jest w krainie VIII - Karpackiej, w dzielnicy 2 - Pogórza Środkowo-Beskidzkiego, w mezoregionie 2b - Pogórza Ciężkowicko-Dynowskiego.

Główne **leśne i zaroślowe zbiorowiska roślinne** występujące w gminie Brzostek to:

- **Żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae-Fagetum*)** - zbiorowisko wykształcone na glebach brunatnych kwaśnych lub właściwych, występuje w formie podgórskiej z udziałem wielu gatunków typowych dla grądów.

W skład drzewostanu wchodzi buk (*Fagus sylvatica*), często ze znacznym udziałem jodły (*Abies alba*), w domieszcze jawor (*Acer pseudoplatanus*), grab zwyczajny (*Carpinus betulus*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), modrzew europejski (*Larix decidua*) oraz sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*) jako gatunek wprowadzony sztucznie. Warstwę podszytu tworzą: leszczyna (*Corylus avellana*), bez czarny i koralowy (*Sambucus nigra* i *Sambucus racemosa*). Warstwę runa reprezentują: zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*), żywiec gruczołowaty, gajowiec żółty, szalwia lepka, szczyr trwały (*Mercurialis perennis*), przytulia wonna (*Galium odoratum*), jeżyna gruczołowata (*Rubus hirtus*), przylaszczka (*Hepatica nobilis*), bluszcz pospolity (*Hedera helix*), szczawik zajęczy (*Oxalis acetosella*), kosmatka owłosiona (*Luzula pilosa*). Najlepiej wykształcone fragmenty tego zbiorowiska objęte są ochroną w formie **rezerwatu przyrody „Kamera”**, w którym ochronie podlega naturalne skupisko kłokoczki południowej (*Staphylea pinnata*) oraz dobrze wykształcone zbiorowisko żyznej buczyny karpackiej.

- **Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*)** - porasta zbocza dolin rzecznych, ich dna nie zajęte przez zbiorowiska łąkowe, niższe wzgórza oraz partie stoków wyższych wzniesień. Drzewostan tworzą: grab zwyczajny (*Carpinus betulus*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), czasem z dużym udziałem jodły pospolitej (*Abies alba*). Często spotyka się fragmenty ze znacznym udziałem sztucznie wprowadzonej sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*). W domieszcze występują: buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), klon polny (*Acer campestre*), brzoza brodawkowata (*Betula pendula*), czereśnia (*Cerasus avium*) oraz wprowadzona sztucznie

sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*). Podszyt tworzą: leszczyna pospolita (*Corylus avellana*), trzmielina zwyczajna (*Euonymus europaeus*), bez czarny (*Sambucus nigra*), czeremcha pospolita (*Padus avium*). W runie spotkać można: zawilca gajowego (*Anemone nemorosa*), bluszcz pospolity (*Hedera helix*), gwiazdnicę wielkowiową (*Stellaria holostea*), kopytnika pospolitego (*Asarum europaeum*), cebulicę dwulistną (*Scilla biflora*), turzycę orzęsioną (*Carex pilosa*), jeżynę gruczołową (*Rubus hiatus*), niecierpka pospolitego (*Impatiens noli-tangere*), miodunkę ćmą (*Pulmonaria obscura*).

- **Podgórski łąg jesionowy (*Carici remotae-Fraxinetum*)** - występuje w formie wąskich smug wzdłuż cieków oraz w obszarach źródliskowych. Drzewostan buduje jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) z domieszką olszy czarnej (*Alnus glutinosa*) i jaworu (*Acer pseudoplatanus*). Podszyt słabo wykształcony, tworzy leszczyna pospolita (*Corylus avellana*), czeremcha pospolita (*Padus avium*), bez czarny (*Sambucus nigra*) i podrost gatunków tworzących warstwę drzew. Runo stanowią głównie: skrzyp olbrzymi (*Equisetum telmateia*), niecierpek pospolity (*Impatiens noli-tangere*), knieć błotna (*Caltha palustris*), turzyca rzadkokłosa (*Carex remota*), turzyca leśna (*Carex sylvatica*), sadziec konopiasty (*Eupatorium cannabinum*), psianka słodkogórz (*Solanum dulcamara*), szczaw gajowy (*Rumex sanguineus*), pokrzywa (*Urtica dioica*), niezapominajka błotna (*Myosotis palustris*), miodunka ćma (*Pulmonaria obscura*), w niższych warstwach kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*), wietlica samicza (*Athyrium filix – femina*), czartawa pospolita (*Circaea lutetiana*).

- **Łąg topolowo-wierzbowy (*Salici-Populetum*)** - zespół roślinny występujący głównie na terasie zalewowej Wisłoki. Drzewostan tworzą: wierzba biała, i wierzba krucha z domieszką topoli czarnej i białej. Jest to zbiorowisko zanikające w skali kraju, w związku z wycinką drzew, związane z pracami hydrotechnicznymi.

- **Żyzne jędrziny (*Abies alba-Oxalis acetosella*)** - porastają niewielkie powierzchnie niżej położonych obszarów zboczy oraz podnóża wzgórz na ciężkich i wilgotnych glebach w południowej części gminy. Drzewostan tworzy przede wszystkim jodła. W podszybie spotkać można dziki bez i leszczynę.

- **Cieplolubne zbiorowiska okrajkowe (*Rhamno-Prunetea*)** - występują na nasłonecznionych skrajach lasów i miedzach śródpolnych w formie płątów i pasów. Tworzą je takie gatunki jak: śliwa tarnina (*Prunus spinosa*), trzmielina zwyczajna (*Euonymus europaea*), dereń świdwa (*Cornus sanguinea*), głogi (*Crataegus sp.*), róża (*Rosa sp.*).

Na nasypach dróg leśnych i zrębach występują gatunki należące do klasy Epilobietea angustifolii takie jak: trzcinniki piaskowy (*Calamagrostis epigejos*), wierzbowka kiprzyca (*Chamaenerion angustifolium*), poziomka pospolita (*Fragaria vesca*), malina właściwa (*Rubus*

idaeus). W miejscach wyciętych łągów wykształca się zespół wiązków i bodzisza błotnego (*Filipendulo-Geranietum*).

Świat zwierząt w obrębie ekosystemów leśnych tworzą takie gatunki ssaków jak: jeleni europejski (*Cervus elaphus*), sarna (*Capreolus capreolus*), dzik (*Sus strofa*), kuna leśna (*Martes martes*), borsuk (*Meles meles*), tchórz (*Mustela putorius*), lis (*Vulpes vulpes*), łasica (*Mustela nivalis*), gronostaj (*Mustela erminea*), mysz polna (*Apodemus agrarius*), mysz zaroślowa (*Apodemus sylvaticus*), mysz leśna (*Apodemus flavicollis*), nornica ruda (*Clethrionomys galereolus*), nornik buri (*Microtus agrestis*), nornik zwyczajny (*Microtus arvalis*), wiewiórka (*Sciurus vulgaris*), zajęć szarak (*Lepus europaeus*), orzesznica (*Muscardinus avellanarius*), popielica (*Glis glis*), wiewiórka (*Sciurus vulgaris*).

Spośród ornitofauny w obrębie lasów gniazdują m.in.: jastrząb (*Accipiter gentilis*), myszołów zwyczajny (*Buteo buteo*), jarząbek (*Bonasia bonasia*), turkawka (*Streptopelia turtur*), kukulka (*Cuculus canorus*), puszczyk (*Strix aluco*), sikory (*Parus sp.*), paszkot (*Turdus viscivorus*), jemioluska (*Bombycilla garrulus*), gil (*Pyrrhula pyrrhula*), zięba (*Fringilla coelebs*), trznadel (*Emberiza citrinella*), wilga (*Oriolus oriolus*), dzięcioł średni (*Dendrocopus medius*), dzięcioł czarny (*Dendrocopus martius*).

Herpetofaunę reprezentują takie gatunki jak: ropucha pospolita (*Bufo vulgaris*), ropucha zielona (*Bufo viridis*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), salamandra plamista (*Salamandra salamandra*), żmija zygzakowata (*Vipera Berus*), zaskroniec (*Natrix natrix*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*) oraz traszka karpacka (*Triturus montani*), będąca endemitem karpackim.

Ekosystemy wodne i podmokłe

Zbiorowiska roślinności wodnej należą do najbardziej naturalnych składników szaty roślinnej. Ich udział w gminie Brzostek jest niewielki, spotkać je można głównie w dolinie Wisłoki oraz wzdłuż większych cieków. Brzegi i doliny mniejszych cieków porastają gatunki, należące do rzędu *Convolvuletalia sepium*, takie jak: kielisznik zaroślowy (*Calystegia sepium*), niecierpek himalajski (*Impatiens glandulifera*), mięta długolistna (*Mentha longifolia*), żywokost lekarski (*Symphytum officinale*), krwawnica pospolita (*Lythrum salicaria*), skrzyp olbrzymi (*Equisetum telmateia*), karbienieć pospolity (*Lycopus europaeus*),

W strefie litoralnej zarastających stawów dominują gatunki zbiorowisk szuwarowych jak: manna mielec (*Glyceria maxima*) i trzcina pospolita (*Phragmites australis*).

Na powierzchni wód stojących lub wolno płynących spotkać można zespół rdestnicy pływającej *Potametum natantis* oraz zbiorowiska z klasy *Lemnetea minoris*.

Fauna ryb występujących w rzekach gminy Brzostek obejmuje kilkanaście gatunków. Najlepsze warunki do życia stwarza rybnik Wisłoka, w której w latach 1994 - 2008 stwierdzono występowanie 32 gatunków ryb oraz jeden gatunek minogów m.in.: uklei (*Alburnus alburnus*),

płoci (*Rutilus rutilus*), klenia (*Squalius cephalus*), świnki (*Chondrostoma nasus*), jelca (*Leuciscus leuciscus*), okonia (*Perca fluviatilis*), brzany (*Barbus barbus*), leszcza (*Abramis brama*), krąpia (*Blicca bjorkna*), bolenia (*Aspius aspius*), jazia (*Leuciscus idus*), kielbia (*Gobio gobio*), szczupaka (*Essox lucius*), certy (*Vimba vimba*), sandacza (*Stizostedion lucioperca*), miętusa (*Lota lota*), brzanki (*Barbus petenyi*), pstrąga potokowego (*Salmo trutta trutta* m. *fario*), karpia (*Cyprinus carpio*), suma (*Silurus glanis*), wzdreği (*Scardinius erythrophthalmus*). W potoku Kamienica stwierdzono występowanie m.in. minoga strumieniowego (*Lampetra planeri*), głowacza białopłetwego (*Cottus gobio*), piekielnicy (*Alburnoides bipunctatus*), śliza (*Barbatula barbatula*), głowacza pręgopłetwego (*Cottus poecilopus*), świnki (*Chondrostoma nasus*), brzany (*Barbus barbus*), certy (*Vimba vimba*).

Ekosystemy łąkowe i murawowe

W zależności od stopnia wilgotności podłoża rozróżnia się dwa wielkie rzędy zbiorowisk roślinnych, w tym **zespoły łąk stale lub okresowo wilgotnych** (rząd *Molinietalia*) z ostrożeniem łąkowym (*Cirsium rivulare*) oraz **zespoły łąk świeżych rajgrasowych** (rząd *Arrhenatheretalia*) z rajgrasem wyniosłym (*Arrhenatheretum elatius*). Zarówno jedne jak i drugie rozwijają się na glebach o różnej zasobności, jednakże nie na skrajnie ubogich i wyjąłowanych. Zbiorowiska te wymagają odpowiedniej wilgotności gleby, toteż występują najczęściej w miejscach zasilanych przez opady atmosferyczne, jak i wody spływające po stokach, w dolinach rzek i rowów melioracyjnych, zalewanych w czasie wezbrań i podtapianych. W podmokłych obniżeniach terenu występuje zespół sitowia leśnego *Scirpetum silvatici*.

Na terenie gminy Brzostek występują również cenne zbiorowiska kserotermiczne, czyli murawy ciepłolubne. Składają się one z gatunków roślin wschodnich i południowo-wschodnich, które dotarły w te rejony przemieszczając się przełomowymi dolinami beskidzkich rzek lub przez niskie przełęcz Beskidu Niskiego. Zespoły o cechach kserotermicznych występują na siedliskach suchych, nasłonecznionych zboczach wzgórz, czy dolin rzecznych, głównie przy ekspozycji południowej lub południowo-wschodniej. Panuje w nich specyficzny mikroklimat z wysokimi temperaturami powietrza i gleby. Niedobory wody w porze suszy letniej eliminują gatunki wrażliwe na suszę, a sprzyjają rozwojowi kserofitów – roślin przystosowanych fizjologicznie i anatomicznie do życia w siedliskach z deficytem wody. Roślinami panującymi w tych zbiorowiskach są trawy np. kostrzewy (*Festuca*), a także rośliny kwitnące z klasy *Festuco-Brometea* jak np.: ciemiężyk białokwiatowy (*Vincetoxicum officinale*), dąbrówka kosmata (*Ajuga genevensis*), goryczuszka orzęsiona (*Gentianella ciliata*). Maksimum kwitnienia muraw kserotermicznych przypada na późną wiosnę i początek lata. W ekotonie lasów i zarośli spotyka się zioła kserotermiczne: lebiodkę pospolitą (*Origanum vulgare*), rzepik pospolity (*Agrimonia eupatoria*), dziurawiec zwyczajny (*Hypericum perforatum*) i inne.

Ekosystemy polne

Zbiorowiska roślinne, należące do klasy *Stellarietea mediae*, związane z obszarami pól uprawnych oraz upraw ogrodowych zajmują znaczącą powierzchnię wśród spotykanych na terenie gminy fitocenoz. Agrocenozy ze względu na zróżnicowaną strukturę upraw (zboża, okopowe, pastewne i sady), podnoszą gatunkową i ekosystemową bioróżnorodność. Tradycyjne, rozdrobnione gospodarstwa rolne z mozaiką upraw zbóż, roślin okopowych, pastewnych i przemysłowych z licznymi miedzami, zadrzewieniami śródpolnymi, wzbogacają różnorodność biologiczną.

Wśród spotykanych gatunków wymienić należy takie jak: kurzyślak polny (*Anagallis arvensis*), maruna bezwonna (*Matricaria perforata*), żóltlica drobnokwiatowa (*Galinsoga parviflora*), żóltlica owłosiona (*Galinsoga ciliata*), gwiazdnica pospolita (*Stellaria media*), chwastnica jednostronna (*Echinochloa crus-galli*), włośnica sina (*Setaria pumilla*), komosa biała (*Chenopodium album*), rdest ptasi (*Polygonum aviculare*), gorczyca polna (*Sinapsis arvensis*), ostróżeczka polna (*Consolida regalis*).

Zjawiskiem zaobserwowanym w gminie Brzostek jest rosnący udział gruntów odłogowanych. Zaprzestanie uprawy roli powoduje stopniową sukcesję wtórną roślinności aż do zbiorowisk leśnych.

Odłogi o dużym stopniu zaawansowania sukcesji wtórnej, są ważnym elementem osnowy ekologicznej, tworząc często swoistą strefę buforową. Należą często do najbogatszych florystycznie siedlisk a w obrębie pól obejmujących kilkaset metrów kwadratowych notuje się niekiedy ponad 100 gatunków roślin, często rzadkich i chronionych. Wieloletnie odłogi z udziałem pionierskich gatunków drzew i krzewów są istotnym elementem współczesnego krajobrazu wiejskiego. Ich obecność podnosi stopień jego naturalności, zwiększa jego mozaikowatość oraz przyczynia się do wzrostu atrakcyjności wizualnej i turystycznej.

Istotną rolę we wzbogacaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej obszarów rolnych odgrywają również zadrzewienia śródpolne.

Wśród fauny, zamieszkującej obszary pól i łąk wymienić można takie gatunki jak: kuropatwa (*Perdix perdix*), przepiórka (*Coturnix coturnix*), bażant (*Phasianus colchicus*), skowronek polny (*Alauda arvensis*), pokrzewka cierniówka (*Sylvia communis*), gąsiorek (*Lanius collurio*), trznadel (*Emberiza citrinella*), pleszka (*Phoenicurus phoenicurus*), pliszka siwa (*Motacilla alba*), pliszka żółta (*Motacilla flava*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), szczygieł (*Carduelis carduelis*), świergotek łąkowy (*Anthus pratensis*).

Na łąkach, polach i w lasach spotkać można powszechnie mysz polną (*Apodemus agrarius*), mysz zaroślową (*Apodemus sylvaticus*), mysz leśną (*Apodemus flavicollis*), nornicę rudą (*Clethrionomys glareolus*), darniówkę zwyczajną (*Pitymus subterraneus*), nornika zwyczajnego (*Microtus arvalis*) i nornika burego (*Microtus agrestis*).

Zadrzewienia śródpolne są siedliskiem wielu gatunków zwierząt, w tym zwierząt pożytecznych dla gospodarki rolnej jak np. owady zapylające rośliny i ptaki owadożerne.

Ekosystemy ruderalne

Zbiorowiska synantropijne powstają wyłącznie w miejscach, na których człowiek zniszczył uprzednio naturalną szatę roślinną. W dużej części są to gatunki obce naszej florie. Rośliny te są mniej odporne na nasze warunki klimatyczne i łatwo ustępują trwalszym gatunkom rodzimym, dlatego zbiorowiska synantropijne utrzymują się dłużej tylko przy nieprzerwanej ingerencji człowieka. Rośliny synantropijne stanowią jedno z początkowych ogniw w procesie sukcesji do trwałych zbiorowisk potencjalnych. Są roślinnością glebotwórczą, ich skład gatunkowy ulega stałym przekształceniom wraz z polepszaniem się warunków glebowych. Mają znaczenie biocenotyczne, stanowią bazę pokarmową dla zimującego ptactwa.

Roślinność synantropijną cechuje duża dynamika zmian np. strukturze i składzie gatunkowym, będących wypadkową zmieniających się warunków środowiska i w znacznym stopniu przemian w działalności człowieka. Powierzchnia zajmowana przez zbiorowiska synantropijne stale wzrasta kosztem rodzimej, niegdyś rozpowszechnionej roślinności wiejskich przychaci i przydroży.

Gatunki zbiorowisk ruderalnych, związanych z sąsiedztwem zabudowań i szlaków komunikacyjnych to m.in.: pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*), bylica pospolita (*Artemisia vulgaris*), szczaw tępolistny (*Rumex obtusifolius*), jasnota biała (*Lamium album*), łopian pajęczynowaty (*Arctium tomentosum*), cykoria podróżnik (*Cichorium intybus*), bniec biały (*Melandrium album*), wrotycz pospolity (*Tanacetum vulgare*), Inica pospolita (*Linaria vulgaris*), nostrzyk biały (*Melilotus alba*), nostrzyk żółty (*Melilotus officinalis*), wiesiolki (*Oenothera sp.*). Wśród często występujących w sąsiedztwie zabudowań i dróg gatunków, spotyka się te należące do związku *Polygonion avicularis* – muraw dywanowych w miejscach silnie wydeptywanych takie jak: rumianek bezpłomieniowy (*Chamomilla suaveolens*), życica trwała (*Lolium perenne*), babka zwyczajna (*Plantago major*), wiechlina roczna (*Poa annua*).

W obrębie zabudowań spotkać można głównie dwa gatunki gryzoni: mysz domową (*Mus musculus*) oraz szczura wędrownego (*Rattus norvegicus*).

Do popularnych gatunków gniazdujących w osiedlach należą: bocian biały (*Ciconia ciconia*), sierpówka (*Streptopelia decaocto*), płomykówka (*Tyto alba*), jerzyk (*Apus apus*), oknówka (*Delichon urbica*), gawron (*Corvus frugilegus*), wróbel (*Passer domesticus*), mazurek (*Passer montanus*), szpak (*Sturnus vulgaris*) oraz mucholówka szara (*Muscicapa strata*), zięba (*Fringilla coelebs*), kapturka (*Silvia atricapilla*), sikory (*Parus sp.*).

5.3. ZAGROŻENIA

5.3.1. Zagrożenia naturalne

5.3.1.1. Zagrożenia ruchami masowymi

Rzeźba Pogórza na terenach objętych opracowaniem kształtowana jest przez procesy morfodynamiczne do których należą ruchy masowe. Rozwój ruchów masowych może wystąpić gwałtownie i objąć znaczne obszary stoków, na których dotychczas nie występowały, ale także uaktywnić stare nieaktywne osuwiska.

Ruchami masowymi nazywamy powierzchniowe przemieszczanie w dół stoku zwietrzliny, osadów stokowych oraz przypowierzchniowych partii podłoża pod wpływem siły ciężkości lub na skutek działalności człowieka.

Budowa geologiczna, tektonika, spadki terenu powyżej 10% w powiązaniu z opadami atmosferycznymi o dużym natężeniu, sprzyjają aktywności ruchów masowych, które są naturalnymi procesami geomorfologicznymi w kształtowaniu rzeźby terenu.

Osuwiska (aktywne i nieaktywne) położone są na stokach (zboczach) o spadkach powyżej i poniżej 15%, na skarpach nasypów drogowych, w lejach źródłowych cieków, a także u podnóży stoków, blisko cieków o głęboko erozyjnie wciętych korytach.

Zagrożone mogą być także tereny o mniejszych spadkach, nawet poniżej 10%, gdzie na skutek nadmiernego uwilgocenia w porze deszczowej następuje uplastycznienie osadów pylastych (pyły, gliny pylaste, gliny lessowate, lessy), co skutkuje ich osiadaniem w powiązaniu z sufozją (wymywaniem) tych osadów w części spągowej.

Ruchy masowe, zwłaszcza osuwiska, powodują duże szkody w infrastrukturze komunikacyjnej i technicznej, uszkadzają i niszczą budynki, a także degradują użytki rolne i leśne.

Możliwości ograniczenia zagrożeń ruchami masowymi sprowadzają się do działań m.in. odwodnienia terenów osuwiskowych, umocnienia skarp, zwiększenia terenów zalesionych, zmiany użytkowania gruntów ornych na korzyść użytków zielonych oraz wyłączania z zabudowy gruntów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi na stokach stromych o spadkach powyżej 15%.

Na planszy „Studium” zaznaczono tereny osuwiskowe w obszarze gm.Brzostek.

5.3.1.2. Zagrożenia powodziowe

Powodzią nazywane jest ekstremalne wezbranie wody w ciekach naturalnych, podczas którego woda po przekroczeniu stanu brzegowego zalewa doliny rzeczne, powodując zagrożenie dla ludności i mienia. Należy dodać, iż wezbrania powodziowe zalewając dna dolin

mają także skutki pozytywne: nawadniają łąki, podnoszą poziom wód gruntowych przez infiltrację, zwiększają parowanie z powierzchni wody, a tym samym zwiększają wilgotność powietrza, co ma znaczenie klimatyczne.

Największe powodzie określane mianem katastrofalnych, występują w dolinie Wisłoki i jej dopływów. Duże obszary objęte zalewem wód powodziowych notowane były w latach: 1934, 1960, 1970, 1997, 2001, 2006 i 2010. Powódź czerwcową w 2010 r. porównywana do powodzi w roku 1934 swoim zasięgiem zbliżyła się w rejonie Brzostka do granicy wody stuletniej ($p=1\%$).

Obszary **szczególnego zagrożenia powodzią** wyznaczone zostały na planszy „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gm. Brzostek” na podstawie Studium sporządzonego przez Dyrektora RZGW Kraków w 2005 r. Za granicę obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w dolinie Wisłoki i jej dopływów Kamienicy i Gogołówki przyjęto granicę wody stuletniej ($p=1\%$), która jest zbliżona do wody dwustuletniej ($p=0,5\%$).

W granicach zmiany Studium występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, według sporządzonych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej map zagrożenia powodziowego w ramach projektu pn. „Informatyczny system osłony kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami” (ISOK). Cały obszar zmiany Studium leży w zasięgu obszaru, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2 % według ww. map zagrożenia powodziowego. Ww. zasięgi oparto o mapy podane do publicznej wiadomości 22 października 2020 r.

W oparciu o opracowanie Ekofizjograficzne uwzględniono również na planszy zasięg zalewu wodami powodziowymi z 2010 r. dla potoku Kamionka.

W czasie burz, opadów nawałnych i rozlewnych oraz wiosną (taniecie śniegu), podtapiane są tereny stanowiące zagłębienia nieckowate, a także położone w dolinach cieków o małych spadkach. Ze względu na utrudniony spływ powierzchniowy, gromadzi się tu woda na dłuższy czas powodując **podtopienia**.

5.3.2. Zagrożenia antropogeniczne

5.3.2.1. Zanieczyszczenie atmosfery i degradacja klimatu lokalnego

Na terenie gminy Brzostek nie występują znaczące źródła emisji zanieczyszczeń przemysłowych. Tego typu źródła zanieczyszczeń powietrza znajdują się głównie poza terenem gminy. Przewaga wiatrów zachodnich sprawia, że pochodzą one głównie z aglomeracji krakowskiej i śląskiej oraz z rejonu Tarnowa.

Największym zagrożeniem jakości powietrza w gminie Brzostek jest tzw. niska emisja zanieczyszczeń, powstająca w niezorganizowanych źródłach emisji o małej wysokości emitorów takich, jak węglowe piece domowe i lokalne kotłownie. Spala się w nich węgiel, zazwyczaj, niskiej jakości z dużą zawartością siarki i substancji lotnych. Niska sprawność lub brak instalacji oczyszczania spalin, powodują emisję głównie tlenków węgla, siarki i pyłu. Rozpowszechniony zwyczaj spalania odpadów, w tym tworzyw sztucznych w domowych paleniskach, powoduje emisję szczególnie szkodliwych związków jak dioksyny, furany i WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne). Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową wzrastając bardzo w chłodnej porze roku.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest droga krajowa nr 73. Na kierunek rozprzestrzeniania zanieczyszczeń od pojazdów samochodowych największy wpływ ma aktualnie panujący kierunek wiatru. Wzrost natężenia ruchu pojazdów powoduje zwiększenie zanieczyszczenia powietrza węglowodorami, tlenkami węgla, tlenkami azotu i pyłem.

W gm. Brzostek brak jest punktów pomiarowych zanieczyszczeń powietrza, dlatego też trudno określić stężenie zanieczyszczeń w jej obszarze. Najbliższy punkt pomiarowy zlokalizowany jest w Jaśle. Pomiary w ramach krajowej sieci monitoringu zanieczyszczeń powietrza prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Ocenę jakości powietrza przeprowadza się w strefach, które w województwie podkarpackim wyznaczono dwie: **1 - miasto Rzeszów**, **2 - strefa podkarpacka**. Obszar **gminy Brzostek** położony jest w **strefie podkarpackiej**.

Strefę zalicza się do określonej klasy (A, B, C), w oparciu o ocenę poziomu wymienionych w poniższej tabeli substancji w powietrzu. Określa się jedną klasę strefy ze względu na ochronę zdrowia i jedną klasę ze względu na ochronę roślin.

Wynikowe klasy jakości powietrza w **strefie podkarpackiej** w roku 2010 z uwzględnieniem poszczególnych zanieczyszczeń przedstawia poniższa tabela:

zanieczyszczenia	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM10	PM2.5	As	Cd	Ni	Pb	B(a)P	O ₃
ochrona zdrowia	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	A
ochrona roślin	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A

Kryteria zaliczenia strefy do określonej klasy:

- **klasa A** – poziom stężeń nie przekraczający poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych.
- **klasa B** – poziom stężeń powyżej poziomów dopuszczalnych, lecz nie przekraczający poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji.
- **klasa C** – powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji .

Według kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia strefa podkarpacka mieści się w klasie A za wyjątkiem stężeń pyłów i benzopirenu, które zaliczono do klasy C natomiast według kryteriów ochrony roślin strefę sklasyfikowano w klasie A.

5.3.2.2. Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych

Jakość wód w ciekach powierzchniowych uwarunkowana jest zarówno przez zrzut ścieków poza terenem gminy, jak i nieuporządkowaną gospodarkę ściekową na terenach wiejskich gminy.

Na terenie województwa podkarpackiego w 2010 roku dokonano oceny jakości wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Żaden z 16 punktów pomiarowo – kontrolnych nie znalazł się na terenie gm. Brzostek. Najbliższy pomiar w rejonie obszaru gminy przeprowadzono na rzece Wisłocy na 61,7 km jej biegu (na odcinku od p.Chotowskiego do p.Rzeki). W punkcie tym wody nie spełniały wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe pozyskiwane do zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Rok wcześniej pomiar w tym samym punkcie zakwalifikował jakość wody do kategorii A3 (wody wymagające wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego). Postępująca degradacja jakości wody jest wynikiem wysokiego zanieczyszczenia manganem, fenolami, ogólnym węglem organicznym oraz bakteriami grupy coli typu kałowego.

W tym samym punkcie pomiarowo - kontrolnym przeprowadzono monitoring wód przeznaczonych do bytowania ryb. Ocena pod względem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem ryb w warunkach naturalnych wykazała, że wody w tym punkcie nie spełniają określonych wymagań ze względu na przekroczenie wskaźników: azotu amonowego, niejonowych amoniaków oraz azotynów.

W 2008-2010 w województwie podkarpackim został wykonany monitoring wód w celu oceny stopnia eutrofizacji. W warunkach normalnych eutrofizacja jest bardzo powolnym procesem naturalnym, jednak w wyniku działalności człowieka proces ten został gwałtownie przyspieszony. Badania Wisłoki w gm. Brzostek (monitoring rzeki objęto na odcinku od Ropy do Potoku Chotowskiego) wykazały **postępującą eutrofizację**, ze względu na przekroczenie zawartości fitobentosu.

W 2009 ponadto na odcinku Wisłoki od Ropy do Potoku Chotowskiego została przeprowadzona ocena stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód powierzchniowych. *Stan/potencjał ekologiczny* na tym odcinku sklasyfikowany został jako *umiarkowany* na podstawie elementów biologicznych (fitobentos i makrofity) oraz podstawowych wskaźników fizykochemicznych (stan fizyczny, warunki tlenowe, zanieczyszczenia organiczne, zasolenie, zakwaszenie, substancje biogenne). Z kolei

stan chemiczny dla tej części Wisłoki określony został jako *dobry* na podstawie wskaźników chemicznych, które charakteryzują występowanie w wodach substancji priorytetowych i innych substancji zanieczyszczających, wymienionych w rozporządzeniu w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych (2008). Ogólna ocena Wisłoki na analizowanym odcinku będący wypadkową stanów ekologicznego i chemicznego określona została w 2009 roku jako zła.

Mniejsze ciekі płynące przez gminę Kamienica, Słony, Gogołówka, Dębrna nie są monitorowane.

Ciekі na Pogórzu Strzyżowskim, ze względu na znaczne spadki, intensywniejsze mieszanie, napowietrzanie wody - posiadają zdolność samooczyszczania i regeneracji jakości wody oraz życia biologicznego. Bardzo ważnym czynnikiem, „wspierającym” te naturalne procesy będzie skanalizowanie gminy. Obecnie dysproporcja pomiędzy terenami zwodociągowanymi, a skanalizowanymi powoduje zwiększanie się ilości ścieków, a tym samym wzrost zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Wody podziemne, badane przez PIG w 2010 r. w obrębie JCWPd Nr 157 w Brzostku zostały zaliczone do klasy III (wody zadowalającej jakości).

Nieszczelność licznych szamb, jak i „dzikie” wyloty kanalizacji powodują niekontrolowany zrzut ścieków bezpośrednio do gruntu lub do wód - stanowiąc znaczące zagrożenie dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Znaczącym źródłem zanieczyszczeń zagrażającym wodom podziemnym są: środki chemiczne ochrony roślin, nawozy mineralne i naturalne stosowane w nadmiernych dawkach lub w niewłaściwy sposób.

Naturalnymi źródłami zanieczyszczeń wód podziemnych związkami żelaza i manganu są gliny przykrywające warstwę wodonośną, z której są wymywane na drodze zmian kwasowości oraz potencjału oksydacyjno-redukcyjnego w środowisku hydrochemicznym.

W dolinie Wisłoki wydzielono Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Nr 433 wymagający najwyższej ochrony, przed zanieczyszczeniem jego wód.

5.3.2.3. Zagrożenia pokrywy glebowo-roślinnej

Degradacja gleb obejmuje niekorzystne zmiany w środowisku glebowym, powodujące obniżenie ich urodzajności. Może być powodowana przez naturalne czynniki przyrodnicze lub niewłaściwą działalność człowieka. Zagrożenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej ma charakter ilościowy i jakościowy. Charakter ilościowy wyraża się w zmniejszeniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Tego typu proces występuje w gm. Brzostek ze stałą tendencją wzrostową. Zagrożenia jakościowe gruntów rolnych

związane jest z oddziaływaniem zanieczyszczeń przemysłowych, komunikacyjnych i rolniczych, zmianą stosunków wodnych, a także z mechanizacją rolnictwa i produkcją zwierzęcą.

Wśród różnych form niszczenia pokrywy glebowej przez rolników należy wskazać: deformacje stosunków wodnych, niewłaściwą mechanizację i wadliwą chemizację. Mechanizacja rolnictwa w wyniku, której na polach stosowane są ciężkie ciągniki, ciężkie pługi, maszyny żniwne, kombajny i koparki może spowodować ujemne skutki dla środowiska glebowego i jego urodzajności. Ciężki sprzęt rolniczy ugniata glebę, niszczy jej strukturę i zmniejsza porowatość. Efektem tego jest występujące zachwianie równowagi wodno-powietrznej gleby, co ujemnie wpływa na wzrost i plonowanie roślin. Chemizacja gleb obok korzyści powoduje postępujące w czasie zagrożenie środowiska glebowego. Zbyt duże dawki nawozów ujemnie wpływają na gleby i organizmy w nich żyjących oraz przyczyniają się do eutrofizacji wód. Źródłem chemicznych skażeń gleb są także stosowane w ochronie roślin pestycydy, herbicydy i fungicydy.

Największym zagrożeniem naturalnym gleb na terenach gminy jest **erozja eoliczna**, która powoduje wywiewanie cząstek gleby, głównie na odsłoniętych orką polach oraz **erozja wodna**, której sprzyja ukształtowanie terenu. Konsekwencją erozji jest zmniejszanie miąższości gleby, wymywanie składników pokarmowych oraz pogorszenie jej struktury.

Większość gleb ma odczyn kwaśny i bardzo kwaśny. Odczyn gleby reguluje przyswajalność składników pokarmowych. Wzrost zakwaszenia utrudnia pobieranie przez rośliny wapnia, fosforu i magnezu oraz powoduje nadmierną rozpuszczalność składników toksycznych dla roślin, a to glinu, żelaza i manganu. Gleby kwaśne ulegają poprawie po zastosowaniu wapnowania. W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Brzostek potrzebę wapnowania wskazuje się dla 69 % powierzchni użytków rolnych, a dla 17 % wapnowanie jest wskazane w stopniu ograniczonym.

Zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi nie należy wiązać jedynie z emisją z przemysłu, palenisk domowych czy komunikacji, ale również ze stosowaniem zanieczyszczonych metalami ciężkimi nawozów sztucznych oraz osadów ściekowych do nawożenia pól. Kwaśny odczyn gleb sprzyja migracji metali w glebie i przyswajaniu ich przez rośliny. Stwarza to zagrożenie zanieczyszczenia głębszych warstw gleby, a w konsekwencji przenikania metali ciężkich do wód podziemnych. Według „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Brzostek” przeprowadzone badania na zawartość dopuszczalnych stężeń metali w glebie, nie stwierdziły zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi.

5.3.2.4. Zagrożenia środowiska przez hałas

Podstawowymi źródłami hałasu w gminie są pojazdy samochodowe, maszyny i ciągniki rolnicze oraz maszyny i urządzenia przemysłowe. W obszarze nie ma zakładów emitujących hałas z pracujących instalacji o ponadnormatywnym charakterze.

Największym zagrożeniem akustycznym jest hałas komunikacyjny wzdłuż drogi krajowej Nr 73. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził w 2008 r. (na wniosek mieszkańców) pomiary hałasu w zakresie monitoringu kontrolnego we wsi Bielowy gm. Pilzno, położonej przy drodze nr 73 w odległości kilku kilometrów od granicy gm. Brzostek. Wyniki tych badań wskazują na znaczne przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku określonych Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. (Dz. U. Nr 120 poz. 826). Przy dopuszczalnej wartości hałasu dla zabudowy mieszkaniowej, wynoszącej 55 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej zmierzony równoważny poziom dźwięku A (LAeq) wyniósł odpowiednio 72,0 dB i 69,9 dB. Oznacza to, że w porze nocnej hałas może być wyższy od dopuszczalnego nawet o 40%. W oparciu o powyższe badanie, należy wnosić iż w obszarze gm. Brzostek wzdłuż drogi krajowej nr 73 występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Według autora Ekofizjografii, strefa przekroczeń dopuszczalnego poziomu dźwięku w porze dziennie-wieczorowej może sięgać 150-200 m od drogi krajowej Nr 73. Sporadyczne przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w porze dziennej, mogą występować także na drogach powiatowych.

5.3.2.5. Pola elektromagnetyczne

Źródłami promieniowania w obszarze są stacje i linie energetyczne, stacja telefonii komórkowej, nadajniki radiowe i telewizyjne.

Linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV przebiegająca na południu gminy stanowi istotne źródło promieniowania. Również linie średniego napięcia 30 kV i 15 kV, stacje transformatorowe (62 szt.) oraz stacja telefonii komórkowej są źródłem promieniowania. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku o częstotliwości 50Hz dla terenów przeznaczonych pod zabudowę to 1kV/m dla składowej elektrycznej i 60A/m dla składowej magnetycznej.

5.4. TERENY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

5.4.1. Park Krajobrazowy

Czarnorzecko - Strzyżowski Park Krajobrazowy został utworzony rozporządzeniami:

- Nr 11 Wojewody Rzeszowskiego z dnia 16 marca 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Rzeszowskiego Nr 3, poz. 35),
- Nr 15 Wojewody Krosnieńskiego z dnia 7 kwietnia 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Krosnieńskiego Nr 8, poz. 56)
- Nr 6 Wojewody Tarnowskiego z dnia 23 lipca 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Tarnowskiego Nr 6, poz. 47) zmienione rozporządzeniem Nr 34 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego Nr , poz. 614), *które utraciły moc z dniem wejścia w życie*
- rozporządzenia Nr 63 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1388).

5.4.2. Obszar sieci ekologicznej Natura 2000

Wzdłuż rzek Wisłoki i Kamienicy znajduje się ponad 8% obszaru **Natura 2000 Wisłoka z dopływami PLH180052** w miejscowościach: Bukowa, Klecie, Brzostek, Przeczyca, Kamienica Dolna, Gorzejowa. Obszar o całkowitej powierzchni 2 653,1 ha, ma znaczenie wspólnotowe.

Obszar wyznaczono w oparciu o Dyrektywę siedliskową dla ochrony 16 cennych siedlisk i 7 gatunków ptaków (bocian czarny, bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, puszczyk uralski, zimorodek zwyczajny, dzięcioł czarny). Najcenniejszymi zbiorowiskami roślinnymi są lasy, zarośla łęgowe i grądowe oraz łąki. W ostoi występuje 5 gatunków ryb z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej tj.: łosoś atlantycki i głowacz pręgopłetwy, miętus, lipień, certa, 2 gatunki ssaków: bóbr europejski i wydra europejska oraz 4 gatunki bezkręgowców: skójką gruboskorupowa, modraszek teleius, czerwonończyk nieparek, modraszek nausitous.

5.4.3. Rezerwaty

I. Istniejący rezerwat „Kamera” utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 stycznia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z dnia 4 lutego 1995 r.), w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego skupiska *kłokoczki południowej Staphylea pinnata* oraz dobrze wykształconego zbiorowiska *żyźnej buczyny karpackiej*.

Rezerwat znajduje się we wsi Smarżowa, obejmuje oddziały leśne nr: 180 a, b, c, 181a, 183a kompleksu leśnego Nadleśnictwa Dębica.

Tabela 10. Gatunki chronione występujące w rezerwacie Kamera”

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
Ochrona ścisła		
•	buławnik mieczolistny	<i>Cephalanthera longifolia</i>

•	wawrzynek wilczelyko	<i>Daphne mezereum</i>
•	widlak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>
•	bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>
•	kłokoczka południowa	<i>Staphylea pinnata</i>
•	barwinek pospolity	<i>Vinca minor</i>
Ochrona częściowa		
•	kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>
•	przytulia wonna	<i>Galium odoratum</i>
•	kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>

5.4.4. Projektowany rezerwat „Dęborzyn”

Na pograniczu gm. Brzostek i Jodłowa projektuje się **rezerwat leśno-florystyczny Dęborzyn** o powierzchni 150 ha. Obejmuje on lasy leśnictwa Siedliska o powierzchni 97,95 ha oraz grunty leśne indywidualnych właścicieli 53 ha, położone na wschodnim zboczu Wzgórz Dęborzyńskich.

Cele utworzenia rezerwatu jest zachowanie:

- typowego dla wschodniej części Pogórza Ciężkowickiego piętrowego układu zbiorowisk leśnych, z modelowo wykształconym, niezwykle bogatym runem obfitującym w chronione i rzadkie gatunki roślin,
- licznego stanowiska (ok. 1000 egzemplarzy) kłokoczki południowej (*Staphylea pinnata*),
- malowniczego krajobrazu przełomowego odcinka rzeki Wisłoki płynącej przez Wzgórza Dęborzyńskie,
- stanowiska archeologicznego „wczesnośredniowiecznego grodziska w Przeczycy”.

5.4.5. Pomniki przyrody

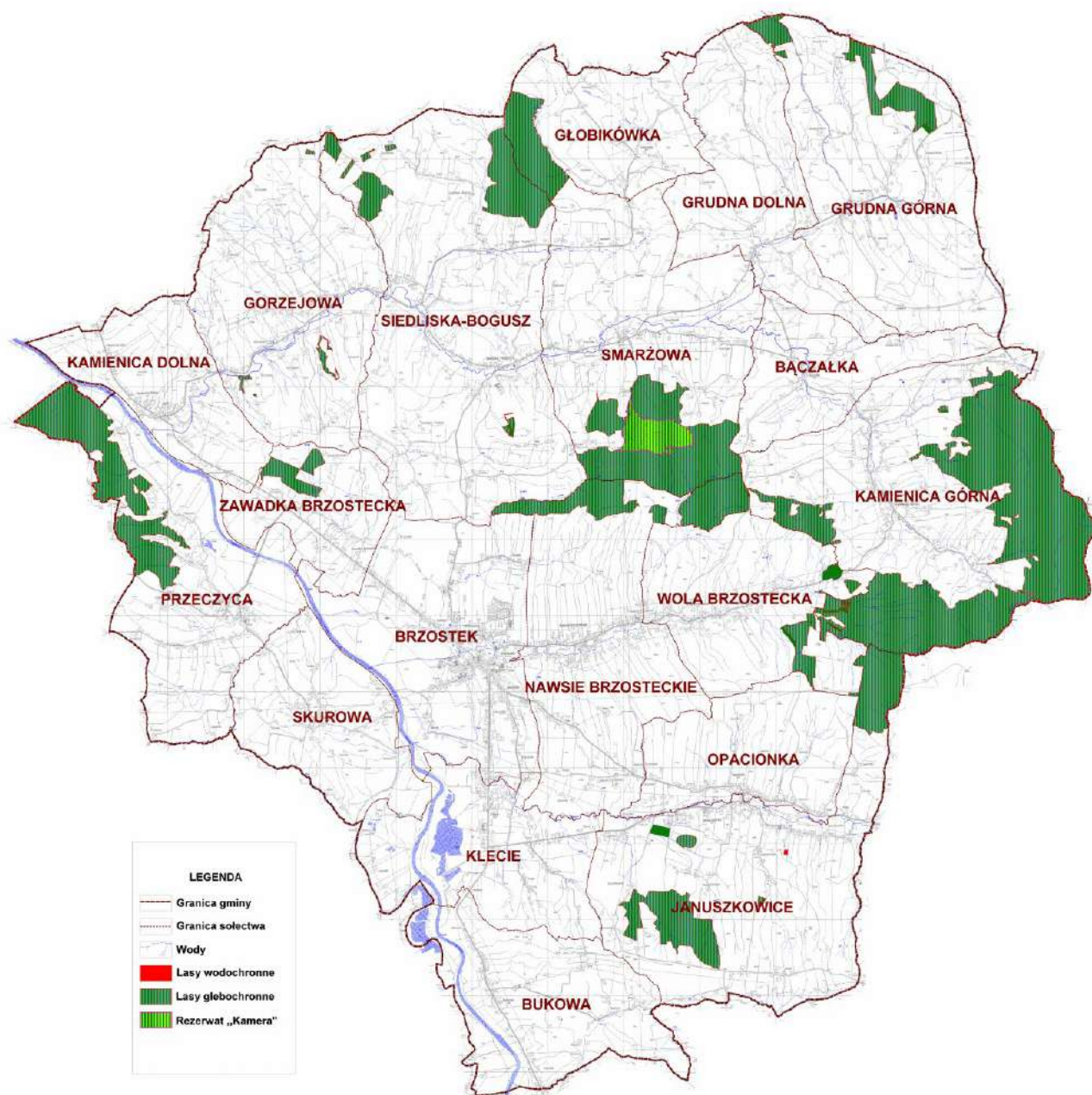
Tabela 11. Wykaz istniejących pomników w gminie Brzostek:

Przedmiot ochrony	Obwód pierśnicy (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja i własność/ Uwagi	Podstawa prawna
Dąb szypułk. <i>Quercus robur</i> „Stefek”	480	24	Działka ewidencyjna nr 291/1 w miejscowości Głobikówka	Rozporządzenie nr 2/04 Wojewody Podkarpackiego z dnia 1 grudnia 2004 r.
Dąb szypułkowy <i>Quercus rober</i>	950	-	Przy Filii SKR w Brzostku – Januszkowice, działka ewidencyjna nr 60/70	Zarządzenie nr 2/87 Wojewody Tarnowskiego z dnia 26 lutego 1987r.
Kłokoczka południowa (<i>Staphylea pinnata</i> L.)	10 sztuk	-	Oddział 180 b, działka ewidencyjna nr 62/, 71 Leśnictwo Siedliska, Nadleśnictwa Dębica	

5.4.6. Lasy ochronne

Decyzją Ministra Środowiska znak DL.Ip-0233-10/05 z 6 czerwca 2005 roku lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, o łącznej powierzchni 8 301 ha położone na terenie gminy Brzostek w oddziałach: 145-179, 181b-d,f, 182, 183b, 184-189. w Nadleśnictwie Dębica - zostały uznane jako **lasy ochronne**. Kategorią ochronności lasów jest *funkcja glebochronna*, a jedynie niewielki obszar lasu położony w miejscowości Januszkowice pełni *funkcję wodochronną*. Występują również plantacje nasienne, szkółki leśne.

Rysunek 4. Przestrzenne rozmieszczenie lasów ochronnych w gm. Brzostek.

5.4.7. Ochrona gatunkowa

Gmina Brzostek nie posiada aktualnej inwentaryzacji gatunków flory i fauny, które są objęte ochroną ścisłą lub częściową. Załączony wykaz roślin i zwierząt chronionych, opracowano w oparciu o materiały do Planu Ochrony Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego oraz Planu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dębica.

Tabela 12. Chronione gatunki roślin

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
1.	Bagnica torfowa	<i>Scheuchzeria palustris</i>	S	N
2.	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	S	N
3.	Barwinek pospolity	<i>Vinca minor</i>	C	C-S, N
4.	Bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>	C	C-S
5.	Buławnik mieczolistny	<i>Cephalanthera longifolia</i>	S	C-S
6.	Buławnik wielokwiatowy	<i>Cephalanthera damasonium</i>	S	C-S
7.	Cebulica dwulistna (oszloch)	<i>Scilla bifolia</i>	S	C-S, N
8.	Ciemnocyza zielona	<i>Veratrum lobelianum</i>	S	C-S
9.	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	S	C-S, N
10.	Czarnuszka polna	<i>Nigella arvensis</i>	S	N
11.	Czosnek niedzwiedzi	<i>Allium ursinum</i>	C	C-S N
12.	Dziewięciśli bezłodygowy	<i>Carlina acaulis</i>	S	N
13.	Gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>	S	C-S, N
14.	Goryczka krzyżowa	<i>Gentiana cruciata</i>	S	C-S, N
15.	Goryczka trojeściowa	<i>Gentiana asclepiadea</i>	C	C-S
16.	Goryczuszka (goryczka) Orzęsiona	<i>Gentianella ciliata</i>	S	C-S, N
17.	Goździk kosmaty	<i>Dianthus armeria</i>	S	N
18.	Gółka długoostrogowa	<i>Gymnadenia conopsea</i>	S	C-S, N
19.	Grażel żółty	<i>Nuphar lutea</i>	C	C-S
20.	Jęczyznik zwyczajny	<i>Phyllitis scolopendrium</i>	S	C-S
21.	Kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>	C	C-S
22.	Kłokoczka południowa	<i>Staphylea pinnata</i>	S	C-S, N
23.	Konwalia majowa	<i>Convallaria maialis</i>	C	C-S, N
24.	Kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>	C	C-S, N
25.	Kotewka orzech wodny	<i>Trapa natans</i>	S	N
26.	Kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>	S	C-S, N
27.	Kruszczyk rdzawoczerwony	<i>Epipactis atrorubens</i>	S	N
28.	Kruszczyk siny	<i>Epipactis purpurata</i>	S	C-S, N
29.	Kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>	S	C-S, N
30.	Kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	C	C-S, N
31.	Kukułka (storczyk) Fuchsa	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	S	C-S, N
32.	Kukułka (storczyk) krwista	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	S	N
33.	Kukułka (storczyk) plamista	<i>Dactylorhiza maculata</i>	S	C-S, N
34.	Kukułka (storczyk) szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>	S	C-S, N
35.	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>	S	C-S, N
36.	Mącznica lekarska	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	S	N
37.	Mieczyk dachówkowaty	<i>Gladiolus imbricatus</i>	S	C-S, N
38.	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	C	C-S
39.	Nasieźrzał pospolity	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	S	C-S, N
40.	Obrazki alpejskie	<i>Arum alpinum</i>	S	C-S
41.	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	S	C-S, N
42.	Paprotka zwyczajna	<i>Polypodium vulgare</i>	S	C-S, N
43.	Paprotnik brauna	<i>Polypodium braunii</i>	S	N
44.	Paprotnik kolczysty	<i>Polypodium aculeatum</i>	S	C-S, N
45.	Parzydło leśne	<i>Aruncus sylvestris</i>	S	C-S, N

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
46.	Pierwiosnek lekarski	<i>Primula veris</i>	C	C-S, N
47.	Pierwiosnek wyniosły	<i>Primula elatior</i>	C	C-S, N
48.	pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>	S	C-S, N
49.	Pływacz drobny	<i>Urticularia vulgaris</i>	S	N
50.	Pływacz zwyczajny	<i>Urticularia minor</i>	S	N
51.	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>	S	C-S, N
52.	Podkolan zielonawy	<i>Platanthera chlorantha</i>	S	C-S, N
53.	Podrzeń żebrowiec	<i>Blechnum spicant</i>	S	C-S, N
54.	Pokrzyk wilcza- jagoda	<i>Atropa belladonna</i>	S	C-S, N
55.	Porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	C	C-S, N
56.	Pospolita (centuria zwyczajna)	<i>Centaurium erythraea</i>	S	C-S
57.	Przylaszczka pospolita (przelaszczka trojanek)	<i>Hepatica nobilis</i>	S	C-S, N
58.	Przytulia wonna	<i>Galium odoratum</i>	C	C-S
59.	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>	S	N
60.	Rosiczka pośrednia	<i>Drosera intermedia</i>	S	N
61.	Róża francuska	<i>Rosa gallica</i>	S	C-S
62.	Skrzyp olbrzymi	<i>Equisetum telmateia</i>	S	C-S, N
63.	Skrzyp pstry	<i>Equisetum variegatum</i>	S	C-S, N
64.	Storczyk błądy	<i>Orchis pallens</i>	S	N
65.	Storczyk męski	<i>Orchis mascula</i>	S	N
66.	Storczyk purpurowy	<i>Orchis purpurea</i>	S	N
67.	Storczyk samczy	<i>Orchis morio</i>	S	C-S, N
68.	Szafran spiski	<i>Crocus scepusiensis</i>	S	N
69.	Śnieżyca wiosenna	<i>Leucoium vernum</i>	S	N
70.	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	S	C-S, N
71.	Tojad dzióbaty	<i>Aconitum variegatum</i>	S	C-S
72.	Turzyca bagienna	<i>Carex limosa</i>	S	N
73.	Wawrzynek wilczelyko	<i>Daphne mezereum</i>	S	C-S, N
74.	Widłaczek torfowy	<i>Lycopodiella inundata</i>	S	N
75.	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>	S	C-S, N
76.	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>	S	C-S, N
77.	Wilżyna bezbronna	<i>Ononis arvensis</i>	C	C-S
78.	Włosienicznik (jaskier) wodny	<i>Batrachium circinatum</i>	S	N
79.	wyblin jednolistny	<i>Malaxis monophyllos</i>	S	N
80.	Zawilec wielkokwiatowy (zawilec leśny)	<i>Anemone sylvestris</i>	S	N
81.	Zimowit jesienny	<i>Colchicum autumnale</i>	S	C-S, N
82.	Żłobik koralowy	<i>Corallorhiza trifida</i>	S	N

Tabela 13. Chronione gatunki zwierząt

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
Bezkęgowce				
83.	Modliszka zwyczajna	<i>Mantis religiosa</i>	S	C-S
84.	Jelonek rogacz	<i>Lucanus cervus</i>	S	C-S, N
85.	kozioróg bukowiec	<i>Cerambyx scopolii</i>	S	C-S
86.	Kozioróg dębosz	<i>Cerambyx cerdo</i>	S	C-S
87.	Nadobnica alpejska	<i>Rosalia alpina</i>	S	C-S
88.	Niepylak mnemosyna	<i>Parnassius mnemosyne</i>	S	C-S
89.	Pachnica dębowa	<i>Osmoderma eremita</i>	S	N
90.	Ciołek matowy	<i>Dorcus parallelipipedus</i>	S	N
91.	Paż żeglarz	<i>Iphiclide podalirius</i>	S	C-S, N
92.	Paż królowej	<i>Papilio machaon</i>	S	N
93.	Niedźwiedziówka krasa	<i>Proserpinus proserpin</i>	S	C-S
94.	Trzmiel rudy	<i>Bombus pascuorum</i>	S	C-S
95.	Trzmiel gajowy	<i>Bombus lucorum</i>	S	C-S
96.	Trzmiel leśny	<i>Bombus pratorum</i>	S	C-S

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
97.	Trzmiel ogrodowy	<i>Bombus hortorum</i>	S	C-S
98.	Trzmiel pirenejski	<i>Bombus pyrenaicus</i>	S	C-S
99.	Trzmiel sześciopiętny	<i>Bombus wurflani</i>	S	C-S
100.	Trzmiel różnobarwny	<i>Bombus soroensis</i>	S	C-S
101.	Trzmiel kamiennik	<i>Bombus lapidarius</i>	C	C-S
102.	Trzmiel ziemny	<i>Bombus terrestris</i>	C	C-S
103.	Trzmiel polny	<i>Bombus agrorum</i>	S	C-S
104.	Biegacz skórzasty	<i>Carabus coriaceus</i>	S	C-S, N
105.	Biegacz fioletowy	<i>Carabus violaceus</i>	S	C-S, N
106.	Biegacz zielonożółty	<i>Carabus auronitens</i>	S	C-S, N
107.	Biegacz granulowany	<i>Carabus granulatus</i>	S	C-S, N
108.	Biegacz guzłokowaty	<i>Carabus variolosus</i>	S	C-S, N
109.	Biegacz wręgaty	<i>Carabus cancellatus</i>	S	C-S, N
110.	Biegacz zmienny	<i>Carabus scheidleri</i>	S	C-S, N
111.	Biegacz gajowy	<i>Carabus nemoralis</i>	S	C-S, N
112.	Liszczyk mniejszy	<i>Calosoma inquisitor</i>	S	C-S
113.	Liszczyk tętnik	<i>Calosoma sycophanta</i>	S	C-S
114.	Mrówka rudnica	<i>Formica rufa</i>	C	C-S
115.	Ślimak winniczek	<i>Helix pomatia</i>	C	C-S
116.				
117.	Tygrzyk paskowany	<i>Argiope bruennichi</i>	S	C-S
Ryby				
118.	Piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	S	C-S
119.	Śliż	<i>Barbatula Barbatula</i>	S	C-S
120.	Kiełb Kessiera	<i>Romanogobio kessleri</i>	S	C-S
121.	Różanka	<i>Rhodeus sericeus</i>	S	C-S
Płazy				
122.	Salamandra plamista	<i>Salamandra salamandra</i>	S	C-S
123.	Traszka grzebieńista	<i>Triturus cristatus</i>	S	C-S
124.	Traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>	S	C-S
125.	Traszka górska	<i>Triturus alpestris</i>	S	C-S
126.	Traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	S	C-S
127.	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	S	C-S
128.	Kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	S	C-S
129.	Grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>	S	C-S
130.	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>	S	C-S
131.	Ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>	S	C-S
132.	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>	S	C-S
133.	Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>	S	C-S
134.	Żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>	S	C-S
135.	Żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>	S	C-S
136.	Żaba jeziorkowa	<i>Rana lessonae</i>	S	C-S
137.	Żaba śmieszka	<i>Rana ridibunda</i>	S	C-S
Gady				
138.	Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>	S	C-S
139.	Jaszczurka zwijka	<i>Lacerta agilis</i>	S	C-S
140.	Jaszczurka żyworodna	<i>Lacerta vivipara</i>	S	C-S
141.	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>	S	C-S
142.	Gniewosz plamisty	<i>Coronella austriaca</i>	S	C-S
143.	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>	S	C-S
Ptaki				
144.	Perkoz	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	S	C-S
145.	Kormoran czarny	<i>Phalacrocorax carbo</i>	C	C-S
146.	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	C	C-S
147.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	S	C-S
148.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	S	C-S
149.	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	S	C-S
150.	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>	S	C-S

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
151.	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	S	C-S
152.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	S	C-S
153.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	S	C-S
154.	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	S	C-S
155.	Krogulec zwyczajny	<i>Accipiter nisus</i>	S	C-S
156.	Myszołów zwyczajny	<i>Buteo buteo</i>	S	C-S
157.	Myszołów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	S	C-S
158.	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	S	C-S
159.	Orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>	S	C-S
160.	Rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	S	C-S
161.	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	S	C-S
162.	Korbuz	<i>Falco subbuteo</i>	S	C-S
163.	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	S	C-S
164.	Derkacz	<i>Crex crex</i>	S	C-S
165.	Kokoszka wodna	<i>Gallinula chloropus</i>	S	C-S
166.	Sieweczka rzeczna	<i>Charadius dubius</i>	S	C-S
167.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	S	C-S
168.	Brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	S	C-S
169.	Mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>	S	C-S
170.	Mewa pospolita	<i>Larus canus</i>	S	C-S
171.	Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	S	C-S
172.	Siniak	<i>Columba oenas</i>	S	C-S
173.	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	S	C-S
174.	Turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>	S	C-S
175.	Kukułka	<i>Cuculus canor</i>	S	C-S
176.	Płomykówka	<i>Tyto alba</i>	S	C-S
177.	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>	S	C-S
178.	Sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>	S	C-S
179.	Pójdźka	<i>Athene noctua</i>	S	C-S
180.	Puszczyk	<i>Strix aluco</i>	S	C-S
181.	Puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>	S	C-S
182.	Sowa uszata	<i>Asio otus</i>	S	C-S
183.	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>	S	C-S
184.	Jerzyk	<i>Apus apus</i>	S	C-S
185.	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	S	C-S
186.	Żoła	<i>Merops apiaster</i>	S	C-S
187.	Kraska	<i>Coracias garrulus</i>	S	C-S
188.	Dudek	<i>Upupa epops</i>	S	C-S
189.	Krętogów	<i>Junx torquilla</i>	S	C-S
190.	Dzięcioł zielonosiwy	<i>Pocus canus</i>	S	C-S
191.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	S	C-S
192.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	S	C-S
193.	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	S	C-S
194.	Dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	S	C-S
195.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	S	C-S
196.	Dzięcioł białogrzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>	S	C-S
197.	Dzięciołek	<i>dendrocopos minor</i>	S	C-S
198.	Skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	S	C-S
199.	Brzegówka	<i>Riparia riparia</i>	S	C-S
200.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	S	C-S
201.	Oknówka	<i>Delichon urbica</i>	S	C-S
202.	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	S	C-S
203.	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	S	C-S
204.	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	S	C-S
205.	Pliszka górska	<i>Motacilla cinerea</i>	S	C-S
206.	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	S	C-S
207.	Jemiołuszka	<i>Bombicilla garrulus</i>	S	C-S
208.	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	S	C-S

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
209.	Pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	S	C-S
210.	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	S	C-S
211.	Słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	S	C-S
212.	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	S	C-S
213.	Pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	S	C-S
214.	Pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	S	C-S
215.	Kląskawka	<i>Saxicola torquata</i>	S	C-S
216.	białorzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>	S	C-S
217.	Kos	<i>turdus merula</i>	S	C-S
218.	Kwiczół	<i>Turdus pilaris</i>	S	C-S
219.	Śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	S	C-S
220.	Drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	S	C-S
221.	Paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	S	C-S
222.	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	S	C-S
223.	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	S	C-S
224.	Rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	S	C-S
225.	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	S	C-S
226.	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	S	C-S
227.	Pokrzewka jarzębata	<i>Sylvia nisoria</i>	S	C-S
228.	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>	S	C-S
229.	Ciemiówka	<i>Sylvia communis</i>	S	C-S
230.	Pokrzewka ogrodowa	<i>Sylvia borin</i>	S	C-S
231.	Pokrzewka czarnołbista	<i>Sylvia atricapilla</i>	S	C-S
232.	Świstunka	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	S	C-S
233.	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	S	C-S
234.	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	S	C-S
235.	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	S	C-S
236.	Zniczek	<i>Regulus ignicapillus</i>	S	C-S
237.	Muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	S	C-S
238.	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>	S	C-S
239.	Muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	S	C-S
240.	Muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	S	C-S
241.	Raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	S	C-S
242.	Sikorka uboga	<i>Parus palustris</i>	S	C-S
243.	Sikorka czarnogłowa	<i>Parus montanus</i>	S	C-S
244.	Czubatka	<i>Parus cristatus</i>	S	C-S
245.	Sosnówka	<i>Parus ater</i>	S	C-S
246.	Sikorka modra	<i>Parus caeruleus</i>	S	C-S
247.	Bogatka	<i>Parus major</i>	S	C-S
248.	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>	S	C-S
249.	Pelzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	S	C-S
250.	Pelzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	S	C-S
251.	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	S	C-S
252.	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	S	C-S
253.	Srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	S	C-S
254.	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	S	C-S
255.	Sroka	<i>Pica pica</i>	S	C-S
256.	Orzechówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	S	C-S
257.	Kawka	<i>Corvus monedula</i>	S	C-S
258.	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	S	C-S
259.	Wrona	<i>Corvus cornix</i>	S	C-S
260.	Kruk	<i>Corvus corax</i>	S	C-S
261.	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	S	C-S
262.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>	S	C-S
263.	Mazurek	<i>Passer montanus</i>	S	C-S
264.	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	S	C-S
265.	Jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	S	C-S

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony	Uwagi
266.	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	S	C-S
267.	Dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>	S	C-S
268.	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	S	C-S
269.	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>	S	C-S
270.	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>	S	C-S
271.	Czeczotka	<i>Carduelis flammea</i>	S	C-S
272.	Krzyżodziub świerkowy	<i>Loxia curvirostrata</i>	S	C-S
273.	Dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>	S	C-S
274.	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	S	C-S
275.	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	S	C-S
276.	trzanadel	<i>Emberiza citrinella</i>	S	C-S
277.	Potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	S	C-S
278.	Potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>	S	C-S
Ssaki				
279.	Jeż wschodni	<i>Erinaceus concolor</i>	S	C-S, N
280.	Kret	<i>Talpa europaea</i>	C	C-S, N
281.	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>	S	C-S, N
282.	Ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>	S	C-S, N
283.	Rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>	S	C-S, N
284.	Zębiełek karliczek	<i>Crocidura suaveolens</i>	S	C-S
285.	Mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	S	C-S
286.	Nocek wąsatek	<i>Myotis mystacinus</i>	S	C-S, N
287.	Nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	S	C-S, N
288.	Nocek rudy	<i>Myotis daubentonii</i>	S	C-S, N
289.	Nocek natterera	<i>Myotis nattereri</i>	S	C-S, N
290.	Nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteni</i>	S	C-S
291.	Gacek wielkouch	<i>Plecotus auritus</i>	S	C-S, N
292.	Gacek szary	<i>Plecotus austriacus</i>	S	C-S, N
293.	Gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	S	C-S
294.	Bobrowiec wielki	<i>Myctalus noctula</i>	S	N
295.	Mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>	S	C-S
296.	Karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	S	N
297.	Wilk	<i>Canis lupus</i>	S	C-S
298.	Ryś	<i>Lynx lynx</i>	S	C-S
299.	Wydra	<i>Lutra lutra</i>	C	C-S
300.	Gronostaj	<i>Mustela erminea</i>	S	C-S, N
301.	Łasica	<i>Mustela nivalis</i>	S	C-S, N
302.	Smużka	<i>Sicista betulina</i>	S	C-S
303.	Koszatka	<i>Dyromys nitedula</i>	S	C-S, N
304.	Orzesznica	<i>Musccardinus avellanarius</i>	S	C-S, N
305.	Popielnica	<i>Glis glis</i>	S	C-S, N
306.	Chomik europejski	<i>Cricetus cricetus</i>	S	C-S
307.	Karczownik ziemnowodny	<i>Arvicola terrestris</i>	C	C-S, N
308.	Mysz zaroślowa	<i>Apodemus sylvaticus</i>	C	C-S
309.	Badyłarka	<i>Micromys minutus</i>	C	C-S, N
310.	Zębiełek białawy	<i>Crocidura leucodon</i>	S	N
311.	Zębiełek karliczek	<i>Crocidura suaveolens</i>	S	N
312.	Zębiełek myszaty	<i>Crocidura russula</i>	S	N
313.	Wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>	S	C-S, N
314.	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	S	C-S, N

S- ochrona ścisła

C- ochrona częściowa

C-S – Czarnorzecko-Strzyżowski Obszar Chronionego Krajobrazu

N – Nadleśnictwo Dębica

5.4.8. Korytarze ekologiczne

Krajowa Sieć Ekologiczna EKONET- POLSKA wyznacza **obszary leśne położone w Januszkowicach, jako krajowy obszar węzłowy** łączący Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Pasma Brzanki natomiast Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego ujmuje **dolinę Wisłoki jako regionalny korytarz ekologiczny**.

Główną funkcją korytarzy ekologicznych jest funkcja przyrodnicza, stąd ochrona tych struktur wymaga zapewnienia i utrzymania warunków siedliskowych w ich obrębie oraz drożności na ich przebiegu. Stanowią one optymalne połączenia między terenami uznanymi za ostoje zwierzyny, umożliwiające przemieszczanie się zwierząt w ramach aktywności dobowej, sezonowych wędrówek, migracji oraz kolonizacji nowych obszarów przez młode osobniki. Ostojami zwierzyny, które spełniają ważną rolę w zabezpieczaniu odpowiednich warunków siedliskowych są przede wszystkim duże, zwarte obszary leśne oraz doliny rzeczne zapewniające migrację roślin i zwierząt, a sam ciek ryb i organizmów wodnych.

5.4.9. Gleby chronione.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. ochrona gruntów rolnych polega na ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nie rolnicze zapobieganiu degradacji i dewastacji gruntów. Według w/w ustawy ochronie podlegają grunty stanowiące użytki rolne klas I-III; jeżeli ich zawarty obszar projektowany na cele nierolnicze przekracza 0,5 ha. Przeznaczenie tego typu gruntów na cele nierolnicze wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych stanowiących użytki rolne położone w granicach administracyjnych miast.

Dla obszaru zmiany studium – grunty rolnych stanowiące użytki rolne kl. I-III – wymagają uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

6. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZASOBÓW I STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Gmina Brzostek odznacza się wysokimi walorami przyrodniczymi oraz dość dobrym stanem jakości środowiska. Różnorodne formy ochrony przyrody z cennymi zasobami flory i fauny, urozmaicona rzeźba terenu, walory krajobrazowe oraz surowce naturalne, stwarzają możliwości do wielofunkcyjnego zrównoważonego rozwoju gminy. Rozwój ten winien odbywać się z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z:

A. zasobów i jakości środowiska naturalnego:

- ***Ochrona zasobów wód podziemnych oraz ich jakości***, to jedno z priorytetowych uwarunkowań. Stanowią one główne źródło dla zaopatrzenia ludności. Wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego, na którym bazuje ujęcie wodociągu gminnego, narażone są na zanieczyszczenia wobec braku dostatecznej warstwy izolacyjnej chroniącej je przed przenikaniem wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń antropogenicznych. Zaznaczyć należy, że w dolinie Wisłoki eksploatacja surowców naturalnych w żwirowo-piaszczystych utworach czwartorzędowych, w których znajduje się jednocześnie użytkowy poziom wodonośny - zagraża jakości tych wód. Źródła bazujące na wodach poziomu wodonośnego fliszowego, zlokalizowane na zboczach w niewielkiej odległości od zabudowań, stanowią ujęcia dla wodociągów zagrodowych. Wody te również zagrożone są zanieczyszczeniem, gdyż przepływ ich w osadach fliszowych odbywa się w strefie spękanej i zeszcelinowanej.
- ***Uporządkowanie gospodarki ściekowej*** poprzez rozbudowę gminnej sieci kanalizacyjnej i skierowanie ścieków na oczyszczalni – to podstawowy warunek dalszego rozwoju gminy, poprawy jej stanu sanitarnego i środowiska naturalnego (zwłaszcza wód podziemnych i powierzchniowych).
- ***Uwarunkowaniem poprawy jakości wód powierzchniowych***, obok skutecznych rozwiązań gospodarki wodno-ściekowej, jest uporządkowanie terenów w strefie przybrzeżnej cieków, budowa filtrów biologicznych w formie użytków zielonych, zadrzewień i zakrzewień. Pasy obudowy biologicznej zabezpieczają wody cieków przed wpływem zanieczyszczeń obszarowych, stanowiąc równocześnie istotny element ciągów i korytarzy ekologicznych.
- Na terenie gminy Brzostek nie występują znaczące źródła emisji zanieczyszczeń. Zagrożeniem jakości powietrza jest tzw. niska emisja zanieczyszczeń, powstająca

w niezorganizowanych źródłach emisji o małej wysokości emitorów takich, jak węglowe piece domowe i lokalne kotłownie. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową wzrastając bardzo w chłodnej porze roku. Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest również droga krajowa nr 73. Wysokie natężenia ruchu pojazdów, powoduje zanieczyszczenie powietrza w jej sąsiedztwie.

- **Przy zagospodarowaniu terenów położonych w otoczeniu drogi krajowej nr 73**, należy uwzględnić przekroczenia dopuszczalnej wartości hałasu, a także podwyższone stężenie zanieczyszczeń. Przeciwwskazane jest wyznaczanie terenów szczególnie zabudowy mieszkaniowej w bliskiej odległości od drogi.
- Istotnym uwarunkowaniem środowiskowym w zagospodarowaniu przestrzennym są **tereny leśne**, które podlegają ochronie. Lasy Państwowe Minister Środowiska uznał za ochronne pełniące funkcje glebochronne. Poza w/w funkcją lasy szczególnie w obszarze Pogórza wpływają na ograniczanie ruchów masowych, zmniejszenie zagrożenia powodziowego oraz erozji gleb.
- Występowanie niskich klas gleb V i VI na stokach o znacznym nachyleniu lub terenach osuwiskowych, stwarza dogodne warunki do **zwiększenia powierzchni leśnej**. Dolesienia winny być preferowane na terenach Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny, dla wzmocnienia ich funkcji ochronnych.
- Doceniając przyrodnicze walory gminy część jej terenów we wschodniej części włączono do **Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną**. Objęcie tą formą ochrony znacznej części gminy, obliguje do uwzględnienia funkcji jakie pełnią te struktury w systemie ochrony przyrody i krajobrazu, przy formułowaniu polityki przestrzennej. Kieruje to rozwój gminy na zachowanie, ochronę i wzbogacanie w krajobrazie takich elementów jak; kompleksy leśne, zadrzewienia, zakrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz użytki zielone. Obszary prawnie chronione warunkują sposób zagospodarowania terenu podporządkowany zaostrzonym rygorom korzystania ze środowiska zgodnie z nakazami i zakazami zawartymi w rozporządzeniu Wojewody Podkarpackiego.
- Dla ochrony środowiska przyrodniczego gminy i zachowania jej powiązań przyrodniczych z terenami sąsiednimi, koniecznym jest uwzględnienie funkcjonowania w jej obszarze **korytarzy i ciągów ekologicznych**. Pełnią one głównie funkcję przyrodniczą, a ochrona tych struktur wymaga zapewnienia

i utrzymania warunków siedliskowych w ich obrębie oraz drożności na ich przebiegu. W obrębie gminy krzyżują się dwa istotne korytarze ekologiczne:

1 - pasmowy o przebiegu równoleżnikowym, łączący obszary chronione w obrębie pogórzy Ciężkowickiego i Strzyżowskiego.

Dla efektywnego funkcjonowania tego korytarza, niezbędne jest pozostawienie wolnych przestrzeni pomiędzy zbliżającą się do siebie zwartą zabudową poszczególnych miejscowości, utrzymanie i wzmocnienie niewielkich grup zalesień,

2 - liniowy o przebiegu południkowym w obrębie doliny Wisłoki, stanowiący ważną trasę przemieszczania się wielu gatunków ptaków i organizmów wodnych,

Ponadto proponuje się wyznaczenie jako **korytarzy ekologicznych** (liniowych) dolin cieków w celu zabezpieczenia trasy migracji roślin i zwierząt, a w przypadku samego cieku – migracje ryb i organizmów wodnych. Dla ochrony tej formy, należy uwzględnić całkowite wyłączenia z zabudowy pasa obudowy biologicznej i terenów nadbrzeżnych z roślinnością naturalną, jako pasa ochronnego. Cieki posiadają ogromną wartość przyrodniczą z uwagi na zachowanie w ich dolinach cennych typów siedlisk. Każdy ciek tworzy swój własny specyficzny ekosystem, podzielony na odcinki różniące się pod względem charakteru podłoża, szybkości przepływu, krętości, sposobu wykształcenia brzegów – a co za tym idzie i właściwości chemicznej samej wody. Dlatego cieki zamieszkują określone grupy organizmów wodnych zmieniające się stopniowo wraz z oddalaniem się od jego źródeł. Cieki są także jednymi z nielicznych już, w zdominowanym przez człowieka krajobrazie, liniowymi strukturami pochodzenia naturalnego, a jako takie są bezcennymi łącznikami pomiędzy różnymi, izolowanymi fragmentami siedlisk przyrodniczych. Za ich pośrednictwem dokonuje się migracja organizmów. W krajobrazie istnienie „korytarzy ekologicznych” umożliwia przemieszczanie się gatunków pomiędzy poszczególnymi biocentrami w poszukiwaniu nowych siedlisk. Dzięki funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych stan różnorodności biologicznej nie ulega pogorszeniu.

- Uwzględnienie **korytarzy ekologicznych z określeniem działań ochronnych**, dla zachownie najcenniejszych struktur przyrodniczych w obszarze gminy.
- **Zachowanie zasobów przyrodniczych i kulturowych krajobrazu**, punktów i ciągów widokowych **oraz wzbogacenie ich** poprzez porządkowanie zabudowy i użytkowania, podniesienie standardu zagospodarowania i urządzenia terenów otaczających zabudowę mieszkalną, a także otoczenia dróg, głównie drogi krajowej – to istotne działania dla ochrony i utrzymania atrakcyjności krajobrazu gminy.

- Walory przyrodnicze gminy takie jak: urozmaicony krajobraz, obszary podlegające ochronie oraz zachowane obiekty zabytkowe dają duże **możliwości rozwoju różnych form rekreacji**. Pogórski charakter gminy predysponuje ten obszar do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej, a obecność rzeki Wisłoki i zbiorników poeksploatacyjnych umożliwia rozwój różnych form rekreacji i turystyki wodnej.

B. naturalnych zagrożeń środowiska

- **Obszary szczególnego zagrożenia powodzią rz. Wisłoki oraz tereny zalewów wód powodziowych p. Kamionka** wskazane na planszy „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzostek” - w oparciu o studium RZGW i opracowanie Ekofizjograficzne, **należy wyłączyć z zabudowy** za wyjątkiem terenowej infrastruktura sportowo-rekreacyjna (boiska sportowe, place gier i zabaw) oraz zachować obowiązujące zakazy, nakazy i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych dla tego typu terenów,
- Warunki fizjograficzne panujące w pogórskiej części gminy, takie jak: deniwelacje terenu, budowa geologiczna, upad skał, nachylenie stoków i zboczy, pyłowa pokrywa zwietrzelinowa przy odpowiednich warunkach pogodowych stwarzają **predyspozycje dla występowania ruchów masowych**. Flisz karpacki, występujący na terenie Pogórza z uwagi na charakterystyczną budowę naprzemianległych piaskowców oraz utworów iłowcowych i mułowcowych stwarza warunki dla powstawania osuwisk. Czynnikiem istotnie wpływającym na uaktywnienie zjawisk masowych jest obciążanie stoków zabudową oraz podcięcie stoków wykonywane na potrzeby inwestycji w tym infrastrukturalnych.
- **Tereny osuwisk**, szczególnie osuwisk odnawiających się należy bezwzględnie wyłączyć z jakiegokolwiek zabudowy, natomiast **w terenach zagrożonych występowaniem ruchami masowymi** dopuszczenie zabudowy winno być uzależnione od wyników badań geologiczno-inżynierskich podłoża budowlanego.
- Grunty rolne narażone na **procesy stokowe i wzmożoną erozję**, w terenach o ukształtowaniu uniemożliwiającym lub poważnie ograniczającym użytkowanie rolnicze, należałoby przeznaczyć pod zalesienie, użytki zielone lub zagospodarowanie roślinnością stabilizującą je.

C. udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

- **Udokumentowane złoża surowców naturalnych** stanowią przedmiot ochrony przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym w przyszłości ich wykorzystanie, jednocześnie stwarzają potencjalne szanse uruchomienia ich eksploatacji i produkcji przetwórczej. Eksploatacja złóż stanowi ważne źródło dochodów budżetu gminy i zwiększa zatrudnienie, ale także jest zagrożeniem dla środowiska poprzez przekształcenie morfologii terenu - wprowadzenie nowych elementów w krajobrazie, nierzadkie zmiany stosunków wodnych oraz uciążliwości związane z transportem surowca.

W obszarze gminy występują udokumentowane złoża: **Kłodawa – 8, Kłodawa – 7; Przeczyca I-II; Kłodawa – 4; Kłodawa – 6; Kłodawa; Klecie – I; Dęborzyn-Wisłoka; Bukowa; Brzyska-Błażkowa. W trakcie dokumentowania w granicy zmiany studium są złoża: Kłodawa – 11, Kłodawa – 12 i Kłodawa – 13.**

- Dopuszczenie eksploatacji złóż winno uwzględniać stopień możliwej degradacji środowiska oraz potrzeby zachowania walorów krajobrazowych i przyrodniczych, w tym szczególnie form ochrony przyrody, obszarów leśnych i gleb wysokich klas bonitacyjnych. Wobec powyższego **uwarunkowaniem rozwoju eksploatacji** winna być ochrona środowiska jak i złoża, poprzez:
- prowadzenia eksploatacji złóż z uwzględnieniem kompleksowego, racjonalnego i oszczędnego ich wykorzystania,
  - stosowanie technologii zapewniających ograniczenie ujemnych jej wpływów na środowisko,
  - przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi i krajobrazu poprzez sukcesywne prowadzenie rekultywacji i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.
- Wydzielenie **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 433** w dolinie Wisłoki, wywołuje konieczność ochrony jego wód przed degradacją. Zbiornik ten nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej i programu ochrony, zatem nie zostały dla niego prawnie ustanowione strefy ochronne ONO i OWO. Wobec powyższego dla ochrony zbiornika przed zanieczyszczeniem należy przewidzieć rozwiązania, które go zabezpieczą m.in. poprzez uwzględnienie spośród zakazów i nakazów (wg. ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 z późn. zm.) tych, które mają najistotniejsze znaczenie.

D. wyznaczonych na podstawie odrębnych przepisów: terenów i obszarów górniczych

- W obrębie Gminy Brzostek wyznaczono następujące obszary i tereny górnicze: **Dęborzyn-Wisłoka; Klecie – I; Kłodawa – 4; Kłodawa – 6, Kłodawa-7, Kłodawa-8/1 Pole B, Kłodawa-8/1 Pole C, Brzyska-Błażkowa II.**

Granice obszarów i terenów górniczych wyznaczone w koncesjach udzielanych na wydobywanie kopalin uwzględniono na rysunku Studium.

E. terenów i obiektów chronionych na podstawie odrębnych przepisów:

- Na terenie gminy prawnymi **formami ochrony zasobów przyrody**, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody są:
- **Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy wraz z otuliną,**
  - **rezerwat „Kamera”,**
  - **obszar sieci ekologicznej Natura 2000 PLH180052 „Wisłoka z dopływami”;**
  - **3 pomniki przyrody ożywionej,**
  - **gatunki roślin, zwierząt i grzybów.**

Zasady ochrony w/w form określają przepisy ustanawiające je oraz ustawa o ochronie przyrody.

- Na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochrona prawną objęte są **grunty rolne kl.I – III oraz leśne** ; ochrona polega m.in. na ograniczeniu przeznaczania tych gruntów na cele nierolnicze i nieleśne.
- Lasy Państwowe w obszarze gminy, należące do Nadleśnictwa Dębica posiadają status ochronny **lasów glebochronnych i wodochronnych**. Funkcje ochronne lasów zostały nadane decyzją Ministra Środowiska znak DL.Ip-0233-10/05 z 6 czerwca 2005 roku.

7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

7.1. RYS HISTORYCZNY

- IV – III w. p.n.e.** Najstarsze ślady świadczące o pobycie człowieka w okolicy Brzostku pochodzą z młodszej epoki kamienia (neolitu) przypadającej między połową IV i III tysiąclecia p.n.e. Powstawały wówczas pierwsze osiedla, których mieszkańcy zajmowali się hodowlą bydła i rolnictwem. Narzędzia kamienne pochodzące z tego okresu odnaleziono w Brzostku, Januszkowicach i Przeczycy. Skupiska ludzkie istniały także w epoce brązu (1700-700 lat p.n.e.), a zwłaszcza w jej środkowym okresie (około 1300 lat p.n.e.) oraz w okresie kultury łużyckiej. Znaleźiska archeologiczne datowane na ten okres zlokalizowano również w Przeczycy, gdzie odkryto fragmenty ceramiki pochodzącej z czasów rzymskich.
- IX-XI w.** Można z tego wnioskować o dłuższym funkcjonowaniu osiedla, które w IX-X w. n.e. nabrało charakteru obronnego. Początkowo był to gród pierścieniowy z pojedynczą linią wałów drewniano-ziemnych, jego rozbudowa nastąpiła w XI-XII w. Obok grodziska w Przeczycy, we wczesnym średniowieczu musiały istnieć w okolicy osiedla wiejskie, będące jego naturalnym zapleczem. Być może w tym okresie funkcjonował też gród w Kamienicy Górnej na tzw. Zamkowej Górze.
- XII w.** Bezsporne istnienie wiosek w dolinie Wisłoki stwierdzają dokumenty pisane. Pierwszy z nich pochodzi z lat 1123-1125. Został wydany przez legata papieskiego Idziego, który za zgodą księcia Bolesława Krzywoustego zatwierdzał posiadłości opactwa benedyktynów w Tyńcu. W dokumencie wymieniono m.in.: Brzostek (Brestek), Klecie (Clececi) i wioskę „Vnochovici”, utożsamianą przez niektórych badaczy z Januszkowicami. Główną rolę wśród nich odgrywało Klecie, największa z osad, gdzie benedyktyni, prawdopodobnie już w XII w. zbudowali kościół, rozwijając w ten sposób akcję chrystianizacyjną w tym rejonie puszczy karpackiej. Świątynia została poświęcona św. Leonardowi. Wkrótce też zasygnalizowała cudami, których sława i niezwykłość przyciągała licznych pątników. Przybywali oni według świadectwa Jana Długosza aż z odległej Litwy, Węgier i Rusi. W XIV w. Klecie stały się siedzibą dekanatu. Wioska była też głównym ośrodkiem klasztornej klucza gospodarczego. Benedyktyni bowiem poszerzali swoje posiadłości przez pozyskiwanie kolejnych darowizn królewskich i prowadzoną samodzielnie akcją osadniczą. W 1288 r., według dokumentu Leszka Czarnego należały do nich, oprócz wymienionych wcześniej wiosek, Kamienica (Górna) i Skurowa, a pod koniec XIII w. Przeczycza, która wkrótce przeszła z rąk opactwa

XIV w.

w posiadanie biskupa krakowskiego. Starą wioską była też Gorzejowa istniejąca już w 1247 r. Kolejne miejscowości zostały lokowane w XIV w. przez króla Kazimierza Wielkiego. Tereny te miały dla niego duże znaczenie w związku ze staraniami o przyłączenie ziem ruskich. Na polecenie króla karczowano lasy wytyczając miejsce pod nowe osady. Z reguły lokowano je na prawie niemieckim, stwarzającym dogodniejsze warunki rozwoju. Na prawo niemieckie przenoszono także wioski osadzone wcześniej na prawie polskim. W konsekwencji sprzyjało to rozwojowi gospodarki towarowo-pieniężnej. W tym czasie powstały: Bukowa, Kamienica (Dolna), Siedliska, Smarżowa, którą król nadał w 1353 r. trzem braciom, bojarom ruskim: Piotrowi, Chodkowi i Ostaszskowi. Chciał w ten sposób wynagrodzić ich za zasługi położone w walkach na Rusi. Otrzymali oni także Klecie, Januszkowice i Skurową, odebrane wcześniej benedyktynom. O dobra te toczyły się długie procesy, w których po stronie opactwa tyńskiego interweniowali kolejni papieże. W konsekwencji benedyktyni musieli się zadowolić odzyskaniem jedynie części Januszkowic i Kleci. Kolejne miejscowości powstały pod koniec stulecia. Utworzona w ten sposób sieć osadnicza w ogólnym zarysie odpowiadała obecnej. W poł. XIV w. wzrosło znaczenie Brzostku pozostającego dotąd w cieniu Kleci. Lokacja miasta nastąpiła prawdopodobnie w 1356 r. z nadania Kazimierza Wielkiego. Jednak pierwszy zachowany dokument określający Brzostek jako już zorganizowaną gminę miejską pochodzi z 1367 r. Wystawił go opat tyński Jan. W 1394 r. król Władysław Jagiełło podniósł do rangi miasta Mały Brzostek - miejscowość położoną w sąsiedztwie miasta opackiego.

XV-XVI w.

XV i XVI stulecie były pomyślnym okresem rozwoju tych ziem, który nie uległ załamaniu nawet po najeździe w 1474 r. wojsk węgierskich pod wodzą Tomasza Tharczy. W XV w. ukształtowała się organizacja kościelna. Istniały wówczas parafie w Kleciach, Brzostku, Przeczycy i Siedliskach. Wszystkie należały do dekanatu pilzneńskiego diecezji krakowskiej.

Stale wzrastała rola Brzostku, który stał się znacznym ośrodkiem produkcji rzemieślniczej i wymiany handlowej. Jarmarki brzosteckie ściągały kupców z odległych okolic - także z Węgier, na targi zaś przybywała ludność wiejska. Pomyślnie rozwijało się rolnictwo. Było ono nastawione na uprawę zboża, którego nadwyżki spławiano Wisłoką. Ważną rolę zajmowała też hodowla bydła. Folwarki istniejące tu już w XV w. powiększały swą powierzchnię przez wykupywanie gruntów chłopskich. Powstawały także nowe. Bardzo szeroko rozpowszechniła się hodowla ryb. Wioski były na ogół zamożne. Zgodnie z wymogami prawa niemieckiego posiadały własną reprezentację samorządową (ława sądowa),

której przewodniczył sołtys. Urząd ten pełnił dziedzicznie szlachcic będący właścicielem sołectwa (należało do niego zwykle dwa łany ziemi, czasem młyn lub karczma i pewne dochody od chłopów).

Stosunki własnościowe na omawianym terenie uległy pewnym zmianom. Nadal najsilniejszą pozycję zajmował klasztor tyniecki, do którego należały: Brzostek, Opacionka, Wola Brzostocka, część Kleci, Kamienica Dolna i Przeczycza (odzyskana drogą zamiany z rąk biskupa krakowskiego). Do zamożnego rodu Kmitów należała część Januszkowic. Gorajscy posiadali Klecie, Bukową i Kamienicę Górną. Oświęcimowie - Siedliska, Winiarscy - Grudną i Bączalkę, Kowalowsky - Skurową i Zawadkę. Przedstawiciel tej ostatniej rodziny Józef Kowalowski, mimo skromnej pozycji majątkowej, zdobył duży autorytet wśród okolicznych herbowych. Dzięki poparciu obozu wpływowego kanclerza Jana Zamojskiego dwukrotnie był wybierany posłem na sejm. Oprócz posiadaczy ziemskich przebywało tu sporo ubogiej szlachty pełniącej funkcje dzierżawców, wójtów czy sołtysów w dobrach opactwa tynieckiego. XVI w. okazał się korzystnym okresem dla kultury i oświaty. Szkołki parafialne istniały w Brzostku, Przeczycy i Siedliskach. Opiekę nad nimi sprawowali proboszczowie, którzy zatrudniali rektora i kantora pełniącego zwykle funkcje organisty. W okolicy zaznaczyły się wpływy reformacji. Na kalwinizm przeszli właściciele Kleci - Gorajscy.

XVII w. Pomyślna passa w rozwoju regionu załamała się na początku XVII w. Wojny prowadzone przez Rzeczypospolitą, przemarsze niezdyscyplinowanych wojsk królewskich, nakładane przez nie kontrybucje, wreszcie napady Tatarów, Szwedów w okresie drugiej wojny północnej (1655-1660) przynosiły duże straty. Najdotkliwsze zniszczenia spowodował najazd księcia Siedmiogrodu Jerzego II Rakoczego, który idąc w sukurs Szwedom wiosną 1657 r. ciągnął w stronę Krakowa. W marcu 1657 r. wojska nieprzyjacielskie spaliły doszczętnie Brzostek. Dalszych zniszczeń dokonały wojska szwedzkie i moskiewskie na początku XVIII w. (trzecia wojna północna). W tym czasie na terenie przedmieścia benedyktyni osadzili chłopów z obowiązkiem odrabiania pańszczyzny. Powstała w ten sposób wioska Nawsie Brzostockie.

XVIII w. Folwarki w Nawsiu, Opacionce i Kamienicy Dolnej (tzw. klucz brzostocki) były dobrze zorganizowane i przynosiły duże dochody. Np. folwark w Nawsiu według inwentarza z 1720 r. posiadał dwa dwory, dwa spichlerze, pięć stodół, kilka stajni, browar, piekarnię i inne zabudowania gospodarcze.

Pod koniec XVIII w. nastąpiło pewne ożywienie gospodarcze. Brzostek zasłynął z wyrobów garncarskich i szewskich. W Kleciach istniała fabryka gontów,

wcześniej zaś budowano tam szkuty i dubasy używane do żeglugi po Wisłoce. Wątle oznaki poprawy zostały podcięte przez kolejne zamieszki. Toczyły się tu bowiem walki oddziałów konfederatów barskich z wojskami moskiewskimi. Wiązały się z tym kontrybucje nakładane przez obie strony na poszczególne osady. Do starcia miało dojść w Kamienicy Dolnej. Jedna z dróg schodząca stromym wąwozem w stronę rzeczki Kamienicy nazywana jest na pamiątkę tego wydarzenia „Kanderówką”. W maju 1772 r. pod pretekstem uspokojenia kraju wkroczyły na Podkarpacie wojska austriackie, a ziemie włączone w granice Austrii nazwano Galicją. Austriacy na wstępie swych rządów wprowadzili nowy podział administracyjny. Brzostek znalazł się początkowo w cyrkule pilzneńskim, a następnie dukielskim (w 1790 r. siedzibę władz cyrkularnych przeniesiono do Jasła). Do cyrkulu tarnowskiego włączono natomiast Gorzejową, Głobikówkę, Siedliska i Smarżową. Następstwem rozbiorów były też zmiany w administracji kościelnej. W latach 1786 - 1805 okoliczne parafie należały do diecezji tarnowskiej, później zaś przemyskiej. W granicach diecezji tarnowskiej pozostała jedynie parafia Siedliska. W latach 1787 - 1788 władze wykorzystując klęskę głodu przeprowadziły budowę nowej drogi z Dukli do Pilzna. Chłopom zatrudnionym przy budowie płacono chlebem. W rejonie Brzostku zmieniono przebieg traktu przesuwając go bardziej na zachód. Stało się to możliwe dzięki odsunięciu się koryta Wisłoki o blisko kilometr na zachodnią stronę doliny.

XIX w.

W 1809 r. na wieść o wkroczeniu wojsk Księstwa Warszawskiego do Galicji doszło tu do antyaustriackich wystąpień. Liczny był udział szlachty w powstaniu listopadowym. Walczyli w nim m.in.: książę Mieczysław Woroniecki - właściciel Skurowej oraz trzej bracia: Feliks, Henryk i Nikodem Bogusz z Siedlisk.

W okolicy Brzostku miały miejsce krwawe rozruchy, które rozpoczęły się 20 lutego 1846 r. Chłopi rozgromili dwory w Głobikówce i Kamienicy Górnej. Szczególną rolę w tych wypadkach odegrał Jakub Szela, włościanin ze Smarżowej.

Ożywienie nadziei niepodległościowych nastąpiło w czasie Wiosny Ludów w 1848 r. Jednak jej jedyną pozostałością było zniesienie pańszczyzny. W 1867 r. Galicja otrzymała autonomię. Nastąpił odwrót od germanizacji i rozwój kultury polskiej. Język polski wprowadzono do urzędów i szkół. Powstały liczne organizacje stawiające sobie za cel pielęgnowanie tradycji narodowych. Szczególnie na tym polu wyróżniał się Brzostek. Mimo małej liczby ludności Brzostek w urzędowych spisach austriackich określany był jako „miasto”.

W 1854 r. utworzono powiat brzosteki. Istniał on, co prawda krótko (w 1867 r. został włączony do powiatu pilzneńskiego), ale po jego zniesieniu pozostawiono

sąd powiatowy. Wzrost administracyjnego znaczenia Brzostku skłonił zapewne władze kościelne do utworzenia w 1861 r. dekanatu brzosteckiego. Na intensyfikację gospodarki wpływało też osiedlenie się w tych stronach ludności żydowskiej, zajmującej się przeważnie handlem i rzemiosłem. Powstawały liczne instytucje kredytowe, rozwijał się drobny przemysł (tartaki, cegielnie).

W Grudnej Dolnej powstała kopalnia węgla brunatnego. Prowadzono też poszukiwania ropy naftowej (warto odnotować, że twórca przemysłu naftowego - Ignacy Łukasiewicz założył w 1852 r. aptekę w Brzostku).

XX w. Na początku XX w. ożyły nadzieje na odzyskanie niepodległości. Po wybuchu I wojny światowej okolice Brzostku znalazły się w pasie działań wojennych. Do najcięższych walk doszło w samym Brzostku. Na opisywanym terenie poległo przeszło 2000 żołnierzy austriackich i rosyjskich. Wielu Rosjan dostało się do niewoli. Wojna spowodowała duże zniszczenia materialne i pociągnęła za sobą regres gospodarczy. Wkrótce ziemie te znalazły się w granicach niepodległego państwa polskiego.

W 1932 r. nastąpiły zmiany w podziale administracyjnym. Brzostek wraz z okolicznymi wsiami został włączony do powiatu jasielskiego. W dwa lata później utworzono gminę wiejską o charakterze miejskim Brzostek I (oznaczało to zachowanie prawa do używania nazwy miasta przy równoczesnym zmniejszeniu podatków) oraz gminy Brzostek II (18 wiosek).

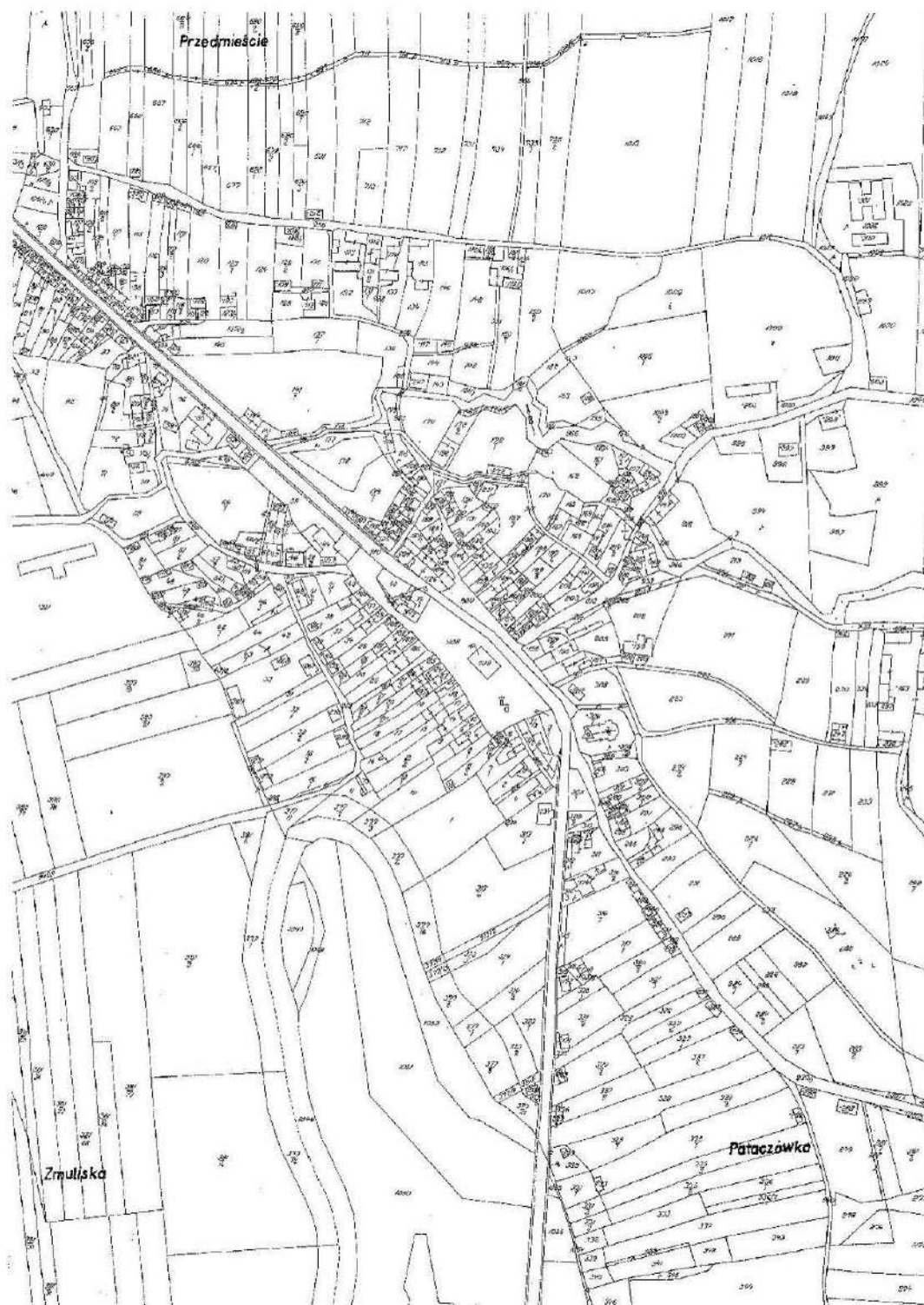
Po wybuchu II wojny światowej już 8/9 września 1939 r. wkroczyły tu wojska niemieckie. Wkrótce teren został włączony do Generalnego Gubernatorstwa. Żydzi zostali zgromadzeni w gettach w Brzostku i Jodłowej. Zdolnych do pracy wywieziono do obozów. Represje dotknęły także ludność polską. Szczególnie krwawa okazała się pacyfikacja Brzostku przeprowadzona przez hitlerowców w czerwcu 1944 r.

Zniszczenia powstałe w wyniku wojny były ogromne. Dotyczyło to zwłaszcza wsi położonych bezpośrednio przy linii frontu. Straty w zabudowie sięgały 90%.

Od 1945 r. okolice Brzostku należały do województwa rzeszowskiego. W 1954 r. w związku z tworzeniem gromad zlikwidowano odrębność samorządową Brzostku. W 1972 r. tereny te włączono do województwa tarnowskiego, a po reorganizacji w 1999 r. gmina została włączona do województwa podkarpackiego. W związku ze zmianą podziału administracyjnego Kościoła w 1992 r., parafia Brzostek, należąca dotąd do diecezji przemyskiej, została włączona do nowo utworzonej diecezji rzeszowskiej.³

³ Ks. Bogdan Stanaszek „Brzostek i okolice” – Brzostek 1997, TMZB w Brzostku

Fragment mapy katastralnej Brzostku z 1850 r.

7.2. ZASOBY KULTUROWE GMINY BRZOSTEK

Zasoby kulturowe stanowią świadectwo historii i tradycji oraz decydują o tożsamości danego rejonu.

Na terenie Gminy znajduje się szereg obiektów o wartościach architektonicznych, historycznych i kulturowych objętych ochroną konserwatorską, w tym prawnie chronionych poprzez wpis do rejestru zabytków. Są to dobrze zachowane, bogate kościoły wraz z zabudowaniami kościelnymi, liczne kaplice cmentarne, cmentarze wojskowe, dwory oraz obiekty architektury drewnianej, kapliczki i krzyże przydrożne, stanowiące istotny element krajobrazu gminy.

7.2.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków – charakterystyka

Tabela 14. Ewidencja zabytków architektury i budownictwa gminy Brzostek.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Materiał	Datowanie	Rejestr zabytków
1.	Bączalka	kapliczka	obok nr 11	murowana	1 poł. XIX w.	
2.	Bączalka	Dom	nr 3	drewniany	1928 r.	
3.	Bączalka	Stodoła	nr 3	drewniana	1944 r.	
1.	Brzostek	Układ urbanistyczny dawnego miasteczka wraz z zabudową w granicach administracyjnych				A-150 11.03.78
2.	Brzostek	Zespół kościelny p.w. Znalezienia Krzyża Św.: a) kościół	Rynek	murowany	I. 1814-1816	A-91 05.01.68
3.	Brzostek	b) ogrodzenie	Rynek	murowane		
4.	Brzostek	c) dawna plebania	ul. Szkolna 23	murowana	1 poł. XIX w.	
5.	Brzostek	d) dawna wikarówka	Rynek 15	murowana	pocz. XX w.	
6.	Brzostek	e) starodrzew	Rynek			
7.	Brzostek	Kaplica cmentarna	ul. Szkolna	murowana	1864 r.	
8.	Brzostek	Kaplica	Rynek	murowana	1816 r.	
9.	Brzostek	Kapliczka słupowa	skrzyżowanie ul. Mickiewicza z ul. 20 Czerwca	murowana	XVII w.	
10.	Brzostek	Budynek magistratu	Rynek 1	murowany	2 poł. XIX w.	
11.	Brzostek	Dawna Karczma	ul. Mickiewicza 2	murowana	poł. XIX w.	A-153 11.03.78
12.	Brzostek	Budynek dawnego zajazdu	Rynek 16-17	murowany	poł. XVIII w.	
13.	Brzostek	Dawna synagoga	ul. Kr. Jadwigi 8	murowana	pocz. XX w.	
14.	Brzostek	Szkoła	ul. Szkolna 13	murowana	pocz. XX w.	
15.	Brzostek	Oficyna dworska – ob. dom	ul. Mysłowskiego 14	murowana	XIX/XX w.	
16.	Brzostek	Dom	Rynek 2	murowany	2 poł. XIX w.	
17.	Brzostek	Dom	Rynek 3	murowany	XIX/XX w.	
18.	Brzostek	Dom	Rynek 9	murowany	2 poł. XIX w.	
19.	Brzostek	Dom	Rynek 12	murowany	2 poł. XIX w.	
20.	Brzostek	Dom	Rynek 13	murowany	2 poł. XIX w.	
21.	Brzostek	Dom – Dawny Sąd Grodzki	Rynek 14	murowany	1 poł. XIX w.	
22.	Brzostek	Dom (Apteka)	Rynek 18	murowany	I. 40 XX w.	
23.	Brzostek	Dom	Rynek 29	murowany	pocz. XX w.	
24.	Brzostek	Dom	Rynek 30	murowany	pocz. XX w.	
25.	Brzostek	Dom	Rynek 31	murowany	pocz. XX w.	
26.	Brzostek	Dom	Rynek 33	drewniany	pocz. XX w.	
27.	Brzostek	Dom	Rynek 34	drewniany	pocz. XX w.	
28.	Brzostek	Dom	Rynek 35	drewniany	pocz. XX w.	

29.	Brzostek	Dom	Rynek 38	murowany	XIX/XX w.	
30.	Brzostek	Dom	ul. Mickiewicza 4	drewniany	okres międzywojenny	
31.	Brzostek	Dom	ul. Mickiewicza 6	drewniany	okres międzywojenny	
32.	Brzostek	Dom	ul. Mickiewicza 5	drewniany	1947 r.	
33.	Brzostek	Dom	ul. Mysłowskiego 3	murowany	pocz. XX w.	
34.	Brzostek	Dom	ul. 11 Listopada 2,4	murowany	okres międzywojenny	
35.	Brzostek	Dom	ul. 11 Listopada 6	drewniany	okres międzywojenny	
36.	Brzostek	Dom	ul. 11 Listopada 33	drewniany	okres międzywojenny	
37.	Brzostek	Dom	ul. Żydowska 1	drewniany	pocz. XX w.	
38.	Brzostek	Cmentarz parafialny z kwaterami wojskowymi nr: 223, 224, 225 z I wojny światowej	ul. Szkolna		od XIX w.	
39.	Brzostek	Cmentarz wojenny nr 222 z I wojny światowej	ul. Równie		1915 - 1918 r.	A-398 29.11.96

1.	Bukowa	Kapliczka	przy drodze Pilzno - Jasło	murowana	2 poł. XIX w.	
2.	Bukowa	Kapliczka słupowa	przy drodze Brzostek - Jasło	murowana	poł. XIX w.	
3.	Bukowa	Cmentarz wojenny nr 218 z I wojny światowej z kapliczką słupową		murowany	I. 1915-18	A-345 31.03.92
4.	Bukowa	Dawna Karczma – ob. dom	nr 56	drewniany	k. XIX w.	
5.	Bukowa	Dom	nr 50	drewniany	1935 r.	

1.	Głobikówka	Zespół dworski a) spichlerz	nr 1	murowany	k. XVIII w.	A-406 13.11.97
2.	Głobikówka	b) kapliczka	przy drodze do zespołu	murowana	1870 r.	
3.	Głobikówka	c) pozostałości parku ze stawem				
4.	Głobikówka	Dom	nr 1	drewniany	1924 r.	
5.	Głobikówka	Pomnik Grunwaldzki		mur.-met.	1910 r.	

1.	Gorzejowa	Kościół parafialny p.w. Św. Grzegorza		mur.-drewniany	1 poł. XVIII w.	
2.	Gorzejowa	Kapliczka	przy zbiegu dróg do kościoła i do Siedlisk Bogusz	murowana	XVIII/XIX w.	
3.	Gorzejowa	Kapliczka	przy kościele	murowana	XVIII/XIX w.	
4.	Gorzejowa	Kapliczka	przyś. Kujawy	murowana	1882 r.	
5.	Gorzejowa	Młyn parowy – ob. dom	nr 98	drewniany	4 ćw. XIX w.	
6.	Gorzejowa	Dawna karczma	nr 88	drewniana	k. XIX w.	
7.	Gorzejowa	Cmentarz wojenny nr 227 z I wojny światowej			1915 r.	A-387 22.09.95
8.	Gorzejowa	Szkoła – ob. przedszkole i sala sportowa		murowana	okres międzywojenny	

1.	Januszkowice	a) Dwór		murowany	1 poł. XIX w.	A-148a 03.03.78 w ruinie
2.	Januszkowice	b) Park			XIX w.	A-148a 03.03.78
3.	Januszkowice	c) Dawna rządcówka		murowana	XIX w.	
4.	Januszkowice	Cmentarz wojenny nr 217 z I wojny światowej	Działy		1915 r.	A-344 31.03.92

1.	Kamienica Dolna	Kapliczka	obok nr 51	murowana	2 poł. XIX w.	
2.	Kamienica Dolna	Kapliczka słupowa	obok nr 104	murowana	pocz. XX w.	
3.	Kamienica Dolna	D. szkoła ob. dom	nr 1	drewniany	pocz. XX w.	

1.	Klecie	Kaplica p.w. Św. Leonarda	ul. Węgierska	murowana	1890 r.	A-343 31.03.92
2.	Klecie	Cmentarz wojenny nr 220	ul. Węgierska		1915 r.	A-343 31.03.92
3.	Klecie	Zespół dworski – parkowy a) dwór – ob. dom	przy drodze Pilzno – Jasło	murowany	1 poł. XIX w.	
4.	Klecie	b) oficyna	przy drodze Pilzno – Jasło	murowana	1 poł. XIX w.	
5.	Klecie	c) gorzelnia	przy drodze Pilzno – Jasło	murowana	1 poł. XIX w.	
6.	Klecie	d) stajnia	przy drodze Pilzno – Jasło	murowana	1 poł. XIX w.	
7.	Klecie	e) park podworski	przy drodze Pilzno – Jasło		XIX w.	A-286 21.10.86
8.	Klecie	Masowy grób wojenny nr 221 z I wojny światowej	ul. Równie		1915 r.	A-389 28.11.95

1.	Nawsie Brzosteckie	Kapliczka		murowana		
2.	Nawsie Brzosteckie	Kapliczka	obok nr 53	murowana	1 poł. XIX w.	
3.	Nawsie Brzosteckie	Dom	nr 47	drewniany	1949 r.	

1.	Opacionka	Kapliczka	przy drodze do Gogołowa	murowana	poł. XIX w.	
2.	Opacionka	D. dwór	nr 40	murowany	1 poł. XIX w.	
3.	Opacionka	Kaplica dworska, obecnie cmentarna		murowana	1857 r.	
4.	Opacionka	Dzwonnica		murowana	1857 r.	
5.	Opacionka	relikty parku				

1.	Przeczyca	Zespół kościelny a) kościół p.w. Wniebowzięcia NMP		murowany	I. 1904-1906	A-275 19.11.85
2.	Przeczyca	b) plebania		murowana	1910 r.	
3.	Przeczyca	c) starodrzew				
4.	Przeczyca	Kaplica grobowa rodziny Kaput na cmentarzu		murowana	1884 r.	
5.	Przeczyca	Kapliczka	przy drodze do Jodłowej	drewniana	XIX w.	
6.	Przeczyca	Zespół dworski a) dwór – ob. szkoła	przy drodze do Jodłowej	murowany	ok. 1920 r.	
7.	Przeczyca	b) spichlerz	przy drodze do Jodłowej	murowany	ok. 1920 r.	
8.	Przeczyca	c) budynek gospodarczy	przy drodze do Jodłowej	murowany	ok. 1920 r.	
9.	Przeczyca	d) pozostałości parku	przy drodze do Jodłowej		2 poł. XIX w.	A-314 28.10.87
10.	Przeczyca	Dawna karczma ob. dom	przy drodze do Jodłowej	drewniana	k. XIX w.	
11.	Przeczyca	Dom d. kancelaria wójta	nr 81	drewniany	k. XIX w.	
12.	Przeczyca	Cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 227			1915 r.	A-387 22.09.95

1.	Siedliska Bogusz	Zespół kościelny a) kościół p.w. Narodzenia NMP		murowany	I. 1908-1912	A-274 19.11.85

2.	Siedliska-Bogusz	b) plebania ob. dom		murowana	pocz. XX w.	
3.	Siedliska-Bogusz	c) wikałówka ob. dom		murowana	pocz. XX w.	
4.	Siedliska-Bogusz	d) kaplica grobowa Boguszków	na cmentarzu parafialnym	murowana	1860 r.	
5.	Siedliska-Bogusz	e) kostnica	na cmentarzu parafialnym	drewniana	2 poł. XIX w.	
6.	Siedliska-Bogusz	f) starodrzew				
7.	Siedliska-Bogusz	Kapliczka		murowana	1861 r.	
8.	Siedliska-Bogusz	Kapliczka		murowana	1885 r.	
9.	Siedliska-Bogusz	Pomnik Grunwaldzki		kamienny	1910 r.	
10.	Siedliska-Bogusz	Zespół dworsko - parkowy a) dwór		murowany	XVIII/XIX w.	A-142 27.02.78
11.	Siedliska-Bogusz	b) oficyna tzw. stary dwór		murowana	XVIII w.	A-142 27.02.78
12.	Siedliska-Bogusz	c) stajnia		murowana	XIX w.	A-142 27.02.78
13.	Siedliska-Bogusz	d) piwnica		murowana	XVIII w.	A-142 27.02.78
14.	Siedliska-Bogusz	e) park			XVIII/XIX w.	A-142 27.02.78
15.	Siedliska-Bogusz	f) kapliczka		murowana	2 poł. XIX w.	
16.	Siedliska-Bogusz	Młyn wodny	nr 130	drewniany	1924 r.	

1.	Skurowa	Kapliczka	naprzeciw nr 15	murowana		
2.	Skurowa	Kapliczka słupowa	obok nr 2	murowana	1924 r.	
3.	Skurowa	Kapliczka słupowa	na terenie podworskim	murowana	poł. XIX w.	

1.	Smarżowa	Kapliczka podworska - relikty parku	obok nr 175	murowana	XIX w.	
2.	Smarżowa	Kapliczka	na granicy Smarżowej z Siedliskami-Bogusz	murowana	1937 r.	
3.	Smarżowa	Kapliczka słupowa		murowana	1910 r.	
4.	Smarżowa	Zespół dworski a) dwór – ob. ośrodek zdrowia		drewniany	k. XIX w.	
5.	Smarżowa	b) budynek podworski				
6.	Smarżowa	c) pozostałości parku				
7.	Smarżowa	Zagroda a) dom	nr 80	drewniana	pocz. XX w.	
8.	Smarżowa	b) budynek gospodarczy	nr 80	drewniany	pocz. XX w.	

1.	Wola Brzosteczka	Kapliczka		murowana	1 poł. XIX w.	

1.	Zawadka Brzosteczka	Kapliczka słupowa	na granicy z Brzostkiem	kamienna	poł. XVIII w.	
2.	Zawadka Brzosteczka	Kapliczka słupowa	przy drodze krajowej	murowana	1895 r.	
3.	Zawadka Brzosteczka	Dwór - ob. dom?	nr 62	murowany	k. XVIII w.	
4.	Zawadka Brzosteczka	Cmentarz wojenny z I wojny światowej nr 226			1915 r.	A-386 21.10.95

Źródło: WKZ Delegatura w Rzeszowie oraz Urząd Miasta i Gminy Brzostek

Charakterystyka obiektów ujętych w ewidencji zabytków gminy Brzostek.

Łącznie w ewidencji zabytków architektury i budownictwa gminy Brzostek ujętych jest 127 obiektów, w tym wpisanych do rejestru zabytków jest 17 obiektów i zespołów, tj.:

- zespół urbanistyczny dawnego miasteczka Brzostek (w obrębie granic administracyjnych miejscowości z 1978 r., A-150 z dn. 11.03.1978 r.),
- Kościół Parafialny p.w. Znalezienia Krzyża Św. w Brzostku wraz z wyposażeniem wnętrza i najbliższym otoczeniem obejmującym cmentarz przykościelny ze starodrzewiem (A-91 z dn. 05.01.1968 r.),
- Kościół Parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Przeczycy (A-275 z dn. 19.11.1985 r.),
- Kościół Parafialny p.w. Narodzenia NMP w Siedliskach-Bogusz (A-274 z dn. 19.11.1985 r.),
- zespół dworsko – parkowy w Siedliskach-Bogusz (A-142 z dn. 27.02.1978 r.),
- dwór w Januszkowicach (A-148a z dn. 03.03.1978 r.),
- park podworski w Kleciach (A-286 z dn. 21.10.1986 r.),
- park podworski w Przeczycy (A-314 z dn. 28.10.1987 r.),
- spichlerz w Głobikówce (A-406 z dn. 13.11.1997 r.),
- budynek nr 39 w Brzostku (A-153 z dn. 11.03.1978 r.),
- cmentarz wojenny nr 217 w Januszkowicach (A-344 z dn. 31.03.1992 r.),
- cmentarz wojenny nr 218 w Bukowej (A-345 z dn. 31.03.1992 r.),
- cmentarz wojenny nr 220 w Kleciach (A-343 z dn. 31.03.1992 r.),
- cmentarz wojenny nr 221 w Kleciach (A-389 z dn. 28.11.1995 r.),
- cmentarz wojenny nr 222 w Brzostku (A-398 z dn. 29.11.1996 r.),
- cmentarz wojenny nr 226 w Zawadce Brzostockiej (A-386 z dn. 21.10.1995 r.),
- cmentarz wojenny nr 227 w Gorzejowej (A-387 z dn. 22.09.1995 r.).

Układ urbanistyczny dawnego miasteczka

Zabytkowy zespół urbanistyczny (A-150 z dnia 11.03.1978 r.) obejmuje historyczny układ przestrzenny z obszernym Rynkiem w centrum Brzostku, wraz z zespołem kościelno – plebańskim oraz charakterystyczną parterową zabudową i domami mieszczańskimi z XVIII i XIX w. Rynek w głównym zarysie zachował układ z okresu lokacji w połowie XIV w. Został on częściowo naruszony pod koniec XVIII w. w wyniku budowy traktu z Pilzna na Słowację. Ze względu na usytuowanie na cyplu wzgórza, Rynek miasta jest lekko nachylony.

Fot. 10 Widok na kościół i pierzeję wschodnią Rynku

Fot. 11 Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena na plantach (pocz. XIX w.)

Fot. 12 Widok na Rynek od strony północno-wschodniej

Fot. 13 Zabudowa tradycyjna Rynku

Najstarsze spośród zachowanych kamieniczek mieszczańskich pochodzą z połowy XVIII w. W 1750 r. został wzniesiony murowany zajazd zamykający Rynek od południa (fot. 5). Składa się on z dwóch identycznych budynków nakrytych wspólnym dachem, które rozdziela brukowana sień wjazdna z wejściem do obszernych późnobarokowych piwnic. Po przeciwnej stronie rynku – od północy – zachował się dom wzniesiony przez opata w II poł. XVIII w., obecnie przebudowany. Z tego samego okresu pochodzą trzy kamieniczki położone przy Rynku między wylotami ul. Szkolnej i ul. Mysłowskiego (fot. 1).

Fot. 14 Dawny zajazd (poł. XVIII w.)

Fot. 15 Dawny Sąd Grodzki (I poł. XIX w.)

Fot. 16 Widok na Rynek od strony północnej.

Obiekty sakralne

Fot. 17 Kościół parafialny p.w. Znalezienia Krzyża Świętego w Brzostku (A-91 z dnia 05.01.1968 r.) stoi w sąsiedztwie Rynku - od strony południowo - wschodniej. Otacza go kamienny mur z bramami od strony Rynku, plebani i ul. Łukasiewicza. Wzniesiony w 1817 r., murowany, neoklasycystyczny, jednonawowy. Do zamkniętego półkoliście prezbiterium przylega zakrystia i położony

symetrycznie neogotycki przedsionek przy nawie z 1869 r. Nawę nakrywa sklepienie kolebkowe z gurtami spływającymi na przyściennie filary, prezbiterium zaś sklepienie żagielkowe. Fasadę kościoła wieńczy wieża nakryta dzwonowatym hełmem (w okresie międzywojennym miał on kształt gotycki). Na portalu świątyni widnieje napis fundacyjny. W nawie zachował się późnorenesansowy ołtarz św. Leonarda z początku XVII w.

przeniesiony z Kleci po rozebraniu tamtejszego kościoła (1818 r.). Ołtarz został wykonany według projektu rzeźbiarza Remiszewskiego w 1907 r. Nie wykazuje jednolitego stylu, przeważają elementy pseudobarokowe. Jego renowację i złocenie przeprowadzono w 1979 r. Pod posadzką świątyni zachowały się krypty pochodzące ze starego kościoła - prawdopodobnie z XVII w. Do rejestru zabytków wpisane są również: ogrodzenie, plebania, wikarówka i starodrzew.

Fot. 18 Kościół parafialny Matki Boskiej Wniebowziętej w Przeczycy (A-275 z dnia 19.11.1985 r.) to trzynawowa, neogotycka świątynia zbudowany w latach 1904-1906 według projektu Stanisława Majerskiego z Przemyśla. Pierwotnie miał smukłą wieżę, wysadzoną przez Niemców w 1944 r., odbudowaną w 1968 r. Kościół posiada polichromię wykonaną przez Juliusza

Markiewicza w 1930 r. Najcenniejszym zabytkiem jest figura Matki Bożej umieszczona w głównym ołtarzu. Pochodzi z końca XV w., na co wskazują jej gotycko-renesansowe cechy. Konserwacji figury dokonano w 1925 r. Neogotycki ołtarz pochodzi z 1913 r. W kościele znajdują się dwa ołtarze boczne. Jeden z rzeźbą Pana Jezusa na krzyżu i obrazem Dobrego Pasterza, pochodzi z 1775 r. Drugi ustawiony w lewej nawie bocznej, z Matką Boską podającą różaniec św. Dominikowi, wykonano w 1912 r. W kościele znajdują się również: późnobarokowy krucyfiks umieszczony na belce tęczowej i dwa krzyże procesyjne, rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego z początku XVIII w., dzwon z 1504 r. oraz witraże z lat 1914-1918. Zabytkowy zespół obejmuje również plebanię i starodrzew otaczający kościół.

Fot. 19 Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Siedliskach-Bogusz (A-274 z dnia 19.11.1985 r.) zbudowany został w latach 1908 - 1912 w stylu neogotyckim, według projektu architekta Jana Sas-Zubrzyckiego. Jest to świątynia orientowana, bazylikowa o trzech nawach z transeptem i prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Wieża kościoła o wysokości 56 m, zwieńczona hełmem gotyckim, przylega do nawy głównej od zachodu. Na dachu umieszczono wieżyczkę z sygnaturką. Kościół nakryty jest sklepieniem

krzyżowo-żebrowym. Figuralna i ornamentalna polichromia wnętrza posiadająca charakter secesyjny, została wykonana według projektu F. Śnieżka w 1949 r. W kościele znajdują się cztery ołtarze, z których dwa (w tym główny) są neogotyckie. W ołtarzu głównym umieszczono obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem (142 na 82 cm) z drugiej połowy XVII w. Późnobarokowy ołtarz boczny pochodzi prawdopodobnie ze starego kościoła. Kościół posiada piękne witraże z początku XX w., w większości zaprojektowanych przez Stefana Matejkę. Na wieży znajduje się dzwon z 1908 r. Zabytkowy zespół obejmuje również plebanię, wikarówkę, kaplicę grobową Boguszów, kostnicę i starodrzew.

Fot. 20 Kościół parafialny św. Grzegorza w Gorzejowej z I poł. XVIII w. położony jest na tzw. "Górach" przy granicy z Jaworzem Górnym. Jest to mały drewniany kościół, usytuowany na szczycie wzgórza, które otaczają stare drzewa. Kościół powstał przez rozbudowę istniejącej w tym miejscu kaplicy (w 1936 r. dobudowano drewnianą nawę). Według ludowej tradycji kaplicę

zbudowano w miejscu, w którym został zamordowany mnich wędrujący z Siedlisk do Pilzna.

W kościele znajdują się cenne zabytki. W barokowym ołtarzu głównym umieszczono obraz św. Grzegorza z 1696 r. Zasłania on Veraikon (obraz Przemienienia Pańskiego) pochodzący prawdopodobnie z XV w. Po przeciwnej stronie transeptu znajdują się ołtarze: Przemienienia Pańskiego z 1763 r. oraz Matki Bożej. Ołtarze boczne z XVII - XVIII w., posiadają cechy późnobarokowe. W kościele zachowały się także zabytkowe obrazy, feretrony i krucyfiksy. Barokowa ambona ludowa pochodzi z XVII w., a na wieży znajduje się dzwon z 1614 r.

Fot. 21 Neogotycka kaplica p.w. Św. Leonarda w Kleciach (A-343 z dnia 31.03.1992 r.) z 1890 r. wybudowana na miejscu byłego kościoła. Wewnątrz znajduje się ołtarz z obrazem św. Leonarda wykonanym w 1967 r. Wokół kaplicy w 1916 r. Austriacy założyli cmentarz wojskowy nr 220 według projektu Michaela Matscheko von Glassner. Groby zostały ułożone w dwóch rzędach

symetrycznie względem kaplicy, którą z tyłu okrążają. Przed kaplicą pochowano oficerów (m.in. por. Albina Pfoseta z 58 Pułku Piechoty poległego 7 maja 1915 r.).

Fot. 22 Neogotycka kaplica pod wezwaniem św. Anny w Brzostku, znajduje się na cmentarzu parafialnym. Ufundowali ją w 1864 r. Marian i Anna Mysłowsky herbu Nałęcz. Przypominają o tym epitafia nagrobne wewnątrz kaplicy. W ołtarzu umieszczono krucyfiks i obraz św. Anny.

Fot. 23 Kaplica dworska (obecnie cmentarna) wraz z dzwonnica w Opacionce z 1857 r. wybudowana na skraju starego parku. Kaplicę przeniesiono na drugą stronę potoku Gogołówka - w obręb nowego cmentarza parafialnego. Znajduje się w niej ołtarz z obrazem św. Ludwika z XIX w. i krucyfiks wykonany na pamiątkę unii horodelskiej w 1863 r.

Fot. 24 Kaplica grobowa w Przeczycy z 1884 r., ufundowana przez Grzegorza Kaputa, po śmierci jedyne go syna Wojciecha. Informuje o tym późnoklasycystyczne epitafium. Przed kaplicą na kamiennych postumentach połączonych metalową bramką stoją rzeźbione w piaskowcu postacie św. Piotra i św. Pawła. Rzeźba Chrystusa Frasobliwego w cierniowej koronie

ustawiona jest na prawo od drzwi, po lewej zaś wisi duży, metalowy krzyż. Wewnątrz kaplicy, w jednokondygnacyjnym ołtarzu z czterema kolumnami korynckimi, umieszczono obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem. Na mensie ustawiono figurę Dzieciątka Jezus. Kaplica posiada polichromię, która j podobnie jak cały obiekt jest bardzo zniszczona.

Fot. 25 Kaplica neogotycka w Siedliskach-Bogusz z 1860 r., zbudowaną na miejscu, gdzie w czasie rabacji pochowano ciała 23 ofiar rzezi (wówczas teren ten znajdował się poza cmentarzem). Na frontonie kaplicy umieszczono herb Boguszków i tablicę z nazwiskami pomordowanych.

Dwory

Zachowane dwory w obszarze gminy pochodzą z XVIII-XIX w. Budowano je przeważnie z kamienia lub cegły w stylu danej epoki. W czasach niewoli narodowej dworki szlacheckie były ośrodkami polskości - pielęgnowano tu kulturę, radzono nad sposobami odzyskania niepodległości. Tragiczny przebieg miała rabacja chłopska w 1846 r., kiedy większość okolicznych dworów została zrabowana przez chłopów, a ich mieszkańcy pomordowani. Na przełomie XIX/XX w. szereg majątków dworskich uległo parcelacji (Brzostek, Opacionka, Kamienica Dolna, Skurowa, Gorzejowa). W okresie II wojny światowej niektóre dwory dostały się w zarząd władz niemieckich (np. Klecie). Natomiast po wojnie władze komunistyczne znacjonalizowały majątki, wypędzając ich byłych właścicieli. Majątek nieruchomy został rozkradziony, zniszczono przy tym cenne biblioteki i dzieła sztuki. Zdewastowane dwory, których remont przez lata zaniedbywano, chyłą się powoli ku upadkowi. Niektóre z nich zostały rozebrane (np. stary dwór w Smarżowej). Stosunkowo najlepiej utrzymane są dwory w Kleciach, Przeczycy, Smarżowej i Zawadce Brzosteckiej. Ku ruinie chyłą się dwory w Januszkowicach (dewastacji uległ także park) i Siedliskach-Bogusz. Resztki zabudowań dworskich zachowały się również w Brzostku, Głobikówce i Opacionce. W pozostałych miejscowościach przetrwała tylko pamięć o dworach i ich dawnych właścicielach.

Fot. 26 Dwór w Kleciach to okazały, murowany budynek wybudowany w pierwszej połowie XIX w., na planie prostokąta, dwutraktowy, z ozdobnym portykiem kolumnowym od strony zachodniej. Obok dworu stoi murowana, neoklasycystyczna oficyna również z pierwszej połowy XIX w., z portykiem wspartym na dwóch kolumnach.

W pobliżu zachowały się zabudowania dworskie z początku XIX w.: gorzelnia (obecnie

stodoła), obora, stajnia, stodoła, spichlerz i oranżeria. Dwór otoczony jest szczątkowym parkiem krajobrazowym, wpisanym do rejestru zabytków (A-286 z dnia 21.10.1986 r.), wraz z terenem w jego pobliżu. Park założony w II poł. XVII w., jednak jego obecna faza pochodzi z II poł. XIX w.

Fot. 27 Dawna gorzelnia z oficyną w tle.

Fot. 28 Dwór w Przeczycy z końca XIX w. to murowany budynek położony niedaleko kościoła - przy drodze do Jodłowej, piętrowy, od strony frontowej z ozdobnym portykiem. Dwór był własnością rodziny Kaczorowskich. Obecnie mieści się w nim szkoła podstawowa. W sąsiedztwie zachowały się zabudowania gospodarcze: murowany spichlerz i drewniana stodoła, a wokół dworu resztki parku

krajobrazowego. Do rejestru zabytków wpisany został park (A-314 z dnia 28. 10. 1987 r.) z 2 poł. XIX w., pierwotnie o układzie charakterystycznym dla baroku. Założenie przekształcono, powstało zwarte, zamknięte wnętrze parku ze stawem, sadem owocowym i szpalerem drzew. W okresie powojennym park uległ przekomponowaniu, staw osuszono i zamieniono na boisko. Zmieniono dojazd do dworu. Zabytkowy drzewostan najliczniej reprezentowany jest przez grab, akację, klon.

Fot. 29 Dwór w Smarżowej z końca XIX w., drewniany, znajduje się w otoczeniu małego parku przy drodze do Grudnej Dolnej. Obecnie mieści się w nim Ośrodek Zdrowia. Drugi dwór – główny, pochodzący z końca XVIII w., rozebrano po II wojnie światowej.

Fot. 30 Dwór Długoszewskich w Zawadce Brzosteckiej z końca XVIII w., murowany, podczas przebudowy w 1916 r. nadano mu wygląd eklektyczny. Otaczają go resztki parku.

Fot. 31 W centrum Januszkowic zachowały się resztki zespołu dworskiego z parkiem krajobrazowym (A-148a z dnia 03.03.1978 r.) z drugiej połowy XVIII w. Klasycystyczny budynek dworski tzw. „nowy dwór” pochodzi z początku XIX w. Zbudowano go na planie prostokąta, na wysokich murowanych piwnicach. Posiadał galerię kolumnową wzdłuż frontowej ściany zachodniej. Dwór jest

obecnie opuszczony i zupełnie zdewastowany. Grozi mu ruina. Pozostałe zabudowania dworskie znajdują się za murem w obrębie tuczarni. Stał tam kiedyś tzw. "stary dwór" zbudowany z modrzewia na początku XIX w., na XVII wiecznych barokowych piwnicach. Dwór spalono po II wojnie światowej. Wśród zabudowań gospodarczych na uwagę zasługiwały neogotyckie stajnie dworskie z 1876 r., które w czasie przebudowy przed 1971 r. straciły wartość zabytkową.

Fot.32 Ruiny dworu w Siedliskach- Bogusz. Główny dwór z początku XIX w. przebudowany w połowie XIX w., od frontu posiadał ozdobną galerię. Obok stoi oficyna dworska (stary dwór z drugiej połowy XVIII w.). Przy niej znajduje się piwnica ziemna z początków XVIII w. Przed kilkoma laty część konstrukcji zapadła się wskutek wyjęcia części kamieni. Dworskie zabudowania gospodarcze,

przebudowane po 1945 r., obecnie znajdują się w ruinie.

Fot. 33 Pozostałości zabudowań dworskich przy ul. M. N. Mysłowskiego w Brzostku, po folwarku wójtowskim przejętym w XVII w. przez opactwo benedyktynów. Zachowała się klasycystyczna oficyna z portykiem wspartym na drewnianych słupach oraz gorzelnia z początku XIX w. W gorzelni tej w 1890 r. wybuchł pożar, który strawił większość drewnianej zabudowy w Brzostku.

Fot. 34 Dawny spichlerz w Głobikówce (A-406 z dnia 13.11.1997 r.). Powstał w końcu XVIII w., przebudowany w poł. XIX w. Murowany kamienny z użyciem cegły, tynkowany, dwukondygnacyjny, wzniesiony na planie prostokąta, nakryty dachem dwuspadowym. Obiekt bez wyraźnych cech stylowych, o skromnym wystroju elewacji frontowej.

Obiekty użyteczności publicznej

Fot. 35 Dawna murowana karczma w Brzostku (A-153 z dnia 11.03.1978 r.) z połowy XIX w. Pierwotnie był to dworek zamieszkiwany przez rodzinę Nałęcz - Mysłowskich. Obiekt klasycystyczny, zbudowany na planie kwadratu, nakryty czterospadowym dachem. Od frontu posiada portyk wsparty na ceglanych kolumnach. W XIX w. miała tu siedzibę poczta i Towarzystwo Zaliczkowe.

Fot. 36 Budynek magistratu w Brzostku pochodzący z połowy XIX w. posiada ozdobny balkon wsparty na murowanych słupach. Na frontowej ścianie widnieje wyryty w kamieniu herb, którym posługiwało się miasto od połowy XIX w. Przedstawia on lilię otoczoną wieńcem wawrzynu z koroną, z napisem na otoku: „Zwierzchność gminna miasta Brzostka”.

Fot. 37 Dawna synagoga żydowska w Brzostku zbudowana pod koniec XIX w. Podczas II wojny światowej hitlerowcy zdewastowali synagogę. W latach 60-tych budynek gruntownie przebudowano i adaptowano na potrzeby szkoły podstawowej. Obecnie obiekt spełnia funkcje internatu Zespołu Szkół. Murowany, jednopiętrowy budynek synagogi po przebudowie został całkowicie pozbawiony cech stylowych. Na zachodniej elewacji widoczne są ślady boniowania i parzystych pilastrów. W okresie międzywojennym w pobliżu istniał młyn i łaźnia żydowska.

Fot. 38 Budynek tzw. „Starej szkoły” z początku XX w. (w ostatnich latach przebudowany). Wewnątrz na głównym korytarzu zachowała się marmurowa tablica z nazwiskami uczniów poległych w latach 1914-1920. Tablicę odsłonięto 11 listopada 1928 r.

Fot. 39 Dawna szkoła w Kamienicy Dolnej z początku XX w. Budynek parterowy z wieżyczką. Obecnie pełni funkcję usługową.

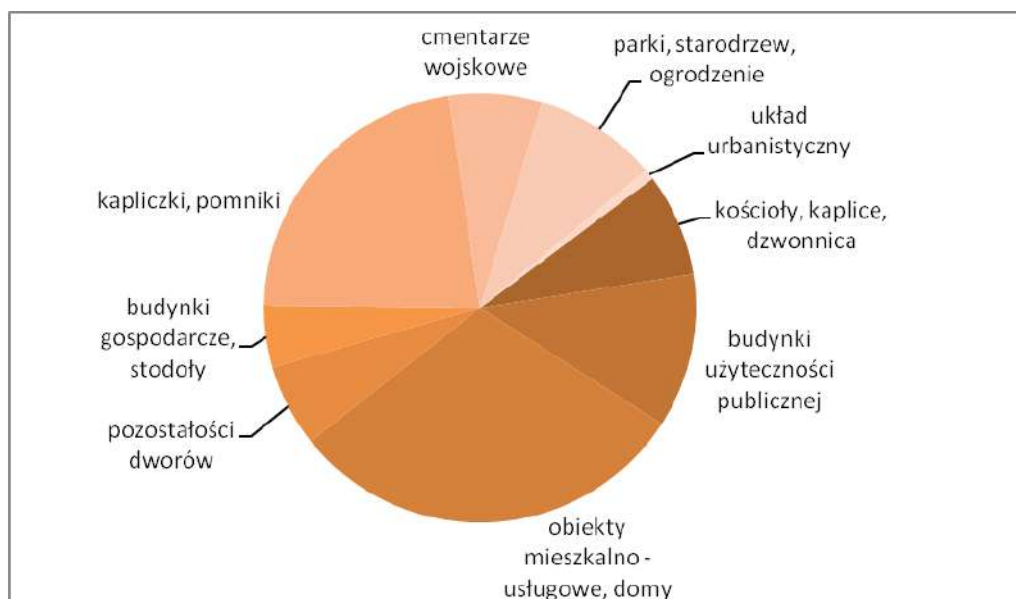

Fot. 40 Młyn parowy w Gorzejowej usytuowany w centrum wsi (obecnie dom). Zachował się drewniany budynek młyna turbinowego z drugiej połowy XIX w. Obecnie nie pracuje, wymaga gruntownego remontu.

Regionalne budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe

Na obszarze gminy Brzostek oś zabudowy stanowią główne drogi. Występuje tu zabudowa charakterystyczna dla różnych okresów - od drewnianych chałup po obiekty współczesne. Najwięcej zabudowy mieszkaniowej o tradycyjnych, charakterystycznych dla regionu formach, zachowało się w mieście Brzostek (ok.31%) - większość w obszarze układu urbanistycznego objętego ochroną konserwatorską decyzją z 1978 r. Zabudowa w Brzostku ma charakter małego miasteczka, opartego głównie na pozostałościach wcześniejszego układu przestrzennego wsi i układu lokacyjnego. Skupia się wokół Rynku i wzdłuż wychodzących z Rynku ulic - w kierunkach wschód i zachód. W centrum stanowi ją zabudowa zwarta lub wolnostojąca, piętrowa w pierzejach południowej i wschodniej oraz parterowa po północnej i zachodniej stronie Rynku. Budynki murowane dekorują niejednokrotnie portyki kolumnowe w elewacji frontowej oraz detale w postaci obramień, naczółków i boniowań. W architekturze drewnianej występują zdobienia w postaci ażurowej stolarki drewnianych ganków oraz rzeźbionych obramień okien i drzwi. Wiele cennych pod względem historycznym i architektonicznym obiektów, spośród wpisanych do ewidencji zabytków, znajduje się w Siedliskach Bogusz (ok. 13 %) i Przeczycy (ok. 9 %), a także w Gorzejowej, Smarżowej i Kleciach. Łącznie w całej gminie regionalne budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe stanowi ok. 30 % wszystkich obiektów ujętych w ewidencji zabytków. Zgodnie z ewidencją najmniej zachowało się obiektów zagrodowych, są to zagroda w Smarżowej i stodoła w Bączalce.

Wykres 5. Procentowy udział obiektów zabytkowych gminy Brzostek wg rodzaju zabudowy

Miejscowości w środkowej i południowej części gminy: Nawsie Brzostockie, Wola Brzostocka, Klecie, Januszkowice, Opacionka, cechuje zabudowa zwarta. W pozostałych miejscowościach, szczególnie położonych na Pogórzu, zabudowa jest bardzo rozproszona. Centrum miejscowości stanowi często kilkadziesiąt lub kilkanaście domów, rozrzuconych wzdłuż drogi. Wyjątek stanowią centra miejscowości wyposażone w usługi, np.: Siedliska- Bogusz, Smarżowa, Grudna Górna.

Zarówno domy jak i budynki gospodarcze najczęściej skierowane są elewacją do drogi. W proporcjach są one często wydłużone w stosunku do wysokości. Cechą charakterystyczną jest również wysoka betonowa lub kamienna podmurówka. Niektóre budynki wyeksponowane na wzniesieniach, inne słabo widoczne ze względu na ukształtowanie terenu. Zabytkowe domy otaczają zazwyczaj stare drzewa i sady lub na odwrót – stoją w otwartych terenach z wzniesieniami w tle. Wiele interesujących, starych obiektów tradycyjnej architektury drewnianej, m. in. w Siedliskach-Bogusz, Smarżowej i Grudnej Górnej, jest nieużytkowana i często samotnie, w malowniczym otoczeniu, popada w ruinę.

Fot. 41 i 42 Tradycyjne domy drewniane w Kamienicy Dolnej i Siedliskach-Bogusz

Fot. 43 i 44 Zagroda w Smarżowej o cechach zabytkowych, nie ujęta w ewidencji zabytków

Fot. 45 i 46 Niszczące chałupy w Smarżowej i Grudnej Górnej, charakterystyczne dla krajobrazu gminy

Większość obiektów budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego została gruntownie przebudowana, tracąc swój pierwotny charakter lub wyburzona. Szereg obiektów zabytkowych, reprezentujących tradycyjną zabudowę, przeplata się z nowymi obiektami nieprzystającymi do nich parametrami oraz układem, burzącymi harmonię i klimat miejscowości.

Charakterystyczne dla regionu, nie objęte ewidencją zabytków, są piwnice ziemne, wykorzystywane współcześnie i budowane przy nowych zagrodach na terenie całej gminy. Szczególnie są one liczne we wsiach: Gorzejowa, Głobikówka, Smarżowa, Siedliska-Bogusz, Grudna Dolna i Grudna Górna.

Fot. 47 i 48 Piwnice ziemne na posesji w centrum Brzostku oraz przy drodze w Gorzejowej.

Kapliczki

Istotnym elementem krajobrazu kulturowego są liczne obiekty małej architektury religijnej. We wszystkich miejscowościach znajduje się kilkadziesiąt murowanych kapliczek zabytkowych i współczesnych, z których część figuruje w ewidencji zabytków, wiele krzyży i kilka pomników.

Brzostek

Neoklasycystyczna kaplica z początku XIX w. położona na tzw. "Plantach" w Rynku (fot. 2), pochodzi prawdopodobnie z 1816 r. Przebudowana z w latach 1918-19, otrzymała wtedy ozdobny fronton z ceglanyimi kolumnami. Remont w 1989 r. przeprowadziło Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzostockiej. Wewnątrz kaplicy na kamiennej mense ołtarzowej ustawiono figury św. Jana Nepomucena (barokowa z końca XVIII w.) i Matki Bożej. Obok kapliczki zachowała się XIX-wieczna studnia tradycyjnie nazywana "studnią u Jana".

Fot. 49 Kaplica słupowa z XVII/XVIII w. stojąca w ogrodzie przy ul. A. Mickiewicza. Zbudowano ją, jak głosi tradycja, na grobach mieszczan pomordowanych przez wojska Jerzego II Rakoczego w 1657 r. lub przez Szwedów w czasie trzeciej wojny północnej. Przekaz ten potwierdzają wykopywane w pobliżu kości ludzkie. W zadaszonym szczycie kapliczki, ozdobionym małymi kolumnami umieszczono drewniany XVIII-wieczny krucyfiks.

Bukowa

Fot. 50 Kapliczka z II połowy XIX w., znajduje się przy głównej drodze Pilzno - Jasło, na przeciwko budynku byłej szkoły podstawowej. Wybudowana z cegły, z fasadą ozdobioną wtopionymi w mur półkolumnami. Wieńczy ją trójkątny szczyt z dachem pokrytym dachówką. W środku barokowo-ludowa rzeźba św. Jana Nepomucena.

Fot. 51 Kapliczka słupowa z 1881 r. stoi na skarpie, przy zakręcie drogi Jasło-Pilzno. Posiada trzy kondygnacje zwieńczone kamiennym krzyżem. We wnęce umieszczono figurę Matki Bożej.

Głobikówka

Fot. 52 Kapliczka słupowa wzniesiona na planie trójkąta około 1870 r. przez Lewickich, przy skrzyżowaniu drogi dworskiej z gminną. W przeszklonych wnękach znajdują się gipsowe figury MB Niepokalanie Poczętej i Serca Pana Jezusa. Smukłości dodaje kapliczce wysoki trzyspadowy dach.

Gorzejowa

Fot. 53 Kapliczka św. Jana z XVIII/ XIX w., stojąca przy drodze do Siedlisk Bogusz, prawdopodobnie z XVIII w. (zaznaczono ją na starych planach austriackich z tego okresu). Kapliczka zbudowana z kamienia, zamknięta półkoliście i pokryta dachem dwuspadowym. Wewnątrz współczesna rzeźba św. Jana Nepomucena, która zastąpiła skradzioną XVIII-wieczną. Z kapliczki zginęły też płaskorzeźby renesansowe z XVI w. przedstawiające św. Annę Samotrzec i niezidentyfikowanego biskupa.

Smarżowa

Fot. 54 Murowana, neogotycka kaplica ufundowana na przełomie XIX/XX w. przez Branickich. Charakterystyczne są jej wysmukłe proporcje nietypowe dla innych kapliczek tego regionu. We wnętrzu obraz Matki Bożej Częstochowskiej z drugiej połowy XIX w. oraz gipsowa figura NMP Niepokalanie Poczętej.

Fot. 55 Murowana, nietynkowana kaplica pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa, usytuowana przy granicy z Siedliskami-Bogusz. Zbudowana w 1937 r. Kaplica posiada ostrołukowe drzwi i okna. W trójkątnym szczycie znajduje się figura NMP Niepokalanie Poczętej.

Siedliska-Bogusz

Fot. 56 Murowana kapliczka z 1861 r., stojąca przy drodze Siedliska-Bogusz – Kamienica Dolna. Zbudowana na planie prostokąta, posiada trójkątny szczyt, nakryta dachem dwuspadowym z dachówką. Wewnątrz umieszczony obraz Matki Bożej Częstochowskiej malowany na blasze z połowy XIX w.

Fot. 57 Kapliczka słupowa wzniesiona przez rodzinę Lewickich w drugiej połowie XIX w. Zbudowana na planie trójkąta, posiada trzy duże przeszklone wnęki, w których umieszczono gipsowe figury Serca Pana Jezusa, Matki Bożej i NMP Niepokalanie Poczętej. Obok kapliczki przebiega droga do dworu w Siedliskach-Bogusz.

Fot. 58 Kapliczka stojąca przy drodze do Głobikówki, zbudowana w 1885 r. z kamienia, otynkowana. Posiada drzwi i okna zamknięte półkoliście. W trójkątnym szczycie umieszczono rzeźbę św. Antoniego. Wewnątrz na kamiennej mensie ołtarzowej rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem na półksiężycu i globie ziemskim oplecionym przez węża. Madonna adorowana jest przez aniołów. Na sklepieniu kaplicy widnieje malowidło koronacji Matki Bożej z drugiej połowy XIX w.

Wola Brzosteczka

Fot. 59 Kapliczka pochodząca z I połowy XIX w. W centrum wsi przy drodze głównej zachowała się murowana kapliczka zbudowana na rzucie kwadratu. Fasadę ozdobiło półkolumnami połączonymi łukiem o barokowym wykroju koszowym. Wewnątrz rzeźba Matki Bożej depczącej głowę węża.

Zawadka Brzosteczka

Fot. 60 Kaplica słupowa z połowy XVIII w. przy "Starej Drodze". Pełniła funkcję znaku granicznego między posiadłościami opactwa tynieckiego i włościami szlachty. Według przekazów, w czasie II wojny światowej właściciele dworu ukryli tu swoje kosztowności.

Zabytkowe cmentarze

Fot. 61 Cmentarz parafialny w Brzostku założony na początku XIX w. po zamknięciu cmentarza przykościelnego. Położony na wzgórzu, z którego można podziwiać widoki na okolicę. W czasie I i II wojny światowej cmentarz uległ dużym zniszczeniom. W 1915 r. Rosjanie odpierali stąd ataki wojsk austro-węgierskich. Jesienią 1944 r. cmentarz ponownie znalazł się pod ogniem artylerii - tym razem rosyjskiej, na

skutek tego większość nagrobków uległa zniszczeniu. W środku starego cmentarza stoi neogotycka kaplica pod wezwaniem św. Anny. Ufundowali ją w 1864 r. Marian i Anna Mysłowscy herbu Nałęcz. Na skraju cmentarza - od strony północnej - znajdują się kwatery żołnierzy z I wojny światowej (nr 223, 224, 225). Najokazalszą z nich jest kwatera nr 223. Główny pomnik został wykonany z żelbetonu w formie nastawy ołtarzowej, z umieszczoną w niej rzeźbioną w piaskowcu głowę Chrystusa w cierniowej koronie. Na cmentarzu spoczywa kpt. Olbrich z 18 pułku piechoty i por. Lein, a także 65 żołnierzy austro-węgierskich i 97 rosyjskich. Dwie pozostałe kwatery mają charakter grobów

masowych. W większej, położonej przy głównej alejce, pochowano 97, a w mniejszej 42 żołnierzy austro-węgierskich. Z mogiłami wojskowymi sąsiaduje teren przyłączony do cmentarza parafialnego pod koniec XIX w. Zachowały się tu nieliczne grobowce z lat 1890-1912. Projektantem cmentarzy był porucznik Gustav Rossmann.

Fot. 62 Kwatera wojskowa nr 223 w Brzostku.

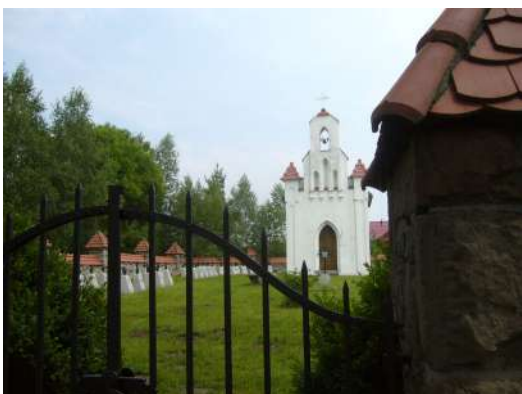
Cmentarze wojenne na terenie gminy Brzostek, ujęte w ewidencji zabytków, związane są z wydarzeniami, które miały podczas działań I wojny światowej - 7 maja 1915 r., kiedy rozegrała się tu wielka bitwa pomiędzy wojskami rosyjskimi i austriackimi. Poległych w niej 303 żołnierzy. Ogółem w okolicy Brzostku poległo ich przeszło 2000. Grzebano w pobliżu miejsca, gdzie zginęli. Projekty cmentarzy na terenie tego okręgu wykonali dwaj architekci: por. Gustav Rossmann i Michael Matscheko von Glassner. Oni też czuwali nad wykonaniem prac. Na większości cmentarzy, na centralnym pomniku umieszczono inskrypcje w języku niemieckim – zawierają informacje o liczbie poległych lub fragmenty poezji Hansa Hauptmana.

Fot. 63 Cmentarz wojenny nr 217 w Januszkowicach znajduje się w odległości około 2 km, na tzw. "Działach". Pochowano w nim 227 żołnierzy: 114 austriackich oraz 113 rosyjskich. Cmentarz utrzymany w bardzo dobrym stanie.

Fot. 64 Cmentarz wojenny nr 218 w Bukowej położony na zboczu Lisiej Góry. Przy ścieżce prowadzącej do cmentarza stoi kamienna kapliczka słupowa zbudowana przez Austriaków. Znajduje się tutaj 158 mogił żołnierzy austriackich oraz rosyjskich. Remont cmentarza przeprowadzano jesienią 2005 r. Przeprowadzono wtedy remont schodów oraz renowację kamiennego pomnika centralnego.

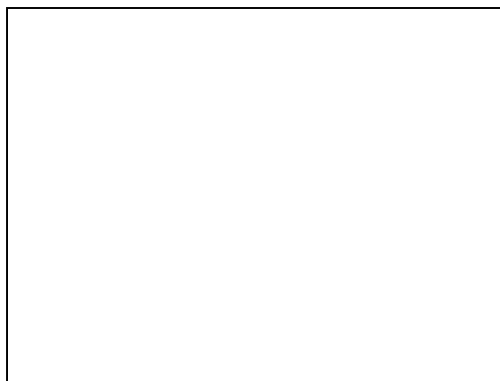
Fot. 65 Cmentarz wojenny nr 220 w Kleciach założony w 1915 r. przez Austriaków, wokół neogotyckiej kaplicy z 1890 r., w miejscu dawnego kościoła. Groby ułożone w dwóch rzędach symetrycznie względem kaplicy, którą z tyłu okrążają. Przed kaplicą pochowano oficerów. Ogółem pogrzebano tutaj przeszło 250 żołnierzy austro-węgierskich i rosyjskich (188 w grobach pojedynczych, pozostałych

w 2 mogiłach zbiorowych). Austriacy pochodzili polegli 7 i 8 maja 1915 r. Obecnie cmentarz jest w dobrym stanie.

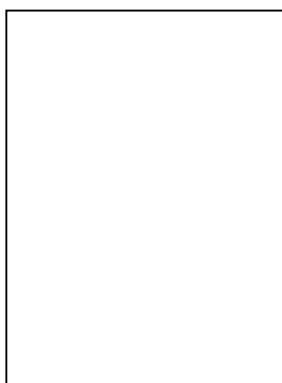

Fot. 66 Cmentarz wojenny nr 221 w Kleciach leży w przysiółku "Równie" nad rzeką Gogołówka. W masowym grobie pochowano 31 Austriaków. W porównaniu do poprzedniego jest bardzo zaniedbany.

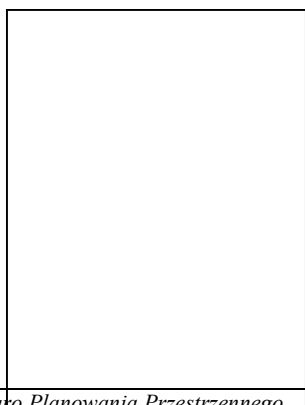
Fot. 67 Cmentarz wojenny nr 222 w Brzostku położony w przysiółku "Równie", obok znajdujących się w pobliżu zabudowań. W masowym grobie pochowano 46 żołnierzy austro-węgierskich z 36 i 59 pułku piechoty. Cmentarz jest obecnie w bardzo dobrym stanie.

Fot. 68, 69 Cmentarz wojenny nr 226 w Zawadce Brzosteckiej położony w lesie, nieopodal skrzyżowania drogi głównej z drogą do Przeczycy. Z głównej drogi widoczny jest pomnik usytuowany na skraju lasu, od którego w górę prowadzą kamienne schody. Sam cmentarz rozciąga się na zboczu wzgórza, którego spadek zniwelowano w trakcie prac w 1916 r., tworząc niewielkie tarasy. Groby ułożono w rzędach symetrycznie do schodów prowadzących do głównego pomnika. Tworzy go betonowy krzyż dużych rozmiarów. Na cmentarzu spoczywa 137 żołnierzy, w tym 105

austro-węgierskich i 32 rosyjskich. Renowację cmentarza przeprowadził Urząd Gminy w Brzostku w 1995 r, należy do najładniejszych w okolicy.

Fot. 70 Cmentarz wojenny nr 227 w Gorzejowej położony w niewielkim lesie, na zboczu góry. W centralnej części cmentarza znajduje się pomnik - drewniany krzyż na betonowym postumencie, ogrodzony oryginalnym płotkiem z kutych prętów stalowych. Cmentarz wybudowali Austriacy w 1916 r. W 10-ciu mogiłach zbiorowych oraz 34 pojedynczych

pochowano

99 Austriaków oraz 106 Rosjan. Po remoncie polegającym na oczyszczeniu cmentarza z zarośli, postawieniu nowego krzyża, odnowieniu postumentów zachowanych krzyży nagrobnych i zasadzeniu w zamian wyciętych pomnikowych topoli włoskich, dębów, obiekt jest w stanie dobrym.

Fot. 71 Cmentarz wojenny nr 228 w Przeczycy stanowi część cmentarza parafialnego. Wydzielony ogrodzeniem z betonowych słupków i elementów metalowych, z oryginalną bramką wejściową. Zachował się kute krzyże oraz wiele tabliczek imiennych. Na cmentarzu, w jednej mogile zbiorowej oraz 39 pojedynczych, pochowano 24 Austriaków oraz 24 Rosjan.

Cmentarz wojenny nr 229 w Skurowej znajduje się w przysiółku Granice. Ogrodzony metalowymi rurami pomiędzy niskimi betonowymi słupkami. Pomnik centralny ma formę betonowego krzyża z metalową glorią w formie korony cierniowej. Spoczywa tutaj 54 Austriaków 34 Rosjan. Rozciągają się stąd piękne widoki na okolicę.

Poza obiektami cmentarnymi wpisanymi do rejestru lub ewidencji zabytków, na uwagę zasługują cmentarze żydowski i choleryczny w Brzostku. Mogiła Żydów pomordowanych przez Niemców w 1942 r. znajduje się również w Przeczycy.

Fot. 72 Cmentarz żydowski usytuowany przy ul. Szkotniej w Brzostku, został zniszczony w czasie okupacji niemieckiej. Część kamiennych macew już po wojnie zużyto do celów budowlanych.

Cmentarz choleryczny z 1831 r. wskazuje metalowy krzyż, ustawiony na wzniesieniu, obok potoku Dębna. To miejsce spoczynku 10 osób zmarłych na cholereę.

Ocena obiektów ujętych w ewidencji WKZ

Z ewidencji WKZ do najcenniejszych zabytków architektury i budownictwa zaliczyć należy:

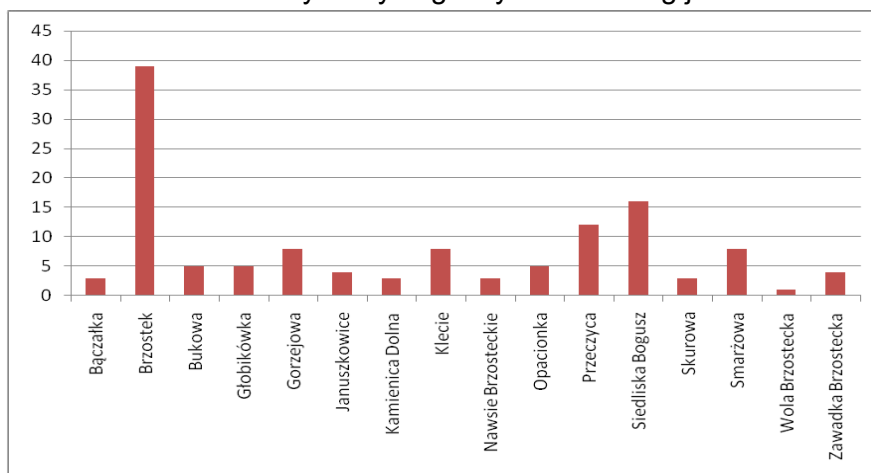
- układ urbanistyczny dawnego miasteczka w Brzostku,

- zespoły kościelne w: Brzostku, Przeczycy, Siedliskach-Bogusz oraz kościół parafialny w Gorzejowej,
- zespoły dworsko-parkowe i dwory w miejscowościach: Klecie, Przeczycy, Smarżowa, Zawadka Brzosteczka,
- kaplice grobowe i cmentarze w: Brzostku, Kleciach, Opacionce, Przeczycy i Siedliskach-Bogusz,
- pozostałości założeń dworskich w: Siedliskach-Bogusz, Januszkowicach, Głobikówce,
- cmentarze wojenne w miejscowościach: Brzostek, Bukowa, Januszkowice, Klecie, Gorzejowa, Przeczycy i Zawadka Brzosteczka,

oraz na terenie całej gminy budynki użyteczności publicznej oraz chałupy i domy o charakterystycznych elementach architektury regionalnej.

Wśród obiektów gospodarczych wymienić można jedynie: podworski spichlerz w Głobikówce, gorzelnię i stajnię w Kleciach, spichlerz i budynek gospodarczy w Przeczycy oraz budynki należące do zagrody w Smarżowej. Znaczną część substancji zabytkowej gminy stanowią różnorodne kapliczki, krzyże i pomniki.

Wykres 6. Liczba obiektów zabytkowych gminy Brzostek wg jednostek osadniczych

Ewidencja WKZ z 2005 r. obejmuje w sumie **127** obiektów zabytkowych. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono, że zachowało się 100 % obiektów zabytkowych ujętych w ww. ewidencji. Spośród istniejących obiektów zabytkowych część jest znacznie przebudowana (głównie w Brzostku) lub w złym stanie technicznym. Szczególne nasycenie obiektami zabytkowymi występuje w Brzostku – ok. 30 % oraz w Siedliskach-Bogusz – ok. 12 % wszystkich zabytków.

Substancją obiektów zabytkową gminy stanowią głównie obiekty sakralne, użyteczności publicznej oraz budynki mieszkalne, skoncentrowane w Brzostku, Kleciach, Siedliskach-Bogusz, Przeczycy i Gorzejowej.

Tabela 15. Struktura substancji zabytkowej gminy Brzostek - lipiec 2011 r.

Lp.	Rodzaj obiektów	Liczba	%
1.	kościół, kaplice, dzwonnica	10	7,7
2.	budynki użyteczności publicznej	15	11,6
3.	obiekty mieszkalno - usługowe, domy	39	30,4
4.	pozostałości dworów - nieużytkowane	8	6,2
5.	budynki gospodarcze, stodoły	6	4,6
6.	kapliczki, pomniki	29	22,6
7.	cmentarze wojenne	9	6,9
8.	park, starodrzew, ogrodzenie	12	9,3
9.	układ urbanistyczny	1	0,7
ogółem		127	100

Stan zachowania obiektów zabytkowych w gminie Brzostek jest zróżnicowany. Obiekty wykorzystywane współcześnie są w bardzo dobrym stanie, z wyłączeniem tych, które wskutek przeprowadzonych prac remontowych utraciły charakter zabytkowy. W złym stanie znajdują się podworskie zabudowania w Januszkowicach i Siedliskach-Bogusz. Część obiektów mieszkalnych, w tym chałup, uległa zniszczeniu w wyniku opuszczenia przez właścicieli, pozostałe budynki „starzeją” się w sposób naturalny lub na bieżąco przeprowadzane są prace remontowe. W obiektach przebudowywanych zazwyczaj nie doprowadza się do odtwarzania elementów detalu architektonicznego, zastępując go współczesnymi rozwiązaniami architektonicznymi. Obiekty tak przebudowane tracą lub znacząco zaniżają wartość historyczną środowiska kulturowego.

7.2.2. Stanowiska archeologiczne

Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W obrębie stanowiska archeologicznego grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad czy cmentarzysk. Stanowią one podstawowe, a często jedyne źródło wiedzy o najdawniejszej przeszłości naszych ziem. Wyniki badań archeologicznych stanowią cenne uzupełnienie przekazów pisanych.

W ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski przeprowadzono badania powierzchni całego obszaru gminy Brzostek - zdjęcia archeologiczne nr: 105-70, 105-71, 106-70, 106-71, 107-70 i 107-71. Odkryte stanowiska archeologiczne w liczbie **162**, położone na terenie całej gminy, świadczą o penetracji tych terenów w pradziejach i średniowieczu.

Tabela 16. Indeks stanowisk archeologicznych w obszarze gminy Brzostek wg sołectw

Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Chronologia
BRZOSTEK	106-70	1	1	śląd osadnictwa	neolit
		2	2	śląd osadnictwa	epoka brązu
		3	3	śląd osadnictwa	epoka kamienia
		4	4	grodzisko	wczesne średniowiecze
		5	5	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich
		6	6	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	schyłek paleolitu i mezolit epoka kamienia wczesne średniowiecze
BUKOWA	107-70	11	40	punkt osadniczy punkt osadniczy	epoka brązu, okres halsztacki wczesne średniowiecze
		12	41	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich
		13	42	śląd osadnictwa	epoka brązu, okres halsztacki
		14	43	śląd osadnictwa	epoka brązu, okres halsztacki
		15	44	śląd osadnictwa	epoka brązu, okres halsztacki
		16	45	śląd osadnictwa	neolit/wczesna epoka brązu
		17	46	śląd osadnictwa	neolit/wczesna epoka brązu
	107-71	18	8	punkt osadniczy	epoka brązu, okres halsztacki
		19	9	punkt osadniczy	wczesna epoka brązu
		110	7	śląd osadnictwa	neolit
BĄCZAŁKA	106-71	1	54	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	schyłek paleolitu epoka kamienia
		2	55	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
		3	56	śląd osadnictwa	prahistoria
		4	57	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu
NAWSIE BRZOSTECKIE	106-70	2	7	punkt osadniczy punkt osadniczy	neolit późny okres wpływów rzymskich
	106-71	1	1	śląd osadnictwa	neolit
		3	4	śląd osadnictwa	epoka kamienia
		5	12	śląd osadnictwa osada	neolit prahistoria
		6	13	śląd osadnictwa	późny okres rzymski
		7	14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	prahistoria
		8	15	osada osada	epoka kamienia epoka brązu - wczesna epoka żelaza średniowiecze
		9	16	śląd osadnictwa	prahistoria
		10	17	śląd osadnictwa	późny okres rzymski
		11	18	śląd osadnictwa	neolit
		12	19	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
		13	26	śląd osadnictwa	prahistoria
		14	40	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
	107-71	4	21	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich

Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Chronologia
SIEDLIKA-BOGUSZ	105-70	7	7	ślad osadnictwa	prahistoria
		12	50	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
		13	55	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		14	57	ślad osadnictwa	prahistoria
		15	58	ślad osadnictwa	wczesna epoka brązu
		16	59	osada	późne średniowiecze
		17	60	ślad osadnictwa	neolit
		18	61	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
		19	62	ślad osadnictwa	epoka kamienia
	105-71	20	18	ślad osadnictwa	epoka kamienia
	106-70	1	11	ślad osadnictwa	średniowiecze
		2	16	cmentarzysko ciałopalne obiekt obronny	epoka kamienia
		3	15	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
		4	14	punkt osadniczy	neolit/ wczesna epoka brązu
		5	13	punkt osadniczy	neolit lub epoka brązu
		6	12	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
		8	8	ślad osadnictwa	neolit/ wczesna epoka brązu
		9	9	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich
		11	10	punkt osadniczy	neolit
		10	3	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich
GORZEJOWA	105-70	2	51	punkt osadniczy	neolit
		3	52	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		4	53	ślad osadnictwa	nowożytna
		5	54	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
		6	56	ślad osadnictwa	neolit
	106-70	1	17	ślad osadnictwa	prahistoria
KAMIENICA DOLNA	105-70	4	6	punkt osadniczy	prahistoria
		5	19	ślad osadnictwa	późny okres wpływów rzymskich
		6	20	ślad osadnictwa	schyłek paleolitu lub mezolit
		7	21	ślad osadnictwa	neolit
	106-70	1	21	ślad osadnictwa	okres rzymski
		2	20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
		3	18	ślad osadnictwa	neolit
		4	22	ślad osadnictwa	prahistoria
		5	19	ślad osadnictwa	późny okres rzymski

Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Chronologia
PRZECZYCA	106-70	1	23	punkt osadniczy grodzisko	epoka brązu okres halsztacki wczesne średniowiecze
		2	44	ślad osadnictwa	3/4 okres epoki brązu
		3	33	ślad osadnictwa	epoka brązu
		4	34	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
		5	35	ślad osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	neolit/ epoka brązu kultury pucharów lejkowatych wczesne średniowiecze
		6	30	ślad osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	neolit/ wczesny brąz epoka brązu wczesne średniowiecze
		7	29	punkt osadniczy	epoka brązu okres halsztacki
		8	32	ślad osadnictwa	epoka brązu
		9	31	punkt osadniczy	epoka brązu
SKUROWA	106-70	1	36	punkt osadniczy punkt osadniczy	neolit epoka brązu, okres halsztacki
		2	37	punkt osadniczy ślad osadnictwa	neolit/ wczesna epoka brązu późny okres wpływów rzymskich
		4	38	ślad osadnictwa	prahistoria
		5	39	ślad osadnictwa	epoka brązu
	107-70	3	38	ślad osadnictwa	neolit, epoka brązu, okres halsztacki
KAMIENICA GÓRNA	106-71	1	48	ślad osadnictwa	prahistoria
		2	49	ślad osadnictwa	neolit
		3	50	ślad osadnictwa	prahistoria
		4	51	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
		5	52	ślad osadnictwa	prahistoria
		6	53	ślad osadnictwa	neolit
		7	58	osada	wczesna epoka brązu
		8	59	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	prahistoria średniowiecze
		9	60	ślad osadnictwa	średniowiecze
KLECIE	107-70	1	39	ślad osadnictwa	XI-XIII w.
OPACIONKA	106-71	2	5	osada	późny okres rzymski
		3	20	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia epoka brązu
		4	43	osada ślad osadnictwa	epoka brązu/ wczesna epoka żelaza średniowiecze
		5	44	nasyp	nieokreślona
	107-71	1	17	ślad osadnictwa	neolit, epoka brązu
		2	20	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich
SMARŻOWA	105-71	2	16	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		3	17	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		4	19	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia prahistoria
		5	20	ślad osadnictwa	neolit
		6	21	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		7	22	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		8	23	ślad osadnictwa	prahistoria
	106-71	1	2	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		9	21	osada	neolit
		10	22	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia neolit średniowiecze

Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Chronologia
		11	23	ślad osadnictwa	późny okres rzymski
		12	24	ślad osadnictwa	prahistoria
		13	25	ślad osadnictwa	wczesna epoka brązu
WOLA BRZOSTECKA	106-71	1	27	ślad osadnictwa	neolit
		2	28	osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza
		3	29	osada osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza średniowiecze
		4	30	osada ślad osadnictwa	epoka brązu – wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze
		5	31	osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza
		6	32	osada ślad osadnictwa	epoka brązu – wczesna epoka żelaza wczesna epoka żelaza
		7	33	osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza
		8	34	osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza
		9	35	osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza
		10	36	osada	epoka brązu – wczesna epoka żelaza
		11	37	osada ślad osadnictwa	prahistoria średniowiecze
		12	38	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	neolit epoka brązu
		13	39	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	prahistoria średniowiecze
		14	41	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	późny okres rzymski nowożytna
		15	42	ślad osadnictwa	epoka brązu
		16	45	ślad osadnictwa	epoka brązu - wczesna epoka żelaza
		17	46	osada ślad osadnictwa	epoka brązu - wczesna epoka żelaza średniowiecze
		18	47	ślad osadnictwa	epoka brązu
GŁOBIKÓWKA	105-71	1	9	osada produkcyjna	nowożytna
		2	10	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		3	11	ślad osadnictwa	średniowiecze
		4	12	osada	średniowiecze
		5	13	ślad osadnictwa osada	prahistoria średniowiecze
		6	14	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		7	15	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		8	30	ślad osadnictwa osada	neolit prahistoria
GRUDNA DOLNA	105-71	1	29	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		2	31	osada	prahistoria
		3	32	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		4	33	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		5	34	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia neolit prahistoria
		6	38	ślad osadnictwa osada	epoka kamienia średniowiecze
		7	39	ślad osadnictwa	epoka kamienia

Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Chronologia
		8	40	ślad osadnictwa	średniowiecze
		9	41	osada	średniowiecze
		10	42	ślad osadnictwa osada	epoka kamienia średniowiecze
GRUDNA GÓRNA	105-71	1	43	osada osada	prahistoria średniowiecze
		2	44	ślad osadnictwa osada	epoka kamienia średniowiecze
		3	45	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		4	46	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia neolit
		5	47	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
		6	48	ślad osadnictwa osada	epoka kamienia średniowiecze
		7	49	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
		8	50	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		9	51	ślad osadnictwa	epoka kamienia
		10	52	ślad osadnictwa osada osada	epoka kamienia neolit prahistoria
JANUSZKOWICE	107-71	1	19	ślad osadnictwa	neolit
		2	18	punkt osadniczy	późny okres wpływów rzymskich
		3	10	ślad osadnictwa punkt osadniczy	epoka kamienia, wczesna epoka brązu neolit, epoka brązu, okres halszacki
		4	11	punkt osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy	neolit neolit/ wczesna epoka brązu epoka brązu, okres halszacki

Źródło: AZP kart stanowisk archeologicznych - WKZ Delegatura w Rzeszowie

Ze względu na funkcję wyróżniono: 2 grodziska (w Brzostku i Przeczycy), 1 cmentarzysko (w Siedliskach-Bogusz), 1 obiekt obronny, 1 nasyp, 34 pozostałości osad, 39 punktów osadniczych i 151 śladów osadnictwa - łącznie 229 obiektów znalezisk, zlokalizowanych na terenie całej gminy Brzostek. Rozkład przestrzenny stanowisk archeologicznych wskazuje, iż głównymi szlakami pradziejowego osadnictwa były zrównania wierzchowinowe, małe doliny i stoki pogórskie o niewielkim spadku terenu, rozciągające się równoleżnikowo na obszarze całej gminy, o najkorzystniejszych warunkach klimatycznych. Brak stanowisk archeologicznych w głębokich dolinach płaskodennych – wzdłuż rzek i starorzeczy oraz na zboczach, poprzecinanych obecnie przez osuwiska.

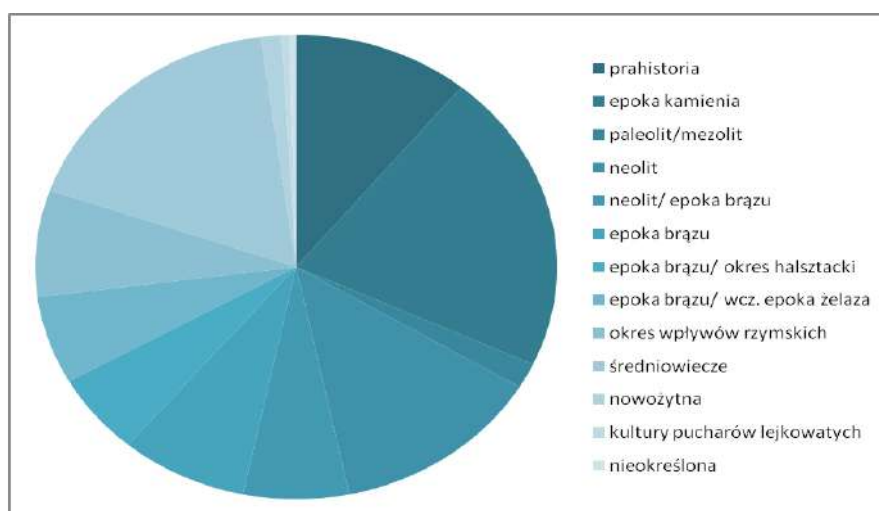
Tabela 17. Podział chronologiczny obiektów archeologicznych

Lp.	Chronologia	Liczba obiektów
1.	prahistoria	25
2.	epoka kamienia	48
3.	paleolit/mezolit	4

4.	neolit	30
5.	neolit/ epoka brązu	15
6.	epoka brązu	18
7.	epoka brązu/ okres halszacki	13
8.	epoka brązu/ wcz. epoka żelaza	14
9.	okres wpływów rzymskich	17
10.	średniowiecze	40
11.	nowożytna	3
12.	kultury pucharów lejkowatych	1
13.	nieokreślona	1
ogółem		229

Źródło: WKZ Delegatura w Rzeszowie

Wykres 7. Udział stanowisk archeologicznych według chronologii

Koncentracja stanowisk archeologicznych w gminie Brzostek ma miejsce w sołectwach Siedliska-Bogusz (20) i Wola Brzostecka (18). Kolejnymi sołectwami wykazującymi duży ich udział są: Nawsie Brzostockie (14) i Smarżowa (13). Miejscowości o ilości stanowisk w przedziale 8-10 to: Bukowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Przeczycza i Głobikówka.

Do najcenniejszych stanowisk archeologicznych, o dużej wartości poznawczej, zakwalifikowano stanowiska:

- nr 10 w Grudnej Górnej (nr 52 na obszarze 105-71 AZP) – ślad osadnictwa z epoki kamienia oraz osady z neolitu i prahistorii,
- nr 6 w Siedliskach-Bogusz (nr 12 na obszarze 106-70 AZP) – punkty osadnicze z neolitu i epoki brązu,
- nr 4 w Siedliskach-Bogusz (nr 14 na obszarze 106-70 AZP) – punkty osadnicze z neolitu i późnego okresu wpływów rzymskich,

- nr 3 w Siedliskach-Bogusz (nr 15 na obszarze 106-70 AZP) – ślad osadnictwa z neolitu/ wczesnej epoki brązu i punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich.

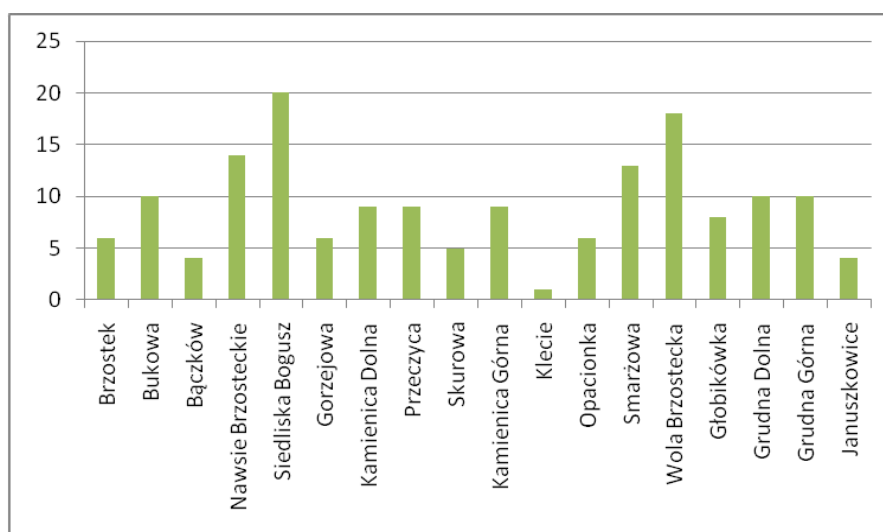
Zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych w gminie są procesy erozyjne.

Tabela 18. Ilość stanowisk archeologicznych wg sołectw w gminie Brzostek

L.p.	Sołectwo	Liczba stanowisk archeologicznych
1.	Brzostek	6
2.	Bukowa	10
3.	Bączków	4
4.	Nawsie Brzostockie	14
5.	Siedliska-Bogusz	20
6.	Gorzejowa	6
7.	Kamienica Dolna	9
8.	Przeczyca	9
9.	Skurawa	5
10.	Kamienica Górna	9
11.	Klecie	1
12.	Opacionka	6
13.	Smarżowa	13
14.	Wola Brzostocka	18
15.	Głobikówka	8
16.	Grudna Dolna	10
17.	Grudna Górna	10
18.	Januszkowice	4
Ogółem		162

Źródło: WKZ Delegatura w Rzeszowie

Wykres 8. Udział stanowisk archeologicznych gminy Brzostek wg sołectw

7.2.3. Krajobraz kulturowy

Zasoby krajobrazu kulturowego gminy Brzostek

Gminę Brzostek charakteryzują cenne zasoby krajobrazowe, wraz z ich wartościami estetycznymi i architektonicznymi, są to:

- Krajobraz Pogórza Strzyżowskiego z mozaiką lasów, drobnych pól uprawnych, zadrzewień śródpolnych oraz Rezerwatem Kamera we wsi Smarżowa,
- atrakcyjne obszary krajobrazu naturalno – kulturowego doliny rzeki Wisłoki i dolin potoków oraz wąwozów,
- wartościowe wnętrza urbanistyczne kulturowego krajobrazu miejskiego i wiejskiego, z podworskimi zespołami parkowymi,
- trasy krajoznawcze, rowerowe, piesze, z licznymi punktami widokowymi.

Brzostek oraz sołectwa o szczególnych wartościach kulturowych i krajobrazowych, m. in.: Januszkowice, Siedliska-Bogusz, Przeczyca, Klecie, Głobikówka, Smarżowa, wymagają zarówno indywidualnej ochrony obiektów i zespołów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków, jak również ochrony warunków przyrodniczych i widokowych w ich otoczeniu.

Bogactwo zasobów dziedzictwa kulturowego: archeologii, historii, układów urbanistycznych i ruralistycznych, architektury i budownictwa, zabytków ruchomych, etnografii, wybitne walory krajobrazowe oraz potrzeba kontynuacji tradycji wymaga określenie form ochrony krajobrazu kulturowego.

Zabytkowy zespół urbanistyczny centrum Brzostku – wpisany do rejestru zabytków – **podlega ochronie konserwatorskiej**. Wszelkie działania planistyczne i inwestycyjne winny zapewnić ochronę układu i odpowiednią jego ekspozycję.

Celem ochrony krajobrazu kulturowego należy wyodrębnić:

- **obszary o szczególnych walorach krajobrazu kulturowego zabytkowego i tradycyjnego** - dla zachowania i zapewnienia ochrony oraz ciągłości tradycji krajobrazu,
- **obszary otaczające cenne obiekty** - stanowiące ich otulinę lub krajobrazowy kontekst, w szczególności w miejscowościach: Brzostek, Januszkowice, Siedliska-Bogusz, Przeczyca, Klecie, Smarżowa, Gorzejowa, Opacionka, Głobikówka.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że na całym obszarze gminy Brzostek występuje jakiś aspekt dziedzictwa kulturowego, wymagający troski konserwatorskiej, gdzie występuje potrzeba ochrony krajobrazu kulturowego.

Oprócz zasobów zabytkowych i krajobrazowych, gminę Brzostek charakteryzują cenne niematerialne wartości kulturowe, m. in.: miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, związane z wybitnymi osobowościami oraz miejscową tradycją.

8. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTEKÓW I DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Brzostek posiada bogate zasoby dziedzictwa kulturowego. Substancja zabytkowa stanowi podstawowy element krajobrazu kulturowego regionu i buduje jego tożsamość.

Głównymi uwarunkowaniami środowiska kulturowego gminy Brzostek są:

- **bogactwo i wysokie wartości substancji zabytkowej, w jaki wyposażony jest obszar gminy:**
  - **układ urbanistyczny** dawnego miasteczka w Brzostku,
  - **obiekty sakralne:** Kościół Parafialny p.w. Znalezienia Krzyża Św. w Brzostku, Kościół Parafialny p.w. Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej w Przeczycy, Kościół Parafialny p.w. Św. Grzegorza w Gorzejowej, Kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Siedliskach-Bogusz, Kaplica p.w. Św. Leonarda w Kleciach (wpisane do rejestru zabytków) oraz kaplice cmentarne w: Brzostku, Opacionce, Przeczycy, Siedliskach-Bogusz i dzwonnica w Opacionce,
  - **cmentarze wojenne z I wojny światowej** w: Brzostku, Bukowej, Gorzejowej, Januszkowicach, Kleciach i Zawadce Brzosteckiej (wpisane do rejestru zabytków) oraz **zabytkowe cmentarze parafialne** w Brzostku, Przeczycy i Siedliskach-Bogusz,
  - **obiekty użyteczności publicznej** – murowane budynki w Brzostku: dawna karczma, dawna synagoga, tzw. stara szkoła, dawny spichlerz w Głobikówce, dawny młyn parowy w Gorzejowej, dawne szkoły w kamienicy Dolnej i Gorzejowej,
  - **regionalne budownictwo mieszkaniowe** – głównie obiekty architektury drewnianej (chałupy) i domy skoncentrowane w miejscowościach: Brzostek, Smarżowa, Przeczycy,
  - **zespoły dworsko-parkowe i dwory** - w miejscowościach: Klecie, Przeczycy, Smarżowa, Zawadka Brzosteczka oraz pozostałości założeń dworskich w miejscowościach: Siedliska-Bogusz, Januszkowice, Głobikówka,
  - **kapliczki i krzyże przydrożne** – stanowiące istotny element krajobrazu gminy, decydujący o tożsamości kulturowej krajobrazu na terenie całej gminy,
  - **liczne stanowiska archeologiczne**, z koncentracją w Siedliskach-Bogusz i Woli Brzosteckiej,
- **zróżnicowany stan zachowania substancji zabytkowej i ochrony krajobrazu kulturowego.**

Najbardziej cenne obiekty wpisane do rejestru zabytków chronione są w stopniu zadawalającym. Większość z tych obiektów stanowią obiekty użyteczności publicznej, które z reguły są na bieżąco remontowane. Pozostałe obiekty ujęte w ewidencji zabytków WKZ a zwłaszcza budownictwo zagrodowe i mieszkaniowe oraz zabudowania podworskie w Siedliskach-Bogusz, Januszkowicach, Przeczycy, charakteryzuje dewastacja i zanik.

➤ **ochrona zasobów zabytkowych ujętych w ewidencji zabytków poprzez:**

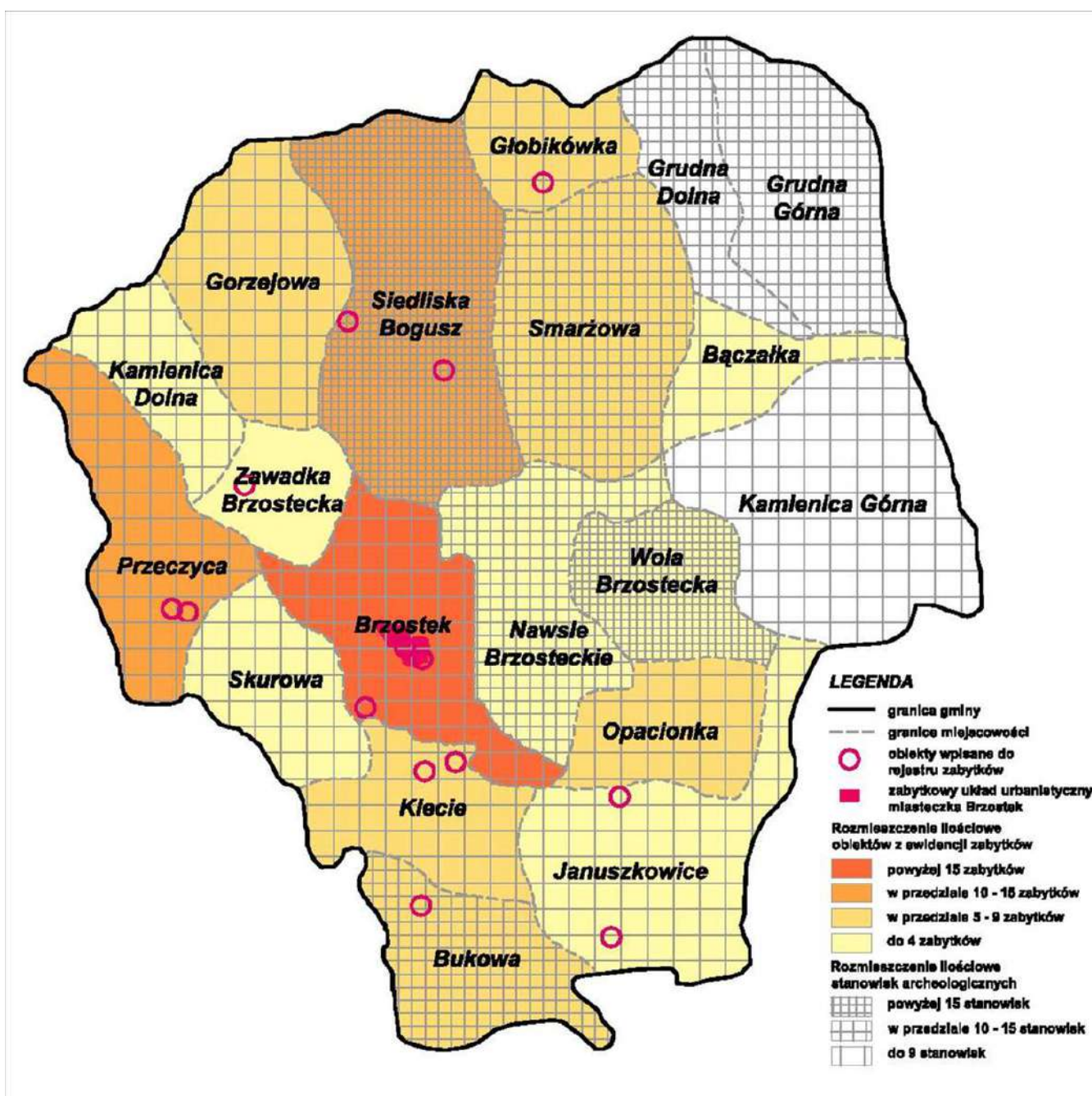
- utrzymanie ochrony prawnej obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- objęcie ochroną prawną obiektów zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wraz z określeniem działań ochronnych w tym dopuszczalnych działań na obiektach objętych ochroną,
- objęcie ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków, cennych stanowisk archeologicznych tj.:
  - nr 10 w Grudnej Górnej – ślad osadnictwa z epoki kamienia oraz osady z neolitu i prehistorii,
  - nr 6 w Siedliskach-Bogusz – punkty osadnicze z neolitu i epoki brązu,
  - nr 4 w Siedliskach-Bogusz – punkty osadnicze z neolitu i późnego okresu wpływów rzymskich,
  - nr 3 w Siedliskach-Bogusz – ślad osadnictwa z neolitu/ wczesnej epoki brązu i punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich.
- likwidację występujących zagrożeń którymi w szczególności są:
  - przebudowy obiektów powodujące obniżenie bądź utratę ich wartości zabytkowych,
  - brak działań ratujących obiekty znajdujące się w ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – skutkujące degradacją substancji zabytkowej. Najbardziej zagrożone degradacją są zabudowania podworskie w miejscowościach: Siedliska- Bogusz, Januszkowice,
  - realizacja współczesnej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie obiektów zabytkowych bez uwzględnienia cech tradycyjnej formy i gabarytów zabudowy oraz znaczne przemieszanie typów i form architektonicznych, co burzy harmonię i klimat obszaru,
- opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami - stosownie do art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

➤ **wzbogacanie zasobów zabytkowych oraz tworzenie atrakcyjnego krajobrazu kulturowego gminy:**

- utrzymanie i ochronę szczególnie wartościowych dla krajobrazu kulturowego zespołów zachowanej zabudowy tradycyjnej, m. in. w miejscowościach: Brzostek, Jodłówka, Przeczyca, Klecie, Siedliska-Bogusz, Opacionka, Smarżowa, Głobikówka, Gorzejowa,
- zahamowanie tendencji rozpraszania zabudowy mieszkaniowej, a także tendencji prowadzącej do tworzenia wzdłuż głównych dróg ciągów zabudowy oraz do zanikania dystansów przestrzennych między jednostkami osadniczymi,
- ochronę przed przekształceniami układów ruralistycznych wsi, poprzez utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania, przy jednoczesnym dopuszczeniu ich rozwoju na zasadzie kontynuacji i uzupełnienia istniejących układów,
- wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę w sposób kontynuujący i utrwalający ukształtowane historyczne układy przestrzenne,
- podjęcie działań dla ratowania substancji zabytkowej, zwłaszcza zabytkowego budownictwa regionalnego, poprzez:
  - poprawę stanu zachowania obiektów zabytkowych,
  - remont obiektów, a w przypadku ich rozbiórki przestrzeganie przepisów szczególnych o ochronie zabytków odnośnie sporządzenia inwentaryzacji konserwatorskiej,
  - respektowanie wymagań konserwatorskich przy realizacji zamierzeń inwestycyjnych dotyczących obiektów zabytkowych lub ich otoczenia,
- remontowanie oraz utrzymanie licznych kapliczek, figurek, krzyży przydrożnych i innych obiektów małej architektury, którymi nasycony jest pejzaż gminy,
- kreowanie nowych wartości z uwzględnieniem cech tradycyjnej formy zabudowy (bryła, gabaryty, kształt dachu, detal architektoniczny) przy realizacji nowej zabudowy,
- zachowanie wymagań przepisów szczególnych w zakresie ochrony stanowisk archeologicznych - w przypadku podjęcia działalności inwestycyjnej, ingerującej w ziemię w obrębie stanowisk archeologicznych,
- przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego, poprzez ochronę zabytków „in situ”, ochronę widokową, zapobieganiu kolizyjnemu zainwestowaniu i wymiany zabudowy historycznej na nową o obcych formach,
- pozyskanie odpowiednich użytkowników i środków dla racjonalnego oraz zgodnie z wymogami konserwatorskimi zagospodarowania i użytkowania obiektów i zespołów zabytkowych.

Specyfika środowiska kulturowego, szczególnie walory środowiska przyrodniczego gminy Brzostek oraz bogactwo zachowanej materii zabytkowej stwarzają pozytywne uwarunkowanie dla rozwoju gminy. Jego **prawidłowa ekspozycja oraz dbałość o stan techniczny obiektów zabytkowych** stwarza możliwość uatrakcyjnienia gminy oraz szansę i bazę przy kreowaniu jej funkcji turystyczno-krajoznawczej i kulturalnej.

Rysunek 5. Uwarunkowania kulturowe gminy Brzostek.

9. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

9.1 LUDNOŚĆ

9.1.1. Potencjał ludnościowy i jego zmiany

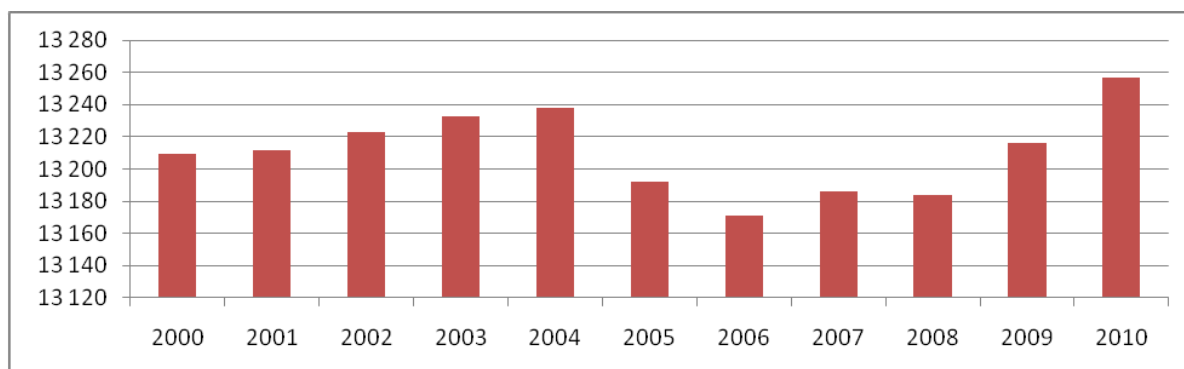
Gmina Brzostek w 2010 r. liczyła 13.257 osób – 6.648 kobiet i 6.609 mężczyzn. Wskaźnik feminizacji, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, zwiększyła się ze 100 w 2000 r. na 100,7 w 2010 r., jednakże są to różnice na tyle nieznaczne, że zachowana jest równowaga pomiędzy ilością kobiet i mężczyzn w strukturze demograficznej ludności. Na przestrzeni lat 2000 - 2010 r. liczba mieszkańców gminy wzrosła o 48 osób.

Tabela 19. Rozwój ludności gminy Brzostek w latach 2000-2010.

Lata	Ludność ogółem	Przyrost rzeczywisty y	Dynamika rozwoju w %
2000	13 209	-	-
2001	13 212	3	100,0
2002	13 223	11	100,1
2003	13 233	10	100,1
2004	13 238	5	100,0
2005	13 192	- 46	99,6
2006	13 171	- 21	99,8
2007	13 186	15	100,0
2008	13 184	- 2	100,0
2009	13 216	32	100,2
2010	13 257	41	100,3

Źródło: GUS BDL ludność wg stałego miejsca zameldowania

Wykres 9. Liczba ludności w gminie Brzostek w latach 2000 – 2010.

Źródło: UM Brzostek

W latach 2000-2010 wystąpił przyrost ludności, za wyjątkiem lat 2005 -2006, kiedy miało miejsce zmniejszenia się liczby ludności o 67 osób.

Tabela 20. Rozwój ludności gm. Brzostek wg jednostek osadniczych *

Jednostka osadnicza	Liczba ludności 1998 r	Liczba ludności 2010 r	Przyrost rzeczywisty w latach 1998 -2010	% ogółu ludności gminy 2010 r	Przyrost naturalny w ‰ 2010 r	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)
Brzostek	2152	2665	513	20,0	4,5	302
Bączalka	264	263	-1	2,0	-11,4	81
Bukowa	535	494	- 41	3,7	4,0	95
Głobikówka	242	240	-2	1,8	8,3	63
Gorzejowa	784	738	- 46	5,5	0,0	100
Grudna Dolna	435	424	- 11	3,2	9,4	84
Grudna Górna	593	547	- 46	4,1	0,0	66
Januszkowice	884	894	10	6,7	4,5	95
Kamienica Dolna	490	526	36	3,9	15,2	149
Kamienica Górna	812	800	-12	6,0	-7,5	68
Klecie	631	635	4	4,8	1,6	130
Nawise Brzostockie	1086	850	- 236	6,4	2,4	137
Opacionka	450	457	7	3,4	-8,8	115
Przeczyca	700	723	23	5,4	1,4	101
Siedliska-Bogusz	1085	1034	- 51	7,7	-1,0	83
Skurowa	429	427	-2	3,2	-2,3	103
Smarżowa	673	671	-2	5,0	3,0	76
Wola Brzostocka	499	553	54	4,1	10,8	106
Zawadka Brzostocka	352	402	50	3,0	5,0	141
Ogółem	13096	13343	247	100	średnio 2,3	średnio 109

*Źródło: UM Brzostek

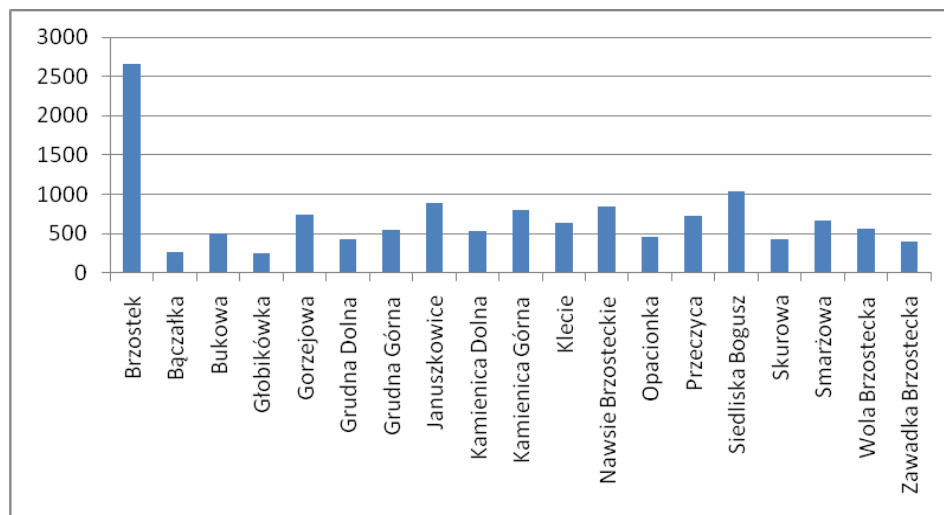
Wg.danych Urzędu Gminy dotyczących ludności poszczególnych wsi – w latach 1998 – 2010 wystąpił rzeczywisty przyrost ludności w 8 wsiach łącznie w ilości 697 osób z czego w mieście Brzostek 513 osób. W pozostałych 11 wsiach nastąpiło zmniejszenie się liczby ludności łącznie o 450 osób. Wsią gdzie zjawisko „depopulacji” osiągnęło znaczne rozmiary jest Nawise Brzostockie.

Największy przyrost naturalny w 2010 r. nastąpił we wsiach: Kamienica Dolna (15,2 ‰), Wola Brzostocka (10,8‰), Grudna Dolna (9,4‰) i Głobikówka (8,3‰), natomiast ujemne wartości odnotowano w: Bączalce (-11,4‰), Opacionce (-8,8‰), Kamienicy Górnej (- 7,5‰) oraz nieznaczny w Siedliskach-Bogusz i Skurowej. Średni przyrost naturalny w gminie osiągnął wartość 2,3‰.

Miejscowości gminy wykazują zróżnicowanie pod względem liczby mieszkańców. Największa społeczność zamieszkuje miasto Brzostek - 2665 osób, co stanowi 20 %

ogółu mieszkańców. Drugą choć znacznie mniejszą liczebnie miejscowość - Siedliska-Bogusz zamieszkuje 1034 osoby. Większość sołectw znajduje się w grupie wahającej się w przedziale 500-1000 mieszkańców. Do nich należą: Kamienica Dolna, Grudna Górna, Wola Brzostocka, Klecie, Smarżowa, Przeczycza, Gorzejowa, Kamienica Górna, Nawsie Brzostockie, Januszkowice. Kolejna grupa to wsie o liczbie do 500 mieszkańców. Do nich zaliczają się: Zawadka Brzostocka, Skurowa, Grudna Dolna, Opacionka, Bukowa i najmniej liczebne: Bączałka i Głobikówka.

Wykres 10. Liczba ludności gminy Brzostek wg jednostek osadniczych w 2010 r.

Gęstość zaludnienia w mieście Brzostek jest znacznie wyższa od średniej w gminie, która wynosi 109 osób/km². W mieście wynosi ona 302 osoby/km² i jest to wartość dwukrotnie wyższa od gęstości zaludnienia wsi: Kamienica Dolna 149 osób/km², Zawadka Brzostocka 141 osób/km², Nawsie Brzostockie 137 osób/km², Klecie 130 osób/km². W przedziale 100-115 osób/km² znajdują się sołectwa: Opacionka, Wola Brzostocka, Skurowa, Przeczycza i Gorzejowa.

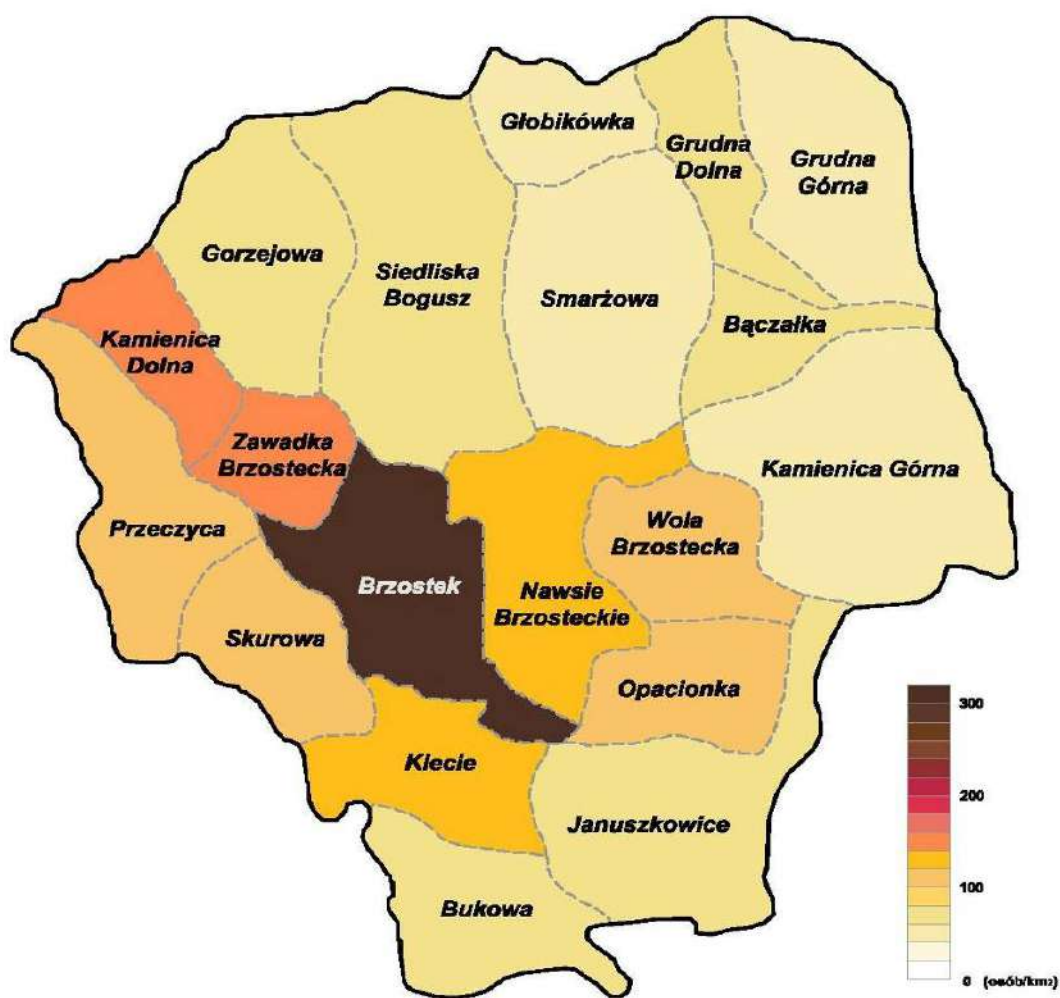
Wyższa gęstość zaludnienia tych wsi jest wynikiem:

- dogodnego położenia jednostek osadniczych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- lepszych warunków dla rozwoju osadnictwa (uzbrojenie, ukształtowanie terenu),
- bezpośredniego sąsiedztwa z miejscowością gminną Brzostek, która pełni funkcję usługową i mieszkaniową - przedłużenie zabudowy o charakterze miejskim,
- brakiem większych kompleksów leśnych w tych wsiach.

W jednostkach osadniczych najbardziej oddalonych od centrum gminy występuje najniższa gęstość zaludnienia. Są to: Siedliska-Bogusz (83 osoby/km²), Bączałka (81 osób/km²), Smarżowa (76 osób/km²), Kamienica Górna (68 osób/km²), Grudna Górna (66 osób/km²), Głobikówka (63 osoby/km²).

Głównymi czynnikami zmian liczbowych i strukturalnych ludności są **ruchy naturalne i migracyjne**. W wyniku tych procesów w latach 2000-2010 nastąpił rzeczywisty przyrost ludności gminy o 48 osób.

Rysunek 6. Gęstość zaludnienia (stan na 31.08.2010).

Tabela 21. Ruch naturalny ludności gm. Brzostek

Lata	Urodziny	Zgony	Przyrost naturalny	Przyrost naturalny na 1000 M. (w ‰)
2000	191	122	69	5,2
2001	155	107	48	3,6
2002	164	125	39	2,9
2003	151	113	38	2,9
2004	151	122	29	2,5
2005	116	130	-14	-1,1

Lata	Urodziny	Zgony	Przyrost naturalny	Przyrost naturalny na 1000 M. (w ‰)
2006	141	114	27	2,0
2007	155	118	37	2,8
2008	159	130	29	2,2
2009	167	132	35	2,6
2010	157	127	30	2,3

Źródło: GUS BDL

Przyrost naturalny gminy w okresie 2000 – 2010 r. wykazywał wahania, a w roku 2005 uzyskał nawet wartość ujemną. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w okresie 10 lat charakteryzuje się trendem spadkowym.

Tabela 22. Migracje wewnętrzne – kierunki migracji ludności gm. Brzostek

Lata	Napływ				Odływ				Saldo migracji stałej
	Razem	w tym			Razem	w tym			
		z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
2000	77	27	49	1	109	57	52	0	-32
2001	61	25	35	1	106	43	63	0	-45
2002	72	21	51	0	100	35	63	2	-28
2003	65	26	39	0	93	38	54	1	-28
2004	87	36	50	1	111	61	50	0	-24
2005	56	18	38	0	88	40	45	3	-32
2006	75	19	55	1	123	42	67	14	-48
2007	98	28	62	8	120	42	74	4	-22
2008	66	26	36	4	97	33	61	3	-31
2009	106	41	61	4	109	38	62	9	-3

Źródło: GUS BDL

Saldo migracji stałej w latach 2000-2009 osiągnęło wyłącznie wartości ujemne, co świadczy o odpływie ludności z gminy. Różnice pomiędzy liczbą ludności ze stałym miejscem zameldowania, a faktycznym miejscem zamieszkania wskazują, iż w ciągu całego 10-lecia występowało zjawisko przewagi czasowych wymeldowań, tj. czasowych wyjazdów poza teren gminy. Struktura ludności napływającej do gminy w analizowanym okresie to: ludność ze wsi 62,4 %, z miast 35,0 % oraz 2,6 % z zagranicy. Z obszaru gminy odpływ jej ludności kierował się na tereny: wiejskie 56,0 % ludności, miejskie 40,6 % oraz za granicę 3,4 %.

9.1.2. Struktura wiekowa ludności

Tabela 23. Struktura wiekowa ludności gm. Brzostek

Lata	Ludność ogółem	w tym w wieku			w tym w wieku [%]		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2000	13 060	3 916	7 032	2 112	30,0	53,8	16,2
2001	13 058	3 826	7 114	2 118	29,3	54,5	16,2
2002	13 099	3 743	7 257	2 099	28,6	55,4	16,0
2003	13 064	3 636	7 341	2 087	27,8	56,2	16,0
2004	13 064	3 536	7 455	2 073	27,1	57,0	15,9
2005	13 056	3 394	7 617	2 045	26,0	58,3	15,7
2006	13 044	3 312	7 698	2 034	25,4	59,0	15,6
2007	13 060	3 215	7 798	2 047	24,6	59,7	15,7
2008	13 042	3 135	7 876	2 031	24,0	60,4	15,6
2009	13 070	3 055	8 003	2 012	23,4	61,2	15,4
2010	13 111	2 987	8 110	2 014	22,8	61,8	15,4

Źródło: GUS BDL

Struktura ludności wg podstawowych grup wieku wskazuje na dominację populacji ludności wieku produkcyjnego. Strukturę tę w latach 2000-2010 charakteryzuje:

- systematyczny spadek udziału ludności wieku przedprodukcyjnego o 7,2 pkt,
- wzrost udziału ludności wieku produkcyjnego o 8,0 pkt,
- oraz niewielki spadek populacji w wieku poprodukcyjnym o 0,8 pkt.

Powyższa struktura wpływa na wartość wskaźnika obciążenia demograficznego. Współczynnik ten określa liczbę osób wieku nieprodukcyjnego, przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika w 2002 r. wyniosła 80,5 a w 2010 r. - 61,7 natomiast analogiczne wielkości dla powiatu dębickiego to odpowiednio 67,9 i 55,6.

9.2 RYNEK PRACY

9.2.1. Pracujący w gospodarce narodowej

Liczba osób pracujących w gminie Brzostek w gospodarce narodowej w 2000 r. wynosiła 655 osób, a w 2009 r. - 708 osób.

Tabela 24. Pracujący w głównym miejscu pracy w latach 2000-2010 r. w gm. Brzostek

Lata	Pracujący w głównym miejscu pracy	
	ogółem	w tym kobiety
2000	655	406
2001	654	395

2002	671	423
2003	628	403
2004	678	411
2005	694	405
2006	685	433
2007	693	438
2008	714	448
2009	708	446

Źródło: GUS BDL

W analizowanym okresie liczba pracujących wzrosła o 53 osoby. Wśród pracujących przeważały kobiety, które w 2009 r. stanowiły 63 %.

9.2.2. Bezrobocie

W 2009 r. w gminie Brzostek zarejestrowanych jako bezrobotnych było 688 osób.

Tabela 25. Bezrobocie w gm. Brzostek na przestrzeni lat 2003-2009.

obiekt	Liczba bezrobotnych w latach 2003 - 2009						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gmina Brzostek	1 449	1 394	1 316	1 165	936	624	688
Powiat dębicki	11 500	10 660	10 617	9 171	7 287	5 586	6 919
Udział bezrobotnych gminy	12,6	13,1	12,4	12,7	12,8	11,2	9,9

Źródło: GUS BDL

W latach 2003 - 2009 liczba bezrobotnych w gminie zmniejszyła się o 761 osoby. Na przestrzeni 2003 - 2009 roku odnotowano widoczny spadek bezrobocia rejestrowanego we wszystkich miejscowościach gm. Brzostek. Bezrobocie w 2009 r. stanowiło 47,5 % bezrobocia notowanego w 2003 r., tj. najwyższego w analizowanym okresie.

Zmniejszenie bezrobocia to efekt m.in. zmian przepisów dotyczących ubezpieczeń członków rodzin, wyjazdów do pracy poza granice kraju, organizacji nowych miejsc pracy w obszarze gminy (ok.50) oraz w sąsiednich gminach.

Tabela 26. Przestrzenne rozmieszczenie bezrobocia w gm. Brzostek (stan na 31.05.2011)

Lp.	Miejscowość	Liczba bezrobotnych			
		Ogółem	%	w tym:	
				kobiety	mężczyźni
1	Brzostek	135	21,2	80	55
2	Bączałka	7	1,1	5	2
3	Bukowa	29	4,6	18	11
4	Głobikówka	10	1,6	4	6
5	Gorzejowa	29	4,6	18	11

6	Grudna Dolna	16	2,5	7	9
7	Grudna Górna	15	2,4	9	6
8	Januszkowice	38	6,0	23	15
9	Kamienica Dolna	32	5,0	17	15
10	Kamienica Górna	50	7,9	27	23
11	Klecie	28	4,4	15	13
12	Nawsie Brzosteckie	45	7,1	25	20
13	Opacionka	23	3,6	10	13
14	Przeczyca	27	4,2	15	12
15	Siedliska-Bogusz	57	9,0	33	24
16	Skurowa	22	3,5	12	10
17	Smarżowa	27	4,2	14	13
18	Wola Brzosteka	31	4,9	15	16
19	Zawadka Brzosteka	15	2,4	7	8
Gmina Brzostek		636	100,0	354	282

Źródło: PUP Dębica

W gminie Brzostek w roku 2010 najwięcej bezrobotnych – 135 osób to mieszkańcy Brzostku. Powyżej 40 bezrobotnych odnotowano w: Siedliskach-Bogusz, Kamienicy Górnej i Nawsiu Brzosteckim. W pozostałych wsiach liczba bezrobotnych waha się od 7 do 38 osób.

Tabela 27. Stopa bezrobocia w latach 2003-2009 r. w gm. Brzostek

Lata	Bezrobotni ogółem	Ludność wieku produkcyjnego	Stopa bezrobocia w %
2003	1 449	7 341	19,7
2004	1 394	7 455	18,7
2005	1 316	7 617	17,3
2006	1 165	7 698	15,1
2007	936	7 798	12,0
2008	624	7 876	7,9
2009	688	8 003	8,6

Źródło: GUS BDL

Stopa bezrobocia liczona liczbą bezrobotnych do ludności wieku produkcyjnego w obszarze gminy w 2009 r. wyniosła 8,6 %, podczas gdy na początku analizowanego okresu kształtowała się na poziomie 19,7%. Analogiczny wskaźnik dla powiatu dębickiego w 2009 r. wyniósł 8,1 %.

Tabela 28. Bezrobotni wg wykształcenia w gminie Brzostek (stan na 31.05.2011)

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych	% ogółu bezrobotnych
wyższe	40	6,3

policealne, średnie zawodowe	161	25,3
średnie ogólnokształcące	83	13,1
zasadnicze zawodowe	188	29,6
gimnazjalne i poniżej	164	25,8
ogółem	636	100,0

Źródło: PUP Dębica

Tabela 29. Bezrobotni wg wieku w gminie Brzostek (stan na 31.05.2011)

Grupy wiekowe	Liczba bezrobotnych	% ogółu bezrobotnych
18 - 24 lat	214	33,6
25 - 34 lat	178	28,0
35 - 44 lat	120	18,9
45 - 54 lat	91	14,3
55 – 59 lat	29	4,6
60 – 64 lat	4	0,6
ogółem	636	100,0

Źródło: PUP Dębica

Tabela 30. Bezrobotni wg stażu pracy w gminie Brzostek (stan na 31.05.2011)

Staż pracy	Liczba bezrobotnych	% ogółu bezrobotnych
do 1 roku	113	17,8
1 – 5 lat	153	24,1
5 – 10 lat	64	10,1
10 – 20 lat	70	11,0
20 – 30 lat	45	7,1
30 lat i więcej	7	1,1
bez stażu	184	28,9
ogółem	636	100,0

Źródło: PUP Dębica

Tabela 31. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy w gm. Brzostek (stan na 31.05.2011)

Czas pozostawania bez pracy	Liczba bezrobotnych	% ogółu bezrobotnych
do 1 miesiąca	57	9,0
1 – 3 miesięcy	84	13,2
3 – 6 miesięcy	150	23,6
6 – 12 miesięcy	159	25,0
12 – 24 miesięcy	112	17,6
Powyżej 24 miesięcy	74	11,6
ogółem	636	100,0

Źródło: PUP Dębica

Tabela 32. Charakterystyka bezrobotnych w gminie Brzostek

	Liczba bezrobotnych		Z prawem do zasiłku	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
	636	354	75	31
Osoby poprzednio pracujące	452	227	74	31
Zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	7	1	4	1
Dotychczas niepracujące	184	127	1	0
Zamieszkali na wsi	501	274	57	22
W tym posiadający gosp. rolne	42	23	12	5
Osoby w okresie do 12 mies. od dnia ukończenia nauki	32	18	0	0
W tym, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia	13	9	0	0
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	602	335	67	28
Do 25 roku życia	214	134	15	8
Długotrwale bezrobotne	309	191	0	0
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	-	76	-	10
Powyżej 50 roku życia	73	22	14	2
Bez kwalifikacji zawodowych	200	98	22	8
Bez doświadczenia zawodowego	235	156	1	0
Bez wykształcenia średniego	352	146	50	17
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	31	26	2	1
Niepełnosprawni	24	14	2	1

Źródło: PUP Dębica

Bezrobotni gminy Brzostek to głównie ludzie: młodzi – 61,6 % bezrobotnych ma 18-34 lat, o stażu pracy do 5 lat lub bez stażu pracy – 70,8 %, jedynie 44,7 % bezrobotnych legitymuje się wykształceniem policealnym, średnim zawodowym, ogólnokształcącym i wyższym. Wśród bezrobotnych dominują kobiety 354 (55,7 % ogółu).

Najwięcej wśród bezrobotnych pozostaje bez pracy do 12-mcy. Grupa ta stanowi 70,8 % ogółu bezrobotnych. Zdecydowaną większość 71,1 % stanowiły osoby, które pracowały przed uzyskaniem statusu bezrobotnego. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych tylko 11,6 % posiada prawo do zasiłku, a 48% to osoby długotrwale bezrobotne.

9.3 MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe gminy Brzostek w 2009 roku liczyły 3 264 mieszkań z 12 846 izbami, o łącznej powierzchni 278,3 tys. m².

Zmiany w zakresie ilości mieszkań w ciągu ostatnich 9 lat wskazują, że zasoby mieszkaniowe zwiększyły się o 134 mieszkania tj. o około 4 %. Efektem tego jest poprawa wskaźników zagęszczenia mieszkań, a tym samym podniesienie standardu życia mieszkańców.

Tabela 33. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych gm. Brzostek

Lata	Mieszkania	Izby	Pow. użytkowa mieszkań [tys. m ²]	Przeciętna		
				Pow. użytkowa mieszkania na 1 os. [m ²]	Liczba osób na	
					mieszkanie	izbę
2000	3 130	10 219	211,8	-	4,2	1,3
2001	3 133	10 239	212,4	-	4,2	1,3
2002	3 087	11 819	254,0	19,4	4,3	1,1
2003	3 179	12 332	266,5	20,4	4,2	1,1
2004	3 199	12 457	269,1	20,6	4,1	1,1
2005	3 212	12 526	271,2	20,8	4,1	1,0
2006	3 218	12 564	272,2	20,9	4,1	1,0
2007	3 235	12 661	274,3	21,0	4,1	1,0
2008	3 256	12 793	277,2	21,3	4,0	1,0
2009	3 264	12 846	278,3	21,3	4,0	1,0

Źródło: dane GUS

Wskaźniki zagęszczenia mające bezpośrednie przełożenie na jakość życia, takie jak powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę oraz ilość osób przypadająca na jedno mieszkanie i izbę kształtowały się w 2009 r. na poziomie: 21,3 m²/osobę, 4 osoby/mieszkanie oraz 1,0 osoba/izbę. Są to wartości zbliżone do wartości wskaźników dla powiatu dębickiego, które wynosiły w 2009 r. odpowiednio: 21,9 m²/osobę oraz 3,7 osoby/ mieszkanie.

Tabela 34. Zasoby mieszkaniowe gminy Brzostek – struktura wg ilości izb

Wyszczególnienie	Mieszkania						Izby	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu
	Ogółem	o liczbie izb						
		1	2	3	4	≥ 5		
Ogółem	2 996	47	464	957	727	801	11 523	3,85
w tym stale zamieszkane	2 964	47	450	947	720	800	11 523	3,89

Źródło: dane GUS (2002)

Tabela 35. Powierzchnia użytkowa mieszkań w gm. Brzostek

Wyszczególnienie	Ogółem	Mieszkania o powierzchni użytkowej w m ²								Przeciętna pow. użytk. mieszkania [m ²]
		< 30	30 -39	40 -49	50 -59	60 -79	80 -99	100 -119	> 120	
Ogółem	2 996	103	159	241	333	636	657	423	441	84,8
w tym stale	2 964	101	157	232	328	627	655	420	441	-

zamieszkane										

Źródło: dane GUS (2002)

Wznoszone w ciągu ostatnich lat na terenie gminy budynki mieszkalne charakteryzują się większymi powierzchniami użytkowymi i liczbą izb. Dało to, wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na jedną osobę z 19,4 m² w 2002 r. na 21,3 m². Przeważają mieszkania 3 pokojowe, a największy udział w zasobach mają mieszkania o powierzchniach od 60 do 100 m².

Tabela 36. Struktura zasobów mieszkaniowych gm. Brzostek wg własności w 2007 r.

Mieszkania stanowiące własność			
Osób fizycznych	Gminy	Zakładów pracy	Pozostałych podmiotów
98,4 %	0,8 %	0,4 %	0,4 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dominującą formę mieszkań stanowi własność osób fizycznych. Zasoby mieszkaniowe innych jednostek to łącznie 1,6 % ogółu zasobów.

Substancję mieszkaniową tworzą przede wszystkim budynki mieszkalne w zabudowie zagrodowej. Ten typ budownictwa mieszkaniowego występuje na całym obszarze gminy, przy czym w północnych sołectwach ma on często charakter zabudowy rozproszonej. W mieście Brzostku dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, powstają nowe osiedla tego typu zabudowy oraz występuje kilka punktów z zabudową wielorodzinną. Są to jednak pojedyncze budynki, stanowiące marginalny odsetek w całości zabudowy mieszkaniowej gminy. Poza miastem wysoki procent zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w stosunku do ogółu zabudowy występuje we wsiach: Nawsie Brzostockie, Kamienica Górna, Kamienica Dolna i Januszkowice (ok. 40%).

Obiekty obecnie budowane to przede wszystkim jednorodzinne budynki mieszkalne. Zdecydowanie rzadziej spotyka się nowe budynki mieszkalne w zabudowie zagrodowej. Poniżej charakterystyczne typy zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy Brzostek.

Fot. 73 Zabudowa parterowa w centrum Brzostku.

Fot. 74. Pierzeja przyrynkowa wschodnia w Brzostku z zabudową piętrową.

Fot. 75 Tradycyjny dom drewniany w Brzostku

Fot. 76 Typowy dom współczesny w Gorzejowej

Fot. 77 Współczesny dom w Nawsiu Brzosteckim

Fot. 78 Drewniany dom w Siedliskach-Bogusz, nawiązujący do tradycji detalem archit.

Struktura wiekowa substancji mieszkaniowej gminy jest korzystna. Ponad 59% budynków wzniesiono po 1971 roku, natomiast najstarsze powstałe przed 1945 rokiem stanowią ok. 12% zasobów.

Stan techniczny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, którą stanowią głównie budynki murowane, jest dobry. Większość tej zabudowy wyposażona jest w podstawowe media. Zabudowa mieszkaniowa w zagrodach jest w gorszym stanie. Dotyczy to przede wszystkim zabudowy rozproszonej, pozostającej w użytkowaniu osób w podeszłym wieku oraz budynków nieużytkowanych (pustostany).

Tabela 37. Budynki zamieszkałe według okresu budowy

Czas budowy obiektu	Przybliżony udział w ogólnej liczbie budynków [%]
Przed 1918	3,7
1918 – 1944	8,5
1945 – 1970	32,7
1971 – 1978	16,5
1979 – 1988	19,8
1989 – 2002*	18,6
2001 – 2002*	3,5

Źródło: dane GUS (2002) * - włącznie z będącymi w budowie

Fot. 79 Widok na drewnianą zagrodę w Smarżowej

Fot. 80 Zagroda w Głobikówce

Wiele zagród nie pełni już funkcji rolniczej, jednak wciąż są one wyposażone w budynki gospodarcze jak obora czy stodoła. Powszechnie spotkać można przypadki przebudowy budynków gospodarczych połączone ze zmianą ich funkcji np. przebudowa i adaptacja na cele mieszkalne, garaże bądź gospodarcze pomieszczenia przydomowe. W niektórych przypadkach starą rolniczą zabudowę gospodarczą przekształca się w zabudowania o funkcjach usługowych lub rzadziej produkcyjnych.

Miasto Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna oraz część Kleci i Nawsia Brzostockiego wyposażone są w sieć wodociągową. W pozostałych miejscowościach gminy ludność korzysta ze studni przydomowych lub lokalnych wodociągów grawitacyjnych.

Problemem jest bardzo niski stopień skanalizowania gminy. Jedynie około 12,0% zabudowy mieszkaniowej (Brzostek, Klecie) jest podłączona do systemu kanalizacji sanitarnej. Większość domostw korzysta z przydomowych osadników lokalnych. Stwarza to niedogodności związane z koniecznością okresowego opróżniania osadników i wywozu nieczystości wozami asenizacyjnymi. Ponadto powoduje zagrożenie sanitarne związane z niebezpieczeństwem rozszczelnienia, a także przelaniem się zawartości wypełnionego osadnika. Wsie gminy wyposażone są w urządzenia oraz sieć energetyczną i gazową. Budynki mieszkalne w zdecydowanej większości ogrzewane są ze źródeł indywidualnych - kotłowni lub piece węglowe.

9.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

9.4.1. Zdrowie i opieka społeczna

Ośrodki zdrowia i apteki

Opiekę zdrowotną ludności gm. Brzostki zabezpieczają 2 ośrodki zdrowia.

Tabela 38. Placówki ambulatoryjne opieki zdrowotnej w gm. Brzostek

Wyszczególnienie	Jednostki miary	Lata						
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Placówki ogółem	obiekt	1	2	2	1	1	2	2
– w tym niepubliczne	obiekt.	0	1	0	0	0	0	0
Liczba udzielonych porad	jedn.	46067	42218	43462	34519	45995	48 508	45 934

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ośrodki zdrowia działające w gminie Brzostek to:

- Samodzielny Gminny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzostku - Ośrodek Zdrowia w Brzostku, ul. M. N. Mysłowskiego 7 - obejmuje opieką medyczną mieszkańców wsi: Brzostek, Wola Brzostecka, Nawsie Brzostockie, Zawadka Brzostecka, Kamienica Dolna, Przeczyca, Skurowa, Klecie, Januszkowice, Opacionka, Kamienica Górna, Bukowa.
- Samodzielny Gminny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzostku - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Smarżowej, Smarżowa 76a - obejmuje opieką medyczną mieszkańców wsi: Smarżowa, Gorzejowa, Siedliska-Bogusz, Grudna Górna, Grudna Dolna, Głobikówka, Bączalka.

W 2010 r. działające publiczne ośrodki opieki zdrowotnej udzieliły 45 934 porad, zatrudniając personel medyczny liczący: 7 lekarzy, 17 pielęgniarek oraz 2 położne.

Ilość ludności z obszaru gminy przypadającej na placówkę wyniosła: dla ośrodka w Brzostku – 9426 osób, dla ośrodka w Smarżowej – 3917 osób. Ośrodki świadczą usługi również dla mieszkańców sąsiednich gmin Jodłowej i Brzyska. Dostępności do usług medycznych jest utrudniona głównie dla ludzi chorych, zamieszkałych w oddaleniu od tych miejscowości.

Tabela 39. Ośrodki zdrowia w gm. Brzostek

Wyszczególnienie	Ośrodek Zdrowia w Brzostku	Wiejski Ośrodek Zdrowia w Smarżowej
Liczba gabinetów	4 gabinety: – 2 internistyczne, – dzieci zdrowych i chorych,	1

Wyszczególnienie	Ośrodek Zdrowia w Brzostku	Wiejski Ośrodek Zdrowia w Smarżowej
	– ginekologiczny.	
Apteka w ośrodku	brak	brak
Lekarze (specjaliści)	5 lekarzy: – 2 pediatrów, – 2 internistów, – 1 specjalistów.	2 lekarzy: – 1 internista, – 1 pediatra.
Pielęgniarki	14	3
Położne	2	brak
Obsługa mieszkańców sąsiednich gmin	tak	tak
Stan techniczny budynku	budynek w dobrym stanie, po kapitalnym remoncie	budynek w dobrym stanie
Powierzchnia użytkowa/ możliwości rozbudowy	543 m ² / tak	288 m ² / nie

Źródło: Samodzielny Gminny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej

Stan techniczny budynków, w których zlokalizowane są przychodnie i gabinety lekarskie jest dobry. Publiczne obiekty opieki zdrowotnej na terenie gminy są odremontowane i dostosowane do potrzeb pacjentów, w tym osób niepełnosprawnych.

Tabela 40. Apteki w gm. Brzostek

Rok	Liczba aptek	Wskaźnik liczby ludności na aptekę ogólnodostępną [os.]
2004	2	6532
2005	2	6528
2006	2	6522
2007	2	6530
2008	1	13042
2009	1	13070

Źródło: dane GUS

Obsługa ludności w zakresie zaopatrzenia w leki jest realizowana przez prywatną aptekę w Brzostku. Najbliższe szpitale i pogotowia ratunkowe znajdują się w Dębicy i Jaśle.

9.4.2. Ośrodki i domy pomocy społeczne

Pomoc społeczną mieszkańcom gminy udziela Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku. Swoją działalnością obejmuje on mieszkańców gminy znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

Na przestrzeni lat 2006-2010 następował systematyczny wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy ośrodka z 884 do 1154. Również ilość osób korzystających

z pomocy finansowej i rzeczowej oraz innych form pomocy, na przestrzeni tych lat uległa zwiększeniu.

Tabela 41. Rodzaje i wielkość pomocy świadczonej przez MGOPS w Brzostku

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej	884	949	999	1043	1154
Ilość osób korzystających z pomocy finansowej i rzeczowej	4288	4400	4644	4359	4715
Ilość osób korzystających z poszczególnych form pomocy:					
Zasiłki stałe	31	32	31	36	37
Zasiłki okresowe	514	449	388	430	443
Zasiłki celowe	457	393	496	550	609
Usługi opiekuńcze	38	40	46	38	33
Posiłek	1120	1092	1142	1150	1175
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	135	-	15	54	374
Praca socjalna	1875	2077	2205	2512	3875

Źródło: dane MGOPS

Podstawowym celem działania Ośrodka, zgodnie ze Statutem MGOPS jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Cele powyższe Ośrodek realizuje poprzez:

- 1) tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- 2) analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- 3) przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- 4) pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- 5) pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową, skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- 6) realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 7) rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W 2008 r. opracowany został dokument pn.: „Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Brzostek na lata 2008 – 2020”, mówiący o skoordynowanych działaniach publicznych, pozarządowych i prywatnych instytucji

integracji społecznej, prowadzonych na terenie gminy, podejmowanych dla poprawy warunków życia oraz jakości zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej.

W Brzostku zorganizowano warsztaty terapii zajęciowej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy. W sumie w obu placówkach pomoc znalazło prawie 80 osób. W Domu Samopomocy – stanowiącym wotum wdzięczności za pontyfikat i beatyfikację papieża – Polaka - potrzebujący znajdują pomoc, mogą skorzystać z zabiegów rehabilitacyjnych. W budynku znajdują się pokoje interwencyjne.

9.4.3. Oświata i wychowanie

Wychowanie przedszkolne

Na terenie gminy Brzostek funkcjonuje 3-oddziałowe Przedszkole w Brzostku oraz oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych w: Januszkowicach i Siedliskach-Bogusz po 2 oddziały oraz Gorzejowej, Kamienicy Dolnej, Kamienicy Górnej, Nawsiu Brzosteckim, Przeczycy, Grudnej Górnej i Smarżowej po 1 oddziale. Ogółem z placówek tych obecnie korzysta 286 dzieci. Liczba miejsc w przedszkolach jest wystarczająca w stosunku do potrzeb.

Tabela 42. Liczba dzieci w wieku 3 – 6 lat przyjętych do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych na rok szkolny - 2010/2011

Oddziały przedszkole	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Gorzejowa	18	1
Grudna Górna	22	1
Januszkowice	39	2
Kamienica Dolna	15	1
Kamienica Górna	24	1
Nawsie Brzosteckie	20	1
Przeczycza	16	1
Siedliska-Bogusz	38	2
Smarżowa	18	1
Przedszkole	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Brzostek	76	3
Ogółem:	286	14

Źródło: Informacje z Gminnego Zespołu Obsługi Szkół i Przedszkoli w Brzostku

Stan zachowania pomieszczeń przedszkolnych w większości obiektów jest dobry. Większość szkół w których znajdują się oddziały przedszkolne, są po gruntownym remoncie. Kontynuowana jest termomodernizacja przedszkola w Brzostku wraz z remontem centralnego ogrzewania. Pozostałe placówki będą odnawiane w kolejnych latach. Na bieżąco wykonywane są remonty łazienek, odnawianie sal, wymiana mebli itp.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Edukację dzieci na poziomie podstawowym zapewnia 10 placówek szkolnictwa podstawowego zlokalizowanych w miejscowościach: Brzostek, Gorzejowa, Grudna

Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Nawsie Brzosteckie, Przeczyca, Siedliska-Bogusz i Smarżowa. Placówki gimnazjalne działają w: Brzostku, Nawsiu Brzosteckim, Siedliskach- Bogusz i Januszkowicach. Blisko 40 % dzieci i młodzieży z terenu gminy uczęszcza do szkół w Brzostku.

Tabela 43. Rozmieszczenie i warunki funkcjonowania placówek szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w gm. Brzostek w roku szkolnym 2010/2011.

Lokalizacja	Rodzaj szkoły	Liczba izb lekcyjnych	Liczba uczniów	Liczba zatrudnionych pedagogów	Liczba ucz./izby lekcyjne	Liczba uczniów/nauczycieli	Sala gimnastyczna
Publiczna Szkoła Podstawowa w Brzostku im. Komisji Edukacji Narodowej, ul. Szkolna 13	Podstawowa	19	320	39	16,84	8,20	2
Szkoła Podstawowa w Gorzejowej 39-231 Siedliska-Bogusz, Gorzejowa 174 A	Podstawowa	7	44	11	6,28	4,00	-
Szkoła Podstawowa w Grudnej Górnej 39-232 Grudna Dolna, Grudna Górna 85	Podstawowa	7	61	12	8,71	5,08	-
Zespół Szkół im. Adama Mickiewicza w Januszkowicach 39-230 Brzostek, Januszkowice 60	Podstawowa	7	97	14	13,85	6,92	-
	Gimnazjum	10	45	7	4,50	6,42	1
Szkoła Podstawowa im. Józefa Berka w Kamienicy Dolnej 39-230 Brzostek, Kamienica Dolna 118	Podstawowa	9	56	13	6,22	4,30	-
Szkoła Podstawowa im. Grzegorza Piramowicza w Kamienicy Górnej 39-232 Grudna Dolna, Kamienica Górna 172	Podstawowa	7	70	12	10,00	5,83	-
Zespół Szkół w Nawsiu Brzosteckim 39-230 Brzostek, Nawsie Brzosteckie 206	Podstawowa	8	74	15	9,25	4,93	-
	Gimnazjum	3	58	8	19,33	7,25	1
Szkoła Podstawowa im. Ks. dr Józefa Jałowego 39-230 Brzostek, Przeczyca 84	Podstawowa	7	86	13	12,28	6,61	-
Zespół Szkół w Siedliskach-Bogusz 39-231 Siedliska-Bogusz 93 A	Podstawowa	9	100	13	11,11	7,69	-
	Gimnazjum	10	164	18	16,40	9,11	1
Szkoła Podstawowa w Smarżowej 39-231 Siedliska-Bogusz, Smarżowa 49	Podstawowa	8	47	10	5,87	4,70	-
Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Brzostku 39-230 Brzostek, ul. M. N. Mysłowskiego 11	Gimnazjum	13	267	26	20,53	10,26	-
Ogółem		124	1489	211	12,00	7,05	5

Źródło: Informacje z Gminnego Zespołu Obsługi Szkół i Przedszkoli w Brzostku

Gimnazja za wyjątkiem Brzostku, korzystają wraz ze szkołami podstawowymi ze wspólnych obiektów szkolnych oraz sportowych, w tym zrealizowanych w ostatnich latach boisk sportowych - w Brzostku i Siedliskach-Bogusz.

Fot. 81 i 82 Boiska sportowe w Brzostku i Siedliskach-Bogusz

Ogółem w szkolnictwie podstawowym i gimnazjalnym zatrudnionych jest 211 nauczycieli, a zajęcia odbywają się w 124 izbach lekcyjnych. Liczba uczniów przypadająca na 1 izbę lekcyjną oraz na 1 nauczyciela wyniosła w roku szkolnym 2010/11 odpowiednio 12 i 7. Wskaźniki te świadczą o bardzo dobrych warunkach nauczania w szkołach. Uczniowie (również niepełnosprawni) dowożeni są do szkół z całego terenu gminy, w zależności od zapotrzebowania. Najwięcej korzystających z dowozów jest osób uczących się w szkołach w Brzostku i Siedliskach-Bogusz.

Tabela 44. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne podporządkowane organom samorządowym w latach 2000-2010.

Lata	Liczba placówek	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Szkolnictwo podstawowe			
2000	10	72	1 351
2001	10	73	1 332
2002	10	72	1 303
2003	10	72	1 258
2004	10	72	1 175
2005	10	71	1 114
2006	10	72	1 096
2007	10	72	1 061
2008	10	71	996
2009	10	70	974
Szkolnictwo gimnazjalne			
2000	3	22	483
2001	4	30	711
2002	4	29	697
2003	4	28	679
2004	4	28	691
2005	4	27	684
2006	4	27	657

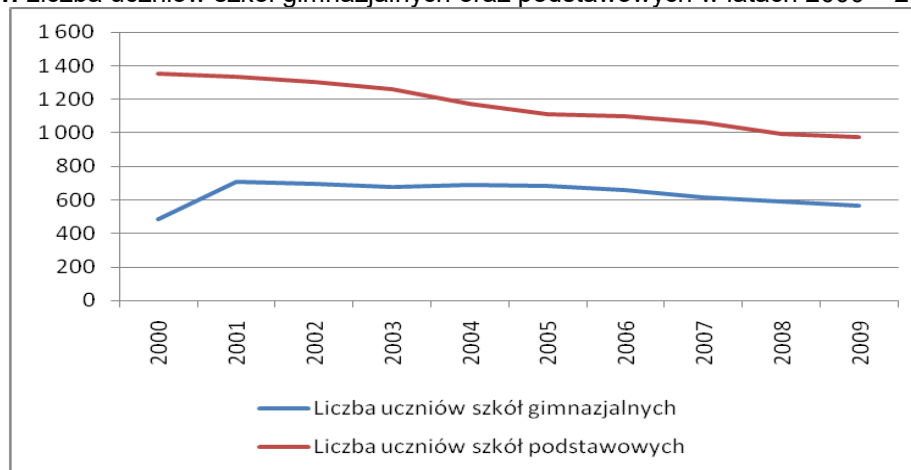
2007	4	27	614
2008	4	27	592
2009	4	26	567

Źródło: dane GUS

Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w latach 2000-2009 systematycznie się zmniejsza, co wiąże się z zachodzącymi procesami demograficznym.

Procentowy udział usług komercyjnych w gminie Brzostek wg miejscowości.

Wykres 11. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych oraz podstawowych w latach 2000 – 2009

Generalnie stan techniczny obiektów szkolnych jest dobry. Po gruntownym remoncie i termomodernizacji są obiekty : Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Brzostku, Zespołu Szkół w Januszkowicach, Siedliskach-Bogusz i w Nawsiu Brzosteckim oraz Szkoły Podstawowej w Kamienicy Górnej. Pozostałe obiekty szkolne będą stopniowo termomodernizowane w kolejnych latach. W części szkół z uwagi na brak sal gimnastycznych, zajęcia gimnastyczne prowadzone są w salach lekcyjnych.

Z zakresu szkolnictwa ponadgimnazjalnego w miejscowości Klecie - Zespół Szkół Rolniczych im. Jana Pawła II, prowadzi edukację rolniczą od 1958 r. W Zespole młodzież kształci się w :

- Technikum (4 lata), w kierunkach: technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik mechanizacji rolnictwa, technik architektury krajobrazu,
- Zasadniczej Szkole Zawodowej, w kierunkach: mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych (3 lata), kucharz małej gastronomii (2 lata),
- Uzupełniającym Liceum Ogólnokształcącym (2 lata) na podbudowie ZSZ.

Większość młodzieży z terenu gm. Brzostek kontynuuje naukę w szkołach ponadgimnazjalnych Dębicy, Frysztaku i Jasła. Gmina uczestniczy w organizowaniu dowozu uczniów do szkół średnich ww. miejscowościach.

9.4.4. Kultura

Biblioteki

Biblioteki publiczne: Gminna Biblioteka w Brzostku oraz jej filie w Grudnej Górnej, Kamienicy Górnej i Siedliskach-Bogusz prowadzą działalność w zakresie czytelnictwa.

Tabela 45. Placówki biblioteczne w gm. Brzostek i powiecie dębickim w 2009 r.

Wyszczególnienie	Liczba placówek bibliotecznych	Pracownicy biblioteki	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	Wypożyczenia w woluminach na 1 czytelnika
gmina Brzostek	4	7	3 268	3 319,0	19
powiat dębicki	39	63	3 331	4 374,00	21

Źródło: dane GUS

Wskaźniki liczby ludności przypadający na 1 placówkę biblioteczną, a także księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców są niższe niż dla powiatu dębickiego. Świadczy to o lepszym wyposażeniu gminy w biblioteki, natomiast mniejszych zasobach ich księgozbióru. Stopień zainteresowania mieszkańców tego rodzaju usługą obrazuje wskaźnik wypożyczeń książek przypadający na 1 czytelnika, który dla gminy wyniósł 19, podczas gdy dla powiatu dębickiego 21.

Placówki kultury

Działalność w propagowaniu kultury na terenie gm. Brzostek prowadzi Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku. Centrum stanowi samorządową instytucją kultury, której podstawowym celem jest prowadzenie szeroko pojętej działalności kulturalnej. Instytucja ma siedzibę w Domu Kultury przy ul. 20-go Czerwca 4.

Ponadto w gminie funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Brzostowianka” z siedzibą w Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji w Brzostku, zarządzający boiskiem do piłki nożnej z zapleczem hotelowym i socjalnym przy stadionie,
- Stowarzyszenie Dorośli Dzieciom w Nawsiu Brzosteckim,
- Stowarzyszenie „Razem w Przyszłość”,
- Stowarzyszenie Wspierania Edukacji w Zespole Szkół w Siedliskach-Bogusz,
- Uczniowski Klub Sportowy „Kyokushin Karate” w Brzostku,
- Uczniowski Klub Sportowy „SPARTAKUS” przy Szkole Podstawowej w Brzostku.

Tabela 46. Imprezy kulturalne, zespoły i koła artystyczne w gm. Brzostek

Wyszczególnienie	Lata	Liczba	Liczba członków/uczestników
Imprezy	2005 r.	43	7 590
	2009 r.	68	24 740
Zespoły artystyczne	2009 r.	5	43
Koła	2009 r.	1	15

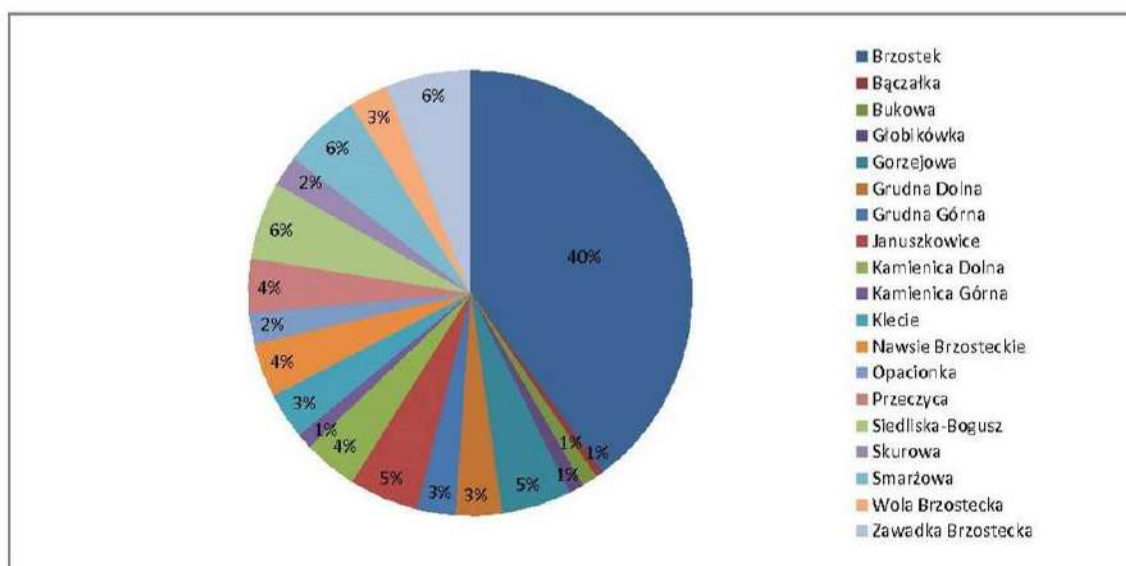
Źródło: dane GUS

W ostatnich 5 latach nastąpiło ożywienie działalności kulturalnej. Zwiększyła się liczba imprez kulturalnych i kół zainteresowań oraz uczestników i odbiorców oferowanych form kultury. Utrzymanie dotychczasowej działalności kultury i rozwój nowych form zaspokajających zapotrzebowania mieszkańców to jedno z podstawowych zadań Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku.

9.2 POZIOM WYPOSAŻENIA I ZASPOKOJENIA W ZAKRESIE USŁUG

Gminnym centrum obsługi, wyposażonym w pełny zestaw usług publicznych z zakresu administracji, oświaty, kultury, opieki zdrowotnej i sportu jest **Brzostek**. Skupia on ok. 40% wszystkich kategorii usług publicznych i komercyjnych gminy.

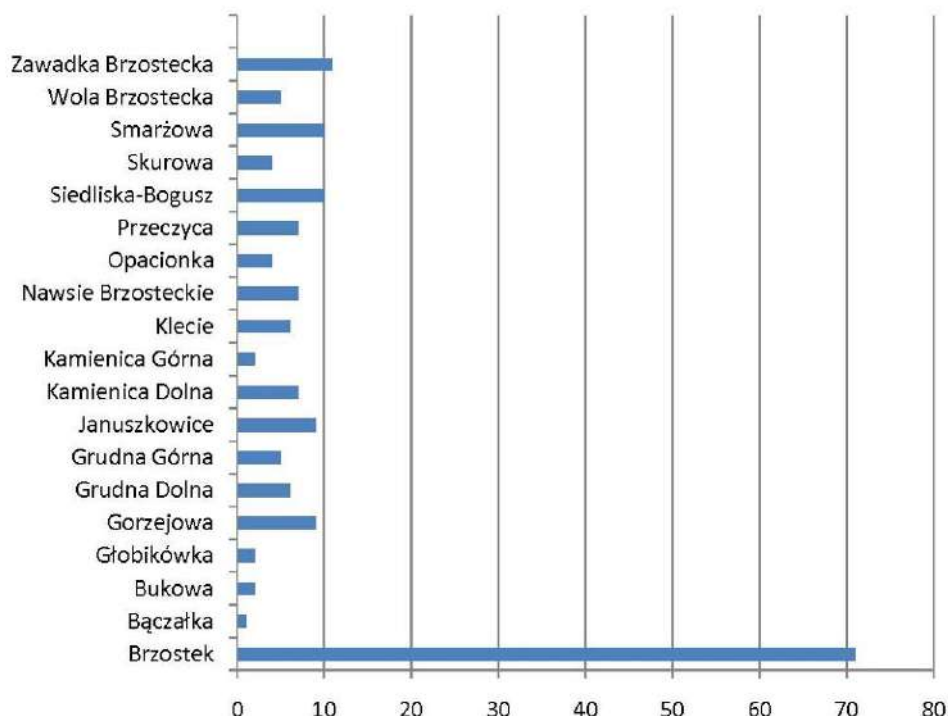
Wykres 12. Procentowy udział usług komercyjnych w gminie Brzostek wg miejscowości

Stopień rozwoju sieci usług komercyjnych jest ściśle związany z uwarunkowaniami ekonomicznymi. Rodzaj oraz rozmieszczenie przestrzenne usług na terenie gminy wskazuje na ich koncentrację w miejscowościach, przez które przechodzą główne ciągi komunikacyjne, przede wszystkim wzdłuż drogi krajowej (Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna) oraz przy drogach powiatowych (Siedliska Bogusz, Smarżowa,

Gorzejowa, Januszkowice, Nawsie Brzosteckie). Pozostałe miejscowości posiadają słabe wyposażenie w usługi komercyjne.

Wykres 13. Ilościowe zestawienie wyposażenia gminy Brzostek w usługi komercyjne

Stan wyposażenia gminy w usługi handlowe, bytowe, gastronomiczne jest uzależniony od zapotrzebowania ludności na tego rodzaju usługi. Na terenie gminy najliczniejsze są sklepy oferujące podstawowy asortyment m.in.: artykuły spożywcze, przemysłowe, artykuły chemiczne, drogerijne, farmaceutyczne, odzieżowe.

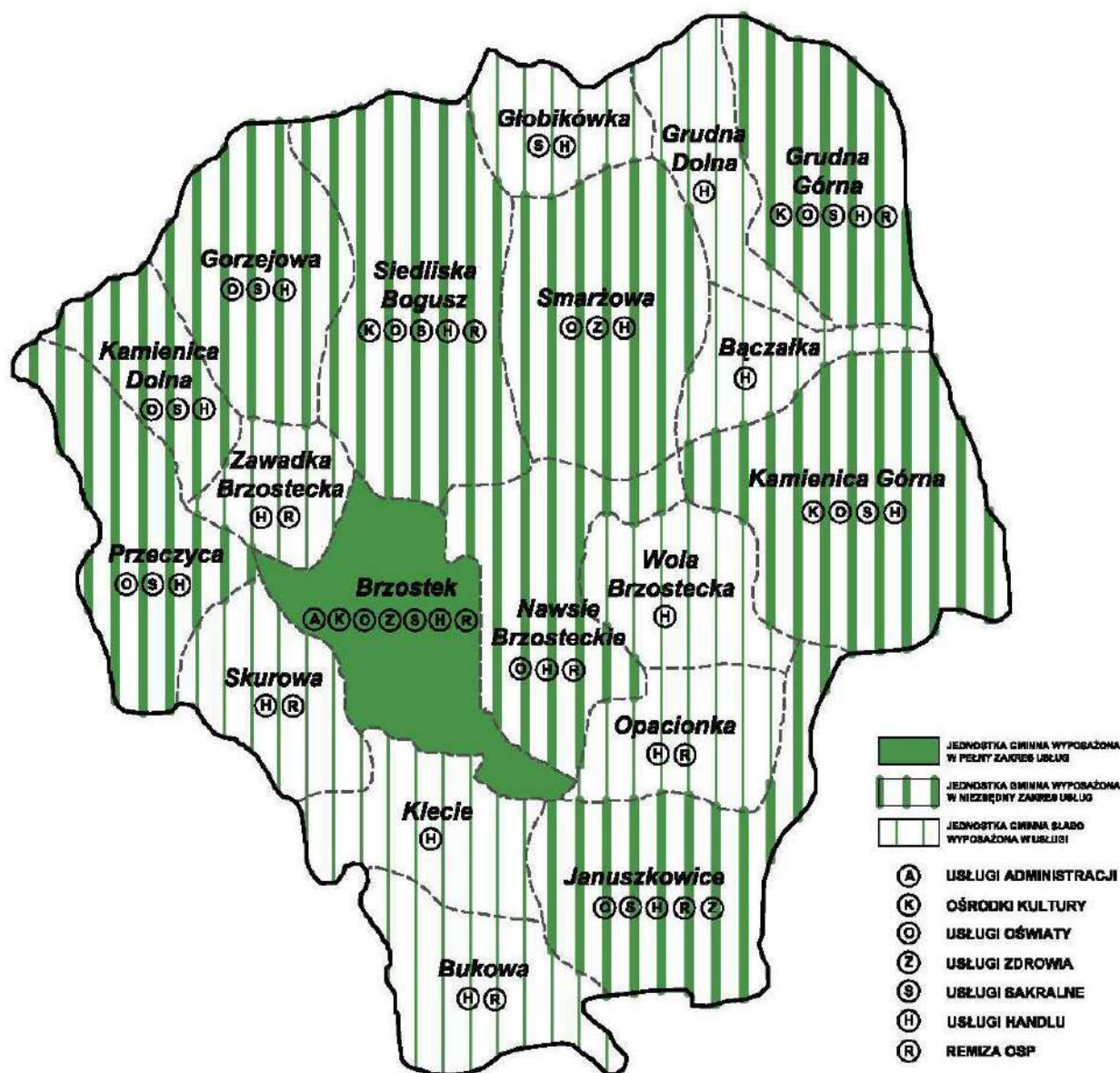
Z przeprowadzonej na terenie gminy inwentaryzacji wynika, iż sieć sklepów detalicznych w obszarze gminy skoncentrowana jest w Brzostku. Oprócz wolnostojących sklepów i punktów usługowych, wiele różnego rodzaju usług zlokalizowanych jest w wydzielonych lokalach użytkowych w budynkach mieszkalnych. Na terenie miasta funkcjonują również zakłady produkcyjne, m. in.: MARBET, FEM Poland Sp. z o.o., zakłady: stolarskie, betoniarski, młyn, piekarnia, warsztaty samochodowe i stacje paliw.

W miejscowościach położonych wzdłuż drogi krajowej, koncentrują się obiekty usług komercyjnych m.in. w Kamienicy Dolnej - warsztaty obsługi samochodów, Zawadce Brzosteckiej - skład materiałów budowlanych, Firma Handlowa BUDROL, Sklep Delikatesy, Stacja paliw ORLEN, zakłady stolarski i mechaniczny oraz w Kleciach - Hurtownia GENOVA-SYSTEM, Delikatesy CENTRUM, bar, pizzeria.

W Smarżowej - w centrum wsi, oprócz pawilonów handlowego i usługowego, znajdują się: stacja paliw, skład węgla, punkt skupu żywca, materiałów budowlanych oraz

nawozów i pasz. W środkowo – wschodniej części gminy, we wsiach Wola Brzosteczka i Kamienica Górna, działają tartaki. W pozostałych miejscowościach znajduje się co najmniej jeden sklep.

Rysunek 7. Wyposażenie jednostek gminnych w infrastrukturę społeczną.

Źródło: opracowanie własne

10. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW:

Diagnoza i uwarunkowania wynikające z:

A. procesów demograficznych i sytuacji na rynku pracy

- Rezultatem podstawowych procesów demograficznych zachodzących w latach 2000 - 2010 była **niska dynamika rozwoju ludności gminy**, co dało rzeczywisty przyrost w ilości 48 osób.
- Wg. danych Urzędu Gminy dotyczących ludności poszczególnych wsi – w latach 1998 – 2010 **wystąpił rzeczywisty przyrost ludności w 8 miejscowościach** (m.Brzostek, Wola Brzostocka, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna, Klecie, Januszkowie, Opacionka i Przeczyca) łącznie w ilości 697 osób z czego w mieście Brzostek 513 osób. W pozostałych **11 wsiach** nastąpiło zmniejszenie się liczby ludności łącznie o 450 osób. Wsią gdzie **zjawisko „depopulacji”** osiągnęło znaczne rozmiary jest Nawise Brzostockie.
- **Słaby rozwój populacji gminy Brzostek** to efekt:
  - niskiego przyrostu naturalnego – średnio rocznie ok. 2 ‰, z powodu niewysokiej liczby urodzin przy utrzymującej się liczbie zgonów,
  - ujemnego salda migracji stałej za ostatnie 10-lecie (wszystkie lata charakteryzowała ujemna wartość salda migracji).
- Udział populacji wieku produkcyjnego zwiększył się, kosztem populacji głównie wieku przedprodukcyjnego. Z uwagi jednak na liczne roczniki wieku mobilnego w grupie ludności produkcyjnej, należy w najbliższych latach spodziewać się ograniczonego wzrostu populacji ludności „najstarszej”.
- Ważnym **uwarunkowaniem rozwoju społeczno-gospodarczego jest czynnik ludzki**. Wywołuje on zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi. Wielkość zapotrzebowania na usługi generalnie z uwagi na słaby rozwój demograficzny nie ulega znacznemu wzrostowi, jednakże zmiany wiekowe ludności generują strukturę niezbędnych usług. Tak więc liczne roczniki w wieku zdolności do pracy wywołują potrzebę organizacji nowych miejsc pracy. Zaznaczyć należy, że populację wieku produkcyjnego stanowią ludzie młodzi. W grupie tej, ludność wieku mobilnego stanowi ok. 64 % ogółu ludności wieku produkcyjnego.
- Zwiększenie się w latach 2003 – 2009 liczby pracujących w gospodarce narodowej o 53 osoby oraz spadek bezrobocia rejestrowanego, świadczy o zatrudnieniu

mieszkańców gminy poza jej obszarem. Część ludności pracującej poza gminą dojeżdża do zakładów pracy, a część wyjechała poza granice kraju.

- **Stopa rejestrowanego bezrobocia** w 2009 r. - liczona liczbą osób bezrobotnych do liczby osób wieku produkcyjnego wynosi 8,6 % (pow.debicki – 8,1%) i określić ją można jako niską. Niemniej zderzając liczbę pracujących na terenie gminy z liczbą bezrobotnych wynika, że na 10 pracujących przypada 9 bezrobotnych.
- **Bezrobotni gminy Brzostek** to głównie ludzie: młodzi – 61,6 % bezrobotnych ma 18-34 lat, o stażu pracy do 5 lat lub bez stażu pracy – 70,8 %, jedynie 44,7 % bezrobotnych legitymuje się wykształceniem policealnym, średnim zawodowym, ogólnokształcącym i wyższym. Wśród bezrobotnych dominują kobiety 354 (55,7 % ogółu), a spośród zarejestrowanych bezrobotnych tylko 11,6 % posiada prawo do zasiłku.
- Bezrobocie rejestrowane powoduje, iż **priorytetowym zadaniem** jest:
  - organizacja pozarolniczych miejsc pracy w ramach wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich,
  - tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości - organizacji nowych miejsc pracy, poprzez m.in. przygotowanie oferty uzbrojonych terenów, pod działalność produkcyjno - usługową szczególnie w strefie „korytarza komunikacyjnego”, tj. wzdłuż drogi krajowej nr 73.

B. zamieszkania i jakości życia

Uwarunkowania związane z jakością życia mieszkańców wiążą się z wieloma czynnikami, spośród których najsilniej oddziałujące to standard, funkcjonalność i dostępność mieszkań, a obok tego stopień wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną i społeczną.

- **Substancja mieszkaniowa** gminy to obiekty mieszkaniowe w zabudowie zagrodowej przemieszane z zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Wyrażna dominacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ma miejsce w m. Brzostek, gdzie stanowi ona ok. 70% zabudowy mieszkaniowej. Zabudowa wielorodzinna w formie pojedynczych obiektów zlokalizowana jest poza Brzostkiem w miejscowościach Siedliska Bogusz i Kamienica Górna.
- W gminie około 12 % substancji mieszkaniowej stanowią obiekty wzniesione przed 1945 rokiem. Część z nich została ujęta w Ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Mimo podejmowania przez właścicieli obiektów prac remontowo-

modernizacyjnych, część najstarszej zabudowy popada w ruinę. Wywołuje to potrzebę koncentracji działań dla ratowania tego typu obiektów.

- **Standardy mieszkaniowe** wyrażone we wskaźnikach zagęszczenia na przestrzeni 2002 – 2009 r. uległy poprawie, a ich wartości zbliżone są do poziomu średnich dla powiatu dębickiego. Poprawa nastąpiła w wyniku wznoszenia nowych budynków, charakteryzujących się większymi powierzchniami użytkowymi i większą liczbą izb.
- Poprawa warunków mieszkaniowych zwłaszcza w substancji sprzed 1970 r. wymaga inwestowania w budownictwo mieszkaniowe, poprzez m. in. remonty, modernizację, odtwarzanie zabudowy starej w obrębie istniejących siedlisk, poprawę estetyki obiektów.
- **Podniesienie standardów wyposażenia** mieszkań, uwarunkowane jest uzbrojeniem terenów w infrastrukturę zwłaszcza kanalizacyjną. Obecnie m.Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna oraz część Kleci i Nawsia Brzostockiego wyposażone są w sieć wodociągową natomiast sieć kanalizacyjną posiada tylko m.Brzostek i Klecie.
- **Zainteresowanie ludności terenami budowlanymi** koncentruje się w obrębie centralnej części gminy, tj. w m. Brzostek oraz w sołectwach: Nawsie Brzostockie, Siedliska-Bogusz, Klecie i Kamienica Dolna.

C. wyposażenia w usługi publiczne i komercyjne

- Sieć usług w obszarze gminy nastawiona jest głównie na obsługę jej mieszkańców.
- W układzie gminy **ośrodkiem wyposażonym w pełny zestaw usług publicznych** w zakresie administracji, oświaty, opieki zdrowotnej, kultury oraz wysoki stopień nasycenia usługami komercyjnymi jest **miasto Brzostek**, pełniący funkcję gminnego ośrodka usługowego. Dobrze wyposażone w usługi są miejscowości: Siedliska-Bogusz, Grudna Górna, Kamienica Górna i Januszkowice. Nieco mniej usług i o węższym zakresie znajduje się w sołectwach: Przeczycza, Kamienica Dolna, Gorzejowa, Smarżowa i Nawsie Brzostockie. Pozostałe miejscowości posiadają słabe wyposażenie w usługi.
- Rodzaj oraz rozmieszczenie przestrzenne usług na terenie gminy wskazuje na koncentrację ich we wsiach centralnej części gminy - wokół ośrodka gminnego Brzostek oraz wsiach skupionych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, przede wszystkim wzdłuż drogi krajowej (Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna) oraz przy drogach powiatowych (Siedliska-Bogusz, Smarżowa, Gorzejowa, Januszkowice, Nawsie Brzostockie).

- Rozmieszczenie w obszarze gminy obiektów opieki przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego oraz kultury zapewnia dogodną ich dostępność dla użytkowników. Usytuowanie obiektów służby zdrowia w Brzostku i Smarżowej, stwarza pewne utrudnienia w ich dostępności dla ludzi chorych, zamieszkałych w oddaleniu od tych miejscowości.
- Poziom wyposażenia poszczególnych jednostek osadniczych w usługi komercyjne reguluje rynek, stąd oprócz obiektów handlowo – usługowych istnieje wiele sklepów i zakładów usługowych w wydzielonych lokalach użytkowych w budynkach mieszkalnych lub zabudowie zagrodowej.
- Mieszkańcy gminy Brzostek korzystają z usług o charakterze ponadlokalnym głównie w miastach: Dębica i Jasło.

11. SYSTEMY KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

11.1. KOMUNIKACJA

Układ komunikacyjny gminy Brzostek opiera się na drodze krajowej nr 73 oraz drogach powiatowych.

11.1.1. Komunikacja drogowa

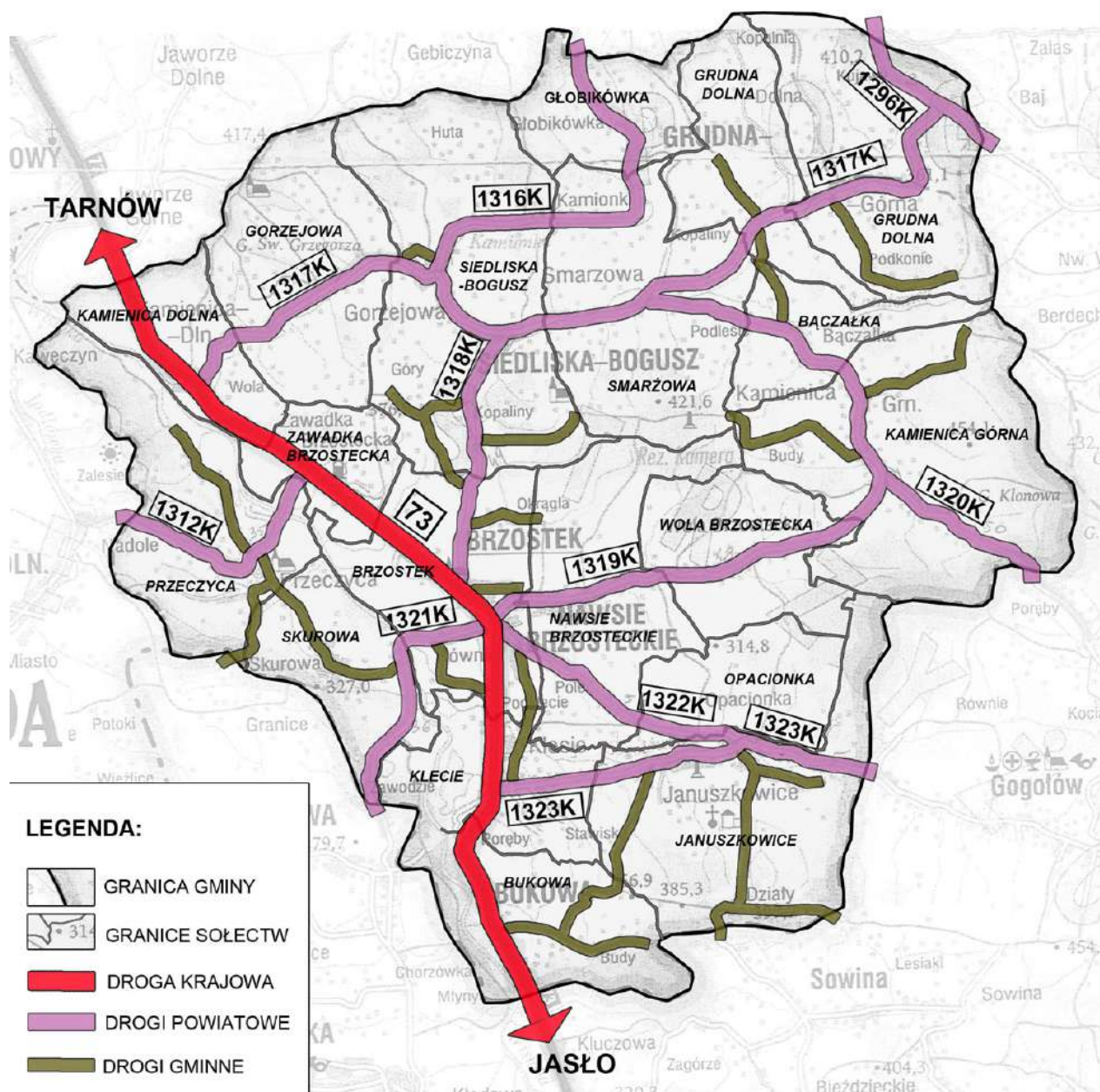
Podstawowy układ komunikacyjny drogowy gminy Brzostek tworzą: droga krajowa nr 73 oraz sieć dróg powiatowych. Gmina nie posiada żadnej drogi wojewódzkiej.

Droga krajowa

Na terenie gminy Brzostek długość drogi krajowej wynosi około 12,8 km, a jej stan techniczny ocenia się jako dobry. Droga krajowa nr 73 charakteryzuje się dużym natężeniem ruchu. W wyniku ostatniego Generalnego Pomiaru Ruchu w 2010 roku zaobserwowano wzrost natężenia ruchu w porównaniu z pomiarami w 2005 roku. Średnio Dobowy Ruch dla samochodów osobowych wyniósł w 2010 roku: na odcinku Kamienica Dolna – Brzostek (punkt pomiarowy w miejscowości Zawadka Brzosteczka) 8105 [poj./dobę], a na odcinku Brzostek – Bukowa (punkt pomiarowy w miejscowości Brzostek) 7962 [poj./dobę]. Oznacza to wzrost o 25% w porównaniu z rokiem 2005, gdzie ŚDR wynosił na pierwszym odcinku drogi 6490 [poj./dobę], natomiast na drugim 6326 [poj./dobę].

Gmina nie posiada żadnej obwodnicy ani drogi wojewódzkiej. W planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego projektowana jest obwodnica miasta Brzostek, biegnąca po zachodniej stronie miasta.

Rysunek 8. Rozkład sieci drogowej.

Drogi powiatowe

Przez gminę Brzostek biegnie dziesięć dróg powiatowych, zapewniających połączenia z drogą krajową, łączność z sąsiednimi terenami oraz wewnątrz gminy. Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 57,7 km.

Tabela 47. Parametry techniczne dróg powiatowych na terenie gminy Brzostek w 2011r.

Nr drogi	Nazwa	Średnia szerokość jezdni [m]	Klasa techniczna	Stan techniczny	Długość drogi na terenie powiatu [km]	Długość drogi na terenie gminy [km]
1296K	Dębica – Wielopole	3,0 - 4,5	Z	zły	13,110	Brak danych
1317K	Kamienica Dolna – Grudna	5,0 - 5,5	Z	0+000-5+75 dobry 7+750-13+635 zły	13,635	Brak danych
1323K	Frysztak – Klecie	5,0	Z	zły	5,323	Brak danych
1312K	Zawadka Brzostecka – Jodłowa	5,0	Z	średni	4,432	Brak danych
1321K	Brzostek – Skurowa	4,0	Z	zły	4,700	Brak danych
1316K	Głobikowa – Siedliska Bogusz	4,0 - 5,0	Z	zły	8,127	Brak danych
1319K	Brzostek – Kamienica Górna- Smarżowa	5,0	Z	zły	11,232	Brak danych
1318K	Brzostek –Siedliska Bogusz	5,0	L	dobry	3,887	Brak danych
1320K	Huta Głogowska – Kamienica Górna	5,0	Z	średni	2,300	Brak danych
1322K	Brzostek – Opacionka	3,0 - 5,0	L	średni	4,068	Brak danych

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Dębicy.

- droga nr 1296K – Dębica – Wielopole,
- droga nr 1317K – Kamienica Dolna – Grudna,
- droga nr 1323K – Frysztak – Klecie,
- droga nr 1312K – Zawadka Brzostecka – Jodłowa,
- droga nr 1321K – Brzostek – Skurowa,
- droga nr 1316K – Głobikowa – Siedliska Bogusz,
- droga nr 1319K– Brzostek – Kamienica Górna- Smarżowa,
- droga nr 1318K– Brzostek –Siedliska Bogusz,
- droga nr 1320K– Huta Głogowska – Kamienica Górna,
- droga nr 1322K– Brzostek – Opacionka.

Drogi powiatowe posiadają klasę techniczną zbiorczą lub lokalną, a średnia szerokość jezdni wynosi od 3,0 do 5,5 m. Stan techniczny większości dróg powiatowych jest zły. Wymagają one modernizacji oraz dostosowania do standardów i parametrów określonych dla tego rodzaju dróg.

Drogi gminne

Drogi gminne to sieć dróg będących w gestii gminy, których główną funkcją jest wewnętrzna obsługa mieszkańców w zakresie dostępności do dróg wyższej rangi oraz obsługa gospodarki rolnej.

W obszarze gminy długość dróg gminnych ogółem wynosi – 99,7 km.

Drogi te posiadają nawierzchnię bitumiczną lub bitumiczno-żwirową.

Stan techniczny dróg gminnych jest zróżnicowany. Część z nich to drogi w dobrym stanie, a część wymaga remontu lub zmiany nawierzchni.

Pozostałe drogi gminne w większości gruntowe, pełnią funkcję dojazdową do pól i obszarów leśnych.

11.1.2. Komunikacja autobusowa i mikrobusowa

Gmina nie posiada komunikacji kolejowej. Podstawowym przewoźnikiem zapewniającym obsługę pasażerską jest PKS. Alternatywnym środkiem transportu publicznego w powiązaniach zewnętrznych i wewnętrznych są przewoźnicy prywatni (linie mikrobusowe i autobusowe).

11.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

11.2.1. Zapatrzenie w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę gm. Brzostek jest ujęcie wody podziemnej zlokalizowane w dolinie rzeki Wisłoki w Brzostku. Na ujęciu znajdują się dwie studnie głębinowe, z których woda tłoczona jest do uzdatniania na SUW oraz trzecia studnia awaryjna. Dobowa zdolność urządzeń wynosi $Q_{\text{śrd}} 540 \text{ m}^3/\text{d}$. Woda z ujęcia siecią wodociągową komunalną dostarczana jest do Brzostku, Zawadki Brzosteckiej, Kamienicy Dolnej, część Kleci i Nawsia Brzostckiego.

Pozostałe miejscowości gm. Brzostek zaopatrywane są w wodę w sporym stopniu z ujęć źródłanych poprzez wodociągi grawitacyjne zagrodowe oraz studnie indywidualne. Wodociągi grawitacyjne dostarczają wodę do odbiorców miejscowości: Bukowa, Zawadka Brzosteczka, Przeczyca, Klecie, Januszkowice, Grudna Górna. Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych ujęć - studni kopanych lub wierconych o różnych głębokościach.

Łączna długość czynnej sieci rozdzielczej w 2010r. wyniosła 75,15 km. Do sieci wodociągowej podłączonych jest 821 budynków. Są to budynki mieszkalne, użyteczności publicznej, usługowe, rekreacyjne i sportowe.

12.2.2. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków

Ścieki sanitarne ze skanalizowanych terenów gminy Brzostek, odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Kleciach. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z sołectw Brzostek i Klecie. Oczyszczone ścieki trafiają do pobliskiej rzeki Wisłoki.

W 2010 roku łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 26,6 km. Obecnie do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 556 budynków. Według informacji Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej w Brzostku w 2010 r. stopień skanalizowania tj. liczba budynków korzystających z sieci kanalizacyjnej do ogółem – w m. Brzostku wynosi 50%, a sołectwie Klecie 60%.

Uporządkowaną lecz nie w pełni gospodarkę ściekową posiadają tylko dwa sołectwa Brzostek i Klecie. Pozostałe sołectwa – Bączalka, Bukowa, Głobikówka, Gorzejowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Nawsie Brzostockie, Opacionka, Przeczycza, Siedliska-Bogusz, Skurowa, Smarżowa, Wola Brzostocka, Zawadka Brzostocka, nie posiadają sieci i urządzeń kanalizacyjnych. Ścieki z indywidualnych gospodarstw odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych (szamb), skąd wywożone są pojazdami asenizacyjnymi na czyszczalnie ścieków w Jaśle i w Kleciach lub odprowadzane w sposób niekontrolowany do rowów, cieków lub ziemi.

Opróżnianiem zbiorników bezodpływowych na terenie gminy Brzostek zajmuje się MP GK Sp.z.o.o. w Jaśle oraz Zakład Gospodarki Komunalnej w Brzostku.

Warunki terenowe oraz rozproszenie zabudowy na znacznej części obszaru gminy, utrudniają stworzenie jednolitego systemu kanalizacji.

Wody opadowe

Na terenie gminy Brzostek brak jest kanalizacji opadowej. Wody opadowe odprowadzane są do rowów melioracyjnych, a następnie do lokalnych cieków i potoków.

11.2.3. Gospodarka odpadami

Na system gospodarki odpadami komunalnymi składają się następujące elementy:

- gromadzenie i odzysk surowców wtórnych,
- usuwanie – wywóz pozostałości,
- ostateczne unieszkodliwienie.

W skład odpadów komunalnych, powstających na obszarze gminy Brzostek, wchodzi przede wszystkim odpady z gospodarstw domowych, obiektów użyteczności publicznej i obsługi ludności.

W zakresie zbiórki odpadów na omawianym terenie prowadzony jest system bezpośredniego usuwania odpadów, oparty o regularną usługę zbierania odpadów przy użyciu znormalizowanego sprzętu do gromadzenia i usuwania odpadów.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXXII/262/2005 Rady Gminy Brzostek z dnia 29 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Brzostek, każdy właściciel nieruchomości ma obowiązek zawierania umów w sprawie wywozu odpadów.

Działalność w zakresie gospodarki komunalnej prowadzona jest przez Zakład Komunalny w Brzostku. Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych w gminie Brzostek objęte są wszystkie budynki. Odpady te, na terenach zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, zbierane są do specjalnie oznakowanych worków foliowych. Zebrane zmieszane odpady komunalne odbiera Firma „EKOMAX” Jasło i wywozi na składowisko odpadów w Kozodrzy gm. Ostrów. Odpady komunalne – zmieszane zbierane są raz w miesiącu, a w terenach zabudowy wielorodzinnej oraz zakładów i instytucji – dwa razy w miesiącu. Przy obiektach użyteczności publicznej (tj.: stacji paliw AMA, Szkole Podstawowej Nr 1 w Brzostku oraz Zespole Szkół w Brzostku) ustawione są kontenery na odpady zmieszane.

Oprócz zbiórki odpadów mieszanych na terenie gminy wprowadzono segregację „u źródła”. Odpady segregowane gromadzone są w oznaczonych workach foliowych przez mieszkańców na swojej nieruchomości. Odpady komunalne zmieszane oraz odpady segregowane zbierane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Brzostku z obszaru miasta dwa razy w miesiącu, a z obszaru wiejskiego – jeden raz w miesiącu.

Zbiórka odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu gospodarstwa domowego odbywa się akcyjnie w sposób zorganizowany, raz w roku.

Największy udział w masie wytwarzanych odpadów komunalnych, zebranych selektywnie i wyselekcjonowanych z frakcji suchej, miały w 2010 r. odpady z gospodarstw domowych (76 % odpadów ogółem), odpady pochodzące z handlu, małego biznesu, biur i instytucji (14 %) oraz odpady z usług komunalnych (10 %). Ponad połowę odpadów stanowiło zebrane selektywnie szkło, dużą część - tworzywa sztuczne (35 %), pozostałe to: papier i tektura, metale, odpady zaliczane do niebezpiecznych oraz odpady wielkogabarytowe.

Na terenie gminy nie występują czynne instalacje do unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

„Plan Gospodarki Odpadami na lata 2009 – 2012” opracowany dla gminy Brzostek określa podstawowe cele i zasady prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami komunalnymi.

Do celów prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami komunalnymi należą:

- utrzymanie czystości i porządku, w tym odpowiednich warunków sanitarnych bytowania ludzi i produkcji rolno - spożywczej,
- ochrona środowiska naturalnego,
- oszczędne gospodarowanie surowcami i zasobami naturalnymi.

Zasady prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami komunalnymi zawarte w ww. opracowaniu to:

- stosowanie wszelkich możliwych form zapobiegania albo możliwie największego ograniczenia powstawania odpadów,
- gromadzenie odpadów w wydzielonym i bezpiecznym miejscu w pobliżu miejsca ich powstawania, w specjalnie do tego przeznaczonych pojemnikach i kontenerach,
- odbieranie odpadów z miejsca gromadzenia do miejsca ich unieszkodliwiania, z częstotliwością przewidzianą dla określonych rodzajów zabudowy i wynikającą ze spełnienia wymogów sanitarnych,
- składowanie odpadów w taki sposób, aby maksymalnie umożliwić pozyskanie składników, które można zawrócić do obiegu gospodarczego,
- wykorzystywanie odpadów użytkowych do celów przemysłowych i nieprzemysłowych,
- unieszkodliwianie odpadów przez poddanie ich procesom przekształcenia biologicznego, fizycznego lub chemicznego w celu doprowadzenia ich do stanu nie stwarzającego zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska,
- bezpieczne dla środowiska i pod względem sanitarnym składowanie odpadów nieaktywnych, których wykorzystanie jest nieuzasadnione lub nieopłacalne ze względów ekonomicznych i niemożliwych do wykorzystania w danych warunkach.

W celu zwiększenia efektywności prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi należy:

- rozszerzyć asortyment zbieranych odpadów u źródła, w tym o odpady niebezpieczne,
- utworzyć punkty selektywnej zbiórki,
- prowadzić konkursy ekologiczne,
- usunąć (wywóz i unieszkodliwienie) pozostałości azbestu z terenu gminy.

11.2.4. Elektroenergetyka

Przez zachodni obszar gminy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna 400 kV relacji Tarnów – Krosno Iskrzynia. Linia ta przebiega przez Kamienicę Dolną, Przeczycę, Zawadkę Brzostecką, Brzostek, Klecie, Bukową i Januszkowice.

Odbiorcy w obszarze gminy są zasilani w energię elektryczną z sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV, poprzez stacje transformatorowe SN/nN. Sieć rozdzielcza średniego napięcia wykonana jest jako napowietrzna. Stacje transformatorowe są

przeważnie w wykonaniu słupowym typu STS, wyposażone w transformatory o mocach do 250 kVA. Sieć elektroenergetyczna pozostaje w eksploatacji ENION S.A. Oddział w Tarnowie, Zakład Energetyczny Tarnów.

11.2.5. Zaopatrzenie w gaz

W obszarze gminy Brzostek zlokalizowane są następujące urządzenia i sieci gazownicze będące w eksploatacji Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie:

gazociągi wysokiego ciśnienia

- Ø300 mm przebiegający przez południowo-wschodnią część gminy,

stacje redukcyjno – pomiarowe w :

- Kamienicy Dolnej,
- Brzostku,

Cała gmina jest zgazyfikowana. Stopień gazyfikacji gminy wynosi ok. 78%. Źródłem zasilania jej w gaz są w/w stacje redukcyjno-pomiarowe. Dostawa gazu do odbiorców w obszarze gminy następuje poprzez gazociągi średniego i niskiego ciśnienia o średnicach $\varnothing 150-32$ mm. Pozostała część mieszkańców zaopatruje się w gaz z butli. Sieć gazowa zapewnia pełne zaspokojenie zapotrzebowania na gaz dla celów komunalno-bytowych i grzewczych.

Gazociągi średniego i niskiego ciśnienia są w eksploatacji Karpackiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Tarnowie.

11.2.6. Odwierty gazu

Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Oddział Sanok nie posiada na terenie gminy odwiertów gazu.

11.2.7. Telekomunikacja

Istniejąca sieć teletechniczna, zaspokaja zapotrzebowanie ludności na usługi telekomunikacyjne. Sieci teletechniczne magistralne i abonenckie wykonane są przeważnie jako linie napowietrzne. Obszar objęty jest zasięgiem obsługi telefonii bezprzewodowej. Stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowościach: Gorzejowa, Siedliska-Bogusz i Bukowa.

11.2.8. Ciepłownictwo

Gmina nie posiada zbiorczego systemu zaopatrzenia w energię ciepłą. Zaopatrzenie obiektów w ciepło odbywa się z funkcjonujących lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła opalanych gazem, paliwem stałym lub olejem opałowym. Istniejące źródła ciepła zapewniają pełne zaspokojenie potrzeb. Ze względu na ochronę powietrza atmosferycznego koniecznym jest wykorzystanie w źródłach ciepła paliw czystych ekologicznie oraz zastosowanie technologii zapewniających minimalne wskaźniki emisji gazów i pyłów do powietrza lub alternatywne źródła energii.

11.2.9. Melioracja i stan regulacji rzek

W obszarze gminy Brzostek zmeliorowano 295,98 ha gruntów, co stanowi ok. 2,4% ogólnej jej powierzchni. Grunty wyposażone w sieć drenarską o powierzchni 192,98 ha stanowią ok. 65% ogółu gruntów zmeliorowanych. Długość rowów w melioracjach szczegółowych wynosi 11,030 km.

Tabela 48. Urządzenia melioracji wodnych podstawowych na terenie gm. Brzostek.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Ilość
Wały przeciwpowodziowe	km	1,552
Potok Kamienica	km	18,283
Potok Słony	km	7,540
Potok Gogołówka	km	8,780
Potok Dębna /Młynówka/	km	5,130
Rzeka Wisłoka	km	13,296
Ilość gruntów zmeliorowanych	ha	295,98
Sieć drenarska	ha	192,98
Długość rowów melioracyjnych	km	11,030

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych - Inspektorat Dębicko-Ropczycki – 2011.

Największy kompleks terenów zdrenowanych znajduje się w północnej części Brzostku, pozostałe w miejscowościach: Klecie, Zawadka Brzostocka i Nawsie Brzostockie.

11.2.10. Cmentarnictwo

Na obszarze gminy funkcjonuje 7 cmentarzy tj. w sołectwie: Przeczycza, Gorzejowa, Grudna Górna, Siedliska Bogusz, Kamienica Górna, Opacionka i m. Brzostku. Są to cmentarze parafialne, a zasięg ich obsługi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 49. Czynne cmentarze w gm. Brzostek

Lp.	Miejscowość	Numer działki	Powierzchnia w całości (ha)	Powierzchnia wykorzystana (%)	Rejon obsługi
1.	Brzostek	879	2,17	70	Brzostek, Bukowa, Klecie, Nawsie Brzosteckie, Wola Brzosteczka, Zawadka Brzosteczka
2.	Przeczyca	645, 892	1,16	90	Przeczyca, Kamienica Dolna, Skurowa oraz Dęborzyn i Zagórze (gmina Jodłowa)
3.	Gorzejowa	196, 670	0,5	50	Gorzejowa oraz Jaworze Dolne i Gębiczyn (gmina Pilzno)
4.	Grudna Górna	238/2, 239/2	1,15	40	Grudna Górna, Grudna Dolna
5.	Siedliska Bogusz	517	1,59	70	Siedliska Bogusz, Smarżowa, Głobikówka, Kamienica Górna, Bączalka
6.	Kamienica Górna	971/1, 968, 969	0.9	10	Kamienica Górna, Bączalka
7.	Opacionka	135/1, 136,3, 136,4	0,32	60	Opacionka, Januszkowice

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Brzostek

Powierzchnia grzebalna cmentarzy w gminie w większości jest wykorzystana w niemal 60%. Wyjątek stanowi cmentarz w Przeczycy, który wykorzystano w ok.90% oraz cmentarz w Kamienicy Górnej zajęty w ok.10%.

W gminie Brzostek 3 cmentarze parafialne czynne tj. w m. Brzostku, Siedliska – Bogusz i Przeczycy zaliczono do obiektów zabytkowych. Ponadto 8 cmentarzy wojennych z I wojny światowej – nieczynnych zlokalizowanych w: Januszkowicach, Bukowej, Kleciach, Brzostku, Zawadce Brzosteckiej i Gorzejowej, Przeczycy i Skurowej objęto ochroną konserwatorską.

12. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- **Sieć komunikacyjna** stanowi ważny element zagospodarowania przestrzennego. Z jednej strony służy zaspokojeniu potrzeb transportowych, a z drugiej stymuluje rozwój obszaru. Dogodny i szybki dostęp do drogi głównej – krajowej intensyfikuje tendencje rozwojowe. Przebieg drogi krajowej wpisuje gminę Brzostek w układ drogowy województwa i kraju.
- Stan techniczny drogi krajowej ocenia się jako dobry. Przewiduje się jedynie podniesienie parametrów technicznych oraz modernizację dróg powiatowych i gminnych. Gmina nie posiada żadnej drogi wojewódzkiej.
- Generalnie **istniejący system komunikacyjny** można uznać za korzystny dla zapewnienia gminie połączeń zewnętrznych, a także obsługi wewnętrznej pod warunkiem, że parametry techniczne dróg gminnych zostaną dostosowane do obecnych potrzeb (zbyt wąskie, wiele nieutwardzonych).
- **Usprawnienie i udrożnienie układ komunikacyjnego miasta Brzostka** wymaga rozważenia możliwości realizacji obwodnicy. Rozwiązanie to pozwoliłoby skierowanie ruchu tranzytowego z drogi krajowej nr 73, poza centrum Brzostka.
- Uciążliwości wynikające z emisji hałasu i zanieczyszczeń wzdłuż drogi krajowej nr 73 – o dużym nasileniu ruchu, wywołują **ograniczenia w zagospodarowaniu przyległych** do niej terenów. Wobec tego przy wyznaczaniu i ustalaniu zagospodarowania terenów w rejonie tej drogi należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z jej oddziaływania na środowisko.
- Obsługę komunikacyjną obszarów przyległych do drogi krajowej należy rozwiązać poprzez drogi publiczne lub wewnętrzne, podłączone za pośrednictwem istniejącego układu lokalnego z drogą nr 73.
- Na terenie gminy **brak organizacji ruchu pieszego i rowerowego** – niewiele jest ścieżek rowerowych i chodników.
- Na terenie gminy z komunalnej sieci wodociągowej korzystają mieszkańcy Brzostku, Zawadki Brzosteckiej, Kamienicy Dolnej, część Kleci i Nawsia Brzostckiego. Wodociągi grawitacyjne dostarczają wodę do odbiorców miejscowości: Bukowa, Zawadka Brzosteczka, Przeczyca, Klecie, Januszkowice, Grudna Górna. Pozostałe

sołectwa korzystają ze studni indywidualnych. **System zaopatrzenia gminy w wodę wymaga rozbudowy.**

- Wzdłuż sieci wodociągowych wymagane są strefy ochronne wolne od zabudowy, dla zapewnienia do nich dostępu i obsługi eksploatacyjnej. Szerokość stref określają przepisy odrębne.
- Ścieki z terenów skanalizowanych tj. Brzostka i Klecia, odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Kleciach.
- W sieć kanalizacyjną wyposażone są jedynie 2 miejscowości: m. Brzostek i Klecie. **System odprowadzania ścieków sanitarnych na terenie gminy jest niewystarczający.** Uporządkowania gospodarki ściekowej poprzez budowę sieci kanalizacyjnej wymagają pozostałe sołectwa tj. Bączałka, Bukowa, Głobikówka, Gorzejowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica Górna, Nawsie Brzostockie, Opacionka, Przeczyca, Siedliska-Bogusz, Skurowa, Smarżowa, Wola Brzostocka, Zawadka Brzostocka.
- Sieć gazowa średniego ciśnienia doprowadzona jest do wszystkich miejscowości gminy. Przepustowości istniejących stacji redukcyjno-pomiarowych nie limitują możliwości podłączania nowych odbiorców. Rozdzielcza sieć gazowa średniego ciśnienia posiada rezerwy przepustowości i może stanowić źródło gazu dla nowych odbiorców. Jednakże zajdzie potrzeba jej rozbudowy w nowych terenach przeznaczonych do zabudowy. System zaopatrzenia gminy w gaz należy uznać za wystarczający. Wymagana jest modernizacja i niewielka rozbudowa.
- **Gazociągi wysokiego ciśnienia stwarzają ograniczenia urbanistyczne.** Wzdłuż gazociągów wysokiego ciśnienia oraz wokół stacji redukcyjno-pomiarowych zlokalizowanych w Brzostku i Kamienicy Dolnej wyznaczone są strefy techniczne, w których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenu. Wymagane minimalne odległości obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi gazociągu oraz warunki zagospodarowania stref określają przepisy odrębne.
- Sieć elektroenergetyczna zaspokaja obecne potrzeby i może stanowić źródło energii elektrycznej dla nowych odbiorców. Zapewnienie odpowiednich parametrów jakościowych dostarczanej energii ENION Sp-ka Akcyjna Oddział w Tarnowie planuje poprzez sukcesywną modernizację układu zasilania sieci rozdzielczych średniego napięcia, budowę nowych stacji transformatorowych oraz modernizację linii niskiego napięcia.
- Dla nowych terenów przeznaczonych do zabudowy, zajdzie potrzeba rozbudowy sieci średniego i niskiego napięcia. Budowa nowych urządzeń elektroenergetycznych SN

i nn, dla zapewnienia dostawy energii elektrycznej planowanym inwestycją, będzie wynikać z bilansu potrzeb odbiorców.

- Istniejące sieci i urządzenia energetyczne stwarzają ograniczenia urbanistyczne. Wzdłuż napowietrznych sieci elektroenergetycznych wyznaczone są strefy techniczne, w których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenu. Wymiary oraz warunki zagospodarowania stref określają przepisy odrębne. Przy lokalizacji obiektów budowlanych należy zachować zasady ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym zgodnie z przepisami odrębnymi
- Dla pełnego zaspokojenia potrzeb na usługi łączności przyszłych odbiorców istnieje możliwość **rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej**. Inwestycje celu publicznego z zakresu łączności mogą być lokalizowane w obszarze gminy, jeśli są zgodne z przepisami odrębnymi.
- **Systemy melioracji** stanowią ważne uwarunkowanie dla rozwoju rolnictwa, gdyż zapewniają możliwość uzyskania maksymalnych korzyści z użytków rolnych. Wobec powyższego, a także ze względu na stan techniczny istniejących melioracji **koniecznym jest podjęcie działań modernizacyjno – porządkowych tych urządzeń.**
- Wykorzystanie **powierzchni grzebalnej na cmentarzu w Przeczycy**, wymaga zabezpieczenia odpowiednich rezerw terenowych pod pochówki. Usytuowanie cmentarza z dala od zabudowy umożliwia jego rozbudowę.

13. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Zagadnienie zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia na terenie gminy Brzostek to głównie zagrożenie: przestępczością, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, pożarowe i miejscowe, powodziowe oraz ruchami masowymi.

13.1. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Obszar gm. Brzostek w zakresie ładu, bezpieczeństwa i porządku publicznego podlega – Komisariatowi Powiatowej Policji w Dębicy.

Tabela 50. Zagrożenie przestępczością.

Wyszczególnienie	lata	Liczba przestępstw		Z liczby ogółem przestępstw		
		ogółem	w tym kryminalne	przeciwko zdrowiu i życiu	przeciwko mieniu	
					razem	w tym kradzież samochodów
Gmina Brzostek	2008	195	85	8	58	0
	2009	172	105	3	75	0
	2010	156	91	6	70	0
Powiat dębicki	2008	2708	1320	99	1480	9
	2009	2103	1273	95	1022	9
	2010	1995	1267	85	1036	6

Źródło: Komisariat Policji Brzostek

Najistotniejszy wpływ na zagrożenia przestępczością ma kształtowanie się przestępstw kryminalnych, głównie przeciwko życiu i zdrowiu (zabójstwa, rozboje) oraz przeciwko mieniu (kradzieże, włamania). Przestępstwa tej kategorii poruszają opinię społeczną, postrzegane są, jako groźne. Udział przestępstw kategorii przeciwko zdrowiu i życiu w ogólnej liczbie przestępstw w gminie Brzostek wyniósł około 4% w 2010 r. natomiast w kategorii przeciwko mieniu 45%. Przestępstwa w 2010 r. stanowiły ok.7% dokonanych przestępstw w powiecie dębickim, podobnie jak w 2008 r. Ogólna liczba przestępstw w latach 2008 – 2010 wykazuje tendencję spadkową, przy czym liczba przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu zmniejszyła się w 2009 w stosunku do 2008 r. po czym w 2010 znów odnotowano wzrost w tej grupie wykroczeń. Podobną tendencję obserwuje się w przypadku wykroczeń przeciwko mieniu. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy w 2010 r. wyniosła 11,8.

13.2. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA W RUCHU DROGOWYM

Tabela 51. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym.

Wyszczególnienie	Lata	Liczba wypadków drogowych	Liczba kolizji drogowych.	Ofiary wypadków	
				zabici	ranni
Gmina Brzostek	2008	24	69	3	36

	2009	17	80	2	27
	2010	24	70	3	27
Powiat dębicki	2008	155	874	17	247
	2009	151	999	14	207
	2010	185	976	8	259

Źródło: Komisariat Policji w Brzostku.

Ważnym zagadnieniem rzutującym na ogólną ocenę ładu i porządku publicznego, jest stan bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Przez gminę Brzostek przebiega: droga krajowa nr 73 relacji Wiśniówka – Jasło.

Liczba wypadków oraz kolizji drogowych w gminie Brzostek w latach 2008 – 2010 nie wykazała istotnych zmian. Liczba rannych w 2010 w stosunku do 2008 spadła o 25%, z kolei liczba zabitych utrzymuje się na tym samym poziomie. Liczba wypadków drogowych w gminie w 2010 r. stanowiła 13% tych które wydarzyły się w powiecie dębickim, natomiast w 2008 r. – 15%. Odnosząc bezpieczeństwo ruchu drogowego w gminie Brzostek do sytuacji w powiecie dębickim zauważa się, że podczas gdy liczba kolizji drogowych oraz wypadków wzrosła w powiecie o 13% w 2010 w stosunku do 2008 to w gminie utrzymuje się na tym samym poziomie.

Główną przyczyną występujących kolizji i wypadków jest nieprzestrzeganie przepisów drogowych przez kierujących pojazdami.

Tabela 52. Ujawnione wykroczenia

Wyszczególnienie	lata	Ilość ujawnionych wykroczeń
Gmina Brzostek	2008	1086
	2009	1191
	2010	1043
Powiat dębicki	2008	12486
	2009	13660
	2010	11857

Źródło: Komisariat Policji w Brzostku.

Dane dotyczące ujawnionych wykroczeń w ruchu drogowym wskazują na zmniejszenie się w 2010 r. w stosunku do 2008 r., liczby wykroczeń o 4% w skali gminy i o 5% w skali powiatu dębickiego.

13.3. ZAGROŻENIE POŻAROWE I MIEJSCOWE

Jednostki straży pożarnej interweniowały do pożarów i miejscowego zagrożenia w gm. Brzostek w 2010 r. – 886 razy, w roku 2009 r. – 170, a w roku 2008 - 114 natomiast w powiecie dębickim odpowiednio: 3685, 2336 i 989 razy.

W 2008 r. i 2009 r. interwencje jednostek straży pożarnej na terenie gm. Brzostek stanowiły odpowiednio 11% i 7% interwencji w powiecie, jednakże w roku 2010 z uwagi na liczne interwencje spowodowane zwiększonym zagrożeniem powodziowym oraz

uaktywnieniem się ruchów masowych wskaźnik ten osiągnął wartość 24%. Podkreślić należy, zmniejszenie się liczby fałszywych alarmów, co świadczy o wzroście świadomości i odpowiedzialności mieszkańców.

Tabela 53. Zagrożenie pożarowe i miejscowe

Rodzaj interwencji	2008 r.		2009 r.		2010 r.	
	Powiat dębicki	Gmina Brzostek	Powiat dębicki	Gmina Brzostek	Powiat dębicki	Gmina Brzostek
pożary	298	15	247	17	237	27
miejscowe zagrożenia	611	97	2014	149	3391	859
fałszywe alarmy	80	2	75	4	57	0
Razem	989	114	2336	170	3685	886

Źródło: Komenda Powiatowa PSP w Dębicy

W skali gminy Brzostek rok 2010 r. w stosunku do roku 2008 zaznaczył się wzrostem pożarów o 45%, w tym samym okresie w Powiecie dębickim odnotowano 26% spadek liczby pożarów. Liczba pożarów w gminie w 2010 r. stanowiła odpowiednio 11%, a w 2008 r. 5% pożarów w powiecie dębickim

Zagrożenia zarówno pożarowe jak i miejscowe likwidowały działające jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. Dwie jednostki OSP funkcjonujące w gminie Brzostek włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG). Są to jednostki w Brzostku i Nawsiu Brzosteckim.

13.4. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zagrożenie powodziowe na terenie gm. Brzostek wiąże się przede wszystkim z rzeką Wisłoką. Rzeką na terenie gminy ma charakter górski i wraz z swymi dopływami tworzy sieć rzeczną, która w czasie szczególnie nawalnych opadów oraz roztopów prowadzi do gwałtownych wezbrań i w rezultacie do powodzi. Zlewnia Wisłoki, cechuje się bardzo szybką reakcją na wzmożony opad, co potęguję zagrożenie powodziowe. W przebiegu rocznym bardziej rozciągnięte w czasie są wezbrania roztopowe występujące w marcu i kwietniu. Krótsze w czasie, ale gwałtowniejsze są wezbrania po nawalnych opadach letnich w czerwcu i lipcu. Największe zagrożenie Wisłoka stanowi dla miejscowości; Bukowa, Klecie, Skurowa, Przeczycza, miasto Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienice Dolna i Gorzejowa.

Z materiałów opracowanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie wynika, że zagrożenie powodzią na terenie gminy Brzostek - stanowią również cieki Kamienica i Gogołówka, które są strumieniami o charakterze pogórskim.

Z uwagi na znaczny potencjał powodziowy i erozyjny na terenach o dużej intensywności zainwestowania, koryta cieków głównie w północno – wschodniej części gminy Brzostek, zostały lokalnie wzmocnione konstrukcjami brzegowymi.

Ostania powódź na terenie gminy Brzostek miała miejsce w czerwcu 2010 roku. Intensywnych opady 1 czerwca spowodowały podniesienie poziomu stanu wód Wisłoki, które zalały pola uprawne i drogi. Dalsze intensywne opady w kolejnych dniach w przeciągu bardzo krótkiego czasu spowodowały, że lokalne rzeczki, potoki zamieniły się w rzeki o ogromnej sile niszczenia. Powódź w 2010 poczyniła liczne straty, zostały zniszczone mosty, drogi, budynki mieszkalne i gospodarstwa.

13.5. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

Położenie gminy w obrębie Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowskiego, wchodzących w skład Karpat fliszowych sprawia, iż narażona jest na występowanie ruchów masowych.

Ruchy masowe zaktywizowały się na badanym terenie zwłaszcza po opadach nawałnych w lipcu 1997, 2001, 2006 (czerwiec) oraz w maju i czerwcu 2010 r. Powstały nowe młode osuwiska aktywne, a także odmłodzone zostały (uaktywniły się) stare osuwiska. W roku 2010 w wyniku osunięć ziemi w gminie Brzostek nastąpiło zniszczenie lub uszkodzenie 68 obiektów budowlanych. Dla 31 budynków mieszkalnych uszkodzonych przez osuwające się masy ziemi, na zlecenie Gminy Brzostek wykonane zostały dokumentacje geotechniczne dla potrzeb ekspertyz budowlanych.

Lokalizacja osunięć ziemi w roku 2010 poza kilkoma osunięciami na brzegach cieków i skarp znajduje się w obrębie osuwisk stokowych (zboczowych), które przez wiele lat były nieaktywne. Opracowanie „Ekofizjograficzne dla gm.Brzostek” uwzględnia tereny osuwisk i określa ich zasięg. W rozpoznaniu terenów osuwiskowych wykorzystane zostały dokumentacje geotechniczne wykonane na zlecenie Gminy Brzostek i zaktualizowana w roku 2010 przez Starostwo Powiatowe w Dębicy klasyfikacja terenów, na których występują ruchy masowe ziemi (obejmuje 124 obiekty).

Opracowanie Starostwa Powiatowego w Dębicy zawiera informacje dotyczące właścicieli działek i obiektów uszkodzonych lub zagrożonych ruchami masowymi (budynki mieszkalne, gospodarskie, użytki rolne, drogi, skarpy, linie elektroenergetyczne, transformatory, rurociągi), powierzchnie i nr działek. Powierzchnia terenu objęta ruchami masowymi uwzględniona w wykazie i orientacyjnie na mapach w skali 1:10 000 dotyczy czynnych osuwisk, osunięć skarp nasypów drogowych i brzegów cieków.

14. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

- **Liczba wypadków oraz kolizji drogowych** w 2010 r. w stosunku do 2008 r. utrzymuje się na tym samym poziomie. Nieznacznie zmniejszył się procent ujawnionych wykroczeń w ruchu drogowym, który wskazuje zmniejszenie w 2010 r. w stosunku do 2008 r. o 4% w skali gminy i o 5% w skali powiatu dębickiego. Niemniej obserwuje się poprawę zachowań uczestników ruchu drogowego, gdyż ilość uczestników ruchu wzrasta z roku na rok, a poziom wypadków, kolizji oraz ujawnionych wykroczeń pozostaje na tym samym poziomie.
- Liczba pożarów w obszarze gminy w ostatnich 3-ch latach zwiększyła się o 45%, wzrosła również liczba miejscowego zagrożenia szczególnie w 2010 r spowodowana zwiększonym zagrożeniem powodziowym.
- **Obszary szczególnego zagrożenia powodzią rz. Wisłoki oraz tereny zalewów wód powodziowych p. Kamionka** wskazane na planszy „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzostek” - w oparciu o studium RZGW i opracowanie Ekofizjograficzne, **należy wyłączyć z zabudowy** natomiast dopuszczona może być terenowa infrastruktura sportowo-rekreacyjna (boiska sportowe, place gier i zabaw).
- **Zapewnienie bezpieczeństwa ludności i jej mienia** (zabudowy mieszkaniowej) na terenach zagrożonych wylewami rzeki Wisłoki oraz jej dopływów, wymaga:
  - porządkowanie i oczyszczenie koryt cieków, w tym usunięcia obumarłych korzeni i powalonych drzew, dla udrożnienia koryta oraz zapewnienie swobodnego przepływu wody szczególnie w czasie wezbrań,
  - umocnienia skarp brzegowych cieków szczególnie zakoli meandrów, w celu zabezpieczenia przed osuwaniem się zboczy koryta, blokujących przepływ i zagrażających stabilizacji położonych w pobliżu budynków, w tym mieszkalnych,
  - budowy wałów powodziowych w dolinie rzeki Wisłoka,
  - wyłączenie z zabudowy pasa o minimum 15 metrów szerokości wzdłuż cieków wodnych, w celu umożliwienia wypełnienia przez właścicieli wód obowiązków, które zapisano w Ustawie Prawo wodne z 2001 r., a m.in. zapewnienie utrzymania w należytym stanie technicznym koryt cieków naturalnych oraz kanałów, a także zapewnienie swobodnego spływu wód powodziowych oraz lodów,
- W obszarach **zagrożonych podtopieniami** niezbędnym jest zapewnienie prawidłowego odpływu wód, między innymi poprzez utrzymanie drożności przepustów, rowów przydrożnych, potoków, rowów melioracyjnych.

- Działania dla zapewnienia **bezpieczeństwa w obszarach zagrożonych ruchami masowymi** powinny być ukierunkowane na ograniczenie rozwoju tych procesów oraz ograniczenie ewentualnych strat m.in. poprzez :
  - wyłączenie z zabudowy terenów osuwisk, natomiast w terenach zagrożonych występowaniem ruchów masowych dopuszczenie zabudowy winno być uzależnione od wyników badań geologiczno – inżynierskich podłoża budowlanego,
  - zmianę użytkowania gruntów – zmniejszenie powierzchni gruntów ornych na korzyść użytków zielonych, sadów bądź dolesień tj. stabilizujących powierzchnie stoków.

15. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

15.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Na terenie gm. Brzostek w 2010 r. było zarejestrowanych w systemie REGON - 498 podmiotów gospodarczych, natomiast w 2005 r. - 384.

Tabela 54. Podmioty gospodarcze na terenie gm. Brzostek.

Wyszczególnienie	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem	384	418	415	441	459	498
Sektor publiczny	31	32	32	32	32	32
Sektor prywatny	353	386	383	409	427	466

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2005 - 2010 liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 114 (22,9%). W strukturze własnościowej podmiotów, w analizowanym okresie utrzymuje się ponad 94% udział podmiotów sektora prywatnego. Dominującą formą organizacyjną w tym sektorze są zakłady osób fizycznych, pozostałe podmioty to spółki handlowe i spółki handlowe z kapitałem zagranicznym, spółdzielnie oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Tabela 55. Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów gospodarczych osób fizycznych w gm. Brzostek – stan na 14.10.2010 r.

Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych	% udział
Brzostek	137	37
Bączalka	5	1
Bukowa	8	1,5
Głobikówka	3	0,5
Gorzejowa	17	5
Grudna Dolna	10	3
Grudna Górna	11	3
Januszkowice	17	5
Kamienica Dolna	17	5
Kamienica Górna	9	2
Klecie	14	4
Nawsie Brzosteckie	22	6
Opacionka	10	3
Przeczyca	25	7
Siedliska-Bogusz	22	6
Skurowa	5	1
Smarżowa	12	3
Wola Brzosteczka	11	3
Zawadka Brzosteczka	14	4
Ogółem	369	100

Źródło: UG Brzostek

Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów gospodarczych osób fizycznych według danych Urzędu Gminy wskazuje, że w sołectwie Brzostek ma miejsce koncentracja działalności gospodarczej. W jej obszarze funkcjonuje 137 zakładów osób fizycznych, co stanowi 37 % ogółu podmiotów gospodarczych. Na terenie wsi Nawsie Brzosteckie, Przeczycza i Siedliska-Bogusz tego typu podmioty gospodarcze liczą po ponad 20. W pozostałych miejscowościach działalność prowadzi od 3 do 17 podmiotów. Wg inwentaryzacji urbanistycznej podmioty gospodarcze sytuują się głównie przy drogach lub w centrach wsi. Wzdłuż drogi krajowej nr 73 koncentrują się usługi z zakresu komunikacji, handlu i gastronomi.

Tabela 56. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w gm. Brzostek

Sekcja	Gmina Brzostek					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	8	8	6	4	7
B Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0
C Przetwórstwo przemysłowe	0	0	0	0	47	54
D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektr., gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	37	40	41	48	0	0
E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1	1	1
F Budownictwo	36	40	41	48	0	74
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochod. włączając motocykle	127	125	118	119	120	125
H Transport i gospodarka magazynowa	2	3	6	9	70	78
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	29	26	46	54	9	8
J Informacja i komunikacja	8	9	9	8	2	2
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	49	69	37	32	9	10
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	14	14	14	14	4	4
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	27	29	29	30	16	15
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14	14	14	13	9	6
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	34	40	45	49	14	14
P Edukacja	0	0	0	0	30	33
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	0	0	10	13
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	0	16	16
S Pozostała działalność usługowa	0	0	0	0	34	38
Razem	384	418	415	441	459	498

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze rodzajowej podmiotów gminy w 2010 r., największy udział miał handel i naprawy (25,1% podmiotów), transport i gospodarka magazynowa (15,7%),

budownictwo (14,9%) oraz działalność produkcyjna (10,8%). Te cztery rodzaje działalności dotyczyły większości funkcjonujących podmiotów – 66,5%. Pozostałą działalność realizuje 33,5% podmiotów gminy.

Tabela 57. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD w 2010 r., w powiecie dębickim i gminie Brzostek

Sekcja	Liczba podmiotów							
	Powiat dębicki				Gmina Brzostek			
	sektor publiczny	sektor prywatny	ogółem	%	sektor publiczny	sektor prywatny	ogółem	%
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	119	120	1,4	0	7	7	1,4
B Górnictwo i wydobywanie	0	27	27	5,0	0	0	0	0,0
C Przetwórstwo przemysłowe	2	902	904	10,6	0	54	54	10,8
D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektr., gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	6	8	0,1	0	0	0	0
E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	9	25	34	0,4	1	0	1	0,2
F Budownictwo	1	1040	1041	12,2	0	74	74	14,9
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochod. włączając motocykle	0	2470	2470	28,9	0	125	125	25,1
H Transport i gospodarka magazynowa	2	823	825	9,7	0	78	78	15,7
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3	185	188	2,2	0	8	8	1,6
J Informacja i komunikacja	0	144	144	1,7	0	2	2	0,4
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	214	214	2,5	0	10	10	2,0
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	38	158	196	2,3	0	4	4	0,8
M Działalność profesjon., naukowa i techniczna	7	652	659	7,7	1	14	15	3,0
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	159	160	1,9	0	6	6	1,2
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	27	68	95	1,1	2	12	14	2,8
P Edukacja	243	152	395	4,6	25	8	33	6,6
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17	303	320	3,7	2	11	13	2,6
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11	197	208	2,4	1	15	16	3,2
S Pozostała działalność usługowa	0	538	538	6,3	0	38	38	7,6
Razem	364	8182	8546	100	32	466	498	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura rodzajowa podmiotów gospodarczych powiatu dębickiego i gminy Brzostek wykazuje podobieństwo. Zarówno w gm. Brzostek jak i powiecie dębickim, dominuje handel i naprawy, budownictwo oraz działalność produkcyjna, które łącznie stanowiły analogicznie 51,7% i 50,8% ogółu podmiotów.

Wskaźnik przedsiębiorczości – ilość podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców – wynoszący 37,3 w 2010 r. wskazuje na średnią kondycję gospodarczą gminy.

Średnia ilość pracujących na 1 podmiot gospodarczy w gm. Brzostek w 2009 r. kształtowała się na poziomie 1,5 osób, natomiast w 2005 r. – 1,8 osób. Przy wzroście liczby podmiotów gospodarczych (o 114), zmniejszenie się liczby pracujących na 1 podmiot wskazuje na powstawanie w obszarze gminy małych podmiotów, nie wpływających znacząco na rozwój miejsc pracy.

15.2. ROLNICTWO

15.2.1. Warunki przyrodnicze

Syntetyczną ocenę warunków produkcji rolnej określa waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowana przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. IUNG opracował metodę punktową oceniającą poszczególne elementy środowiska - glebę, agroklimat, warunki wodne, a także rzeźbę terenu. Suma punktów poszczególnych elementów określa syntetyczny wskaźnik liczbowy charakteryzujący jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej danej jednostki administracyjnej. Ogólny wskaźnik bonitacji rolniczej uwzględnia:

- jakość i przydatność rolniczą gleb w skali 100 stopniowej,
- agroklimat w skali 15 stopniowej,
- rzeźbę terenu w skali 5 stopniowej,
- warunki wodne w skali 5 stopniowej.

Biorąc pod uwagę jakość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne a więc czynniki, które przesądzają o przyrodniczych możliwościach rozwoju rolnictwa, gmina Brzostek posiada warunki dla rolnictwa nieco lepsze od przeciętnych w kraju. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy wynosi 72,1 pkt wobec 66,6 pkt dla kraju.

Tabela 58. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Brzostek

Wyszczególnienie	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	jakości i przydatności rolniczej	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Gmina Brzostek	55,9	10,0	2,1	4,1	72,1
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski według gmin, 1994, IUNG, Puławy

Tabela 59. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Brzostek

Wyszczególnienie	Ocena gleb w pkt.					
	bonitacja		przydatność rolnicza		wskaźnik syntetyczny jakości	
	grunty orne	grunty zielone	grunty orne	grunty zielone	grunty orne	grunty zielone
Gmina Brzostek	50,8	37,6	66,6	41,7	58,7	39,6
Polska	50,5	39,7	54,1	39,2	52,3	39,5

Źródło: Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski według gmin, 1994, IUNG, Puławy

Przestrzenne zróżnicowanie czynników glebotwórczych - budowa geologiczna, rzeźba terenu, warunki gruntowo-wodne oraz klimat, powoduje różnorodność gleb w obszarze gminy. Występujące na terenie gminy Brzostek gleby należą do kompleksów charakterystycznych dla terenów górzystych i podgórskich, za wyjątkiem gleb zalegających w dolinie Wisłoki i pozostałych cieków wodnych. Najbardziej rozpowszechnione w pogórskiej części gminy są gleby wietrzeniowe. Mają one właściwe uwilgocenie w całym okresie wegetacji. Są to jednak gleby z natury ubogie, charakteryzujące się kwaśnym odczynem w całym profilu. Największą powierzchnię zajmują gleby wietrzeniowe w typie brunatnym wylugowanym i kwaśnym oraz pseudobielicowym o składzie mechanicznym pyłów zwykłych, glin średnich i ilów pylastych. Najgorsze gleby wietrzeniowe to płytkie szkieletowe rędziny oraz również szkieletowe gleby brunatne.

Gleby położone w obrębie gminy Brzostek należą do następujących kompleksów przydatności rolniczej: 2 pszennego dobrego, 3 pszennego wadliwego, 4 żytniego bardzo dobrego, 5 żytniego dobrego, 6 żytniego słabego, 7 żytniego bardzo słabego, 8 zbożowo pastewnego mocnego, 9 zbożowo pastewnego słabego, 10 pszennego górskiego, 11 zbożowego górskiego, 12 owsiano – ziemniaczanego.

Tabela 60. Klasyfikacja bonitacyjna użytków rolnych w gm. Brzostek.

Klasa	I	II	III	IV	V	VI	Ogółem
%	-	0,3	14,5	62,4	19,1	3,6	100

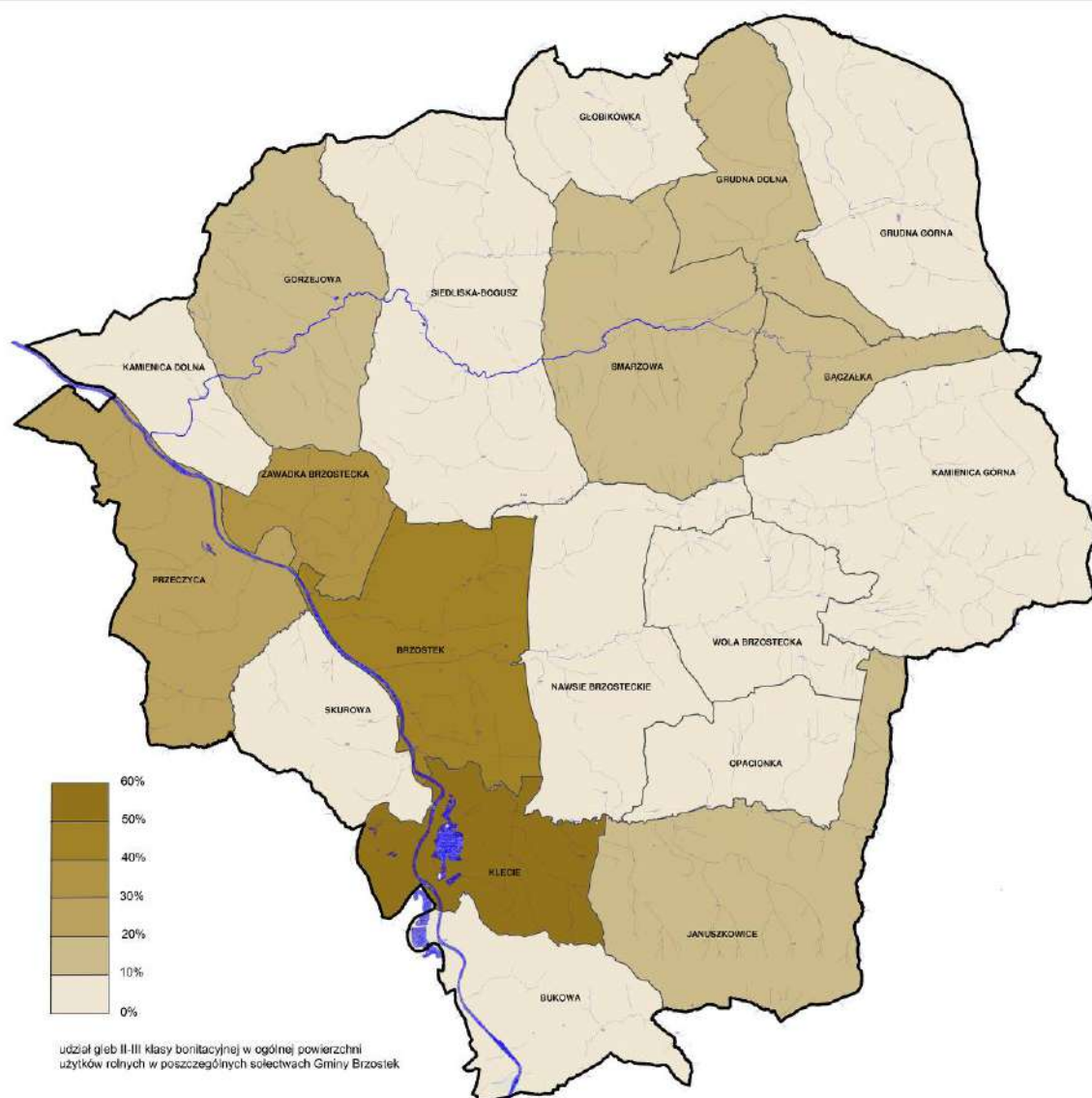
Źródło: SP Dębica

Według klasyfikacji bonitacyjnej w gm. Brzostek na użytkach rolnych dominują gleby kl. IV stanowiąc przeszło połowę ogólnego ich areалу. Najlepsze gleby kl. II-III zajmują łącznie jedynie 14,8% powierzchni użytków rolnych, a słabe gleby kl. V-VI – 22,7%. Na terenie gminy brak gleb najwyższej – I klasy bonitacyjnej.

Tabela 61. Struktura użytków rolnych wg klas bonitacyjnych w poszczególnych sołectwach gminy Brzostek.

2.2.4 SOŁECTWO	Użytki rolne %						
	II	III	IV	V	VI	Ogółem	w tym II-IV
Bączalka	0	11,1	70,2	16,5	2,2	100	81,3
Brzostek	3,7	43,7	40,4	10,7	1,4	100	87,8
Bukowa	0	6,4	67,0	17,1	9,5	100	73,4
Głobikówka	0	1,8	74,5	19,3	4,4	100	76,3
Gorzejowa	0	11,8	74,0	12,4	1,8	100	85,8
Gródna Dolna	0	10,8	69,1	17,1	3,0	100	79,9
Gródna Górna	0	2,7	73,7	20,6	3,0	100	76,4
Januszkowice	0	12,1	76,1	9,4	2,4	100	88,2
Kamienica Dolna	0	7,8	61,5	26,5	4,2	100	69,3
Kamienica Górna	0	2,4	62,5	29,4	5,7	100	64,9
Klecie	0	54,2	35,8	8,6	1,4	100	90,0
Nawsie Brzostockie	0	8,1	71,4	18,7	1,7	100	79,6
Opacionka	0	6,4	61,7	26,7	5,3	100	68,0
Przeczyca	0	22,4	64,5	11,6	1,5	100	86,9
Siedliska Bogusz	0	7,6	69,0	18,2	5,2	100	76,5
Skurowa	0	8,1	60,3	23,7	7,9	100	68,4
Smarżowa	0	10,0	70,5	17,4	2,1	100	80,6
Wola Brzostocka	0	0	24,4	67,2	8,4	100	24,4
Zawadka Brzostocka	0	39,9	41,9	15,7	2,6	100	81,8

Źródło: SP Dębica

Rysunek 9. Udział gleb II-III klasy bonitacyjnej w ogólnej powierzchni użytków rolnych w poszczególnych sołectwach Gminy Brzostek.

Klasyfikacja bonitacyjna gruntów w rozkładzie przestrzennym dość wyraźnie odzwierciadla wpływ typów gleb i ich pochodzenia na jakość gruntów. Gleby dobre, zalegają głównie w miejscowościach położonych wzdłuż doliny Wisłoki. Największym udziałem gleb kl. II – III w strukturze użytków odznaczają się miejscowości Klecie, Brzostek, Zawadka Brzostocka i Przeczyca odpowiednio 54,2%, 43,7%; 39,9% i 22,4%. W pozostałych miejscowości wielkości te nie przekraczają 10%. Mniejszy udział wartościowych gleb w miejscowościach Bukowa, Skurowa czy Kamienica Dolna może wiązać się z ukształtowaniem terenu tych wsi i niewielką powierzchnią płaskodennych fragmentów doliny Wisłoku. Najłabsze gleby występują w sołectwie Wola Brzostocka, bowiem dominują tu na użytkach rolnych gleby kl.V i VI, stanowiąc 75,6 % ogólnej ich powierzchni. Generalnie udział gleb II i III klasy średnio w gminie kształtuje się na

poziomie 17,8 % (przy ich braku w Woli Brzosteckiej i wysokim udziale w Kleciu), gleb IV kl. - 62,4 %, a gleb V i VI kl. – 22,7 %.

Warunki agroklimatyczne i wodne rolniczej przestrzeni gminy ocenione są dość wysoko, natomiast rzeźbę terenu stwarzającą pewne ograniczenia i utrudnienia dla rolnictwa w pozadolinnej części, sklasyfikowano poniżej średniej dla kraju. Generalnie w oparciu o uwarunkowania środowiskowe, stwierdzić należy że najkorzystniejsze warunki dla rolnictwa występują w rejonie doliny Wisłoki.

15.2.2. Struktura użytkowania gruntów

Powierzchnia użytków rolnych w gm. Brzostek wynosi 8337,8 ha tj. 68,2% ogólnej powierzchni gminy, grunty leśne i zadrzewienia – 27,5%, a pozostałe grunty i nieużytki – 4,3%. Świadczy to o rolno - leśnym charakterze gminy.

Tabela 62. Struktura użytkowania gruntów w Gm. Brzostek

Użytkowanie gruntów	Suma	Struktura użytków [%]
Użytki rolne	8 337,8	68,2
Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia	3 362,9	27,5
Grunty zabudowane i zurbanizowane	369,4	3,0
Grunty pod wodami	105,0	0,9
Nieużytki i tereny różne	50,3	0,4
Suma	12 225,4	100,0

Źródło: Starostwo Powiatowe 2011 r.

Tabela 63. Struktura użytków rolnych w gminie Brzostek.

Użytkowanie gruntów	Powierzchnia [ha]	Struktura [%]
Grunty orne	6328,5	75,9
Sady	133,4	1,6
Łąki trwałe	217,0	2,6
Pastwiska trwałe	1166,0	14,0
Grunty pod stawami i rowami	35,2	0,4
Grunty rolne zabudowane	457,7	5,5
Suma	8337,8	100,0

Źródło: Starostwo Powiatowe 2011 r.

Struktura użytków rolnych wskazuje na dominację gruntów ornych, które zajmują niemal 76% terenów użytkowanych rolniczo. Użytki zielone tj. łąki i pastwiska, stanowią 16,6% powierzchni gruntów rolnych natomiast sady 1,6%.

Tabela 64. Struktura użytków rolnych w poszczególnych sołectwach gminy Brzostek.

Użytkowanie gruntów	Użytki rolne		Grunty orne	Sady	Łąki i pastwiska	Grunty rolne zabudowane	Wody
	ha	%					
Brzostek	699,3	100	83,7	0,9	8,8	5,7	0,9
Baczałka	240,3	100	77,2	0,7	16,9	5,2	0
Bukowa	355,3	100	68,3	4,4	19,1	5,5	2,8
Głobikówka	250,3	100	67,6	1,5	25,8	5,1	0
Gorzejowa	548,1	100	73,5	1,7	19,7	5,0	0,1
Gródna Dolna	387,3	100	74,8	0	19,1	5,6	0,5
Gródna Górna	553,6	100	77,9	1,1	16,2	4,8	0
Januszkowice	643,3	100	77,5	2,8	14,1	5,4	0,1
Kamienica Dolna	279,2	100	80,0	1,7	12,4	6,0	0
Kamienica Górna	503,3	100	76,8	0,5	16,6	5,7	0
Klecie	381,8	100	75,2	2,7	12,3	6,3	3,5
Nawsie Brzosteckie	433,6	100	81,6	1,1	11,0	6,3	0
Opacionka	298,6	100	75,5	2,1	16,5	6,0	0
Przeczyca	435,9	100	77,0	2,7	14,0	6,6	0,2
Siedliska Bogusz	847,0	100	70,8	1,0	22,9	5,2	0
Skurowa	318,2	100	74,0	3,6	17,4	4,9	0
Smarżowa	590,3	100	74,5	0,6	19,8	5,1	0
Wola Brzosteczka	350,4	100	77,1	0,5	17,9	4,5	0
Zawadka Brzosteczka	222,2	100	75,2	3,2	15,3	5,9	0,5
Suma / Średnia	8337,8	100,0	75,9	1,6	16,6	5,5	0,4

Źródło: Starostwo Powiatowe 2011 r.

Sposób użytkowania gruntów rolnych w większości sołectw nie różni się znacznie. We wszystkich wsiach udział gruntów ornych w strukturze waha się od 67,6 % do 83,7%. Relatywnie największym udziałem łąk i pastwisk w strukturze odznaczają się sołectwa położone w północnej części gminy, w dolinie potoku Kamienica i jego dopływów.

Sady zajmują średnio jedynie 1,6% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Najwięcej sadów jest w Bukowej na południu gminy oraz w Skurowej i Zawadce Brzosteckiej – odpowiednio 4,4%, 3,6% i 3,2%. Sadów nie posiada Gródna Dolna, a w wielu miejscowościach stanowią one mniej niż 1% użytków.

Grunty rolne zabudowane (zabudową rolniczą) zajmują średnio 5,5% powierzchni terenów użytkowanych rolniczo, przy czym wartość ta waha się nieznacznie w poszczególnych sołectwach od 4,5% w Woli Brzosteckiej do 6,6% w Przeczycy.

W Kleciu i w Bukowej stosunkowo największą powierzchnię w gminie zajmują wody, tj 3,5% i 2,8%. Jest to związane nie tyle z przebiegiem Wisłoki przez te miejscowości, ale z obecnością zbiorników eksploatacyjnych i powyrowskich.

15.2.3. Produkcja rolna

Podstawowym sposobem użytkowania gruntów jest uprawa roślin.

Tabela 65. Struktura upraw w gminie Brzostek

Rodzaj upraw	Struktura upraw [%]
pszenica ozima	29,13
pszenica jara	1,46
żyto	4,38
jęczmień ozimy	2,46
jęczmień jary	1,59
owies	11,36
pszenżyto ozime	3,03
pszenżyto jare	0,57
mieszanki zbożowe ozime	2,52
mieszanki zbożowe jare	7,63
gryka, proso i inne zbożowe	0,04
kukurydza na ziarno	3,02
kukurydza na zielonkę	1,03
strączkowe jadalne	0,39
ziemniaki	19,24
buraki cukrowe	0,68
rzepak ozimy	0,04
rzepak jary	0,001
okopowe pastewne	3,48
warzywa gruntowe	1,12
truskawki	0,39
ogółem	100

Źródło:: PSR 2002 r.

Podstawowym kierunkiem produkcji roślinnej gospodarstw wg. PSR z 2002 r. były zboża (pszenica, żyto, jęczmień, owies i mieszanki zbożowe), zajmujące ok. 64% powierzchni upraw. Drugą pozycję w strukturze upraw stanowiły ziemniaki z 19,2% udziałem w powierzchni upraw. Łącznie w/w uprawy zajmowały przeszło 83% ogólnego areалу upraw. Wśród zbóż dominowały: pszenica (ok. 45% powierzchni zajętej przez zboża) oraz owies (ok. 18%). Pozostałe uprawy były wynikiem gospodarki nastawionej głównie na zabezpieczenie paszy dla zwierząt oraz produktów na własne potrzeby.

Aktualnie w strukturze upraw podobnie jak w 2002 r, dominują zboża, wysoki udział w uprawach utrzymują ziemniaki.

Tabela 66. Zwierzęta gospodarskie oraz gospodarstwa utrzymujące zwierzęta wg pogłowia w gminie Brzostek

Zwierzęta gospodarskie	Szt.		Wielkość zmiany 1996-2002 [%]
	1996	2002	
bydło ogółem	5 137	3 175	-38,2
- w tym krowy	3 063	2 104	-31,3
trzoda	6 206	5 420	-12,7
konie	954	606	-36,5
owce	135	38	-71,9
kozy	b.d.	158	-
kury	26 645	37 508	+40,8

Źródło: PSR 1996 r. i PSR 2002 r.

W produkcji zwierzęcej wg. PSP z 2002 r. prowadzony był głównie chów trzody chlewnej i bydła. Wymienić należy również hodowlę drobiu. Słaba opłacalność produkcji zwierzęcej spowodowała trwającą redukcję pogłowia zwierząt. Pogłowie bydła uległo znacznemu zmniejszeniu, natomiast obecnie utrzymuje się jako wiodąca hodowla trzody chlewnej. Chów drobiu ogranicza się do hodowli w gospodarstwach rolnych, głównie dla potrzeb własnych.

15.2.4. Struktura agrarna

Tabela 67. Struktura gospodarstw rolnych w gminie Brzostek.

Grupy obszarowe gospodarstw rolnych	Liczba gosp. rolnych	% gosp. rolnych
1 – 2 ha	504	24,9
2 – 5 ha	1 098	54,2
5 – 7 ha	266	13,1
7 – 10 ha	117	5,8
10 – 20 ha	39	1,9
> 20 ha	0	0
Ogółem	2024	100

Źródło: PSR 2002 r.

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych wskazuje, iż na obszarze gminy istnieje dość duże rozdrobnienie gruntów – 79,1% stanowią małe gospodarstwa rolne do 5 ha, w tym 54,2 % to gospodarstwa o areale 2-5 ha. Oprócz indywidualnych gospodarstw rolnych, na obszarze gminy funkcjonuje 625 mikrogospodarstw z działkami o powierzchni poniżej 1 ha. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 3,6 ha.

15.2.5. Charakterystyka rolnictwa - jako działalności gospodarczej

Według autorów „Strategii Rozwoju gm.Brzostek na lata 2011-2020” większość gospodarstw gminy nastawiona jest na niskotowarową, wszechstronną oraz niewyspecjalizowaną produkcję, podczas gdy rynek oczekuje na duże partie jednorodnych płodów rolnych, spełniających wysokie wymagania jakościowe. Powyższe świadczy o niedostosowaniu rolnictwa gminy do aktualnych potrzeb. Zaznaczyć należy, że rolnicy nie współpracują ze sobą, bowiem nie powstają na terenie gminy grupy producenckie, które ułatwiłyby im pozyskiwanie rynków zbytu oraz negocjacje z dostawcami i zakładami przetwórczymi.

Wobec dominacji w obszarze gminy małych małych gospodarstw oraz występowania nadmiaru siły roboczej, zasadne byłoby podejmowanie działań dla rozwoju kierunków pracochłonnych jak uprawa warzyw i owoców. W gminie występują sprzyjające warunki do uprawy warzyw takich jak: kalafory, kapusty białej, czerwonej i pekińskiej, papryki, ogórków, sałaty oraz wszelkich nowalijek. Ponadto istniejące uwarunkowania wskazują na zasadność tworzenia gospodarstw ekologicznych. Za rozwijaniem przez rolników produkcji ekologicznej przemawia ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością.

W powiązaniu z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi gminy oraz wyznaczonymi szlakami turystycznymi potencjałem rozwoju i uaktywnienia ludności zajmującej się rolnictwem jest powstawanie gospodarstw agroturystycznych. Działalność ta stanowiłaby szansę na dodatkowe źródło dochodów. Rozwój agroturystyki możliwy jest w obszarze gminy na bazie istniejących zasobów zabudowy zagrodowej.

Istotnym warunkiem rozwoju i dostosowania rolnictwa do aktualnych wymagań, jest odpowiednie wykształcenie rolników. Wg PSR z 2002 r. poziom wykształcenia użytkowników gospodarstw rolnych był niski. Wyższe wykształcenie rolnicze miało jedynie 0,6% użytkowników gospodarstw, a około 37,3% użytkowników miało ukończony jeden z etapów edukacji kierunkowej – głównie kurs rolniczy. Pozostałe 62,1% użytkowników nie posiadało jakiegokolwiek wykształcenia w zakresie rolnictwa.

15.3. LEŚNICTWO

Obszary leśne gm. Brzostek położone są w obrębie jednej jednostki przyrodniczo-leśnej: VIII Krainie Karpackiej, w dzielnicy Pogórza Środkowobeskidzkiego, w mezoregionie Pogórza Ciężkowicko-Dynowskiego (VIII.2.b).

15.3.1. Struktura gruntów leśnych

Tereny leśne zajmują 3137,6 ha co stanowi 25,7% ogólnej powierzchni gminy. W rozkładzie przestrzennym wyraźnie zaznaczają się różnice w lesistości poszczególnych sołectw. Największe zwarte kompleksy leśne występują w obrębie grzbietów wyniesień i pasm m.in. w środkowej części gminy oraz na jej obrzeżach – granicach z sąsiednimi gminami. Odzwierciedla się to w udziale gruntów leśnych w powierzchni poszczególnych miejscowości.

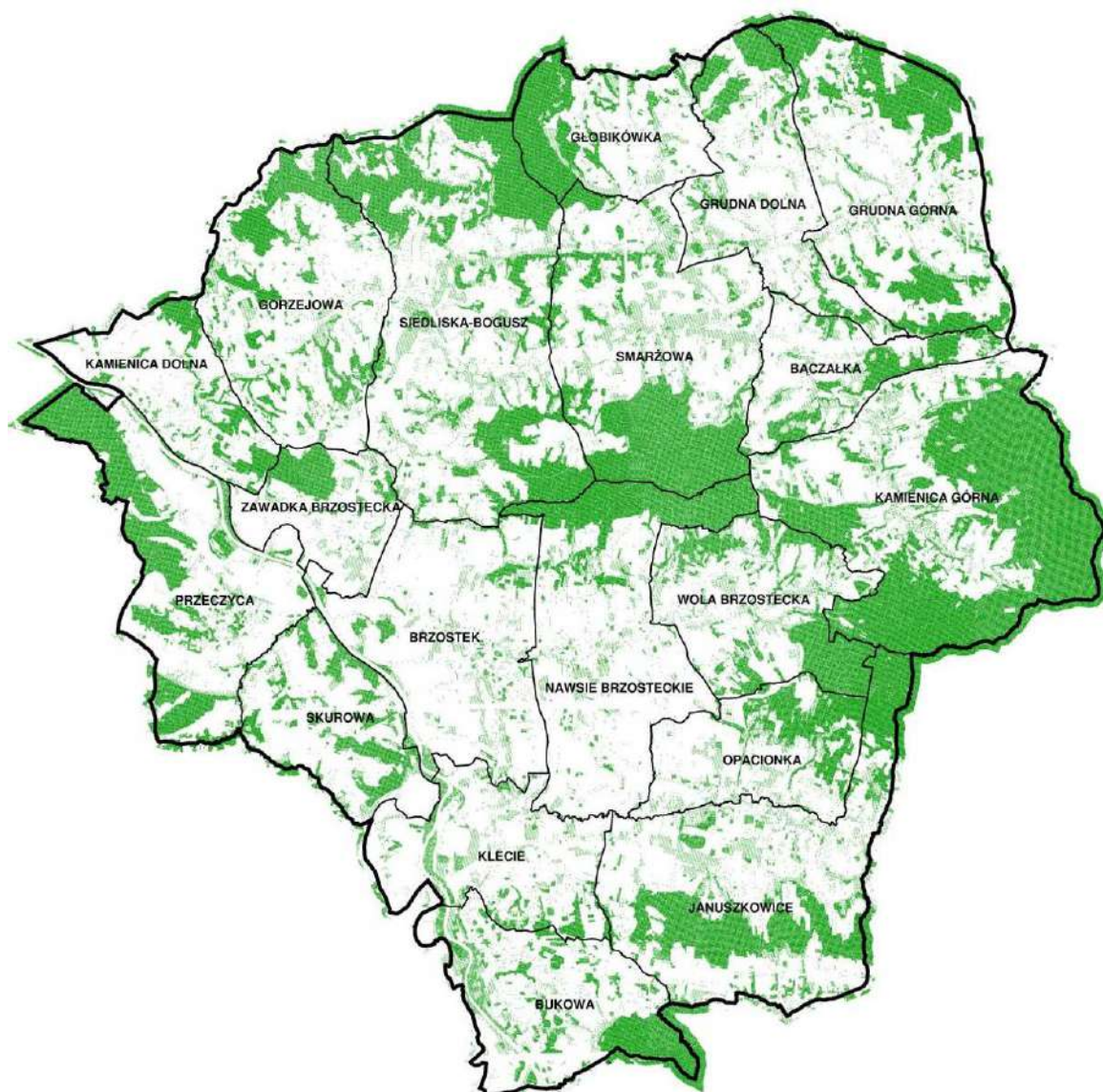
Tabela 68. Struktura przestrzenna gruntów leśnych w Gminie Brzostek.

Wyszczególnienie	Ogólna powierzchnia miejscowości	Powierzchnia gruntów leśnych	
		ha	%
Brzostek	876,0	10,9	1,2
Bączalka	322,7	70,5	21,9
Bukowa	517,6	84,8	16,4
Głobikówka	383,8	123,3	32,2
Gorzejowa	735,0	165,4	22,5
Grudna Dolna	505,0	91,8	18,2
Grudna Górna	824,8	235,4	28,6
Januszkowice	940,4	262,4	27,9
Kamienica Dolna	352,2	53,0	15,1
Kamienica Górna	1180,2	653,8	55,4
Klecie	487,4	23,4	4,8
Nawsie Brzosteckie	620,4	160,3	25,9
Opacionka	398,2	88,6	22,3
Przeczycza	719,9	208,2	29,0
Siedliska Bogusz	1238,5	337,9	27,3
Skurawa	417,0	85,0	20,4
Smarżowa	898,5	275,4	30,7
Wola Brzosteczka	521,9	158,3	30,4
Zawadka Brzosteczka	284,8	49,2	17,3
Suma / Średnia	12225,4	3137,6	25,7

Źródło: SP Dębica 2011 r.

Największym udziałem gruntów leśnych w ogólnej powierzchni wyróżnia się Kamienica Górna – przeszło 55%. Około 30 % udział występuje w Głobikówce, Grudnej Górnej, Przeczycy, Smarżowej i Woli Brzosteckiej. Najmniej lasów posiada Brzostek oraz Klecie – odpowiednio 1,2% i 4,8%. Są to miejscowości o najlepszych gruntach dla potrzeb produkcji rolnej. W pozostałych 11 miejscowościach udział gruntów leśnych waha się od 15,1% do 27,9%

Rysunek 10. Lasy Gminy Brzostek.

Tabela 69. Struktura własność gruntów leśnych w Gminie Brzostek.

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	ha	%
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	4,5	0,14
Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	1331,8	42,4
Grunty państwowych jedn. Organizacyjnych z wyłączeniem gruntów PGL	1,8	0,06
Zasób nieruchomości SP	0,2	0,007
Pozostałe grunty Skarbu Państwa	2,3	0,08
Grunty powiatów	0,2	-
Grunty gminy i związków międzygminnych	24,2	0,8

Grunty gmin i ln. osób prawnych	0,02	-
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	14,5	0,5
Grunty spółek prawa handlowego	0,03	-
Grunty osób fizycznych	1757,0	56,0
Suma	3137,6	100

Źródło: SP Dębica 2011 r.

W gminie Brzostek nieco ponad połowę powierzchni (56%) gruntów leśnych zajmują grunty leśne osób fizycznych. Lasy Skarbu Państwa będące w zarządzie Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe nadleśnictwo Dębica stanowią 42,7% powierzchni lasów w gminie. Nieznaczny odsetek gruntów leśnych ok. 1,3%, należy do gminy i związków międzygminnych oraz kościoła.

Lasy własności prywatnej występują we wszystkich miejscowościach gminy. Lasy Skarbu Państwa nie występują w Brzostku, Bączalce, Kamienicy Dolnej i Kleciu. Grunty Skarbu Państwa zarządzane są wyłącznie lub w większości przez Nadleśnictwo. Jedynie w Bukowej, Grudnej Dolnej i Skurowej lasy SP są pod nadzorem wyłącznie innych podmiotów.

Grunty leśne własności gminnej zajmują łącznie powierzchnie ok. 24 ha i występują w małych enklawach w większości miejscowości, przy czym najwięcej jest ich w Woli Brzosteckiej i Przeczycy – odpowiednio 12,3 ha i 7,0 ha.

W każdej miejscowości występują grunty leśne należące do osób fizycznych. Stanowią od 19% ogółu powierzchni leśnej w Kamienicy Dolnej do 95-100% w Brzostku, Bączalce, Bukowej, Gorzejowej, Grudnej Dolnej, Kamienicy Dolnej, Kleciu, Opacionce i Skurowej.

Tabela 70. Struktura własność gruntów leśnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Brzostek [ha].

Wyszczególnienie	razem	Gruntby Skarbu Państwa						Gruntby powiatów	Własność gminna	Gruntby gmin i in. osób prawnych	Gruntby kościołów i zw. Wyznaniowych	Gruntby spółek prawa handlow.	Gruntby osób fizycznych
		ogółem	zasób własności rolnej SP	PGL	państwo- we jednostki organizacyjne	zasób nieruchomości SP	pozostałe gruntby SP						
Brzostek	10,9	0	0	0	0	0	0	0	0,16	0	0	0	10,76
Bączalka	70,5	0	0	0	0	0	0	0	0,01	0	0	0	70,50
Bukowa	84,8	1,77	0	0	1,77	0	0	0	0	0	0	0	83,02
Głobikówka	123,3	57,06	0	57,06	0	0	0	0	0	0,02	0	0	66,19
Gorzejowa	165,4	5,64	0,19	5,45	0	0	0	0	0,27	0	0	0	158,40
Grudna Dolna	91,8	0,46	0	0	0	0	0,46	0	0,37	0	0	0	90,93
Grudna Górna	235,4	55,09	0	55,09	0	0	0	0,11	0,40	0	0,30	0	179,55
Januszkowice	262,4	123,64	0,43	122,34	0	0	0,87	0	0,60	0	0,58	0	137,58
Kamienica D.	53,0	0	0	0	0	0	0	0,04	0	0	0	0	52,94
Kamienica G.	653,8	526,74	0,48	525,58	0	0	0,68	0	1,11	0	0,49	0	125,45
Klecie	23,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23,38
Nawsie Brzost.	160,3	96,93	0	96,93	0	0	0	0	0,03	0	0	0	63,31
Opacionka	88,6	0,17	0	0,13	0	0	0,04	0	1,09	0	0,05	0	87,31
Przeczyca	208,2	143,45	0	143,45	0	0	0	0	6,99	0	4,51	0	53,21
Siedliska Bog.	337,9	89,43	2,81	86,46	0	0	0,16	0	0,69	0	8,60	0	239,16
Skurowa	85,0	0,29	0	0	0	0,21	0,08	0	0,05	0	0	0	84,65
Smarżowa	275,4	196,36	0,60	195,76	0	0	0	0	0,15	0	0	0	78,90
Wola Brzost.	158,3	21,60	0	21,60	0	0	0	0	12,26	0	0	0,03	124,45
Zawadka Brzost.	49,2	21,92	0	21,92	0	0	0	0	0	0	0	0	27,32

Źródło: SP Dębica 2010 r.

15.3.2. Charakterystyka lasów .

Podstawową zasadą gospodarki leśnej, prowadzonej zgodnie z wytycznymi zrównoważonego rozwoju jest dążenie do zachowania trwałości lasów oraz powiększania zasobów leśnych i ciągłości ich użytkowania. Lasy dzielą się na typy siedliskowe, uwarunkowane rodzajem podłoża gruntowego i głębokością zalegania poziomu wód gruntowych, a także specyficznymi warunkami klimatycznymi.

W Nadleśnictwie Dębica – obrębie Dębica, największy odsetek powierzchni leśnych stanowią las wyżynny (Lwyż) i las mieszany wyżynny (LMwyż) – razem ok. 98 %, pozostałe 2% to lasy nizinne. W strukturze gatunkowej lasów dominują: buk oraz jodła. Znaczący udział ma również sosna i dąb, a w domieszce świerk, modrzew, jawor, brzoza brodawkowata, olsza czarna i osika.

Zgodność typów siedliskowych lasów z siedliskiem występuje na 29,6% powierzchni leśnych w Nadleśnictwie, niezgodność na ok. 2,1% powierzchni, natomiast 68,2% powierzchni zajmują drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem.

Degradacja ekosystemów leśnych może zachodzić w wyniku takich procesów jak: pinetyzacja, neofityzacja, fruticetyzacja. Drzewostany liściaste i mieszane w obrębie Dębica, w którym znajduje się gmina Brzostek tylko w 10% wykazują ślady pinetyzacji, czyli nadmiernego wprowadzania drzewostanów sosnowych i świerkowych na siedliska borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Neofityzacja dotyczy tylko około 1,08 % lasów w obrębie Dębica i jest to związane głównie z wprowadzaniem dębu czerwonego i rzadziej robinii akacjowej. Zjawisko fruticetyzacji stwierdzono w obrębie rezerwatu Kamera, gdzie wycięcie drzewostanu spowodowało bujny rozwój jeżyny gruczołowatej (*Rubus hiatus*)

Obszar Nadleśnictwa Dębica zakwalifikowano do II kategorii - czyli średniego zagrożenia pożarowego. Największe zagrożenie pożarowe występuje wzdłuż dróg przebiegających przez kompleksy leśne. Niebezpieczeństwo pożarów wynika również z dużej penetracji niektórych terenów przez ludność. Poważne zagrożenie pożarowe istnieje wiosną przed rozpoczęciem okresu wegetacyjnego i jest ono związane z wypalaniem traw na gruntach przylegających do lasów.

Ekosystemy leśne, porastające grzbiety i stoki wzniesień, w obrębie których ukształtowanie terenu i warunki glebowe nie sprzyjały rozwojowi upraw rolnych, charakteryzują się dość wysokim stopniem naturalności.

W Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dębica wydzielono obiekty przyrodnicze, nie objęte prawnymi formami ochrony przyrody, jednak zasługujące na szczególną ochronę. W obrębie gminy Brzostek są to:

- lasy o nadzwyczajnym bogactwie florystycznym i strukturalnym – zaliczono tutaj fragment drzewostanu, znajdującego się w oddziale 162a, charakteryzującego się bogactwem roślinności drzewiastej oraz runem o urozmaiconym składzie,

- lasy na siedliskach wilgotnych i podmokłych - zaliczono tutaj fragment drzewostanu, znajdującego się w oddziale 167a na siedlisku OIJ,
- stanowiska rzadkich roślin i zwierząt – zaliczono tutaj naturalne stanowisko kłokoczki w oddziale 198d oraz duży płat lasu z licznie występującymi okazami wawrzynka wilczełyko w oddziale 198c,
- kępy, grupy i pojedyncze egzemplarze starych drzew zasługujących na ochronę – zaliczono tutaj zbiorowisko roślinności drzewiastej, porastającej strome zbocze w oddziale 156b,
- ciekawe obiekty przyrody nieożywionej w postaci dwóch głazów narzutowych.

Najcenniejsze fragmenty ekosystemów leśnych, objęte są ochroną w formie rezerwatu przyrody „Kamera”.

Lasy państwowe, uznane zostało za ochronne decyzją Ministra Środowiska znak: DL.Ip-0233-10/05 z dnia 6 czerwca 2005 r. Kategorią ochronności lasów jest funkcja glebochronna i wodochronna.

Położone w Czarnorzecko-Strzyżowskim Parku Krajobrazowym ekosystemy leśne podlegają, zgodnie z Rozporządzeniem nr 63/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. (Dz. Urz. Nr 82 poz. 1388) ochronie. Wśród celów ochrony parku, ustala się ochronę wartości przyrodniczych m.in. zachowanie trwałości ekosystemów leśnych i odtwarzanie różnorodności biocenoz leśnych zgodnie z uwarunkowaniami siedliskowymi. Wdrażanie wymienionych działań pozwoli na ochronę, szczególnie lasów prywatnych.

Lasy odgrywają ważną rolę w zapobieganiu erozji, chronią czystość wód i powietrza oraz korzystnie modyfikują środowisko przyrodnicze. Ponadto lasy wyróżniają się najcenniejszymi elementami różnorodności biologicznej, której wyznacznikiem są cenne gatunki fauny i flory. Oprócz funkcji przyrodniczych lasy pełnią funkcje produkcyjne dostarczając drewna.

15.3.3. Gospodarka leśna

Tabela 71. Pozyskiwanie drewna w lasach prywatnych [m³]

Pozyskiwanie drewna [m ³]	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lasy prywatne	730	782	799	675	753	1 029	768	651	650	473	670

Źródło: GUS

Największe pozyskiwanie drewna z lasów prywatnych odnotowano w 2003 r. - 1029 m³ najniższe w 2007 r. - 473 m³. Wielkość pozyskiwanego drewna w pozostałych latach utrzymują się na podobnym poziomie – ok. 650-800 m³.

Podstawową zasadą gospodarki leśnej jest dążenie do zachowania trwałości lasów i ciągłości ich użytkowania oraz powiększania zasobów leśnych. Działania w zakresie powiększania powierzchni leśnej prowadzone są m.in. poprzez zalesienia.

Gospodarka leśna w lasach państwowych prowadzona jest w oparciu o zatwierdzony decyzją nr DL.Ip-611-56/05 Ministra Środowiska z dnia 26 sierpnia 2005 r. plan urządzeniowy na lata 2005-2014 dla lasów należących do Nadleśnictwa Dębica. Gmina Brzostek posiada Plan Urządzania Lasów Komunalnych o powierzchni 22,43 ha na okres 2008-2017. Zgodnie z ustawą o lasach nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własność Skarbu Państwa sprawuje Starosta, przy czym nie ma obecnie obowiązującego uproszczonego planu urządzenia dla lasów prywatnych.

Wg planu urządzenia lasu PGL średnioroczna powierzchnia odnowień w Nadleśnictwie Dębica na powierzchniach otwartych wynosi 43 ha, a pod osłoną 50 ha. Na siedliskach lasowych obrębu Dębica stosowane są rębnie złożone, gdzie istnieją dogodne warunki do powstawania odnowień naturalnych buka, jodły, jawora. Odnowienia sztuczne na tych siedliskach wynoszą średniorocznie ok. 2,50 ha.

Tabela 72. Powierzchnia gruntów nieleśnych prywatnych – odnowienia i zalesienia w latach 2000-2009.

Odnowienia i zalesienia [m ²]	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
odnowienia	4,2	3,1	8,0	1,0	6,5	1,0	14,0	0,0	0,0	2,0	3,0
zalesienia	2,2	2,2	9,0	19,0	12,7	17,7	2,7	4,7	8,1	4,0	2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ciągu lat 1998-2008 największe powierzchnie odnowiono i zalesiono w 2001 r. – łącznie 20,0 ha oraz 2003 r. – 18,7 ha, najmniejsze w latach 1998-1999 oraz w roku 2008 – średnio poniżej 3 ha.

15.4. TURYSTYKA I REKREACJA

Charakterystyka bazy turystyczno – rekreacyjnej.

Urozmaicona rzeźba terenu gm. Brzostek; pogórska część wschodnia i równinna malowniczej doliny Wisłoki, liczne ciek, różnorodność szaty roślinnej – to walory przyrodniczo - krajobrazowe dla rozwoju turystyki i rekreacji. Mozaika obszarów rolniczych oraz kompleksów leśnych, zwiększa różnorodność krajobrazu i kolorystykę terenu. Z perspektywy pogórskich wzniesień położonych powyżej Wisłoki, roztaczają się panoramy na równinne tereny doliny z łąkami i użytkami głównie zielonymi.

Środkowo – wschodnią część gminy obejmuje **Czarnożecko - Strzyżowskie Park Krajobrazowy**, który od zachodu otacza otulina parku. Łącznie CSPK z otuliną obejmuje ok. 60% powierzchni gminy. W otulinie znajduje z **rezerwatem leśno-florystycznym „Kamera”** we wsi Smarżowa, o powierzchni 38 ha. Rezerwat stanowi kompleks leśny w szczytowych partiach wzgórz zachodniej części Pogórza Strzyżowskiego. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie bogatego stanowiska rzadkiego krzewu - kłokoczki południowej oraz dobrze wykształconego zbiorowiska żyźnej buczyny karpackiej z wieloma gatunkami roślin górskich i chronionych m.in.: widłaka goździstego, skrzypu olbrzymiego, buławnika mieczolistnego oraz bluszczu pospolitego.

Przez pagórkowaty teren gminy Brzostek przechodzi niebieski **szlak turystyczny** biegnący z Dębicy przez pasmo Klonowej Góry do Odrzykonii (gm.Krosno). Szlak turystyczny prowadzi przez pagórkowaty teren Pogórza Strzyżowskiego częściowo pokryty lasem, przecinając północno-wschodni skrawek gminy Brzostek. Można go odnaleźć w pobliżu przystanku PKS w Grudnej Górnej, a na pograniczu Kamienicy Górnej i Brzeziny szlak wchodzi w teren zalesiony.

Urokliwie położona gmina Brzostek jest wspaniałym miejscem do organizowania wycieczek pieszych i rowerowych. Gmina posiada cztery **trasy rowerowe** o łącznej długości prawie 70 km. Zostały one wytyczone przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzosteckiej:

- trasa granatowa „Dolina Gogołówki” o długości około 12 km biegnie przez cztery miejscowości: Brzostek, Opacionkę, Januszkowice oraz Klecie. Jest to trasa łatwa, przebiegająca mało ruchliwymi drogami. Można z niej podziwiać najstarsze obiekty sakralne, dwory oraz osobliwości przyrody położone w dolinie potoku Gogołówki,
- trasa brązowa „Brzostocką doliną Wisłoki” również nie należy do tras trudnych. Łączna długość to 13,2 km. Można z niej podziwiać dwory, pamiątki kultu religijnego, m.in. przydrożne krzyże, kaplice, kapliczki, mogiły, pomniki, cmentarze, zabytkowe budynki oraz piękną panoramę ze wzgórz Skurowej. Trasa biegnie przez cztery miejscowości: Brzostek, Zawadkę Brzostocką, Przeczycę, Skurową,
- trasa zielona „Mała pętla” jest fragmentem „Dużej pętli”. Jest to trasa łatwa i bardzo krótka jak na szlak rowerowy - długość nie przekracza 8 km. Przy trasie znajduje się 6 cmentarzy z I wojny światowej w miejscowościach: Brzostku i Kleciach.
- trasa czerwona „Duża pętla” jest trasą trudną, o długości 38 km. Niekiedy jedynie pieszo można pokonać strome i długie podjazdy. Prowadzi ona przez trzy najwyższe wzniesienia gminy, z których widać piękne panoramy. Wzdłuż trasy usytuowane są cmentarze z I wojny światowej w miejscowościach: Brzostek, Klecie, Januszkowice, Bukowej, Skurowa, Przeczycza, Zawadka Brzostocka oraz Gorzejowa.

W 2008 r. Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku zorganizowało „Rajd rowerowy po gminie Brzostek”, w której wzięli udział jej mieszkańcy. Celem imprezy było upowszechnienie kolarstwa jako formy rekreacji i aktywnego wypoczynku oraz zapoznanie uczestników z walorami krajobrazowymi i historycznymi gminy.

Atrakcyjność turystyczną obszaru podnoszą **zabytkowe obiekty kultury materialnej**:

- układ urbanistyczny Brzostku obejmujący zabytkowy rynek z licznymi zabytkowymi obiektami architektury, z których najokazalszy to Kościół Parafialny p.w. Znalezienia Krzyża Św. w Brzostku wraz z wyposażeniem wnętrza,
- Kościół Parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Przeczycy,
- Kościół Parafialny p.w. Narodzenia NMP w Siedliskach-Bogusz,
- miejsca pielgrzymek: neogotycka kaplica p.w. Św. Leonarda w Kleciach i Kościół parafialny p. w. Św. Grzegorza w Gorzejowej,
- dawne dwory w otoczeniu zabytkowych parków w Kleciach, Przeczycy, Zawadce Brzosteckiej i Smarżowej,
- ruiny zespołów dworsko – parkowych w Siedliskach-Bogusz i Januszkowicach,
- spichlerz w Głobikówce,
- położone na wzniesieniach lub otwartych równinach cmentarze wojskowe w: Brzostku, Kleciach, Bukowej, Januszkowicach, Zawadce Brzosteckiej i Gorzejowej,
- dawny młyn w Gorzejowej,
- wartościowe obiekty mieszkalne i gospodarcze architektury drewnianej na terenie całej gminy,
- bardzo liczne kapliczki, figury, pomniki i krzyże przydrożne, w które nasycony jest pejzaż gminy,
- zabytkowy dąb szypułkowy w Januszkowicach.

W gminie Brzostek rozwija się **agroturystyka**, obejmująca różnego rodzaju usługi w zależności od gospodarstwa: zakwaterowanie, posiłki, wędkarstwo, jazdę konną, uczestnictwo w pracach gospodarskich. Ta forma turystyki oferuje turystom możliwość wypoczynku w czystym i bogatym środowisku przyrodniczym oraz w otoczeniu licznych pamiątek przeszłości.

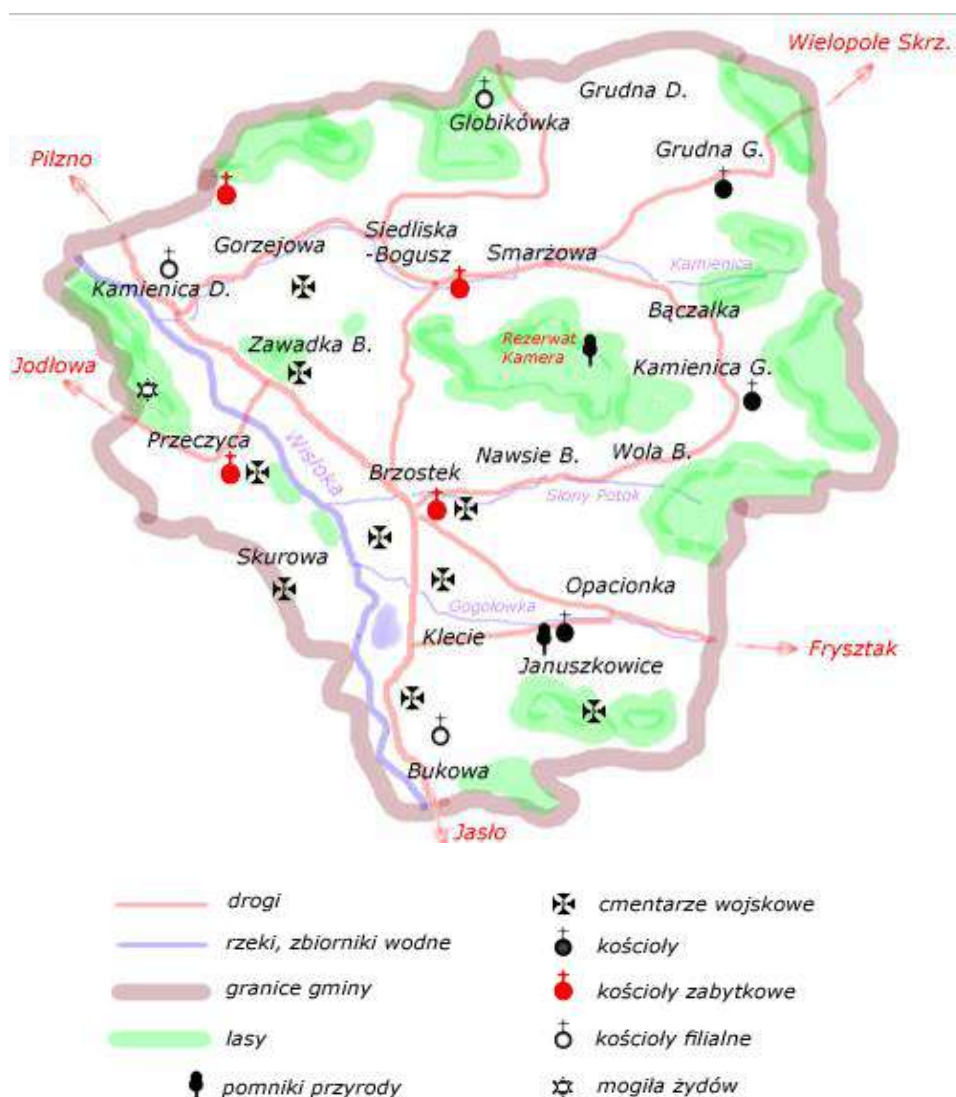
W gminie zarejestrowano 35 gospodarstw agroturystycznych. Najwięcej tego typu gospodarstw funkcjonuje w: Brzostku - 11, Kamienicy Dolnej - 6 i Smarżowej - 3. Co najmniej 1 gospodarstwo agroturystyczne znajduje się w miejscowościach: Wola Brzosteczka, Siedliska-Bogusz, Przeczycza, Grudna Dolna, Grudna Górna, Gorzejowa, Skurowa, Bączalka, Klecie, Opacionka, Januszkowice i Bukowa.

Od 2001 r., przy współpracy okolicznych gmin, organizowane są **spływy kajakowe** rzeką Wisłoka, rozpoczynające się w ostatni piątek czerwca każdego roku. Początek spływu ma miejsce obok mostu w Brzostku. Trasa spływu uznawana jest za łatwą, ze względu na przeważnie niski stan wody, spokojny nurt. Spływowi towarzyszą imprezy: prezentacja kapel ludowych, regaty żeglarskie, ogniska, konkursy piosenki turystycznej, gry i zabawy. Spływ ma zasięg ogólnopolski i może w nim uczestniczyć każdy.

Usługi rekreacyjne świadczą również **stadniny koni** w Brzostku – we wschodniej części miasta oraz „Swierkowe rancho” w Kamienicy Dolnej – na granicy z Gorzejową. W Brzostku, w 2011 r. odbyło się „Święto Koni i Kawalerii”, zorganizowane przez Podkarpackie Towarzystwo Konne.

W Kleciach znajduje się akwen wodny ze stacją rybacką.

Rysunek 11. Mapa turystyczna Gminy Brzostek.

Źródło: <http://www.brzostek.alpha.pl/index3.php>

Bazę **noclegowo - gastronomiczną** gminy oprócz gospodarstw agroturystycznych stanowią m. in.:

- hotelik w pobliżu stadionu sportowego w Brzostku (25 miejsc),
- motel przy stacji paliw AMA w Brzostek,
- bary „W kuźni” w Kleciach i „Źródełko” w Kamienicy Dolnej,
- pizzerie w Brzostku i Kleciach,
- obiekt gastronomiczny w Gorzejowej,
- dom weselny w Grudnej Górnej.

16. DIAGNOZA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W tym:

A. Działalności gospodarczej

- Struktura rodzajowa wg PKD podmiotów gospodarczych gm. Brzostek wskazuje, że większość z nich dotyczy: handlu i naprawy, budownictwa oraz działalności produkcyjnej. Podmioty gospodarcze prowadzące tego typu działalność stanowiły w 2010 r. – 58,8% ogółu podmiotów. Struktura rodzajowa podmiotów gospodarczych gminy i powiatu dębickiego wykazuje podobieństwo.
- **Koncentracja działalności gospodarczej** ma miejsce w Brzostku, ze względu na jego funkcje, usytuowanie w środkowej części gminy oraz przy drodze krajowej nr 73. W obszarze tym działalność prowadzi ok. 70% ogółu podmiotów gospodarczych gminy. Według inwentaryzacji urbanistycznej w poszczególnych jednostkach osadniczych podmioty sytuują się głównie przy drogach lub w centrach wsi. Wzdłuż drogi krajowej funkcjonują podmioty świadczące usługi z zakresu komunikacji, handlu, gastronomii.
- Wskaźnik przedsiębiorczości – ilość podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców – wynoszący 37,3 w 2010 r. wskazuje na średnią kondycję gospodarczą gminy.
- Analiza ilości podmiotów gospodarczych i pracujących w gospodarce narodowej, wskazuje na **funkcjonowanie i powstawanie małych podmiotów** w obszarze gminy, nie wpływających znacząco na rozwój miejsc pracy.
- Położenie gminy przy drodze krajowej nr 73, stanowiącej główną oś komunikacyjną i transportową nie tylko gminy, ale i całego regionu, stanowi czynnik sprzyjający rozwojowi działalności gospodarczej. Dostępność komunikacyjna zapewnia bowiem łatwe przemieszczanie się towarów i osób.
- **Rozwój przedsiębiorczości oraz szeroko pojętych usług** - niezbędny dla aktywizacji gminy i zagospodarowania dużej liczby osób będących w wieku produkcyjnym mobilnym – uwarunkowany jest:
  - opracowaniem ofert lokalizacyjnych dla inwestorów oraz tworzenie korzystnego klimatu dla inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze gminy,
  - poszukiwanie i pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz,
  - wspieranie inicjatyw tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze usług i wytwórczości, m.in. poprzez przygotowanie oferty uzbrojonych terenów.

B. Rolnictwa

- Warunki agroklimatyczne i wodne rolniczej przestrzeni gminy ocenione są dość wysoko, natomiast rzeźbę terenu stwarzającą pewne ograniczenia i utrudnienia dla rolnictwa w pozadolinnej części, sklasyfikowano poniżej średniej dla kraju. Generalnie w oparciu o uwarunkowania środowiskowe, stwierdzić należy że **najkorzystniejsze warunki dla rolnictwa** występują w rejonie doliny Wisłoki. W pozostałej części gminy, gdzie urozmaicona rzeźba terenu utrudnia rolnicze użytkowanie gruntów, rozwój agroturystyki powinien uzupełnić funkcję rolniczą i stanowić alternatywną formę dochodów rolników. Rozwój agroturystyki możliwy jest w obszarze gminy na bazie istniejących zasobów zabudowy zagrodowej.
- Podstawowym kierunkiem produkcji roślinnej gospodarstw gminy Brzostek są zboża (pszenica, żyto, jęczmień, owies i mieszanki zbożowe), a drugą pozycję w strukturze upraw stanowią ziemniaki. Pozostałe uprawy są wynikiem gospodarki nastawionej głównie na zabezpieczenie paszy dla zwierząt oraz produktów na własne potrzeby. W produkcji zwierzęcej prowadzony jest głównie chów trzody chlewnej. Słaba opłacalność produkcji zwierzęcej spowodowała redukcję pogłównia zwierząt głównie bydła.
- Większość gospodarstw gminy nastawiona jest na **niskotowarową, wszechstronną oraz niewyspecjalizowaną produkcję**, co świadczy o niedostosowaniu rolnictwa gminy do aktualnych potrzeb. Ponadto rolnicy nie współpracują ze sobą, bowiem nie powstają na terenie gminy grupy producenckie, które ułatwiłyby im pozyskiwanie rynków zbytu oraz negocjacje z dostawcami i zakładami przetwórczymi.
- Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego gminy Brzostek kształtuje się w granicach 3,6 ha przy średniej dla Polski 10,1 ha. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych wskazuje, iż w gminie istnieje poważny problem rozdrobnienia ziemi – 79,1 % to małe gospodarstwa rolne do 5 ha.
- Wobec dominacji w obszarze gminy małych gospodarstw oraz występowania nadmiaru siły roboczej, zasadne byłoby **podejmowanie działań dla rozwoju kierunków pracochłonnych jak uprawa warzyw i owoców**. W gminie występują sprzyjające warunki do uprawy warzyw takich jak: kalafory, kapusty białej, czerwonej i pekińskiej, papryki, ogórków, sałaty oraz wszelkich nowalijek. Ponadto istniejące uwarunkowania wskazują na zasadność tworzenia gospodarstw ekologicznych. Za rozwijaniem przez rolników produkcji ekologicznej przemawia ciągły wzrost zainteresowania ludności zdrową żywnością.

➤ **Rozwój rolnictwa w obszarze gminy** uwarunkowany jest przede wszystkim:

- restrukturyzacją w kierunku zmiany struktury agrarnej,
- dostosowaniem rodzaju produkcji rolniczej do warunków naturalnych,
- specjalizacją i intensyfikacją produkcji,
- podniesieniem wykształcenia ludności rolniczej, a zwłaszcza użytkowników gospodarstw rolnych,
- rozwojem lokalnej bazy przetwórstwa produktów rolnych,
- wykorzystaniem czystego środowiska naturalnego i nieskażonych gleb dobrej jakości dla rozwoju rolnictwa ekologicznego (produkcja żywności wysokiej jakości). Wykorzystanie tych atutów, przy dużym rozdrobieniu i niskiej opłacalności produkcji rolnej, będzie możliwe wyłącznie dzięki dobrej organizacji producentów i wspólnym działaniom.

C. Leśnictwa

➤ **Lesistość gminy** kształtuje się na poziomie około **25,7%**, (przy wskaźniku dla województwa podkarpackiego wynoszącym 37,4%). Największe zwarte kompleksy leśne występują w obrębie grzbietów wyniesień i pasm m.in. w środkowej części gminy oraz na jej obrzeżach – granicach z sąsiednimi gminami.

➤ Lasy gminy podlegają ochronie z racji **pełnionych funkcji**:

- ochronnej – prawnie chronione jest ok. 42% lasów. Są to lasy Skarbu Państwa, a kategorią ochronności są glebochronność i wodochronność. Lasy ograniczają zjawiska ruchów masowych, zmniejszają zagrożenie powodziowe oraz erozję gleb,
- ekologicznej – lasy modyfikują warunki klimatyczne, zachowują potencjał biologiczny, wzbogacają różnorodność i złożoność krajobrazu, a wraz z zadrzewieniami i zakrzywieniami śródpolnymi stanowią ciągi ekologiczne,
- produkcyjnych (gospodarczych) polegających na pozyskiwaniu drewna oraz użytków nieдрzewnych. W działalności gospodarczej, ze względu na skupienie znacznej części gruntów leśnych ok. 56% w rękach prywatnych, należy zwrócić szczególną uwagę na racjonalne korzystanie z zasobów leśnych i nie dopuszczenie do ich degradacji,
- rekreacyjnej – zapewniają wypoczynek dla społeczeństwa.

➤ **Zagrożeniem środowiska leśnego** w obszarze gminy jest:

- zwiększające się zainteresowanie wypoczynkiem w środowisku leśnym, w połączeniu z niedoborem infrastruktury turystycznej,
- zaśmiecanie terenów leśnych, głównie wzdłuż dróg i szlaków turystycznych, a także funkcjonowanie „dzikich wysypisk”,

- zagrożenie pożarowe, które narasta głównie w okresie wiosennego wypalania traw na gruntach przylegających do lasów,
- tendencje do zmiany leśnego użytkowania terenu w kierunku nieleśnym.
- **Głównym kierunkiem polityki przestrzennej w leśnictwie** winno być umiejętne godzenie różnorodnych funkcji, jakie spełniają lasy przy zachowaniu ich trwałości i ciągłości użytkowania. Zasadzie tej powinno towarzyszyć:
  - powiększanie powierzchni leśnej poprzez odnowienia i zalesienia,
  - zagospodarowanie lasów na cele nieleśne tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych,
  - eliminowanie kolizji lasów z innymi funkcjami terenów,
  - respektowanie ustaleń planów urządzenia lasów, a także zapisów zawartych w aktach prawnych ustanawiających obszarowe formy ochrony przyrody.
- Zachowanie trwałości lasów i wykorzystanie ich wszechstronnej użyteczności wymaga **prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych**. Realizowane powinno to być poprzez:
  - powiększanie zasobów leśnych,
  - utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów leśnych,
  - zachowanie różnorodności gatunkowej.
- **Racjonalne udostępnienie lasów dla celów rekreacji i turystyki**, wymaga przystosowania kompleksów leśnych do tej funkcji. Użytkowanie rekreacyjne i turystyczne lasów winno być oparte na realnych możliwościach ich penetracji i zagospodarowania bez groźby ich dewastacji m.in. poprzez wyposażenie w małą infrastrukturę turystyczną, jak parkingi, ścieżki rowerowe i pieszne, miejsca obsługi turystów.

D. Turystyki

- Do najistotniejszych uwarunkowań dla rozwoju funkcji turystycznej w gm. Brzostek zaliczyć należy: różnorodność i bogactwo środowiska przyrodniczego, w tym prawnie chronionego, urozmaicony krajobraz, kompleksy leśne, rzekę Wisłokę, dogodne skomunikowanie z miastami Tarnowem, Dębicą i Jasłem – ośrodkami o dużym zapotrzebowaniu na usługi turystyczne i rekreacyjne.
- **Bazę noclegową gminy** stanowią miejsca noclegowe w hoteliku i motelu oraz w 35 gospodarstwach agroturystycznych. Baza ta jest niewystarczająca i wymaga powiększenia liczby miejsc noclegowych, a także organizacji pól namiotowych i ośrodków kampingowych.

- **Atrakcyjnymi terenami dla rozwoju turystyki i rekreacji** są w szczególności sołectwa: Brzostek, Gorzejowa, Skurowa, Siedliska-Bogusz, Smarżowa, Kamienica Dolna, Przeczyca, Januszkowice, ze względów krajobrazowych oraz bogactwo zabytków. Dodatkowym atutem rozwoju turystyki są trasy rowerowych, co umożliwia aktywny wypoczynek połączony ze zwiedzaniem.
- Z uwagi na położenie części gminy w obszarach chronionych, wszelka działalność turystyczno – rekreacyjna, jak i inne działania prowadzące do rozwoju tej dziedziny gospodarki, muszą być podporządkowane zachowaniu wartości środowiska przyrodniczo – kulturowego.
- **Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej przestrzeni gminy**, predestynowanej do rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej i wykorzystanie jej atutów przyrodniczo-kulturowych wymaga:
  - dbałości o czystość środowiska poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
  - rozwoju bazy usług noclegowych m.in. poprzez wyznaczenie terenów pod zabudowę rekreacji indywidualnej,
  - rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej jak obiektów sportowo-rekreacyjnych, gastronomicznych, usługowych wzbogacających ofertę wypoczynkową.
- Celem rozpropagowania walorów turystyczno – rekreacyjnych gminy, koniecznym jest przygotowanie ofert wypoczynkowo – rekreacyjnych i materiałów promujących. Oferty te winny być skierowane m.in. do mieszkańców miast Jasło, Tarnów i Dębica – ośrodków o znacznym potencjale popytowym na usługi turystyczno - rekreacyjne i dogodnym skomunikowaniu z gminą.

17. STAN PRAWNY GRUNTÓW

W obszarze gm. Brzostek grunty stanowią własność:

➤ **obszar miejski:**

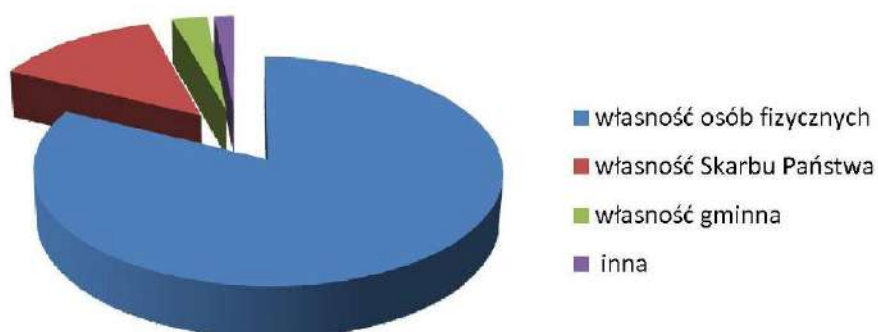
- *osób fizycznych* – jest to dominująca forma własności na terenie miasta, stanowiąca około 84% jego ogólnej powierzchni; w skład wchodzi głównie grunty rolne oraz w niewielkiej części grunty leśne i tereny mieszkaniowe,
- *własność gminną* – grunty gminne stanowią około 8% ogólnej powierzchni miasta; w ich skład wchodzi w przeważającej części grunty orne oraz drogi,
- *Skarbu Państwa* – około 5% przedmiotowego terenu - są to głównie tereny gruntów pod wodami i grunty leśne - w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych z wyłączeniem gruntów Państwowego Gospodarstwa Leśnego,
- *inną* – ok. 3% gruntów należy głównie do kościołów i związków wyznaniowych oraz do spółdzielni i spółek prawa handlowego.

➤ **obszar wiejski:**

- *osób fizycznych* – jest to dominująca forma własności na przedmiotowym terenie, rozproszona na całym obszarze wiejskim gminy, stanowiąca około 82% ogólnej powierzchni terenu; przeważającą część powierzchni stanowią grunty rolne, pozostałą – głównie lasy,
- *Skarbu Państwa* – około 14% ogółu obszaru wiejskiego - są to przede wszystkim tereny leśne usytuowane na terenie całej gminy; zarządcą terenów należących do Skarbu Państwa jest Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
- *własność gminną* – grunty gminne, rozproszone po całym obszarze gminy, stanowią około 2,5% ogólnej powierzchni obszaru wiejskiego gminy, wśród których przeważają tereny dróg,
- *inną* – 1,5% gruntów stanowi własność m. in.: kościołów i związków wyznaniowych, powiatu i spółek prawa handlowego.

Łącznie grunty gminy stanowią własność:

- *osób fizycznych* – 82,3%,
- *Skarbu Państwa* – 13,3%,
- *gminną* – 2,8%,
- *inną* – 1,6%.

Wykres 14. Struktura własności gruntów gminy Brzostek

Istniejąca w gminie Brzostek struktura własności gruntów jest dość niekorzystna, bowiem ponad 82% powierzchni gminy stanowią tereny własności prywatnej, a jedynie 16% to tereny będące własnością Skarbu Państwa i gminy. Tereny należące do osób prywatnych stanowią niesprzyjające uwarunkowania przy zagospodarowaniu obszaru. Tereny tego typu nie pozwolą z reguły na bezkonfliktowe wykorzystanie ich pod zagospodarowanie na cele publiczne.

18. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH**I. Zadania ujęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego.**

- W zakresie infrastruktury i komunikacji:
  - budowa obwodnicy miasta Brzostek, w ciągu drogi krajowej nr 73, relacji Kielce - Tarnów - Pilzno - Jasło. – zadanie programów rządowych dotyczące dróg krajowych wynikających z polityki i zamierzeń inwestycyjnych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad,
  - utworzenie strefy ochrony sanitarnej ujęcia powierzchniowego wody dla miasta Dębica,
  - budowa zbiorników małej retencji: „Gogołówka” i „Kamionki”,
  - budowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Wisłoki,
  - regulacja rzek i potoków.
- W zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego:
  - utworzenie projektowanego rezerwatu przyrody „Dęborzyn”.
  - opracowanie studiów programowo-przestrzennych mających na celu ochronę przed niewłaściwym zagospodarowaniem przestrzennym obszaru GZWP Nr 433 „Dolina rzeki Wisłoka” wraz ze strefami ochronnymi ONO i OWO,
  - realizacja programu sanitacji zlewni rzeki Wisłoki „Czysta Wisłoka”,
  - minimalizowanie zasięgu procesów denudacyjnych i ich negatywnych skutków na terenach osuwiskowych (opracowanie dokumentacji geologicznej oraz opracowań ekofizjograficznych dostosowanych do skali planów zagospodarowania przestrzennego, właściwe zagospodarowanie przestrzenne, zalesienia, monitoring),
  - ochrona korytarzy ekologicznych (w rozumieniu obowiązującej ustawy o ochronie przyrody) w tym wzdłuż doliny Wisłoki,
  - ochrona krajobrazu i bioróżnorodności oraz kształtowanie struktury krajobrazu wiejskiego poprzez realizację programów rolno-środowiskowych SAPARD i zalesianie terenów przewidzianych do renaturyzacji i rekultywacji,
  - wykorzystanie zasobów wód geotermalnych w rozwoju funkcji turystyczno - uzdrowiskowej i do celów gospodarczych - szczegółowe rozpoznanie zasobów.

II. Zadania ujęte w Strategia Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011 - 2020

Strategia Rozwoju Gminy Brzostek zawiera wykaz inwestycji samorządu gminnego planowanych do realizacji w latach 2011- 2020:

- budowa Wodociągów: Klecie III zad.2, Kamienica Dolna - Januszkowice- Opacionka,
- modernizacja odcinka kanalizacji sanitarnej w Brzostku wzdłuż Potoku Słonego,

- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Kleciach,
- budowa oczyszczalni ścieków (Kamienica Dolna, Przeczyca lub Zawadka Brzosteka),
- budowa oczyszczalni ścieków w Grudnej Górnej dla potrzeb Szkoły Podstawowej,
- budowa wodociągu i kanalizacji w Brzostku przy drodze nr 234/7,
- kanalizacja sanitarna wsi Bukowa, Januszkowice i Opacionka,
- kanalizacja pozostałej części gminy,
- przebudowa - modernizacja dróg gminnych:
Siedliska-Bogusz „Kmiecie”, Grudna Górna „Gąsiorówka”, Januszkowice „na Działach”, Kamienica Górna „na Nogę”, Brzostek ul. Południowa, Grudna Górna – „Kujawy”, Grudna Górna - „Podkonie”, Skurowa „Granice”, Zawadka Brzosteka – Gorzejowa, Nawsie Brzostekie – Opacionka, Siedliska-Bogusz „Kamionki”, Januszkowice „Wyrań” oraz Grudna Górna – Górzyna,
- budowa chodnika dla pieszych przy drodze krajowej w miejscowościach Bukowa, Zawadka Brzosteka – Kamienica Dolna, Klecie – Bukowa,
- budowa boiska sportowego w Siedliskach-Bogusz, budynku Przedszkola w Brzostku, hali sportowej z zapleczem przy gimnazjum w Brzostku, sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Gorzejowej oraz garażu dla OSP w Nawsiu Brzostekim,
- remont i termomodernizacja - budynku Szkoły w Siedliskach-Bogusz, Szkoły Podstawowej w Brzostku, budynku mieszkalno-usługowego w Brzostku, budynku Domu Kultury w Brzostku,
- wyznaczenie tras rowerowych i modernizacja bazy noclegowej w budynku GOSiR w Brzostku,
- budowa kładki w ciągu chodnika dla pieszych przy drodze krajowej w miejscowości Klecie,
- rewitalizacja sakralnych obiektów zabytkowych Przeczyca, Siedliska-Bogusz oraz Brzostek.

19. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CEŁÓW PUBLICZNYCH

- Uwzględnione **zadania celu publicznego dla gminy Brzostek** zarówno w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, jak i w Strategii Rozwoju Gminy dotyczą głównie:
  - budowy obwodnicy miasta Brzostka i modernizacji dróg gminnych,
  - budowy wałów p.powodziowych wzdłuż rz. Wisłoki, zbiorników retencyjnych oraz regulacji cieków,
  - budowy systemu kanalizacyjnego – zgodnie z założeniami gminy,
  - rozbudowy sieci wodociągowej, remontów obiektów oświaty, budowy przyszkolnych sal gimnastycznych,
  - rewaloryzacji obiektów zabytkowych.
- Konsekwentna realizacja uwzględnionych inwestycji celu publicznego, pozwoli na rozwój i aktywizację gospodarczą gminy, poprawę bezpieczeństwa na drogach oraz ludności i jej mienia (zabudowy mieszkaniowej) na terenach zagrożonych wylewami rzeki Wisłoki oraz jej dopływów, a także poprawę standardów życia mieszkańców i stanu środowiska naturalnego.

20. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU

Sformułowane uwarunkowania rozwoju gminy Brzostek w oparciu o diagnozę stanu istniejącego gminy, wskazują preferencje i możliwości oraz ograniczenia jej rozwoju. Stanowią one I część opracowania zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzostek”.

II część opracowania zmiany Studium – „Kierunki rozwoju” wymaga uwzględnienia m.in. długofalowego programu rozwoju sformułowanego przez „Strategię Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011- 2020” opracowaną w maju 2011 r. przez Biuro ProCarpathia.

Wyodrębniono w niej pięć celów strategicznych gminy:

1. Infrastruktura techniczna

Proponowane cele operacyjne:

- poprawa stanu technicznego dróg, zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- rozbudowa infrastruktury około drogowej,
- realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej,
- poprawa warunków funkcjonowania oraz rozwój obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł w produkcji energii w gminie,
- rozbudowa infrastruktury teleinformacyjnej oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego.

2. Turystyka

Proponowane cele operacyjne:

- rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki,
- wykorzystanie i ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem,
- aktywna promocja oferty turystycznej gminy, stworzenie planu promocji,
- promocja lokalnych produktów kulinarnych,

3. Rolnictwo

Proponowane cele operacyjne:

- wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej,
- rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej,
- rozwój gospodarstw ekologicznych,

- rozwój i promocja grup producenckich wśród mieszkańców gminy oraz rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

4. Przedsiębiorczość

Proponowane cele operacyjne:

- wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych w oparciu o lokalne zasoby,
- zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy,
- wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych oraz innych przedsiębiorstw społecznych.

5. Oświata i kultura

Proponowane cele operacyjne:

- rozwój i modernizacja infrastruktury oświatowo-kulturalnej,
- zwiększenie dostępu do kultury jako sposobu spędzania wolnego czasu,
- wyrównanie szans kształcenia oraz stworzenie optymalnych warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży.

W ramach każdego z proponowanych celów operacyjnych wyodrębniono zadania, które mają doprowadzić do ich osiągnięcia oraz ustalono źródła ich finansowania. Z uwagi na zmienność warunków otoczenia oraz długi horyzont planistyczny dokumentu, cele i zadania określone w strategii będą monitorowane i weryfikowane. Niemniej jednak podstawowe kierunki rozwojowe gminy powinny pozostać stabilne.

MGGP S.A.
33-100 Tarnów
ul. Kaczkowskiego 6

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr ..... Rady Miejskiej
w Brzostku
z dnia ..... r. w sprawie uchwalenia
zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków
Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzostek

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRZOSTEK

CZĘŚĆ II KIERUNKI

Tarnów, sierpień 2012 r., *zmiana 2020 r.*

MGGP S.A.

Biuro Planowania Przestrzennego
ul. Kaczkowskiego 6
33-100 Tarnów

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRZOSTEK

CZĘŚĆ II

KIERUNKI

ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO DOKONAŁ ZESPÓŁ PROJEKTOWY:

Dyrektor Biura Planowania Przestrzennego
mgr inż. arch. Małgorzata Przybysz-Ławnicka
(członek Południowej Okręgowej Izby
Urbanistów w Katowicach nr KT-252,
uprawnienia urbanistyczne nr 1644)

Główny projektant:
mgr inż. arch. Anna Jaśkiewicz-Mróż
(członek Południowej Okręgowej Izby
Urbanistów w Katowicach nr KT-382)
mgr inż. arch. Renata Gevorgyan
mgr Maria Mierzwa
mgr Arkadiusz Kosiaty
mgr inż. Marta Rydzik
mgr Marcin Podlódowski
mgr inż. Paulina Gębiś
mgr inż. arch. Agata Korzeniowska

ZMIANA SUIKZP

GOGAPROJEKT Urbanistyka Sp. z o.o., 33-100 Tarnów ul. Sokoła 7

Zespół autorski:

mgr inż. arch. Małgorzata Przybysz – Ławnicka - główny projektant
inż. Rafał Karwat
mgr Karolina Podlódowska
mgr Marcin Podlódowski
inż. Krystian Sitko

Zmiany wprowadzone do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek uchwałą Rady Miejskiej w Brzostku nr ..... z dnia ..... 2021 r. zostały opisane kolorem czerwonym i kursywą na str. nr 20, 21, 31, 58, 66, 78, 79 i 80,

Spis treści

1. CELE I ZADANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO.....	2
2. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	5
2.1. Kierunki rozwoju przestrzennego.....	5
2.2. Funkcje gminy Brzostek.....	7
2.2.1. Funkcja mieszkaniowa.....	7
2.2.2. Funkcja produkcyjno – usługowa	9
2.2.3. Funkcja rolnicza.....	10
2.2.4. Funkcja turystyczno-rekreacyjna	12
3. ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY DLA TERENÓW GMINY	15
3.1. Obszary zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami.....	15
3.2. Obszary zabudowy rekreacji indywidualnej, usług turystyki oraz sportu i rekreacji.....	17
3.3. Obszary zabudowy usługowej.....	19
3.4. Obszary zabudowy produkcyjnej i produkcyjno – usługowej, składów i magazynów.....	20
3.5. Obszary zieleni	21
3.6. Tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej.....	22
3.7. Wskaźniki i parametry urbanistyczne	23
4. ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ ...	26
4.1. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	26
4.2. Obszary leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	29
5. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	30
6. OBSZARY I TERENY GÓRNICZE I UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA SUROWCÓW NATURALNYCH.	33
7. OBSZARY CHRONIONE ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA.....	34
8. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	39
9. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	46
9.1. Zaopatrzenie w wodę.....	46
9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	46
9.3. Odwodnienie.....	47
9.4. Gospodarka odpadami.....	48
9.5. Gazownictwo.....	49
9.6. Elektroenergetyka	49
9.7. Telekomunikacja	50
9.8. Ogrzewanie.....	50
9.9. Cementarnictwo	51
9.10. Melioracje	52
10. KIERUNKI I ZASADY ROZWIĄZAŃ KOMUNIKACYJNYCH	53
11. POLITYKA PRZESTRZENNA W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ	56
12. POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY	57
12.1. Strefy polityki przestrzennej	57
13. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	64
14. OKREŚLENIE OBSZARÓW, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE PLANÓW MIEJSCOWYCH JEST OBOWIĄZKOWE LUB WSKAZANE	65
15. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO.....	67
16. SPOSOBY WDRAŻANIA USTALEŃ STUDIUM.....	69
17. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ.....	70
18. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM	73
18A. SYNTEZA I UZASADNIENIE USTALEŃ WPROWADZONYCH ZMIANĄ STUDIUM	78

1. CELE I ZADANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Celem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzostek jest kształtowanie zrównoważonej struktury przestrzennej, pozwalającej na ochronę, wykorzystanie zasobów i walorów gminy oraz realizację wielokierunkowych potrzeb rozwojowych, w szczególności jej „zadań własnych” i zobowiązań w zakresie zadań ponadlokalnych. Działania te należy prowadzić z uwzględnieniem obowiązku ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego, na podstawie uwarunkowań fizjograficznych, przyrodniczych, kulturowych, zainwestowania, przepisów prawnych i sytuacji demograficzno-gospodarczej gminy.

Na zagospodarowanie przestrzenne regionu decydujący wpływ ma polityka zawarta w „Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego” i „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego”. Celem generalnym Strategii jest „podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności”.

Nadrzędnym celem Strategii jest zapewnienie województwu podkarpackiemu partnerskiej i konkurencyjnej pozycji w Polsce i Europie, w oparciu o geograficzne położenie, potencjał demograficzny, tradycje przemysłowe, walory środowiskowe, historyczne i kulturowe.

Droga do realizacji celu wiedzie poprzez następujące kierunki:

- utrzymanie gospodarki regionu na ścieżce dynamicznego wzrostu gospodarczego,
- podnoszenie konkurencyjności przedsiębiorstw, podmiotów gospodarczych, instytucji,
- rozwój rynku pracy,
- nasilanie powiązań gospodarczych, społecznych i kulturowych przestrzeni wewnątrzregionalnej z różnymi kategoriami otoczenia (światowe, europejskie, krajowe, ponadregionalne).

Podniesienie międzynarodowej i krajowej konkurencyjności gospodarki regionu zakłada się poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która tworzyć będzie warunki do zwiększenia zatrudnienia. Prowadzić to będzie również do poprawy jakości życia społeczności regionu podkarpackiego.

Dokument „Strategia Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011-2020” został sformułowany w ścisłej relacji z priorytetowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu regionalnym – „Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego”, „Programem Promocji

Województwa Podkarpackiego na lata 2004 - 2006” i Sektorowymi Programami Operacyjnymi.

W „Strategii Rozwoju Gminy Brzostek” wyodrębniono pięć obszarów dalszego rozwoju gminy. Są to:

I. OBSZAR – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:

1. Poprawa stanu technicznego dróg, zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego.
2. Rozbudowa infrastruktury około drogowej.
3. Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.
4. Poprawa warunków funkcjonowania oraz rozwój obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych.
5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł w produkcji energii w gminie.
6. Rozbudowa infrastruktury teleinformacyjnej oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego.

II. OBSZAR – TURYSTYKA

1. Rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki.
2. Wykorzystanie i ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.
3. Aktywna promocja oferty turystycznej gminy, stworzenie planu promocji.
4. Promocja lokalnych produktów kulinarnych.

III. OBSZAR – ROLNICTWO

1. Wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej.
2. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej.
3. Rozwój gospodarstw ekologicznych.
4. Rozwój i promocja grup producenckich wśród mieszkańców gminy.

IV. OBSZAR – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

1. Wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych w oparciu o lokalne zasoby,
2. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy,
3. Wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych,

V. OBSZAR – OŚWIATA I KULTURA

1. Rozwój i modernizacja infrastruktury oświatowo-kulturalnej.
2. Zwiększenie dostępu do kultury jako sposobu spędzania wolnego czasu.

3. Wyrównanie szans kształcenia oraz stworzenie optymalnych warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży.

Ponadto w „Strategii„ szczegółowo określono inwestycje gminne planowane do realizacji na lata 2011 - 2020.

Wokół realizacji przyjętych kierunków rozwoju, powinny koncentrować się działania wszystkich lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społeczno-gospodarczych.

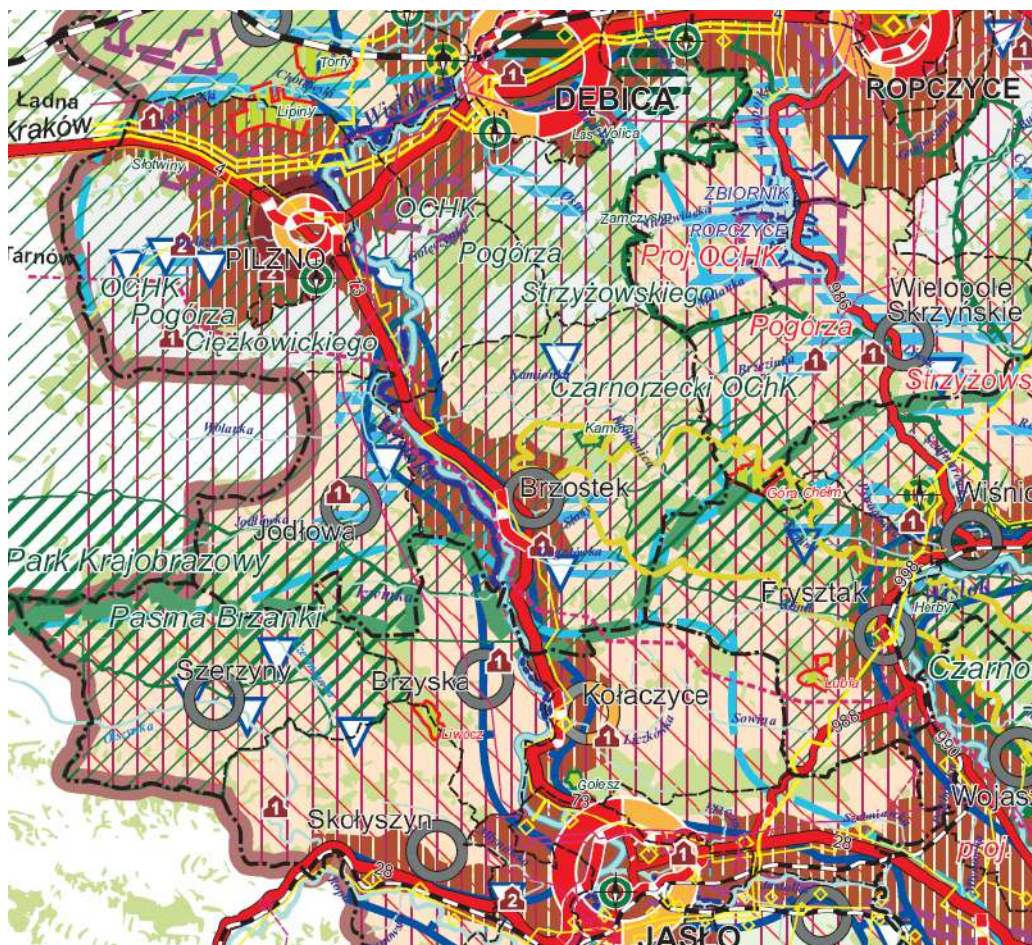
2. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

2.1. Kierunki rozwoju przestrzennego

Kierunki rozwoju przestrzennego wynikają z ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego oraz kompleksowych uwarunkowań rozwoju przestrzennego Gminy Brzostek.

Zgodnie z określonymi w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego” strukturami przestrzennymi, gmina Brzostek znajduje się w strefach:

- rozwoju osadnictwa oraz rozwoju i modernizacji układu komunikacyjnego – w korytarzu łączącym istniejące pasmo Dębica – Pilzno - Jasło,
- intensyfikacji produkcji rolnej – obejmującej obszary o najlepszych warunkach do produkcji rolnej,
- ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych – obejmującej obszary parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody i obszarów chronionego krajobrazu,
- obszarów osuwiskowych, wymagających monitoringu i racjonalnego zagospodarowania.

Rys.1 Gmina Brzostek w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego

Działania na obszarach stref powinny zmierzać do utrzymania równowagi pomiędzy działalnością gospodarczą a stanem środowiska, poprzez eliminowanie, ograniczanie, łagodzenie już występujących lub mogących się pojawiać zagrożeń dla środowiska bądź niekorzystnych tendencji w działalności gospodarczej i zagospodarowaniu przestrzennym.

Opracowane Studium w ogólnych zarysach kontynuuje ustalenia przyjęte we wcześniejszym opracowaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzostek oraz w Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gm. Brzostek wraz ze zmianami. Uwzględniono również większość postulatów zgłaszanych przez instytucje do zmiany Studium.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy muszą być realizowane z uwzględnieniem:

- 1) uwarunkowań, które wpływają na wykluczenia terenów z zabudowy, jak na przykład:
  - kompleksy leśne i obszary przewidywane do zalesienia,
  - obszary udokumentowanych złóż surowców naturalnych,
  - obszary zagrożenia powodzią i osuwaniem się mas ziemnych,
  - obszary gruntów podmokłych,
  - obszary systemu powiązań przyrodniczych,
- 2) uwarunkowań, które wpływają na ograniczenia w zagospodarowaniu terenów:
  - objętych szczególnymi formami ochrony, związanymi z zakazami i nakazami w zakresie gospodarki przestrzennej,
  - występowania gruntów rolnych najwyższych klas bonitacyjnych i terenów zmeliorowanych,
  - występowania obszarów i terenów górniczych,
  - występowania stanowisk archeologicznych.

Jako **główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy** oraz w przeznaczeniu terenów przyjmuje się:

- rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- porządkowanie i rozwój w obszarach wiejskich terenów zabudowy zagrodowej, mieszkaniowo-usługowej, wzbogacanie jej o obiekty infrastruktury społecznej, turystyki i rekreacji oraz integracji mieszkańców wsi,
- ograniczanie i przeciwdziałanie rozproszona zabudowy metodą porządkowania, uzupełniania i kontynuacji układów osadniczych,
- zachowanie wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla rozwoju rolnictwa,
- preferencje dla rolnictwa ekologicznego oraz dolesień w całym obszarze,

- rozwój funkcji turystyczno - rekreacyjnej,
- rozwój obszarów aktywności gospodarczej gminy Brzostek, w obszarze sąsiadującym z drogą wojewódzką nr 73.

2.2. Funkcje gminy Brzostek

Analiza uwarunkowań rozwoju gminy Brzostek pozwala stwierdzić, że posiada ona predyspozycje do rozwoju następujących funkcji:

1. **mieszkaniowej** - w formie zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, na potrzeby mieszkańców gminy oraz ludności napływowej z sąsiednich ośrodków miejskich (Jasło, Pilzno),
2. **produkcyjno - usługowej** – rozwijanej szczególnie w sąsiedztwie drogi krajowej nr 73 oraz związanych z działalnością eksploatacyjną,
3. **rolniczej** – zakładając restrukturyzację rolnictwa w kierunku zmiany struktury agrarnej jak i specjalizacji produkcji rolniczej,
4. **turystyczno - rekreacyjnej** - przy wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i ludzkiego.

2.2.1. Funkcja mieszkaniowa

Sieć osadniczą gminy Brzostek tworzy miasto gminne oraz 18 sołectw. Cechą charakterystyczną sieci osadniczej gminy jest jej niejednorodna struktura.

Istotnym elementem rozwoju przestrzennego gminy Brzostek jest osadnictwo wiejskie, charakteryzujące się zabudową rozwiniętą głównie wzdłuż dróg, w formie ulicówek lub wielodrożnic w części środkowej i południowej gminy, natomiast w części północnej zabudową rozproszoną. Zabudowa w obszarze gminy wymaga porządkowania poprzez zaniechanie lokalizacji nowych zagród w rozproszeniu oraz zakaz odtwarzania siedlisk rozproszonych o złym stanie technicznym.

Najbardziej skoncentrowanymi jednostkami osadniczymi są: Brzostek (20 % ogółu ludności gminy) oraz wsie: Kamienica Dolna, Nawsie Brzosteckie, Januszkowice i Klecie. Obszar w środkowej części gminy oraz zachodniej i częściowo północno - wschodniej części, o mniej zróżnicowanej rzeźbie, za wyjątkiem terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, posiada korzystne warunki dla rozwoju układów osadniczych, pozwalając na rozszerzenie terenów zabudowy.

Możliwości terenowe dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie istniejących siedlisk posiadają sołectwa: Zawadka Brzosteczka, Klecie, Nawsie Brzosteckie, Wola Brzosteczka, Opacionka, Januszkowice, Smarżowa oraz miasto Brzostek. Obszary te mają

potencjalne możliwości terenowe i predyspozycje rozwojowe, a tereny budowlane pozostają w kręgu zainteresowania miejscowej ludności. W pozostałych miejscowościach możliwe jest zainwestowanie mieszkaniowe i zagrodowe na zasadzie uzupełnienia istniejących terenów zabudowy.

Wsie gminy wyposażone są w urządzenia oraz sieć energetyczną, gazową i telekomunikacyjną. W sieć wodociągową wyposażone są: Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienica Dolna, część Klecia i Nawsia Brzostockiego. Pozostałe sołectwa korzystają z wodociągów grawitacyjnych zagrodowych i studni indywidualnych. Uporządkowaną gospodarkę ściekową posiadają tylko dwa sołectwa: Brzostek i Klecie. Pełne wyposażenie obszaru w sieć wodociągowo - kanalizacyjną to warunek rozwoju osadnictwa gminy, podniesienia standardów życia mieszkańców oraz ochrony środowiska.

Rozwój osadnictwa powinien być zorientowany na kształtowanie sieci osadniczej o prawidłowym układzie funkcjonalno-przestrzennym i stale podwyższanym standardzie.

Utrzymuje się rozwój osadnictwa na zasadzie:

- przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy,
- intensyfikacji wykorzystania terenów istniejącego zainwestowania poprzez przekształcania i uzupełniania istniejącej zabudowy,
- kontynuacji rozbudowy wykształconych już organizmów wiejskich, w pierwszej kolejności na tereny już silnie obciążone zabudową rozproszoną,
- określenia obszarów potencjalnego rozwoju gospodarczego,
- wykształcenia czytelnych pasm rozwoju osadniczego.

Zakłada się zmiany jakościowe struktury osadniczej, polegające nie tylko na wymianie i modernizacji substancji mieszkaniowej w ramach porządkowania struktur osadniczych, ale przede wszystkim na realizacji programów rozwoju infrastruktury technicznej, prowadzącej do poprawy standardów życia mieszkańców.

Przy realizacji wymiany lub uzupełnianiu zabudowy, należy uwzględnić:

- systematyczne porządkowanie istniejącego zagospodarowania,
- poprawę funkcjonalności zespołów zabudowy,
- zachowanie istniejących linii zabudowy i tradycyjnych dla miejscowości układów ruralistycznych,
- przekształcenie przestrzeni publicznych w kierunku coraz wyższego standardu i jakości,
- respektowanie form budownictwa związanego z lokalną tradycją (gabaryt, forma architektoniczna, materiał budowlany, usytuowanie na działce, itp.),
- ochronę obiektów zabytkowych,

- poprawę estetyki zabudowy i zagospodarowania, w tym zwiększenie terenów zielonych,
- wykorzystanie w pierwszej kolejności istniejących rezerw terenowych.

Koniecznym jest również zwiększenie udziału **przestrzeni publicznej i usługowej**:

- w istniejących centrach sołectw poprzez stopniowe wypieranie funkcji mieszkaniowej na rzecz usługowo-mieszkaniowej,
- w nowych terenach stosując prawidłowe kształtowanie terenów mieszkaniowych i usługowych.

Jako zasadę rozwoju osadnictwa poszczególnych wsi przyjmuje się tworzenie obszarów wielofunkcyjnych, gdzie funkcji mieszkaniowej towarzyszyć powinny funkcje: handlowo-usługowa, wytwórcza oraz turystyczna (agroturystyka).

Dla utrwalenia ładu przestrzennego we wszystkich obszarach osadnictwa określa się rygory w zakresie zagospodarowania terenów, poprawy estetyki zabudowy oraz znaczącego zwiększenia terenów zieleni.

2.2.2. Funkcja produkcyjno – usługowa

Na terenie gminy Brzostek dominującą formą podmiotów gospodarczych są zakłady osób prywatnych. Funkcjonujące podmioty dotyczą głównie handlu i naprawy, transportu i gospodarki magazynowej, budownictwa oraz działalności produkcyjnej. Te cztery rodzaje działalności dotyczyły większości funkcjonujących podmiotów – 66,5%.

Podmioty gospodarcze sytuują się głównie przy drogach lub w centrach wsi. Wzdłuż drogi krajowej nr 73 koncentrują się usługi z zakresu komunikacji, handlu i gastronomii.

Gmina Brzostek posiada korzystne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej m.in. z uwagi na dostępność komunikacyjną. Układ komunikacyjny gminy jest jednym z ważnych czynników jej rozwoju. Przebiegająca droga krajowa nr 73 stanowi główną oś komunikacyjną i transportową nie tylko gminy, ale całego regionu.

W Studium dla rozwoju funkcji produkcyjno - usługowej wskazuje się kompleksy terenów pod zabudowę usługową, produkcyjną, składy i magazyny w m. Brzostek.

W obszarze gminy ma miejsce również eksploatacja surowców mineralnych - złóż kruszyw naturalnych w rejonie Wisłoki.

W zagospodarowaniu przestrzennym, w wyznaczonych obszarach działalności produkcyjno-usługowej, postuluje się stosowanie odpowiednich standardów zabudowy i zagospodarowania terenów. Dotyczy to w szczególności:

- pełnego uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną i urządzenia zabezpieczające środowisko przed zanieczyszczeniami,
- połączenie z układem komunikacyjnym poprzez drogi publiczne lub wewnętrzne,

- wprowadzenie zieleni izolacyjnej o zróżnicowanych gatunkach i strukturze pionowej roślinności,
- utrzymanie odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej w ogólnej powierzchni działki,
- zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych i postojowych.

Odpowiednie tereny zabezpiecza się pod rozwój usług zarówno komercyjnych, jak i publicznych. Uwzględnione tereny w centrach poszczególnych jednostek osadniczych przeznacza się dla tworzenia ośrodków usługowo-handlowych głównie dla obsługi ludności, ruchu turystycznego, a także rolnictwa.

Celem umożliwienia dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych Studium dopuszcza w:

- zabudowie zagrodowej - adaptację istniejących bądź budowę nowych obiektów, dla działalności usługowej i drobnej produkcji, nie kolidującej z funkcją mieszkaniową,
- zabudowie jednorodzinnej - obiekty nieuciążliwych usług oraz drobnego rzemiosła.

Rozwój różnych form przedsiębiorczości pozarolniczej, ze względu na rygory ochronne w terenach Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego wymaga realizacji nowych inwestycji w oparciu o czyste i bezpieczne technologie. Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego¹ w terenach Parku wprowadza zakazy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

2.2.3. Funkcja rolnicza

Przyjmuje się wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich. Uwzględniając uwarunkowania przyrodniczo – ekonomiczne, **najkorzystniejsze warunki dla rozwoju rolnictwa** w gm. Brzostek występują w dolinie Wisłoki, w miejscowościach: Zawadka Brzosteka, Brzostek, Klecie i Przeczyca. Obszar ten charakteryzuje się:

- dobrymi warunkami glebowymi – gleby dobre i najlepsze (klas II i III), pokrywają rozległe terasy doliny Wisłoki,
- korzystnymi warunkami klimatycznymi – długi okres wegetacji i rozwoju roślin,
- mało urozmaiconą rzeźbą terenu, sprzyjającą rolnictwu.

Dobre gleby, łagodna rzeźba terenu i korzystne warunki agroklimatyczne stwarzają predyspozycje do utrzymania i rozwoju rolnictwa. W obszarze tym występują najkorzystniejsze warunki do prowadzenia rolnictwa (relatywnie mniejsze rozdrobnienie gospodarstw).

¹ Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego Nr 34 z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego Nr , poz. 614), zm. rozporządzeniem Nr 63 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1388)

Przekształcenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinno rozwijać się w kierunku tworzenia gospodarstw większych obszarowo, których działalność rolnicza winna być ukierunkowana na zwiększenie produkcji, dostosowanej do warunków naturalnych. Specjalizacja w produkcji rolnej lokalnych gospodarstw powinna stanowić podstawę do rozwoju przetwórstwa produktów rolnych oraz usług służących rolnictwu i gospodarce żywnościowej. Umożliwi to pełniejsze wykorzystanie produkowanych surowców i tworzenie nowych miejsc pracy. Szansą dla rolników jest finansowe wsparcie tych działań z budżetu UE. Fundusze te służą do dostosowania polskiego rolnictwa do wymagań UE.

Zwiększenie znaczenia rolnictwa wymaga jego restrukturyzacji celem, której winno być:

- tworzenie warunków dla powiększania obszarowego gospodarstw,
- poprawa efektywności ekonomicznej i produktywności gospodarki rolnej,
- rozwój szerokiej sfery usług i rzemiosła, funkcjonujących w otoczeniu rolnictwa i przedsiębiorczości lokalnej,
- rozwój bazy przechowalniczej i przetwórczej,
- inicjowanie i wspieranie działań ułatwiających rolnikom zrzeszanie się w grupy producenckie,
- szeroki zakres pomocy udzielanej rolnikom, obejmującej informacje o kredytach i funduszach pomocowych,
- rozwój rynku szkoleń rolniczych i pozarolniczych,
- realizację infrastruktury z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

W obszarze całej gminy, a szczególnie w terenach o utrudnionych warunkach środowiskowych, wynikających głównie z urozmaiconej rzeźby utrudniającej intensyfikację produkcji rolnej oraz funkcjonowania małych gospodarstw z nadwyżkami siły roboczej, preferowany winien być rozwój **rolnictwa ekologicznego**, prowadzonego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, w oparciu o drobne gospodarstwa rolne i agroturystyczne. Rozwojowi agroturystyki, która winna towarzyszyć rolnictwu, sprzyjają również walory krajobrazowo – przyrodnicze terenów.

Agroturystyka dla ludności rolniczej to alternatywna forma zarobkowania. Umożliwia powstanie nowych miejsc pracy w otoczeniu rolnictwa. Stanowi szansę na dodatkowe źródło dochodu ludności rolniczej i możliwość wykorzystania produktów rolnych. Agroturystyka nabiera coraz większego znaczenia, jako rozwojowa forma wypoczynku skierowana głównie do mieszkańców dużych miast.

Na rozwój rolnictwa ekologicznego można uzyskać wsparcie finansowe z dotacji unijnych w ramach programów rolno-środowiskowych, będących częścią Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Programy te służą zachęcaniu rolników do stosowania praktyk

prowadzących do ekologizacji produkcji. System produkcji rolniczej przyjaznej dla środowiska obejmuje m.in. wprowadzenie ograniczeń odnośnie stosowania środków produkcji, tak by wykorzystać naturalny potencjał produkcyjny agrocenoz. Korzystanie z dotacji PROW nie wymaga od rolników własnego wkładu, warunkiem jest uczestnictwo w Krajowym Programie Rolno-Środowiskowym.

2.2.4. **Funkcja turystyczno-rekreacyjna**

Ze względu na potencjał przyrodniczo - kulturowy gminy, wzrastające zainteresowanie społeczeństwa różnymi formami turystyki i wypoczynku, w tym agroturystyką oraz konieczność restrukturyzacji rolnictwa, **turystyka i rekreacja** winna stać się uzupełniającą funkcją gminy. Gmina Brzostek odznacza się wysokimi walorami przyrodniczymi, które zadecydowały o objęciu około 63 % jej powierzchni, obszarowymi formy ochrony przyrody. Różnorodne formy ochrony przyrody z cennymi zasobami flory i fauny, urozmaicona rzeźba terenu, walory krajobrazowo - kulturowe, stwarzają możliwości do rozwoju turystyki i wypoczynku.

Atrakcyjność turystyczną obszaru podnoszą zabytkowe obiekty kultury materialnej. Na terenie gminy znajduje się szereg obiektów o wartościach architektonicznych, historycznych i kulturowych objętych ochroną konserwatorską lub znajdujących się w rejestrze zabytków. Należą do nich dobrze zachowane, bogate kościoły wraz z zabudowaniami kościelnymi, liczne kaplice cmentarne, cmentarze wojskowe, dwory oraz obiekty architektury drewnianej, kapliczki i krzyże przydrożne, stanowiące istotny element krajobrazu gminy.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe, a także dogodny dostęp komunikacyjny ośrodków o znacznym zapotrzebowaniu na rekreację (Jasło, Dębica, Tarnów), stanowią atuty dla rozwoju **funkcji turystyczno – rekreacyjnej**. Turystyka powinna stać się szansą rozwoju gminy, wspomóc rolnictwo, stworzyć nowe miejsca pracy i przyczynić się do ogólnego rozwoju gminy. Dla rozwoju tej funkcji uwzględnia się tereny pod zabudowę rekreacji indywidualnej w sąsiedztwie terenów leśnych oraz preferuje w całym obszarze rozwój agroturystyki. Zagospodarowanie wyznaczonych terenów zabudowy rekreacji indywidualnej, ze względu na ich atrakcyjne położenie, należy prowadzić ze szczególnym uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego i ochrony walorów krajobrazowych otoczenia. Lokalizowana zabudowa powinna być harmonijnie wkomponowana w lokalny krajobraz.

W rozwoju turystyki i rekreacji istotnym elementem będzie zagospodarowanie terenów na ten cel wokół projektowanego na **p. Kamionka zbiornika małej retencji, usytuowanego na pograniczu miejscowości Głobikówka i Grudna Dolna**. W rejonie zbiornika uwzględniono tereny pod zabudowę usług turystycznych, a bezpośrednie sąsiedztwo zbiornika, jako otwarte tereny zielone, bez trwałego zainwestowania,

z możliwością urządzenia miejsc biwakowych i terenowych urządzeń rekreacji. Rozwój **rekreacji nadwodnej** uwzględnia się również w miejscowości Klecie, wokół zbiornika poeksploatacyjnego nad rz. Wisłoką, w sposób nie kolidujący z jej ochroną, jako korytarz ekologicznego i obszaru Natura 2000.

W obszarze istnieją dogodne warunki do rozwoju **turystyki pieszo – rowerowej**. Gmina posiada cztery trasy rowerowe o łącznej długości prawie 70 km. Zostały one wytyczone przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzostockiej.

Elementem wpływającym na zwiększenie atrakcyjności turystycznej winien być rozwój systemu ścieżek pieszych i szlaków turystycznych, budowa ścieżek przyrodniczo – historycznych z dopuszczeniem urządzeń z nimi związanych (punktów widokowych, miejsc odpoczynku, schronów przeciwdeszczowe, obiektów małej architektury) w tym wiążących obszar z innymi atrakcyjnymi terenami gmin sąsiednich.

W obszarze całej gminy istnieją warunki do rozwoju **agroturystyki**. Ta forma turystyki oferuje turystom możliwość wypoczynku w czystym i bogatym środowisku przyrodniczym oraz w otoczeniu licznych pamiątek przeszłości. Obecnie funkcjonuje 35 tego typu gospodarstw. Zakłada się rozwój tej formy wypoczynku w oparciu o istniejące gospodarstwa rolne, na bazie zasobów zabudowy zagrodowej.

W Studium dopuszcza się adaptację obiektów zabudowy zagrodowej oraz budowę obiektów na potrzeby agroturystyki. Warunkiem rozwoju agroturystyki jest świadczenie usług o odpowiednim standardzie, co wiąże się z koniecznością uporządkowania gospodarki ściekowej, poprzez wyposażenie jednostek osadniczych w zbiorcze urządzenia kanalizacyjne.

Podniesienie atrakcyjności gminy predestynowanej do rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej i wykorzystania jej atutów przyrodniczo-kulturowych wymaga:

- dbałości o czystość środowiska, poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- rozbudowy bazy noclegowej,
- wyposażenia w niezbędną infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną, jak: miejsca biwakowe, obiekty i urządzenia sportowe, gastronomiczne, usługowe dla wzbogacenia oferty wypoczynkowej,
- organizowania i oznakowania nowych tras pieszych i rowerowych.

Działania gminy na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji obejmować powinny:

- kreowanie i promocję oferty turystyczno-rekreacyjnej gminy,
- pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na rozwój turystyki,
- promocję atrakcji turystycznych i miejsc godnych zwiedzania (miejsca historyczne, kulturowe, przyrodnicze),

- ochronę terenów otwartych kształtujących walory krajobrazowe i bioklimatyczne oraz stanowiące ostoje wartości przyrodniczych, pośrednio wykorzystywane w celach turystycznych i rekreacyjnych,
- rozwijanie edukacji społeczności lokalnej w zakresie przedsiębiorczości gospodarczej, w tym dotyczących uruchamiania gospodarstw agroturystycznych oraz działalności związanej z obsługą turystyczną.

3. ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY DLA TERENÓW GMINY

3.1. Obszary zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami

W studium dla zabudowy mieszkaniowej wyznacza się obszary:

- porządkowania zabudowy: mieszkaniowej **wielorodzinnej, jednorodzinnej, jednorodzinnej z usługami, zagrodowej, zagrodowej z zabudową mieszkaniową jednorodziną** na drodze przekształceń i uzupełnień istniejącej zabudowy,
- rozwoju zabudowy: mieszkaniowej **jednorodzinnej, jednorodzinnej z usługami, zagrodowej, zagrodowej z zabudową mieszkaniową jednorodziną** w jednostkach osadniczych, gdzie wyczerpują się rezerwy terenów.

Obszary porządkowania i rozwoju zabudowy mieszkaniowej dotyczą terenów o następujących symbolach:

1.MW – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,

1.MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,

2.MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami – w zabudowie dopuszcza się możliwość prowadzenia działalności usługowej - nieuciążliwej, jako funkcji towarzyszącej,

1.RM – zabudowa zagrodowa - związana z obsługą produkcji rolnej,

2.RM – zabudowa zagrodowa z zabudową mieszkaniową jednorodziną - w zabudowie dopuszcza się możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz prowadzenia, jako funkcji towarzyszącej działalności usługowej – nieuciążliwej, drobnej wytwórczości i agroturystyki,

I. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów porządkowania na drodze przekształceń i uzupełnień zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, zagrodowej oraz zagrodowej z zabudową mieszkaniową jednorodziną – tereny 1.MW, 1.MN, 2.MN, 1.RM i 2.RM:

- systematyczne porządkowanie poprzez wymianę, remonty, przebudowę istniejącego zagospodarowania, w celu podniesienia atrakcyjności obszaru,
- uzupełnienie istniejącej zabudowy z wykorzystaniem rezerw terenowych,
- poprawę standardu wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- tworzenie uporządkowanych linii zabudowy,
- zachowanie dbałości o utrzymanie form regionalnych, w tym tradycyjnych układów przestrzennych zagród, proporcji bryły i cech stylowych miejscowej architektury,

- ochronę historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi zespołami i obiektami zabytkowymi,
- zachowanie form architektonicznych przed przekształceniami prowadzącymi do obniżenia wartości estetycznych i architektonicznych,
- poprawę funkcjonalności zespołów zabudowy,
- zharmonizowanie nowej zabudowy z otoczeniem, wpisującej się w miejsce gabarytem, wysokością, kolorystyką, formą dachu, usytuowaniem względem drogi,
- przekształcenie przestrzeni publicznych w kierunku coraz wyższego standardu i jakości.

II. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów rozwoju zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej, jednorodzinnej z usługami, zagrodowej, zagrodowej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną – tereny 1.MN, 2.MN, 1.RM i 2.RM:

- wykształcenie nowych struktur osadniczych o wysokiej jakości przestrzeni,
- ukształtowanie struktury wyodrębnionych nowych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w miejscowościach Brzostek, Klecie, Nawsie Brzostockie, jako osiedli o charakterze miejskim i podmiejskim oraz standardach miejskich,
- zapewnienie prawidłowych powiązań komunikacyjnych z układem istniejących i projektowanych dróg i dojazdów,
- kompleksowe rozwiązanie w zakresie uzbrojenia technicznego, w powiązaniu z istniejącym i projektowanym systemem,
- kształtowanie nowej zabudowy uwzględniającej zasadnicze formy tradycyjnego budownictwa (gabaryty, forma architektoniczna, usytuowanie na działce, itp.),
- kształtowanie zabudowy brył budynków w sposób zapewniający ich wkomponowanie w krajobraz,
- tworzenie uporządkowanych linii zabudowy,
- zachowanie wymaganych odległości dla budynków od terenów leśnych.

W obszarach zabudowy mieszkaniowej 1.MW, 1.MN i 2.MN dopuszcza się:

- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji,
- ogólnodostępne tereny zieleni urządzonej i rekreacji,
- usługi i drobną wytwórczość,
- zabudowę pensjonatową.

W obszarach zabudowy zagrodowej 1.RM i 2.RM dopuszcza się:

- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji,

- ogólnodostępne tereny zieleni urządzonej i rekreacji,
- usługi i drobną wytwórczość,
- możliwość przekształcenia zabudowy zagrodowej na zabudowę rekreacji indywidualnej,
- zabudowę pensjonatową i agroturystyki.

Dopuszczona działalność usługowo-wytwórcza nie może kolidować z podstawową funkcją terenów. Przy jej realizacji należy zachować warunki ochrony środowiska, w tym nie przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego inwestor przedsięwzięcia ma tytuł prawny.

Granice obszarów porządkowania i kierunkowego rozwoju **zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, zagrodowej i zagrodowej z zabudową mieszkaniową jednorodziną** wyznaczonych na rysunku Studium, należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

3.2. Obszary zabudowy rekreacji indywidualnej, usług turystyki oraz sportu i rekreacji

W studium wyznacza się obszary porządkowania i rozwoju:

- 1.TL – zabudowy rekreacji indywidualnej** - związanej z funkcją rekreacyjną, z możliwością realizacji zabudowy mieszkaniowej, obejmującej istniejącą i projektowaną zabudowę w zieleni,
- 1.UT – zabudowy usług turystyki** - związanej z lokalizacją obiektów i urządzeń służących obsłudze ruchu turystycznego, wraz z obiektami służącymi prawidłowemu ich funkcjonowaniu.
- 1.US – zabudowa usług sportu i rekreacji** - związanej z lokalizacją obiektów i urządzeń rekreacyjno - sportowych, wraz z obiektami służącymi prawidłowemu ich funkcjonowaniu.
- 2.US – teren usług sportu i rekreacji z ograniczeniem zabudowy** – związany z lokalizacją terenowych urządzeń sportu i rekreacji oraz zabudowy o konstrukcji pozwalającej na lokalizację obiektów ponad poziomem zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią Q1% lub technologii zabezpieczającej obiekty przed skutkami zalania wodami powodziowymi.

I. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów porządkowania i rozwoju zabudowy; rekreacji indywidualnej, usług turystyki oraz usług sportu i rekreacji z ograniczeniem zabudowy – tereny 1.TL, 1.UT, 1.US i 2.US:

- kształtowanie zabudowy w dostosowaniu do cech lokalnego krajobrazu i otaczającego zainwestowania, w celu harmonijnego wkomponowania nowych elementów zagospodarowania w otoczenie, uwzględniając położenie terenu, zapewnienie funkcjonalności i estetyki,
- wprowadzenie zasad kształtowania zabudowy w dostosowaniu do skali i formy architektonicznej obiektów, zgodnie z lokalną tradycją,
- utrzymanie i wyeksponowanie punktów i ciągów widokowych,
- urządzenie miejsc postojowych, tras rowerowych i spacerowych,
- utrzymanie i wyeksponowanie punktów i ciągów widokowych
- realizacja towarzyszących urządzeń sportowo-rekreacyjnych,
- poprawę standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną, a w przypadku nowych terenów wyprzedzające ich uzbrojenie,
- włączenie nowych terenów do systemu komunikacyjnego poprzez drogi publiczne lub wewnętrzne,
- przystosowania brzegów projektowanego zbiornika małej retencji na p. Kamionka usytuowanego na pograniczu miejscowości Głobikówka – Grudna Dolna oraz zagospodarowanie terenów w rejonie zbiornika dla celów rekreacji,
- uwzględnienie zakazów dotyczących lokalizowania obiektów budowlanych w obrębie terenów 1.US i 2.US położonych w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią.

W obszarach zabudowy 1.TL, 1.UT, 1.US i 2.US dopuszcza się:

- obiekty zamieszkania zbiorowego,
- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji,
- obiekty małej architektury,
- obiekty handlu, gastronomii i urządzeń służących obsłudze ruchu turystycznego,
- urządzenia terenowe, pola namiotowe i miejsca biwakowe.

Granice obszarów porządkowania i kierunkowego rozwoju **zabudowy rekreacji indywidualnej, usług turystyki oraz usług sportu i rekreacji z ograniczeniem zabudowy** wyznaczonych na rysunku Studium należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

3.3. Obszary zabudowy usługowej

W studium dla zabudowy usługowej wyznacza się obszary porządkowania i rozwoju:

1.U – zabudowy usług publicznych i komercyjnych,

tj. usług oświaty, kultury, służby zdrowia, instytucji publicznych oraz szerokiego wachlarza usług komercyjnych oraz drobnej wytwórczości, zabudowy usługowej związanej z kultem religijnym,

2.U – zabudowy usług komercyjnych z zabudową mieszkaniową,

3.U – zabudowy usług komercyjnych oraz drobnej produkcji i wytwórczości

I. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów porządkowania i rozwoju zabudowy usług publicznych i komercyjnych, zabudowy usług komercyjnych z zabudową mieszkaniową oraz zabudowy usług komercyjnych oraz drobnej produkcji i wytwórczości – tereny 1.U, 2.U i 3.U:

- kształtowanie centrów usługowych jednostek osadniczych wraz z terenami zieleni publicznej,
- ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi zespołami i obiektami zabytkowymi,
- dostosowanie gabarytów nowych obiektów do obiektów istniejących, utrzymanie ich w charakterze i skali miejscowości,
- wprowadzanie zasad kształtowania zabudowy zgodnie z lokalną tradycją miejsca,
- tworzenie uporządkowanej linii zabudowy,
- poprawę standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną, a w przypadku nowych terenów wyprzedzające ich uzbrojenie,
- włączenie nowych terenów do systemu komunikacyjnego poprzez drogi publiczne lub wewnętrzne,
- zabezpieczenie miejsc parkingowych przy obiektach usługowych,

W obszarach zabudowy usługowej 1.U, 2.U i 3.U dopuszcza się:

- funkcję mieszkaniową związaną z prowadzoną działalnością bądź wolnostojącą zabudowę mieszkaniową jednorodzinną – realizowaną w ramach zaspokojenia potrzeb mieszkalnych osób prowadzących działalność usługową,
- obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji,
- obiekty zaplecza socjalnego, technicznego i magazynowego,
- zieleń urządzoną, ciągi piesze, ścieżki rowerowe.

Granice obszarów porządkowania i kierunkowego rozwoju **zabudowy; usług publicznych i komercyjnych, usług komercyjnych z zabudową mieszkaniową, usług komercyjnych oraz drobnej produkcji i wytwórczości** wyznaczonych na rysunku Studium należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

3.4. Obszary zabudowy produkcyjnej i produkcyjno – usługowej, składów i magazynów

W studium wyznacza się obszary porządkowania i rozwoju:

1.PU – zabudowy produkcyjno-usługowej, składów i magazynów,

1.PG i 2.PG – terenów górniczych z zabudową produkcyjną związaną z eksploatacją kruszywa.

I. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów porządkowania i rozwoju zabudowy produkcyjno-usługowej, składów i magazynów – tereny 1.PU:

- kształtowanie zabudowy w dostosowaniu do cech lokalnego krajobrazu i otaczającego zainwestowania, w celu harmonijnego wkomponowania nowych elementów zagospodarowania w otoczenie,
- realizacja wszelkich nowych inwestycji w oparciu o czyste i bezpieczne dla środowiska technologie, charakteryzujące się niską energochłonnością, wodochłonnością oraz wytwarzaniem małej ilości odpadów,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami oraz nie przekraczanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku dla powstających obiektów,
- włączenie nowych terenów do systemu komunikacyjnego poprzez drogi publiczne lub wewnętrzne,
- zabezpieczenie miejsc parkingowych w ramach działek lub proporcjonalny udział w realizacji parkingów ogólnodostępnych.

W obszarach zabudowy 1.PU dopuszcza się:

- zabudowę usługową, obiekty zaplecza administracyjno – socjalnego,
- zabudowę mieszkaniową związaną z prowadzoną działalnością produkcyjną,
- urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji.

II. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych z zabudową produkcyjną związaną z eksploatacją kruszywa – tereny 1.PG i 2.PG:

- optymalne wykorzystanie złoża i kopaliny z uwzględnieniem ochrony środowiska,
- stosowanie technologii, zapewniających ograniczenie ujemnego wpływu eksploatacji na środowisko przyrodnicze,
- wprowadzenie zieleni osłonowej, izolującej przyrodniczo i wizualnie tereny eksploatacji,
- przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi poprzez sukcesywne prowadzenie rekultywacji i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych,
- **dodatkowo dla terenu 2.PG:**
  - a) eksploatacja w zakresie uzyskanych koncesji na wydobycie złóż naturalnych,**
  - b) po zakończonym wydobyciu ustala się rolno-wodny kierunek rekultywacji.**

W obszarach działalności eksploatacyjnej dopuszcza się urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji związane z działalnością zakładu górniczego.

Granice obszarów porządkowania i kierunkowego rozwoju **zabudowy produkcyjno - usługowej, składów i magazynów oraz terenów górniczych z zabudową produkcyjną związaną z eksploatacją kruszywa** wyznaczonych na rysunku Studium, należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony zabytków, ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

3.5. Obszary zieleni

W studium wyznacza się obszary porządkowania i rozwoju:

- 1.ZP – zieleni urządzonej** – w terenach istniejących parków podworskich i placów,
- 1.ZI – zieleni izolacyjnej** – od cmentarzy i ciągów komunikacyjnych,
- 1.ZC – cmentarzy.**

Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów porządkowania i rozwoju zieleni; urządzonej, izolacyjnej oraz cmentarzy – tereny 1.ZP, 1.ZI i 1.ZC:

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania terenów zieleni urządzonej i izolacyjnej,
- utrzymanie dotychczasowego użytkowania cmentarzy wraz z zielenią cmentarną,
- ochrona zabytkowych drzewostanów.

W obszarach zieleni izolacyjnej 1.ZI dopuszcza się:

- urządzenia infrastruktury technicznej, obiekty małej architektury (kapliczki, pomniki), parkingi,
- usługi związanych z obsługą cmentarzy w pasach izolujących teren cmentarza, (w ramach obszarów 1.U – zabudowy usługowej i 1.ZI – zieleni izolacyjnej) – przy zachowaniu przepisów odrębnych.

W obszarach zieleni urządzonej 1.ZP dopuszcza się:

- urządzenia infrastruktury technicznej, obiekty małej architektury (kapliczki, pomniki),
- place zabaw, ścieżki spacerowe, trasy rowerowe, obiekty służących organizowaniu imprez masowych,

Granice obszarów porządkowania i kierunkowego rozwoju obszarów **zieleni urządzonej, izolacyjnej i cmentarzy** wyznaczonych na rysunku Studium należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

3.6. Tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej

W studium dla obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej wyznacza się obszary:

- 1.IT – urządzeń infrastruktury technicznej** - oczyszczalnie ścieków, przepompownie, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- 1.NUG – teren grzebowiska zwierząt.**

W terenie NUG dopuszcza się realizację zieleni urządzonej.

W celu określenia warunków lokalizacji grzebowiska należy przeprowadzić badania geologiczne podłoża.

W terenach IT dopuszcza się:

- realizację zapleczy administracyjno-technicznych oraz socjalnych dla jednostek eksploatujących urządzenia,
- realizację zieleni urządzonej.

Granice obszarów **urządzeń infrastruktury technicznej oraz teren grzebowiska zwierząt**, wyznaczonych na rysunku Studium należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

Wyznaczone obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, rekreacji indywidualnej, usługowej i produkcyjnej na rysunku Studium, nie wykluczają na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- utrzymania istniejącego przeznaczenia obiektów usługowych i produkcyjnych nie wskazanych na rysunku Studium,
- utrzymania istniejącej zabudowy mieszkaniowej nie wskazanej na rysunku Studium.

3.7. Wskaźniki i parametry urbanistyczne

Dla zapewnienia prawidłowego rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ustala się instrumenty o charakterze regulacyjnym w postaci wskaźników i parametrów urbanistycznych. Posiadają one charakter wytycznych do planów miejscowych, jako warunków niezbędnych, ilościowych bądź jakościowych - opisowych.

Celem ochrony walorów krajobrazowych i kulturowych gminy, dla nowo realizowanej zabudowy, określa się następujące wskaźniki i parametry architektoniczno – budowlane:

- **utrzymanie wysokości zabudowy obiektów:**
  - dla zabudowy wielorodzinnej – do 12 m,
  - dla zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej, zagrodowej i agroturystyki – do 10 metrów,
  - dla obiektów zaplecza technicznego, socjalnego i higieniczno-sanitarnych – do 9 metrów,
  - dla obiektów garażowych, gospodarczych – do 7 metrów,
  - dla zabudowy rekreacji indywidualnej – do 9 metrów,
  - dla obiektów usług sportu i rekreacji i zamieszkania zbiorowego – do 12 metrów,
  - dla obiektów usługowych, produkcyjnych, składów i magazynów w terenach PU – do 15 metrów,
  - dla obiektów usługowych, handlowych i produkcyjnych w terenach zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej – do 10 metrów,
  - dopuszcza się dostosowanie wysokości obiektów związanych z działalnością eksploatacyjną do technologii eksploatacji w obszarach i terenach górniczych,
  - dopuszcza się dostosowanie wysokości obiektów związanych z działalnością rolniczą do technologii produkcji rolnej,
  - ograniczenia wysokości zabudowy nie stosuje się w odniesieniu do obiektów stanowiących tradycyjne dominanty w krajobrazie – np. wieża kościoła;

- **utrzymanie wskaźnika intensywności zabudowy:**
  - dla terenów zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej, jednorodzinnej i zagrodowej – min. 0.2 max. 0.8,
  - dla terenów zabudowy rekreacji indywidualnej – min. 0.2 max 0.6,
  - dla terenów usług turystyki i usług sportu i rekreacji – min. 0.2, max 0.6,
  - dla terenów usługowych, produkcyjnych i magazynowych – min. 0.3 max 1.2;
- **wprowadza się obowiązek stosowania dachów:**
  - dla obiektów mieszkalnych, usługowych i produkcyjnych, gospodarczych i garażowych w zabudowie mieszkaniowej i zagrodowej – dwuspadowych lub wielospadowych o symetrycznym nachyleniu głównej połaci dachowej 20-45°, przy czym dopuszcza się kontynuację istniejącej formy dachu w przypadku rozbudowy i przebudowy obiektów istniejących,
  - dla obiektów produkcyjnych, magazynowych, usługowych, lokalizowanych poza zabudową mieszkaniową, dopuszcza się stosowanie innych rodzajów dachów w zależności od potrzeb technologicznych i konstrukcyjnych,
  - zakazuje się realizowania obiektów z dachami uskokowymi i asymetrycznymi;
- **przy obiektach produkcyjnych należy realizować pasy zieleni izolacyjnej,**
- **przy realizacji zabudowy w rejonie terenów górniczych** – należy zachować pas ochronny o minimalnej szerokości 10 m dla obiektów budownictwa powszechnego od granicy terenu górniczego;
- **przy realizacji zabudowy w sąsiedztwie wałów** – należy zachować odległość 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego;
- **przy realizacji zabudowy w obszarach zagrożonych podtopieniami, wprowadza się:**
  - zakaz realizacji budynków podpiwniczonych,
  - zakaz realizacji ogrodzeń pełnych na podmurówkach;
- **wprowadza się minimalny procent powierzchni terenu biologicznie czynnej,** zróżnicowany w zależności od przeznaczenia terenu – w stosunku do powierzchni działki:
  - dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 40%,
  - dla zabudowy zagrodowej i rekreacji indywidualnej – 50%,
  - zabudowy usług turystyki oraz usług sportu i rekreacji – 60%,
  - dla zabudowy usługowej, produkcyjno-usługowej i magazynów – 25%;
- **zaleca się minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek:**
  - dla zabudowy zagrodowej - 1500 m²,
  - dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej - 800 m² z koniecznością powiększenia działki przy wprowadzeniu funkcji towarzyszących,
  - dla zabudowy rekreacji indywidualnej oraz usług - 500 m²;

- **wprowadza się zasadę zabezpieczenia odpowiedniej liczby miejsc parkingowych** w ramach własnej działki, jednak nie mniej niż:
  - w zabudowie mieszkaniowej – 1 miejsce postojowe lub garażowe na 1 mieszkanie,
  - w zabudowie usługowej – 1 miejsce postojowe na 50 m² powierzchni użytkowej obiektu z wyłączeniem powierzchni magazynowej,
  - dla zabudowy usług sportu i rekreacji, turystyki - 30 miejsc na 100 użytkowników,
  - dla zabudowy produkcyjnej i magazynowej – 1 miejsce postojowe na 5 zatrudnionych.

4. ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.1. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Zakłada się kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez wydzielenie następujących kategorii obszarów:

- 1.R – rolniczej przestrzeni produkcyjnej,**
- 1.RMZ – rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w której dopuszcza się zabudowę,**
- 1.ZR – zielonych użytków rolnych.**

I. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej – 1.R:

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania rolniczego,
- ochrona obszarów zmeliorowanych,
- ochrona gleb o najwyższej przydatności rolniczej,
- przeznaczenie gleb o niskiej wartości produkcyjnej pod trwałe użytki zielone, spełniających na terenach rolnych funkcje obudowy biologicznej cieków i rowów,
- wzbogacenie terenów rolnych w zadrzewienia wiatrochronne, w sąsiedztwie większych rozłógów pól,
- dopuszczenie zalesień gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i nieużytkowanych rolniczo, nieużytków oraz gruntów, które uległy samozalesieniu, zgodnie z przepisami odrębnymi² poprzez wyznaczenie nowych terenów zalesień na etapie sporządzania mpzp,
- dopuszcza się utrzymania istniejącej zabudowy nie wskazanej na Rysunku Studium, z możliwością powiększenia jej powierzchni użytkowej o ok. 20% poprzez przebudowę, rozbudowę, nadbudowę dla poprawy standardów mieszkaniowych.
- dopuszczenie lokalizacji nowej zabudowy związanej z produkcją rolną i agroturystyką, w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących terenów zabudowy MN i RM wskazanych na Rysunku Studium – poza obszarami „naturalnych zagrożeń” (osuwiskowymi, powodziowymi itp.).

II. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w których dopuszcza się zabudowę – 1.RMZ:

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania rolniczego,

² Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2009 r., Nr 1, poz. 3 z późn. zm.)

- dopuszczenie realizacji obiektów i urządzeń służących obsłudze gospodarstw produkcji roślinnej i zwierzęcej w ramach doinwestowania istniejącej zabudowy rolniczej,
- dopuszczenie lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz związanej z produkcją rolną i agroturystyką, w sąsiedztwie istniejących siedlisk.

Przy realizacji w/w zagospodarowania obowiązuje:

- ściśle podporządkowanie realizowanego zainwestowania ochronie wartości przyrodniczych i krajobrazowych,
- dopuszczona zabudowa, nie spowoduje obniżenie jakości środowiska przyrodniczego i nie naruszy harmonii krajobrazu.

III. Określa się zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów zielonych użytków rolnych – 1.ZR:

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania rolniczego,
- ochrona zwartych kompleksów łąk wilgotnych w dolinie rz. Wisłoki oraz wzdłuż potoków Kamienica i Gogołówka,
- dopuszczenie użytkowania w części obszaru – dla upraw rolnych,
- ograniczenie zmiany przeznaczenia zielonych użytków rolnych, położonych w dolinach cieków, na grunty orne, ze względów na ich rolę w funkcjonowaniu przyrodniczym obszaru oraz wykluczenie przekształcenia ich na cele nierolnicze,
- utrzymania istniejącej zabudowy nie wskazanej na Rysunku Studium, z możliwością powiększenia jej powierzchni użytkowej o ok. 20% poprzez przebudowę, rozbudowę, nadbudowę dla poprawy standardów mieszkaniowych.

Zakładany rozwój osadnictwa w tym działalności gospodarczej, powoduje konieczność uwzględnienia rezerw terenów pod zainwestowanie. Mimo przyjęcia zasad ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez wykorzystanie w maksymalnym stopniu pod inwestycje niskich klas gruntów, zajdzie potrzeba przejęcia części terenów kl. I – III na cele nierolnicze.

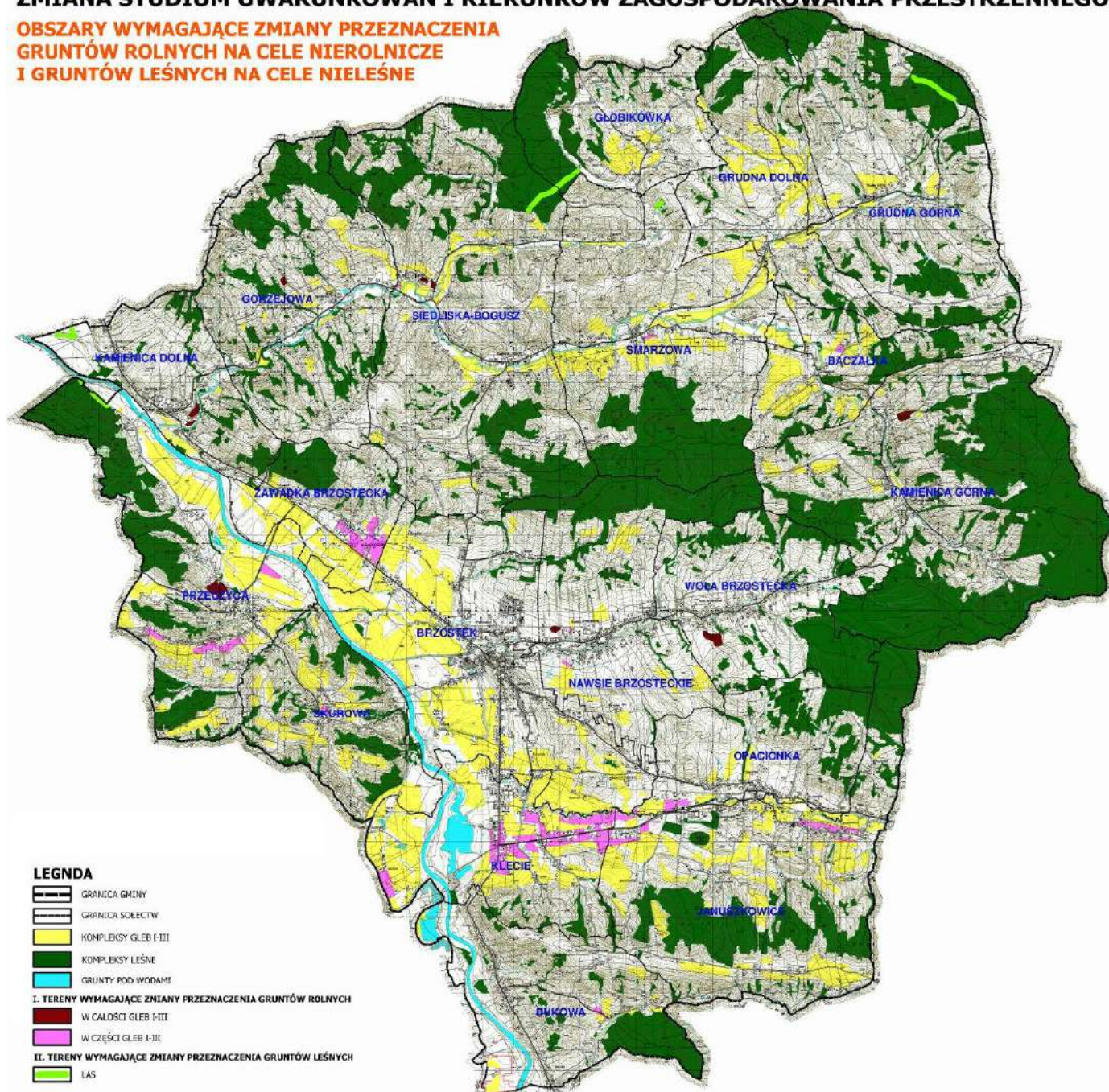
Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zaznaczono na schemacie.

Rys.2. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i gruntów leśnych na cele nieleśne.

GMINA BRZOSTEK

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH NA CELE NIEROLNICZE I GRUNTÓW LEŚNYCH NA CELE NIELEŚNE

4.2. Obszary leśnej przestrzeni produkcyjnej

Zakłada się kształtowanie leśnej przestrzeni produkcyjnej poprzez wydzielenie:

1.ZL – terenów leśnych,

1.ZLO – terenów lasów ochronnych,

1.ZZL – obszarów przeznaczonych pod zalesienia.

Określa się następujące zasady zagospodarowania w kompleksach leśnych 1.ZL oraz terenach przeznaczonych pod zalesienia 1.ZZL:

- ochrona przed przekształceniami systemu obszarów przyrodniczych obejmujących obszary objęte ochroną prawną, istniejące lasy „ZL”,
- realizacja wszelkiej działalności na obszarach lasów z zachowaniem przepisów odrębnych dla lasów³, w tym lasów ochronnych (1.ZLO),
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzeniowymi lasów oraz ustaleniami zawartymi w Rozporządzeniu Wojewody Podkarpackiego⁴ w sprawie Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego odnośnie ochrony wartości przyrodniczych Parku,
- powiększanie powierzchni leśnej poprzez dolesienia wskazane na rysunku Studium,
- powszechna i ciągła ochrona. Przeznaczenie lasów na cele nieleśne dokonywać tylko w przypadku braku innych rozwiązań przestrzennych – z zachowaniem przepisów o lasach oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- eliminowanie kolizji lasów z innymi funkcjami terenów, w tym z mieszkalnictwem oraz zapewnienia lasom bezpieczeństwa pożarowego,
- racjonalne udostępnienie lasów bez groźby ich dewastacji, dla celów rekreacji i turystyki m.in. poprzez wyposażenie w małą infrastrukturę turystyczną jak ścieżki rowerowe i piesze wzdłuż dróg leśnych, miejsca obsługi szlaków.

Zgodnie z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawą o lasach⁵, przy zagospodarowaniu obszarów leśnych, przyjmuje się zasadę utrzymania dotychczasowego leśnego przeznaczenia gruntów, które uznaje się jednocześnie, jako wyłączone z zabudowy, za wyjątkiem gruntów leśnych wskazanych na cele nieleśne – na załączniku graficznym na str. 27.

Granice zasięgu **terenów leśnych i zalesień**, wyznaczonych na rysunku Studium należy uściślić na etapie decyzji administracyjnych lub projektu miejscowego planu

³ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2009 r., Nr 1, poz. 3 z późn. zm.),

⁴ Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego Nr 34 z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego Nr , poz. 614), zm. rozporządzeniem Nr 63 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1388;

⁵ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2009 r., Nr 1, poz. 3 z późn. zm.)

zagospodarowania przestrzennego mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody, ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o lasach.

5. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Zagrożenie powodziowe na terenie gm. Brzostek wiąże się przede wszystkim z rzeką Wisłoką. Rzeką na terenie gminy ma charakter górski i wraz z swymi dopływami tworzy sieć rzeczną, która w czasie szczególnie nawałnych opadów oraz roztopów prowadzi do gwałtownych wezbrań i w rezultacie do powodzi. Wisłokę charakteryzuje znaczny potencjał powodziowy, spowodowany m.in. dużym udziałem w jej zasilaniu przez cieki podgórskie, które szybko reagują na wzmożony opad. W przebiegu rocznym bardziej rozciągnięte w czasie są wezbrania roztopowe występują w marcu i kwietniu. Krótsze w czasie, ale gwałtowniejsze są wezbrania po nawałnych opadach letnich w czerwcu i lipcu. Największe zagrożenie Wisłoka stanowi dla miejscowości; Bukowa, Klecie, Skurowa, Przeczyca, miasto Brzostek, Zawadka Brzostocka, Kamienice Dolna i Gorzejowa.

Z materiałów opracowanych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie wynika, że zagrożenie powodziowe stwarzają również mniejsze cieki jak *Kamienica* czy *Gogołówka*, które są ciekami o charakterze pogórskim.

Z uwagi na znaczny potencjał powodziowy i erozyjny na terenach o dużej intensywności zainwestowania koryta cieków głównie w północno – wschodniej części gminy Brzostek, zostały lokalnie wzmocnione konstrukcjami brzegowymi.

Ostania powódź na terenie gminy Brzostek miała miejsce w czerwcu 2010 roku. Intensywnych opady 1 czerwca spowodowały podniesienie poziomu stanu wód Wisłoki, które zalały pola uprawne i drogi. Dalsze intensywne opady w kolejnych dniach w przeciągu bardzo krótkiego czasu spowodowały, że lokalne rzeczki, potoki zamieniły się w rzeki o ogromnej sile niszczenia. Powódź w 2010 poczyniła liczne straty, zostały zniszczone mosty, drogi, budynki mieszkalne i gospodarstwa.

Położenie gminy Brzostek w obrębie Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowskiego, wchodzących w skład Karpat fliszowych sprawia, iż ta jej część zagrożona jest występowaniem ruchów masowych.

Ruchy masowe zaktywizowały się na badanym terenie zwłaszcza po opadach nawałnych w lipcu 1997, 2001, 2006 (czerwiec) oraz w maju i czerwcu 2010 r. Powstały nowe młode osuwiska aktywne, a także odmłodzone zostały (uaktywniły się) stare osuwiska.

W obrębie koryta rzeki Wisłoki oraz cieków Gogołówka i Kamienica, w czasie gwałtownych wezbrań dochodzi do obrywania się brzegów. Zjawisko to wiąże się m. in. ze znaczną krętością cieków i wynikającego stąd znacznego obciążenia niektórych odcinków koryt w czasie przepływu. Obrywanie brzegów zagraża poważnie zabudowie zlokalizowanej w sąsiedztwie. Powstałe zjawiska geodynamiczne powodują straty mienia komunalnego oraz prywatnego.

Granice obszarów:

- szczególnego zagrożenia powodzią w dolinie Wisłoki i jej dopływów Kamienicy i Gogołówki,
  - zasięgu zalewu wodami powodziowymi z 2010 r. dla potoku Kamionka,
  - zagrożonych podtopieniami,
  - zagrożonych ruchami masowymi w tym osuwiskowych
- naniesiono na rysunku Studium.

W celu **ochrony terenów zagrożonych zalewaniem wodami powodziowymi** niezbędnym jest:

- wykluczenie realizacji zabudowy na terenach szczególnego zagrożenia powodzią (za wyjątkiem przypadku dopuszczonego w terenie 2.US, o którym mowa w pkt 3.2 i 2.PG, o którym mowa w pkt 3.4), zalewu wodami powodziowymi oraz zachowanie zakazów, nakazów i dopuszczeń wynikających z przepisów prawa wodnego dla tego typu terenów,
- budowa wałów przeciwpowodziowych w dolinie rzeki Wisłoki, ujętych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - jako inwestycji celu publicznego, których lokalizację należy uściślić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- budowa planowanych zbiorników małej retencji; na potoku Kamionka na pograniczu miejscowości Głobikówka – Grudna Dolna oraz na potoku Gogołówka na pograniczu miejscowości Brzostek - Klecie – Januszkowice,
- uporządkowanie i oczyszczenie koryt cieków, dla ich udroźnienia oraz zapewnienia przepływu dużej wody,
- umocnienia skarp brzegowych cieków szczególnie zakoli meandrów, w celu zabezpieczenia przed osuwaniem się zboczy koryta, blokujących przepływ i zagrażających stabilizacji położonych w pobliżu budynków, w tym mieszkalnych,
- zapewnienie prawidłowego odpływu wód, między innymi poprzez utrzymanie drożności przepustów, rowów przydrożnych, potoków, rowów melioracyjnych,
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni, m.in. poprzez dolesienia,

- wyłączenie z zabudowy pasa minimum 50 metrów od stopy planowanych wałów przeciwpowodziowych wskazanych na rysunku Studium dla rz. Wisłoki,
- wyłączenie z zabudowy pasa o minimum 15 metrów szerokości wzdłuż cieków wodnych w celu umożliwienia wypełnienia przez właścicieli wód obowiązków, które zapisano Ustawie Prawo wodne z 2001 r., a m.in. zapewnienie utrzymania w należytych stanie technicznym koryt cieków naturalnych oraz kanałów, a także zapewnienie swobodnego spływu wód powodziowych oraz lodów.

W obszarach potencjalnie **zagrożonych ruchami masowymi** niezbędnym jest:

- wyłączenie z zabudowy terenów osuwisk, natomiast w pozostałych terenach zagrożonych występowaniem ruchów masowych dopuszczenie zabudowy winno być uzależnione od wyników badań geologiczno-inżynierskich podłoża budowlanego,
- zmiana użytkowania gruntów – zmniejszenie powierzchni gruntów ornych na korzyść użytków zielonych i dolesień tj. stabilizujących powierzchnie stoków.

6. OBSZARY I TERENY GÓRNICZE I UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA SUROWCÓW NATURALNYCH.

W obszarze gminy Brzostek wyznaczone są następujące obszary i tereny górnicze: **Dęborzyn - Wisłoka; Klecie – I; Kłodawa – 4; Kłodawa – 6, Kłodawa-7, Kłodawa-8/1 Pole B, Kłodawa-8/1 Pole C, Brzyska-Błażkowa II.**

Granice obszarów i terenów górniczych wyznaczone w koncesjach udzielanych na wydobywanie kopalin uwzględniono na rysunku Studium.

Ponadto na terenie gminy znajdują się udokumentowane złoża: **Kłodawa – 8, Kłodawa – 7; Przeczyca I-II; Kłodawa – 4; Kłodawa – 6; Kłodawa; Klecie – I; Dęborzyn-Wisłoka; Bukowa; Brzyska-Błażkowa. W trakcie dokumentowania w granicy zmiany studium są złoża: Kłodawa – 11, Kłodawa – 12 i Kłodawa – 13.**

Zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu prawa geologicznego i górniczego udokumentowane złoża surowców podlegają ochronie przed zagospodarowaniem, uniemożliwiającym ich w przyszłości wykorzystanie. Udokumentowane złoża stanowią potencjalne tereny eksploatacji. Zabrania się lokalizowania na terenie tych złóż zabudowy oraz sieci infrastruktury technicznej niezwiązanych z potencjalnym wydobyciem surowców.

Dopuszcza się eksploatację udokumentowanych złóż po spełnieniu przez inwestora warunków przepisów odrębnych. Ponadto na obszarze gminy dopuszcza się prowadzenie prac poszukiwawczych złóż kopalin oraz budowę infrastruktury technicznej związanej z eksploatacją złóż.

Rozwój eksploatacji winien być uwarunkowany ochroną środowiska jak i złoża, poprzez:

- prowadzenie eksploatacji złóż z uwzględnieniem racjonalnego ich wykorzystania,
- stosowanie technologii zapewniających ograniczenie ujemnych jej wpływów na środowisko,
- przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi i krajobrazu poprzez sukcesywne prowadzenie rekultywacji i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Zasady zagospodarowania obszarów rozwoju zabudowy produkcyjnej związanej z eksploatacją kruszyw naturalnych określono w pkt 3.4.

7. OBSZARY CHRONIONE ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA

W gminie Brzostek formami prawnej ochrony zasobów przyrody i krajobrazu są: park krajobrazowy, obszar Natura 2000, rezerwat przyrody, lasy ochronne, pomniki przyrody ożywionej oraz ochrona gatunkowa.

1. **Czarnorzecko - Strzyżowski Park Krajobrazowy:** obejmuje ok. 10% powierzchni gminy w jej wschodniej części natomiast w zasięgu otuliny Parku leży prawie połowa obszaru gminy. Park ten został utworzony rozporządzeniami:

- Nr 11 Wojewody Rzeszowskiego z dnia 16 marca 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Rzeszowskiego Nr 3, poz. 35),
- Nr 15 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 7 kwietnia 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Krośnieńskiego Nr 8, poz. 56),
Nr 6 Wojewody Tarnowskiego z dnia 23 lipca 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Tarnowskiego Nr 6, poz. 47) zastąpione rozporządzeniem Nr 34 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego Nr , poz. 614), *które utraciły moc z dniem wejścia w życie*,
- rozporządzenia Nr 63 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1388).

Dla ochrony Parku koniecznym jest zachowanie warunków dla poszczególnych terenów wynikających z ich położenia w Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, a w szczególności zakazy :

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego bądź wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybnej,
- likwidowanie, zasypywanie i przekształcanie zbiorników wodnych oraz starorzeczy,
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową.

2. Obszar sieci ekologicznej Natura 2000:

Wzdłuż rzek Wisłoki i Kamienicy znajduje się ponad 8% obszaru **Natura 2000** **Wisłoka z dopływami PLH180052** w miejscowościach: Bukowa, Klecie, Brzostek, Przeczyca, Kamienica Dolna, Gorzejowa. Obszar o całkowitej powierzchni 2 653,1 ha, ma znaczenie wspólnotowe.

W załączniku I Dyrektywy siedliskowej wymieniono 16 cennych siedlisk i 7 gatunków ptaków (bocian czarny, bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, puszczyk uralski, zimorodek zwyczajny, dzięcioł czarny) występujących na tym obszarze. Najcenniejszymi zbiorowiskami roślinnymi są lasy, zarośla łęgowe i grądowe, a także łąki. W ostoi występuje 5 gatunków ryb z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, takich jak: łosoś atlantycki i głowacz pręgopłetwy, miętus, lipień, certa, jak również 2 gatunki ssaków: bóbr europejski i wydra europejska oraz 4 gatunki bezkręgowców: skójką gruboskorupowa, modraszek teleius, czerwonończyk nieparek, modraszek nausitous.

3. Rezerwat przyrody

Rezerwat „Kamera” utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 stycznia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z dnia 4 lutego 1995 r.), w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego skupiska *kłokoczki południowej Staphylea pinnata* oraz dobrze wykształconego zbiorowiska *żyźnej buczyny karpackiej*.

Rezerwat znajduje się we wsi Smarżowa, obejmuje oddziały leśne nr: 180 a, b, c, 181a, 183a kompleksu leśnego Nadleśnictwa Dębica.

W rezerwacie występuje 6 gatunków objętych ochroną ścisłą oraz 3 objęte ochroną częściową.

4. Lasy ochronne:

Decyzją Ministra Środowiska znak DL.Ip-0233-10/05 z 6 czerwca 2005 roku lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, o łącznej powierzchni 8 301 ha położone na terenie gminy Brzostek w oddziałach: 145-179, 181b-d,f, 182, 183b, 184-189. w Nadleśnictwie Dębica - zostały uznane jako **las** **ochronne**. Kategorią ochronności lasów jest *funkcja glebochronna*, a jedynie niewielki obszar lasu położony w miejscowości Januszkowice pełni *funkcję wodochronną*. Występują również plantacje nasienne, szkółki leśne.

5. Pomniki przyrody:

Na terenie gminy Brzostek znajduje się trzy pomniki przyrody.

Tabela 1. Wykaz istniejących pomników w gminie Brzostek

Przedmiot ochrony	Obwód pierśnicy (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja i własność/ Uwagi	Podstawa prawna
Dąb szypułek. <i>Quercus robur</i> „Stefek”	480	24	Działka ewidencyjna nr 291/1 w miejscowości Głobikówka	Rozporządzenie nr 2/04 Wojewody Podkarpackiego z dnia 1 grudnia 2004 r.
Dąb szypułkowy <i>Quercus rober</i>	950	-	Przy Filii SKR w Brzostku – Januszkowice, działka ewidencyjna nr 60/,70	Zarządzenie nr 2/87 Wojewody Tarnowskiego z dnia 26 lutego 1987r.
Kłokoczka południowa (<i>Staphylea pinnata</i> L.)	10 sztuk	-	Oddział 180 b, działka ewidencyjna nr 62/, 71 Leśnictwo Siedliska, Nadleśnictwa Dębica	

6. Rzadkie gatunki fauny i flory:

Wg opracowań i waloryzacji przyrodniczych wykonanych w Nadleśnictwie Dębica oraz w Planie Ochrony Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy występują stanowiska gatunków podlegających ochronie, których wykaz zamieszczono w części I – Studium Uwarunkowania.

Dla ochrony i wzmocnienia środowiska przyrodniczego gminy uwzględnia się:

1. Korytarze ekologiczne – wyznaczenie ich z określeniem działań ochronnych pozwoli zachować cenne struktury przyrodnicze w obszarze gminy. Istnienie „korytarzy ekologicznych” umożliwia swobodną migrację gatunków, pomiędzy poszczególnymi biocentrami w poszukiwaniu nowych siedlisk. Korytarze ekologiczne w obszarze gminy to:

- **pasmowy** o przebiegu równoleżnikowym. Krajowa Sieć Ekologiczna EKONET-POLSKA wyznacza **obszary leśne położone w Januszkowicach, jako krajowy obszar węzłowy** łączący Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Pasma Brzanki.
- **liniowy** o przebiegu południkowym w obrębie doliny Wisłoki, stanowiący ważną trasę przemieszczania się wielu gatunków ptaków i organizmów wodnych, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego ujmuje **dolinę Wisłoki jako regionalny korytarz ekologiczny**.

Ochrona korytarzy ekologicznych wymaga:

- zapewnienia i utrzymania warunków siedliskowych w ich obrębie,
- utrzymania drożności na ich przebiegu, poprzez ograniczenie zabudowy.

2. Utworzenie rezerwatu „Dęborzyn”-

Na pograniczu gm. Brzostek i Jodłowa projektuje się **rezerwat leśno-florystyczny Dęborzyn** o powierzchni 150 ha. Obejmuje on lasy leśnictwa Siedliska o powierzchni

97,95 ha oraz grunty leśne indywidualnych właścicieli 53 ha, położone na wschodnim zboczu Wzgórz Dęborzyńskich.

Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie:

- typowego dla wschodniej części Pogórza Ciężkowickiego piętrowego układu zbiorowisk leśnych, z modelowo wykształconym, niezwykle bogatym runem obfitującym w chronione i rzadkie gatunki roślin,
- licznego stanowiska (ok. 1000 egzemplarzy) kłokoczki południowej (*Staphylea pinnata*),
- malowniczego krajobrazu przełomowego odcinka rzeki Wisłoki płynącej przez Wzgórza Dęborzyńskie,
- stanowiska archeologicznego „wczesnośredniowiecznego grodziska w Przeczycy”.

Dla prawidłowego funkcjonowania środowiska, w tym przyrodniczego ustala się:

- zagospodarowanie terenów w obrębie parku krajobrazowego z uwzględnieniem zaostrzonych rygorów korzystania ze środowiska. Obowiązek respektowania ustalonych celów ochrony Parku oraz zakazów zawartych w rozporządzeniu Wojewody Podkarpackiego w sprawie PK,
- ochronę obszaru Natura 2000, rezerwatu przyrody i pomników przyrody zgodnie z ustaleniami ustawy o ochronie przyrody, rozporządzeń powołujących rezerwat przyrody i uznających twory przyrody za pomniki przyrody,
- obszary pod dolesienia dla zwiększenia powierzchni leśnej i podniesienia walorów krajobrazowych gminy, a także dla wzmocnienia ciągów ekologicznych, przeciwdziałaniu osuwaniu się mas ziemnych oraz erozji gleb,
- ochronę zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, śródłukowych, oczek wodnych i starorzeczy,
- wyłączenie terenów dolin rzek i potoków, jako strefy bezinwestycyjnej ochrony użytków zielonych, które w większości zajmują te obszary,
- wskaźniki urbanistyczne m. in. procent powierzchni terenu biologicznie czynnej w zależności od rodzaju zabudowy,
- wzbogacanie wnętrza jednostek osadniczych systemem terenów zielonych,
- ochronę terenów o szczególnych wartościach widokowych, a zwłaszcza otwarć, osi, punktów i ciągów widokowych oznaczonych na rysunku Studium,
- obowiązek kształtowania nowej zabudowy w nawiązaniu do tradycyjnego budownictwa regionu oraz harmonijne jej wkomponowanie w krajobraz,
- kontynuację realizacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej dla uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej,

- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed wprowadzaniem zabudowy nierolniczej oraz ograniczenie wyłączania z produkcji rolnej gleb wysokich klas,
- ochronę udokumentowanych złóż kopalin.

Ponadto, w myśl przepisów odrębnych – ochronie podlegają:

1. **Gleby** - zgodnie z ustawą⁶ o ochronie gruntów rolnych i leśnych - ochrona gleb polega na ograniczeniu przeznaczenia gruntów na cele nie rolnicze, zapobieganiu degradacji i dewastacji gruntów. Według w/w ustawy szczególnej ochronie podlegają grunty stanowiące użytki rolne klas I-III. Przeznaczenie na cele nierolnicze jeżeli zawarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha – wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych stanowiących użytki rolne położone w granicach administracyjnych miast.
2. **Lasy** - zgodnie z ustawą⁷ o ochronie gruntów rolnych i leśnych - przeznaczenie gruntów leśnych na cele nieleśne wymaga uzyskania zgody Ministra Środowiska w przypadku lasów Skarbu Państwa, a w przypadku lasów prywatnych zgody Marszałka, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,1 ha.
3. **Złoże surowców naturalnych** - zgodnie z ustawami Prawo ochrony Środowiska⁸ oraz Prawo geologiczne i górnicze, złoża kopalin podlegają ochronie m.in. polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin. Na terenie gminy udokumentowano złoża kruszyw naturalnych. Dla części udokumentowanych złóż wyznaczone zostały obszary i tereny górnicze oraz wydano koncesje na eksploatację.

⁶ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2009 r., Nr 1, poz. 3 z późn. zm)

⁷ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2009 r., Nr 1, poz. 3 z późn. zm)

⁸ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.)

8. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Stosownie do przepisów ustawy⁹ o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, formą ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historyczny,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona dóbr kultury polega m. in. na zabezpieczeniu ich przed zniszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją oraz na zapewnieniu im warunków trwałego zachowania.

Zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Brzostek obejmują:

- zasoby zabytkowe ujęte w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:
  - zabytki nieruchome – 127 obiekty:
    - wpisane do rejestru zabytków – 17 obiektów, w tym zespół urbanistycznego dawnego miasteczka Brzostek oraz 7 cmentarzy wojennych z I wojny światowej,
    - ujęte w ewidencji zabytków – 110 obiektów;
  - zabytki archeologiczne istniejące – 162 stanowiska, w tym 4 o dużej wartości poznawczej, 2 grodziska i 1 cmentarzysko,
- dobra kultury współczesnej: kaplica w Bukowej i kościół w Januszkowicach,
- zasoby krajobrazowe – wartościowe estetycznie i przyrodniczo obszary oraz ciągi kulturowego krajobrazu miejskiego i wiejskiego na terenie całej gminy, w tym podworskie zespoły parkowe.

Część I Studium „Uwarunkowania wraz z diagnozą” przedstawia wykaz obiektów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków oraz stanowisk archeologicznych udokumentowanych w ramach akcji AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski).

Dla ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków gminy Brzostek uwzględnia się utworzenie następujących **stref ochrony konserwatorskiej**:

- **strefę A ścisłej ochrony konserwatorskiej,**
- **strefy B otulinowej obiektów zabytkowych.**

Strefa A ścisłej ochrony konserwatorskiej – wyznaczona dla *zabytkowego zespołu urbanistycznego w centrum Brzostku*, obejmujący historyczny układ przestrzenny (*wpis do rejestru zabytków - decyzja nr A-150 z dnia 11.03.1978 r.*), *Kościół Parafialny p.w. Znalezienia*

⁹ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 nr 162 poz. 1568 z późn. zm.)

Krzyża Św. w Brzostku wraz z wyposażeniem wnętrza (A-91 z dnia 05.01.1968 r.), otoczeniem naturalnym i kulturowym, domy mieszkańskie z XVIII i XIX w., w tym budynek nr 39 (A-153 z dnia 11.03.1978 r.) oraz zabudowę w obrębie centrum miasta.

W strefie „A” dla ochrony obiektów zabytkowych wraz z ich otoczeniem proponuje się następujące ustalenia:

a) dla obiektów zabytkowych:

- utrzymanie i ekspozycja obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
- prowadzenie działań na obiektach wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi,
- prowadzenie działań na obiektach wpisanych do ewidencji zabytków (remont, przebudowa, rozbudowa i nadbudowa), z zachowaniem gabarytu, bryły, tradycyjnej formy architektonicznej oraz wyznaczonej linii zabudowy, zalecenie stosowania dachów spadzistych, krytych dachówką,
- możliwość adaptacji obiektów na nowe funkcje w sposób nie zacierający pierwotnego wyglądu obiektów – funkcje usługowe ściśle związane i podporządkowane wymogom wyznaczonej w zasięgu strefy przestrzeni publicznej (kulturalnych, oświatowych, rekreacyjno - turystycznych, punktów gastronomicznych),
- przywrócenie historycznych funkcji Rynku, poprzez m. in. ograniczenie ruchu przełotowego i parkowania na Rynku oraz zmianę nawierzchni (bruk, kostka),
- zachowanie zabytkowych elementów układu przestrzennego (sieć drożna, układ działek),
- ochrona wartościowych form architektonicznych (kapliczki, krzyże, pomniki itp.),
- ochrona zabytkowego drzewostanu,
- ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołów,

b) dla obiektów istniejących nie będących zabytkami:

- prowadzenie działań na obiektach (remont, przebudowa, rozbudowa i nadbudowa) z dostosowaniem do zabudowy tradycyjnej gabarytem, bryłą, formą architektoniczną, z zachowaniem wyznaczonej linii zabudowy,
- możliwość adaptacji obiektów mieszkalnych na funkcje usługowe związane z wyznaczoną w strefie przestrzenią publiczną,
- zachowanie zabytkowych elementów układu przestrzennego (sieć drożna, układ działek),
- ochrona wartościowych form architektonicznych (kapliczki, krzyże, pomniki itp.),

- ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołów,
- c) dla obiektów nowoprojektowanych:
- dostosowanie zabudowy w otoczeniu obiektów zabytkowych do zabudowy tradycyjnej gabarytem, bryłą, formą architektoniczną, z zachowaniem wyznaczonej linii zabudowy, wysokość – do 10 m, dach dwu lub wielospadowy
  - ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołów,
  - dopuszczenie lokalizowania subdominant jako obiektów budowlanych lub ich fragmentów, pełniących rolę symbolu lub akcentu urbanistycznego, nie przekraczających najwyższego obiektu w strefie.

Strefa B otulinowa obiektów zabytkowych – wyznaczona dla następujących obiektów oraz terenów:

- obszaru bezpośrednio przylegającego do zabytkowego zespołu urbanistycznego centrum Brzostku – wokół strefy „A”,
- Kościoła Parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Przeczycy wraz z otoczeniem (A-275 z dnia 19.11.1985 r.),
- zespołu dworsko – parkowego w Przeczycy (A-314 z dn. 28.10.1987 r.),
- Kościoła Parafialnego p.w. Narodzenia NMP w Siedliskach-Bogusz wraz z otoczeniem (A-274 z dnia 19.11.1985 r.),
- zespołu dworsko – parkowego w Siedliskach-Bogusz (A-142 z dnia 27.02.1978 r.),
- zespołu dworsko – parkowego w Kleciach (A-286 z dnia 21.10.1986 r.),
- Kaplicy p.w. Św. Leonarda wraz z cmentarzem wojennym w Kleciach (A-343 z dnia 31.03.1992 r.),
- spichlerza w Głobikówce wraz z otoczeniem (A-406 z dn. 13.11.1997 r.),
- zespołu podworskiego w Januszkowicach (A-148a z dn. 03.03.1978 r.) oraz teren „Winnej Góry”,
- Kościoła parafialnego św. Grzegorza z I poł. XVIII w. w Gorzejowej,
- zespołu podworskiego w Zawadce Brzosteckiej,
- zespołu podworskiego w Smarżowej,
- dawnego młyna wodnego w Gorzejowej.

W strefie ochrony obiektów zabytkowych wraz z ich otoczeniem proponuje się następujące ustalenia, w odniesieniu do wyszczególnionych poniżej grup obiektów:

a) dla obiektów zabytkowych:

- utrzymanie, ekspozycja oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych,

- prowadzenie działań na obiektach wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi,
- prowadzenie działań na obiektach wpisanych do ewidencji zabytków (remont, przebudowa, rozbudowa i nadbudowa) metodami konserwatorskimi, z dostosowaniem do zabudowy tradycyjnej gabarytem, bryłą, formą architektoniczną, z zachowaniem wyznaczonej linii zabudowy,
- możliwość adaptacji obiektów na nowe funkcje w sposób nie zacierający pierwotnego wyglądu obiektów,
- zachowanie istniejącego układu kompozycji przestrzennej, w tym układu sieci drożnej, układu działek, cieków wodnych,
- ochrona wartościowych form architektonicznych (kapliczki, krzyże, pomniki itp.),
- ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołu,
- ochrona walorów przyrodniczych, widokowych i funkcjonalnych w obrębie przedpoła widokowego,

b) dla obiektów istniejących nie będących zabytkami:

- dostosowanie zabudowy w otoczeniu obiektów zabytkowych do zabudowy tradycyjnej gabarytem, bryłą, formą architektoniczną,
- zachowanie istniejącego układu kompozycji przestrzennej oraz układu ruralistycznego, w tym układu sieci drożnej, układu działek, cieków wodnych,
- dopuszczenie rozbudowy i nadbudowy obiektów istniejących do wysokości 10 m,

c) dla obiektów nowoprojektowanych:

- dostosowanie nowej zabudowy gabarytem i formą do zabudowy tradycyjnej gabarytem, bryłą, formą architektoniczną, wysokość – do 10 m, dach dwu lub wielospadowy,
- utrzymanie istniejącej linii zabudowy, z pozostawieniem zabudowy gospodarczej w tyle (za podwórzem gospodarczym) oraz ogrodów na zapleczu działki,
- dopuszczenie zabudowy mieszkaniowej i usługowej - preferowana zabudowa ekstensywna z dużą ilością sadów i zieleni,
- ochrona terenów zielonych naturalnych i urządzonych, będących wypełnieniem układów i otoczenia zespołu urbanistycznego.

Uściślenie granic stref ochrony konserwatorskiej możliwe jest na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dla zachowania i ochrony obiektów zabytkowych ujętych w ewidencji zabytków, dóbr kultury oraz kształtowania środowiska kulturowego w gminie Brzostek, konieczne jest:

- prowadzenie ochrony obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych poprzez :
  - opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami - stosownie do art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
  - utrzymanie ochrony prawnej obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
  - objęcie ochroną prawną obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym:
    - ustalenie stref ochrony konserwatorskiej,
    - obiektów zabytkowych pozostających poza strefami oraz określenie dla nich ustaleń ochronnych,
- objęcie ochroną dóbr kultury współczesnej: kaplicy w Bukowej i kościoła w Januszkowicach,
- zachowanie wymagań przepisów odrębnych¹⁰ w zakresie ochrony stanowisk archeologicznych w przypadku podjęcia działalności inwestycyjnej, ingerującej w ziemię, w obrębie stanowisk archeologicznych,
- objęcie ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków, cennych stanowisk archeologicznych tj.:
  - nr 10 w Grudnej Górnej – ślad osadnictwa z epoki kamienia oraz osady z neolitu i prehistorii,
  - nr 6 w Siedliskach-Bogusz – punkty osadnicze z neolitu i epoki brązu,
  - nr 4 w Siedliskach-Bogusz – punkty osadnicze z neolitu i późnego okresu wpływów rzymskich,
  - nr 3 w Siedliskach-Bogusz – ślad osadnictwa z neolitu/ wczesnej epoki brązu i punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich,
- remontowanie i utrzymanie przydrożnych krzyży, figur, kapliczek i innych obiektów małej architektury sakralnej wraz z ich otoczeniem,
- podjęcie działań dla ratowania substancji zabytkowej gminy, zwłaszcza zabytkowego budownictwa tradycyjnego, poprzez:
  - prowadzenie systematycznej konserwacji zabytków na terenie gminy,
  - remont obiektów i prowadzenie bieżących prac wg tradycyjnej technologii,
- kreowanie nowych wartości, z uwzględnieniem zasadniczych cech architektury stylowego budownictwa regionalnego (bryła, proporcje, kształt dachu, detal architektoniczny) przy realizacji nowej zabudowy,

¹⁰ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568 z późn. zm.)

- zachowanie i rewaloryzacja cmentarzy stanowiących pomniki historii i kultury,
- ochrona elementów cmentarzy (kaplice, nagrobki, ogrodzenia, zieleń cmentarna),
- zachowanie istniejących osi, ciągów i punktów widokowych oraz wykluczenie przesłaniania ich przedpola widokowego nową zabudową,
- wyeksponowanie i promowanie występujących na obszarze gminy najcenniejszych obiektów architektury,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych do obsługi i promocji gminy, stwarzając szansę i bazę przy kreowaniu rozwoju funkcji turystyczno - krajoznawczej i kulturalnej, tworzenie zagród o funkcji agroturystycznej oraz mini skansenów,
- ochronę przed przekształceniami układów ruralistycznych wsi, poprzez utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania, przy jednoczesnym dopuszczeniu ich rozwoju na zasadzie kontynuacji i uzupełnienia istniejących układów,
- ochrona i zachowanie wartości kulturowych i tradycji,
- przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego poprzez ochronę zabytków „in situ”, ochronę widokową, zapobieganiu kolizyjnemu zainwestowaniu i wymiany zabudowy historycznej na nową o obcych formach.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego:

- zachowanie wartości zasobów dziedzictwa kulturowego decydujących o tożsamości kulturowej gminy, w tym obiektów z rejestru oraz gminnej ewidencji zabytków, obiektów o zachowanym charakterze zabudowy regionalnej, krajobrazu kulturowego, kapliczek, krzyży przydrożnych, pomników upamiętniających ważne wydarzenia historyczne,
- ustalenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego stref ochrony konserwatorskiej,
- ustalenie ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych znajdujących się poza proponowanymi strefami ochrony,
- zachowanie i rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy stanowiących pomniki historii i kultury, decydujących o lokalnej tożsamości,
- ochrona przed przekształceniami układów wsi, poprzez utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania, przy jednoczesnym dopuszczeniu ich rozwoju na zasadzie kontynuacji i uzupełnienia istniejących układów.

2. Zasady przeciwdziałania degradacji zasobów dziedzictwa kulturowego:

- poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych,
- wykluczenie działań powodujących degradację otoczenia zabytków rejestrowanych i obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
- remontowanie i utrzymanie przydrożnych krzyży, figur, kapliczek i innych obiektów małej architektury sakralnej, posiadających nierzadko starą metrykę, walory etnograficzne i krajobrazowe,
- przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego poprzez ochronę zabytków „in situ”, ochronę widokową, zapobieganie kolizyjnemu zainwestowaniu i wymianie zabudowy historycznej na nową o obcych formach,
- wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę w sposób kontynuujący i utrwalający ukształtowane historyczne układy przestrzenne,
- kreowanie nowych wartości z uwzględnieniem zasadniczych cech architektury regionalnej (bryła, proporcje, kształt dachu, detal architektoniczny) przy realizacji nowej zabudowy.

9. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Podstawowym zadaniem systemów infrastruktury technicznej jest obsługa mieszkańców i innych podmiotów działających w obrębie gminy Brzostek, na poziomie akceptowanych standardów jakościowych i ilościowych z możliwie największą niezawodnością.

9.1. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę gm. Brzostek jest ujęcie wody podziemnej zlokalizowane w dolinie rzeki Wisłoki w Brzostku. Na ujęciu znajdują się dwie studnie głębinowe, z których woda tłoczona jest na SUW do uzdatniania oraz 1 studnia awaryjna. Dobowa zdolność urządzeń ujęcia wynosi $Q_{\text{śrd}} 540 \text{ m}^3/\text{d}$.

Z sieci wodociągowej korzystają mieszkańcy Brzostku, Zawadki Brzosteckiej, Kamienicy Dolnej, część Kleci i Nawsia Brzosteckiego.

Pozostałe sołectwa w chwili obecnej nie są podłączone do zbiorowego systemu wodociągowego. Zaopatrzenie w wodę w tych miejscowościach oparte jest na wodociągach grawitacyjnych zagrodowych i studniach indywidualnych.

Planowane kierunki działań:

- utrzymanie istniejących urządzeń i sieci wodociągowych magistralnych,
- utrzymanie i rozbudowa sieci wodociągowej rozdzielczej w miejscowościach posiadających sieć,
- budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami oraz z dwiema pompowniami wody w miejscowościach Januszkowice, Opacionka
- zwodociągowanie miejscowości Kamienica, Przeczycza, Skurowa, Opacionka, Wola Brzosteczka, Siedliska Bogusz, Globikówka, Grudna Dolna i Górna, Smarżowa i Bączalka,
- sukcesywne podłączanie obiektów do wodociągu zbiorczego.

Dopuszcza się na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego korekty przebiegu tras sieci i urządzeń infrastruktury wodociągowej.

9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Ścieki sanitarne ze skanalizowanych terenów gminy Brzostek, odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Kleciach. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z sołectw Brzostek i Klecie. Oczyszczone ścieki trafiają do pobliskiej rzeki Wisłoki.

Uporządkowaną lecz nie w pełni gospodarkę ściekowa posiadają tylko dwa sołectwa: Brzostek i Klecie. Pozostałe sołectwa – Bączalka, Bukowa, Globikówka, Gorzejowa, Grudna Dolna, Grudna Górna, Januszkowice, Kamienica Dolna, Kamienica

Górna, Nawsie Brzosteckie, Opacionka, Przeczyca, Siedliska-Bogusz, Skurowa, Smarżowa, Wola Brzosteka, Zawadka Brzosteka, nie posiadają sieci i urządzeń kanalizacyjnych. Ścieki z indywidualnych gospodarstw odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych (szamb), skąd wywożone są pojazdami asenizacyjnymi na oczyszczalnię ścieków w Jaśle i w Kleciach lub odprowadzane w sposób niekontrolowany do rowów, cieków lub do ziemi.

Planowane kierunki działań:

- budowa przepompowni ścieków, rurociągów tłocznych i kanałów sanitarnych grawitacyjnych w miejscowościach Januszkowice i Opacionka,
- budowa sieci i urządzeń kanalizacyjnych w miejscowościach nie posiadających sieci i urządzeń kanalizacyjnych.
- stosowanie indywidualnych rozwiązań oczyszczania ścieków w terenach będących poza zasięgiem systemu zbiorczej kanalizacji (np. indywidualne oczyszczalnie przydomowe – w tym hydrofitowe, szczelne osadniki wybieralne), z uwagi na duże rozproszenie zabudowy i warunki terenowe poszczególnych sołectw utrudniające stworzenie jednolitego systemu kanalizacji,
- budowa oczyszczalni ścieków (Kamienica Dolna, Przeczyca lub Zawadka Brzosteka),
- rozważenie budowy wspólnej oczyszczalni ścieków z gminą Jodłowa, z jej lokalizacją poniżej Kamienicy Dolnej nad rz. Wisłoką.

9.3. Odwodnienie

Na terenie gminy brak sieci kanalizacji opadowej. Wody opadowe z powierzchni szczelnej terenów produkcyjnych, usługowych, baz oraz parkingów o powierzchni powyżej 0,1 ha powinny być oczyszczone przed wprowadzeniem do wód lub ziemi, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Wszystkie istniejące ciek, potoki i rowy stanowiące podstawowy element odwodnienia obszaru, winny być uporządkowane a koryta cieków oczyszczone, dla ich udrożnienia oraz zapewnienia przepływu dużej wody.

9.4. Gospodarka odpadami

Działalność w zakresie gospodarki komunalnej prowadzona jest przez Zakład Komunalny w Brzostku. Zebrane zmieszane odpady komunalne odbiera Firma „EKOMAX” Jasło i wywozi na składowisko odpadów w Kozodrzy Gm. Ostrów. Oprócz zbiórki odpadów mieszanych na terenie gminy wprowadzono segregację „u źródła”, która obejmuje tworzywa sztuczne i szkło.

„Plan Gospodarki Odpadami na lata 2009 – 2012” opracowany dla gminy Brzostek określa podstawowe **cele gospodarki odpadami komunalnymi**:

- utrzymanie czystości i porządku, w tym odpowiednich warunków sanitarnych bytowania ludzi i produkcji rolno - spożywczej,
- ochronę środowiska naturalnego,
- oszczędne gospodarowanie surowcami i zasobami naturalnymi.

Zasady prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami komunalnymi zawarte w ww. opracowaniu to:

- stosowanie wszelkich możliwych form zapobiegania albo możliwie największego ograniczenia powstawania odpadów,
- gromadzenie odpadów w wydzielonym i bezpiecznym miejscu w pobliżu miejsca ich powstawania, w specjalnie do tego przeznaczonych pojemnikach i kontenerach,
- odbieranie odpadów z miejsca gromadzenia do miejsca ich unieszkodliwiania, z częstotliwością przewidzianą dla określonych rodzajów zabudowy i wynikającą ze spełnienia wymogów sanitarnych,
- składowanie odpadów w sposób umożliwiający ponowne maksymalne pozyskanie składników do obiegu gospodarczego,
- wykorzystywanie odpadów użytkowych do celów przemysłowych i nieprzemysłowych,
- unieszkodliwianie odpadów w celu doprowadzenia ich do stanu nie stwarzającego zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- bezpieczne składowanie odpadów nieaktywnych, których wykorzystanie jest nieuzasadnione lub nieopłacalne ze względów ekonomicznych i niemożliwych do wykorzystania w danych warunkach.

Dla prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi zakłada się:

- zwiększenie stopnia selektywnej zbiórki „u źródła”
- utworzenie punktów selektywnej zbiórki,
- usunięcie (wywóz i unieszkodliwienie) pozostałości azbestu z terenu gminy.

9.5. Gazownictwo

W obszarze gminy Brzostek zlokalizowane są następujące urządzenia i sieci gazownicze będące w eksploatacji Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie:

- gazociągi wysokiego ciśnienia $\varnothing 300$ mm przebiegający przez południowo-wschodnią część gminy,
- stacje redukcyjno – pomiarowe w : Kamienicy Dolnej i Brzostku.

Stopień gazyfikacji gminy wynosi ok. 78%. Źródłem zasilania jej w gaz są w/w stacje redukcyjno-pomiarowe. Dostawa gazu do odbiorców w obszarze gminy następuje poprzez gazociągi średniego i niskiego ciśnienia o średnicach $\varnothing 150$ -32 mm będących w eksploatacji Rejonu Dystrybucji Gazu Dębica. Pozostała część mieszkańców zaopatruje się w gaz z butli. Sieć gazowa zapewnia pełne zaspokojenie zapotrzebowania na gaz dla celów komunalno-bytowych i grzewczych.

Główne kierunki działań w zakresie gazownictwa to:

- utrzymanie istniejących urządzeń i sieci gazowych wysokiego ciśnienia,
- budowa nowych gazociągów przesyłowych, w tym gazociągu wysokoprężnego DN700 relacji Strachocina - Pogórska Wola.
- utrzymanie wyznaczonych stref technicznych dla gazociągów wysokiego ciśnienia, w których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenu, określone w przepisach odrębnych,
- utrzymanie i modernizacja sieci gazowniczych średniego i niskiego ciśnienia,
- rozbudowa dystrybucyjnej sieci gazowej w nowych terenach przeznaczonych do zainwestowania.

9.6. Elektroenergetyka

Przez zachodni obszar gminy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna 400 kV relacji Tarnów – Krosno Iskrzynia. Linia ta przebiega przez Kamienicę Dolną, Przeczycę, Zawadkę Brzostecką, Brzostek, Klecie, Bukową i Januszkowice.

Odbiorcy w obszarze gminy są zasilani w energię elektryczną z sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV, poprzez stacje transformatorowe SN/nN. Sieć rozdzielcza średniego napięcia wykonana jest, jako napowietrzna. Stacje transformatorowe są przeważnie w wykonaniu słupowym typu STS, wyposażone w transformatory o mocach do 250 kVA. Sieć elektroenergetyczna pozostaje w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Tarnowie.

Główne kierunki działań w zakresie elektroenergetyki to:

- utrzymanie istniejących sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia,
- zachowanie wyznaczonych pasów technologicznych dla linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, w których obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi,
- utrzymanie, modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia,
- rozbudowa i budowa urządzeń i sieci infrastruktury elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia w nowych terenach przeznaczonych do zabudowy.

Zakres budowy nowych i rozbudowy istniejących urządzeń elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, dla zapewnienia dostawy energii elektrycznej dla planowanych inwestycji, będzie wynikać potrzeb odbiorców.

9.7. Telekomunikacja

Istniejąca sieć teletechniczna, zaspokaja zapotrzebowanie ludności na usługi telekomunikacyjne. Sieci teletechniczne magistralne i abonenckie wykonane są przeważnie, jako linie napowietrzne. Obszar objęty jest zasięgiem obsługi telefonii bezprzewodowej. Stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowościach: Gorzejowa, Siedliska-Bogusz i Bukowa.

Planowane kierunki działań w zakresie telekomunikacji:

- utrzymanie istniejących magistralnych sieci telekomunikacyjnych,
- utrzymanie i modernizacja rozdzielczych sieci telekomunikacyjnych,
- rozbudowa sieci telekomunikacyjnych rozdzielczych w nowych terenach przeznaczonych do zabudowy,
- budowa sieci internetowej i światłowodowej w gminie oraz zapewnienie dostępu do Internetu wszystkim wyrażającym taką potrzebę mieszkańcom
- dopuszczenie lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, jeśli taka inwestycja zgodna jest z przepisami odrębnymi.

9.8. Ogrzewanie

Gmina nie posiada zbiorczego systemu zaopatrzenia w energię ciepłą. Zaopatrzenie obiektów w ciepło odbywa się z funkcjonujących lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła opalanych gazem, paliwem stałym lub olejem opałowym. Istniejące źródła

ciepła zapewniają pełne zaspokojenie potrzeb. Ze względu na ochronę powietrza atmosferycznego koniecznym jest;

- wykorzystanie w źródłach ciepła paliw czystych ekologicznie oraz instalację urządzeń ograniczających emisję gazów i pyłów do powietrza,
- budowa urządzeń wykorzystujących alternatywne źródła energii.

Mimo zgazyfikowania gminy, koszty związane z zastosowaniem gazu jako źródła ciepła, uniemożliwiają w przeważającej części gospodarstw domowych jego wykorzystanie do ogrzewania mieszkań.

Planowane kierunki działań:

- utrzymanie i modernizacja istniejących źródeł ciepła,
- wykorzystanie paliw czystych ekologicznie w źródłach ciepła oraz instalację urządzeń ograniczających emisję gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego,
- rozpoznanie możliwości wykorzystania zasobów wód geotermalnych i przeprowadzenie oceny szczegółowych warunków realizacji przedsięwzięć z zakresu wykorzystania ich dla potrzeb grzewczych.

9.9. Cmentarnictwo

Na obszarze gminy funkcjonuje 7 cmentarzy w sołectwach: Brzostek, Przeczycza, Gorzejowa, Grudna Górna, Siedliska Bogusz, Kamienica Górna i Opacionka.

Powierzchnia grzebalna cmentarzy w gminie w większości jest wykorzystana w niemal 60%. Wyjątek stanowi cmentarz w Przeczycy, gdzie wykorzystanie powierzchni wynosi ok. 90% oraz cmentarz w Kamienicy Górnej zajęty w ok. 10%.

W gminie Brzostek 3 cmentarze parafialne czynne w Brzostku, Siedliska – Bogusz i Przeczycy zaliczono do obiektów zabytkowych. Ponadto 8 cmentarzy wojennych z I wojny światowej – nieczynnych zlokalizowanych w: Januszkowicach, Bukowej, Kleciach, Brzostku, Zawadce Brzosteckiej i Gorzejowej, Przeczycy i Skurowej objęto ochroną konserwatorską

Wykorzystanie powierzchni grzebalnej na cmentarzu w Przeczycy, wymaga zabezpieczenia odpowiednich rezerw terenowych pod pochówki. Usytuowanie cmentarza z dala od zabudowy umożliwia jego rozbudowę. Ponadto możliwe jest wyznaczenie dodatkowej powierzchni grzebalnej dla funkcjonujących cmentarzy w Grudnej Górnej i Siedliskach Bogusz poprzez ich poszerzenie w ramach terenów sąsiednich. Potrzeba wyznaczenia rezerw dla tych cmentarzy, wynika z ich małej powierzchni oraz zakładanego rozwoju tych jednostek osadniczych.

Dopuszcza się wyznaczenie nowych terenów pod lokalizację cmentarzy przy uwzględnieniu uwarunkowań i wymogów dla tego typu obiektów stosownie do przepisów odrębnych.

Dla cmentarzy obowiązują pasy izolujące je o szerokości 50 m i 150 m. W strefie do 50m obowiązuje zakaz zabudowy w tym mieszkaniowej zgodnie z przepisami odrębnymi natomiast w pasie 50 m do 150 m od cmentarza zabudowa możliwa jest pod warunkiem, że wszystkie budynki zaopatrywane będą w wodę z sieci wodociągowej.

9.10. Melioracje

W gminie Brzostek zmeliorowano 295,98 ha gruntów, co stanowi ok. 2,4% ogólnej jej powierzchni. Grunty wyposażone w sieć drenarską o powierzchni 192,98 ha stanowią ok. 65% ogółu gruntów zmeliorowanych. Długość rowów w melioracjach szczegółowych wynosi 11,030 km.

Największy kompleks terenów zdrenowanych znajduje się w północnej części Brzostku, pozostałe w miejscowościach: Klecie, Zawadka Brzostocka i Nawsie Brzostockie.

Systemy melioracji stanowią ważne uwarunkowanie dla rozwoju rolnictwa, gdyż zapewniają możliwość uzyskania maksymalnych korzyści z użytków rolnych. Wobec powyższego, a także ze względu na stan techniczny istniejących melioracji koniecznym jest podjęcie działań modernizacyjno – porządkowych tych urządzeń.

10. KIERUNKI I ZASADY ROZWIĄZAŃ KOMUNIKACYJNYCH**Zakłada się obsługę komunikacyjną poprzez:**

- drogę krajową – **G**,
- drogi powiatowe klasy **Z, L**,
- drogi gminne klasy **L, D**,
- tereny parkingów – **KP**.

Gmina Brzostek jest obsługiwana przez komunikację kołową. Droga krajowa nr 73 (na odcinku biegnącym przez gm. Brzostek) stanowi główny element układu komunikacyjnego, który zapewnia połączenie z większymi miastami województwa podkarpackiego – Pilzno, Jasło, Krosno.

Brak alternatywnej drogi o podwyższonych parametrach technicznych i ponadlokalnej funkcji, powoduje iż z roku na rok rośnie obciążenie drogi, a nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny, pogarsza bezpieczeństwo ruchu i stan środowiska. Istniejące uwarunkowania komunikacyjne stwarzają potrzebę budowy obwodnicy m. Brzostka w ciągu drogi krajowej, która odciążałaby centrum miasta od ruchu tranzytowego, a zwłaszcza intensywnego ruchu pojazdów ciężkich. Proponowana trasa obwodnicy przebiega przez zachodnią część miasta Brzostek, przecinając drogi gminne oraz drogę powiatową nr 1321K relacji Brzostek – Skurowa.

Na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się korekty przebiegu planowanej obwodnicy.

Obecnie układem wspomagającym jest sieć dróg powiatowych, które wymagają poprawy parametrów technicznych. Przebudowy i modernizacji wymagają również drogi gminne.

Zapewnienie dogodnych połączeń komunikacyjnych, zmniejszenie uciążliwości ruchu samochodowego oraz poprawa bezpieczeństwa drogowego wymaga dodatkowo:

- budowy planowanej obwodnicy miasta Brzostek wraz z urządzeniami zabezpieczającymi przyległe tereny przed hałasem komunikacyjnym. Urządzenia te powinny spełniać wymagania ochrony środowiska w zakresie skutecznego zabezpieczenia istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej przed negatywnym oddziaływaniem drogi krajowej,
- uwzględnienia dla wyznaczonych terenów do zainwestowania w sąsiedztwie drogi krajowej nr 73, skomunikowania ich z tą drogą poprzez drogi publiczne bądź wewnętrzne za pośrednictwem istniejącego układu lokalnego,

- przebudowy i modernizacji nawierzchni dróg pod kątem zapewnienia wymaganych normatywów technicznych, konstrukcyjnych i nawierzchniowych pod ruch ciężki,
- utwardzenia poboczy oraz sukcesywną realizację chodników i oświetlenia ulicznego, na obszarach zabudowanych,
- modernizacji istniejących dróg gminnych, parkingów oraz realizacji nowych parkingów w rejonach wzmożonego ruchu,
- realizacji miejsc postojowych – zwłaszcza miejsc postoju pojazdów ciężkich w pobliżu planowanej obwodnicy oraz modernizacja już istniejących parkingów.
- budowy niezależnego od układu drogowego, spójnego systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, które podniosłyby atrakcyjność terenów gminy.

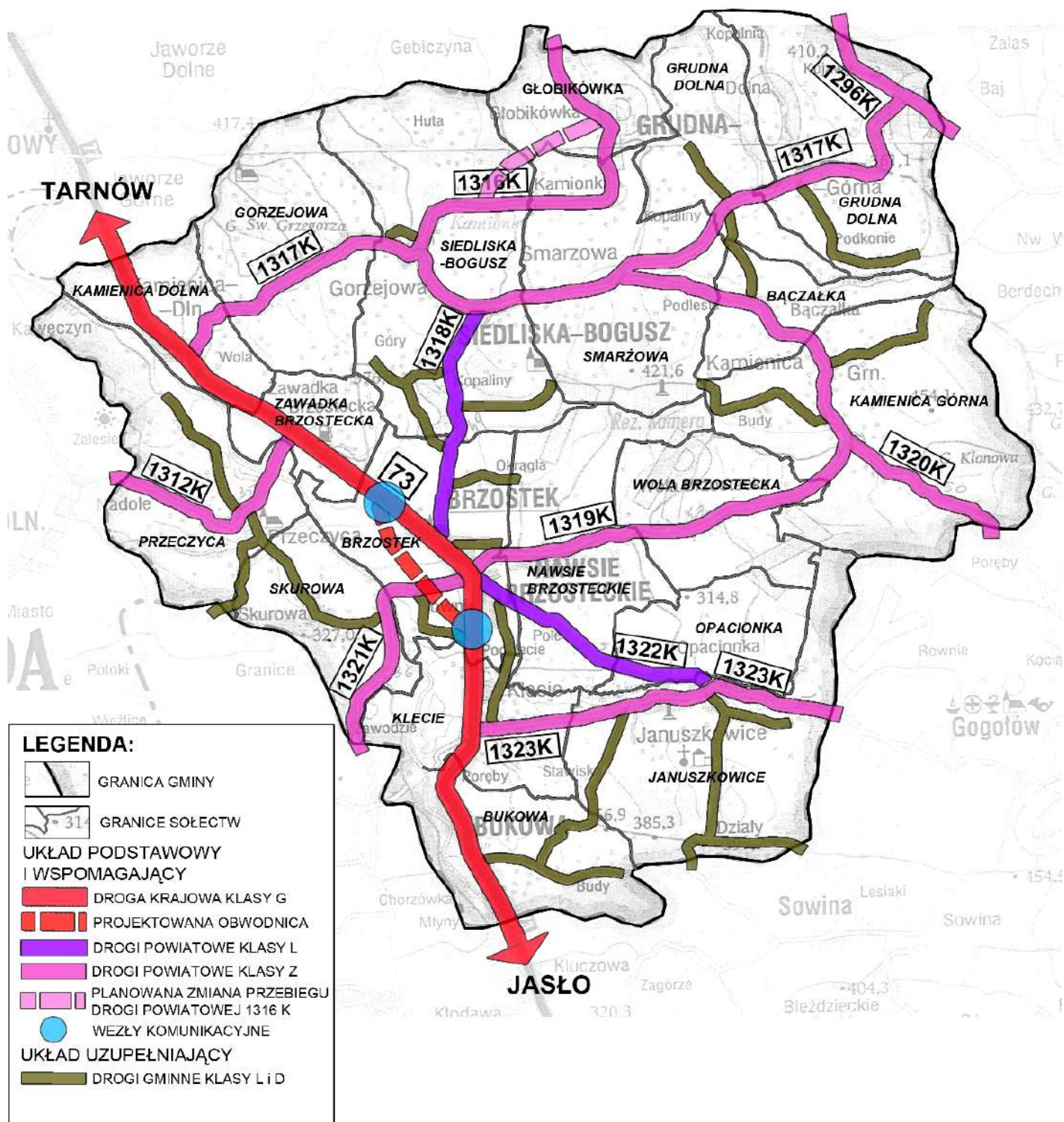
Modernizację istniejących dróg winna poprzedzić koncepcja techniczna określająca szczegółowe parametry stanu istniejącego.

Nowe odcinki dróg powinny spełniać podstawowe wymogi w zakresie szerokości w liniach rozgraniczających *wg. rozporządzenia ministra transportu i gospodarki morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakimi powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie*. Przy kształtowaniu nowej zabudowy wzdłuż dróg należy uwzględniać usytuowanie budowli w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni *wg art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych*.

Dopuszcza się na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyznaczenie innych niż na rysunku Studium gminnych dróg publicznych i parkingów.

Realizacja powyższych ustaleń zapewni uporządkowanie funkcji i spełnienie podstawowych zadań układu komunikacyjnego oraz poprawi bezpieczeństwo ruchu.

Rys.3 Schemat istniejącego i planowanego układu komunikacyjnego gminy Brzostek

11. POLITYKA PRZESTRZENNA W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 125, poz. 1309) wynika konieczność formułowania na etapie sporządzania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego ustaleń zawierających wymagania w zakresie obrony cywilnej ludności dotyczących:

- Przystosowania obiektów socjalnych i innych do prowadzenia odkażania i dezaktywacji.
  - Wykonania planu rozmieszczenia syren w gminie oraz egzekucja zmierzająca do wprowadzenia wynikających z tego planu rozstrzygnięć lokalizacyjnych na etapie sporządzania i uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przy zatwierdzaniu projektów budowlanych,
  - Dla zabezpieczenia przed pożarem na terenach zabudowanych należy przewidzieć sieć hydrantową i drogi przeciwpożarowe.
  - Uwzględnienia potencjalnych zagrożeń:
    - pożaru w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych,
    - transportu substancji niebezpiecznych – drogami powiatowymi
- oraz prowadzenie polityki przestrzennej zmierzającej do eliminacji budownictwa mieszkaniowego z terenów zagrożonych oraz stosowania zasad wyznaczania nowych terenów poza strefami zagrożeń.

12. POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY

Przy kształtowaniu polityki przestrzennej gminy, za główny cel przyjąć należy zachowanie walorów krajobrazowych gminy, rozumianych jako walory środowiska przyrodniczego, kulturowego i fizjonomiczne.

Ze względu na zakładane zróżnicowanie w sposobie zagospodarowania przestrzennego poszczególnych obszarów gminy, w niniejszym studium wyróżnia się strefy polityki przestrzennej o zróżnicowanych priorytetach działań, związanych z zakładaną dynamiką zmian przestrzennych. Ponadto dla realizacji założonych celów, które zostały określone w studium kierunków zagospodarowania przestrzennego, wydaje się konieczne właściwe wykorzystanie narzędzi polityki przestrzennej, którymi dysponuje gmina, w tym planów zagospodarowania przestrzennego, koordynacji procesów inwestycyjnych.

12.1. Strefy polityki przestrzennej

Dla osiągnięcia zamierzonych celów przestrzennych w studium wyróżnia się strefy polityki przestrzennej, dla których obowiązywać będą odmienne priorytety przy realizacji poszczególnych funkcji. Są to:

A - strefa zachowania wartości środowiska przyrodniczego.

B - strefa aktywizacji gospodarczej.

C - strefa rozwoju rolnictwa i funkcji turystyczno – rekreacyjnej, z zachowaniem zasobów środowiska naturalnego.

A - Strefa zachowania wartości środowiska przyrodniczego.

Strefa A - Celem polityki przestrzennej w strefie jest zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, a także utrzymanie i kształtowanie walorów krajobrazowych. Obejmuje tereny dużych kompleksów leśnych, użytki zielone, uprawy rolne i zadrzewienia śródpolne oraz korytarz ekologiczny rzeki Wisłoki. W strefie utrzymuje się ochronę przyrody jako funkcję podstawową i dominującą. W strefie wydziela się dwie podstrefy:

A1 – przyrodniczą i A2 – ochrony korytarza ekologicznego rz. Wisłoki.

Podstrefa A1 – obejmuje *najcenniejsze i najwartościowsze zasoby środowiska przyrodniczego* odznaczające się dużymi kompleksami leśnymi, barwną mozaiką łąk, pastwisk, upraw rolnych i zadrzewień śródpolnych, o wysokich wartościach krajobrazowych. Z tego względu tereny podstrefy objęte są prawną formą ochrony. Strefa położona jest w Czarnorzecko – Strzyżowskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie. Funkcjonuje tu rezerwat przyrody Kamera, a 90 % lasów pokrywających grzbiety wzgórz zaliczono do lasów

ochronnych z wiodącą kategorią ochronności - glebochronną. W podstrefie tej utrzymuje się ochronę przyrody jako jej podstawową funkcję.

Celem polityki przestrzennej w podstrefie przyrodniczej jest zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, a także utrzymanie i kształtowanie walorów krajobrazowych, ochrona punktów i otwarcie widokowych oraz detali krajobrazu tradycyjnego, takimi jak budownictwo drewniane, kapliczki i krzyże przydrożne.

W podstrefie rozwój sieci osadniczej winien odbywać się zgodnie z zasadami ekorozwoju i ochrony dziedzictwa kulturowego, a nową zabudowę kształtować w nawiązaniu do architektury o cechach regionalnych. Ważnym zagadnieniem jest zapobieganie rozpraszania zabudowy poprzez pozostawienie istniejących siedlisk samotniczych i enklaw zabudowy bez możliwości ich rozwoju. Wskazano na dolesienia szczególnie na terenach zagrożonych ruchami masowymi. Funkcją uzupełniającą winno być rolnictwo ekologiczne oraz turystyka. Turystyka w podstrefie winna mieć charakter ekstensywny, a jej rozwój polegać na działaniach związanych z rozwojem liniowych urządzeń turystycznych w postaci ścieżek pieszych i rowerowych, przy wykorzystaniu istniejących dróg leśnych. Urządzeniom tym towarzyszyć winny miejsca obsługi takie jak: miejsca do wypoczynku, punkty widokowe, tablice informacyjne.

Podstrefa A2 - związana z ochroną korytarza ekologicznego o charakterze regionalnym - doliny rzeki Wisłoki. Ośią korytarza jest rzeka Wisłoka, wzdłuż której w obszarze podstrefy znajduje się ponad 8% obszaru **Natura 2000 Wisłoka z dopływami PLH180052**. Jest to obszar o znaczeniu wspólnotowym. Obszar wyznaczono w oparciu o Dyrektywę siedliskową dla ochrony 16 cennych siedlisk i 7 gatunków ptaków, 5 gatunków ryb, 2 gatunki ssaków oraz 4 gatunki bezkręgowców. Najcenniejszymi siedliskami przyrodniczymi, stanowiącymi obudowę biologiczną rzeki są: zespoły leśne, zarośla łęgowe i łąkowe oraz trwałe użytki zielone z zadrzewieniami i zakrzewieniami, położonymi w terenach zalewowych rzeki Wisłoki.

Celem polityki przestrzennej w podstrefie ochrony korytarza ekologicznego Wisłoki jest zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, utrzymanie jego funkcji, a także utrzymanie i kształtowanie walorów krajobrazowych. Dla ochrony tej formy, należy uwzględnić całkowite wyłączenia z zabudowy pasa obudowy biologicznej i terenów nadbrzeżnych z roślinnością naturalną, jako pasa ochronnego *(z wyłączeniem obszaru zmiany Studium – terenu 2.PG)*.

Główną funkcją korytarzy ekologicznych jest funkcja przyrodnicza, stąd ochrona tych struktur wymaga zapewnienia i utrzymania warunków siedliskowych w ich obrębie oraz drożności na ich przebiegu. Stanowią one optymalne połączenia między terenami uznanymi za ostoje zwierzyzny, umożliwiające przemieszczanie się zwierząt. Doliny rzeczne zapewniają

migrację roślin i zwierząt, a sam ciek ryb i organizmów wodnych. Cieki posiadają ogromną wartość przyrodniczą z uwagi na zachowanie w ich dolinach cennych typów siedlisk. Cieki są także jednymi z nielicznych już, w zdominowanym przez człowieka krajobrazie, liniowymi strukturami pochodzenia naturalnego, a jako takie są bezcennymi łącznikami pomiędzy różnymi, izolowanymi fragmentami siedlisk przyrodniczych. Za ich pośrednictwem dokonuje się migracja organizmów. W krajobrazie istnienie „korytarzy ekologicznych” umożliwia przemieszczanie się gatunków pomiędzy poszczególnymi biocentrami w poszukiwaniu nowych siedlisk. Dzięki funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych stan różnorodności biologicznej nie ulega pogorszeniu.

Precyzyjne określenie granic regionalnego korytarza doliny Wisłoki winno nastąpić na etapie opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

B - strefa aktywizacji gospodarczej.

Strefa B – obejmuje większość terenów położonych w pasie korytarza komunikacyjnego, wzdłuż drogi krajowej nr 73 oraz obszar na zachód od miasta Brzostka, które stanowi centrum strefy. W strefie tej jako nadrzędny cel zakłada się, stworzenie warunków do rozwoju na terenach tworzących ją funkcji mieszkaniowych, produkcyjno - usługowych oraz miejskich funkcji Brzostka.

Celem polityki przestrzennej w strefie jest:

- wielofunkcyjny rozwój jednostek osadniczych tworzących strefę,
- uporządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Brzostek,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- wzbogacenie wartości użytkowych istniejącego zagospodarowania poprzez: kształtowanie funkcjonalności i estetyki ze szczególnym wyeksponowaniem przestrzeni publicznych, zachowaniem wartości kulturowych oraz wyeksponowaniu obiektów o walorach zabytkowych, kształtowanie zespołów zieleni wysokiej i niskiej.

Wielofunkcyjny rozwój obszaru to aktywizacja przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach osadniczych tworzących strefę oraz rozwój funkcji produkcyjno - usługowych na nowych terenach. Nowe kompleksy terenów dla potrzeb działalności produkcyjnej i usługowej zostały wyznaczone w rejonie drogi krajowej nr 73 oraz przy ul. Szkotniej w m. Brzostek, połączonej bezpośrednio z drogą krajową. Taka lokalizacja gwarantuje ich dobrą dostępność komunikacyjną.

W strefie prowadzona jest działalność produkcyjna – eksploatacja kruszywa naturalnego w rejonie rz. Wisłoki. Wokół powstałych zbiorników poeksploatacyjnych zakłada się rozwój turystyki i rekreacji nadwodnej, w sposób nie kolidujący z ochroną doliny Wisłoki jako korytarza ekologicznego oraz obszaru Natura 2000.

Tereny pod rozwój zabudowy mieszkaniowej zabezpieczające zarówno potrzeby mieszkańców jak i ponadlokalne, uwzględnia się we wszystkich jednostkach osadniczych tworzących strefę. Zakłada się ich rozwój w powiązaniu z funkcją usług publicznych i

komercyjnych. W strefie należy zapobiegać rozpraszaniu zabudowy poprzez wykorzystanie w pierwszej kolejności wolnych terenów w obrębie istniejących terenów budowlanych.

Dla utrzymania ładu przestrzennego należy dążyć do uporządkowania i rozwoju zabudowy z uwzględnieniem ochrony środowiska. Udostępnianie nowych terenów budowlanych winno być poprzedzone ich uzbrojeniem w infrastrukturę techniczną oraz zapewnieniem prawidłowych powiązań z układem komunikacyjnym poprzez drogi publiczne lub wewnętrzne.

Strefa stanowi obszar największych przekształceń funkcjonalno-przestrzennych w gminie Brzostek.

C – strefa rozwoju rolnictwa i funkcji turystyczno – rekreacyjnej, z zachowaniem zasobów środowiska naturalnego.

W **strefie C** - celem polityki przestrzennej jest tworzenie warunków do prowadzenia gospodarki rolnej i leśnej, porządkowania, uzupełniania i kształtowania terenów przeznaczonych do rozwoju osadnictwa, a także ochrona wartości przyrodniczych i poprawa jakości środowiska.

Ze względu na ukształtowanie terenu utrudniające intensyfikację produkcji rolnej, rozwój rolnictwa winien być ukierunkowany na rolnictwo ekologiczne, prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju w oparciu o gospodarstwa rolne i agroturystyczne. Uzupełnieniem i dodatkowym źródłem dochodów rolników winien być rozwój agroturystyki – w ukształtowanych układach osadniczych przy wykorzystaniu zabudowy zagrodowej bądź potencjału rozwojowego jednostek osadniczych, uwzględniającego rezerwy pod zabudowę zagrodową. W strefie tej dopuszcza się w zabudowie zagrodowej prowadzenie działalności gospodarczej, jako dodatkowego źródła dochodu rolników, w sposób nie kolidujący z ochroną środowiska. Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze strefy, warunkiem rozwoju osadnictwa jest:

- harmonizowanie architektury budynków z otaczającym krajobrazem, właściwe kształtowanie gabarytów, formy z zastosowaniem detali architektonicznych charakterystycznych dla regionu, kolorystyki, materiałów,
- zachowanie terenów zieleni z możliwością ich powiększenia,
- wyposażenie w sieć kanalizacyjną oraz odprowadzenie ścieków do oczyszczalni.

W strefie tej wydziela się trzy podstrefy: C1, C2 i C3. Dla wszystkich podstref określa się **rolnictwo ekologiczne**, jako wiodącą funkcję.

Podstrefa C1 – obejmuje północne tereny gminy. W podstrefie tereny cenne przyrodniczo do zachowania i ochrony to kompleksy leśne, z których część pełni funkcje ochronne, a także doliny cieków i potoków stanowiących liniowe korytarze ekologiczne, wzdłuż których należy dążyć do zachowania pasm zieleni łąkowej. Występowanie znacznych terenów zagrożonych ruchami masowymi w tym osuwiskami, kierkuje rozwój w podstrefie funkcji leśnej poprzez realizację zalesień. Z uwagi na ochronę różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych, przy realizacji zalesień nie jest wskazane łączenie rozproszonych płatów lasu poprzez zalesianie gruntów rolnych i prostowanie granicy rolno – leśnej. Przy tworzeniu nowych fragmentów granicy rolno – leśnej preferować linię falistą. Zaleca się natomiast uzupełnianie stref ekotonalnych na kontakcie lasu i ekosystemów nieleśnych, wykorzystując w tym celu głównie spontaniczną sukcesję krzewów i drzew.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe, a także dogodny dostęp komunikacyjny ośrodków o znacznym zapotrzebowaniu na rekreację, stanowią atuty dla rozwoju w podstrefie funkcji turystyczno – rekreacyjnej. Turystyka powinna stać się szansą rozwoju gminy, wspomóc rolnictwo, stworzyć nowe miejsca pracy i przyczynić się do ogólnego rozwoju gminy. Dla rozwoju tej funkcji uwzględnia się tereny pod zabudowę rekreacji indywidualnej w sąsiedztwie terenów leśnych oraz preferuje w całym obszarze rozwój agroturystyki. W rozwoju turystyki i rekreacji istotnym elementem będzie zagospodarowanie terenów na ten cel wokół projektowanego zbiornika małej retencji usytuowanego na pograniczu miejscowości Głębikówka i Grudna Dolna. W rejonie zbiornika uwzględniono tereny pod zabudowę usług turystycznych, a bezpośrednie sąsiedztwo zbiornika, jako otwarte tereny zielone, bez trwałego zainwestowania z możliwością urządzenia miejsc biwakowych i terenowych urządzeń rekreacji.

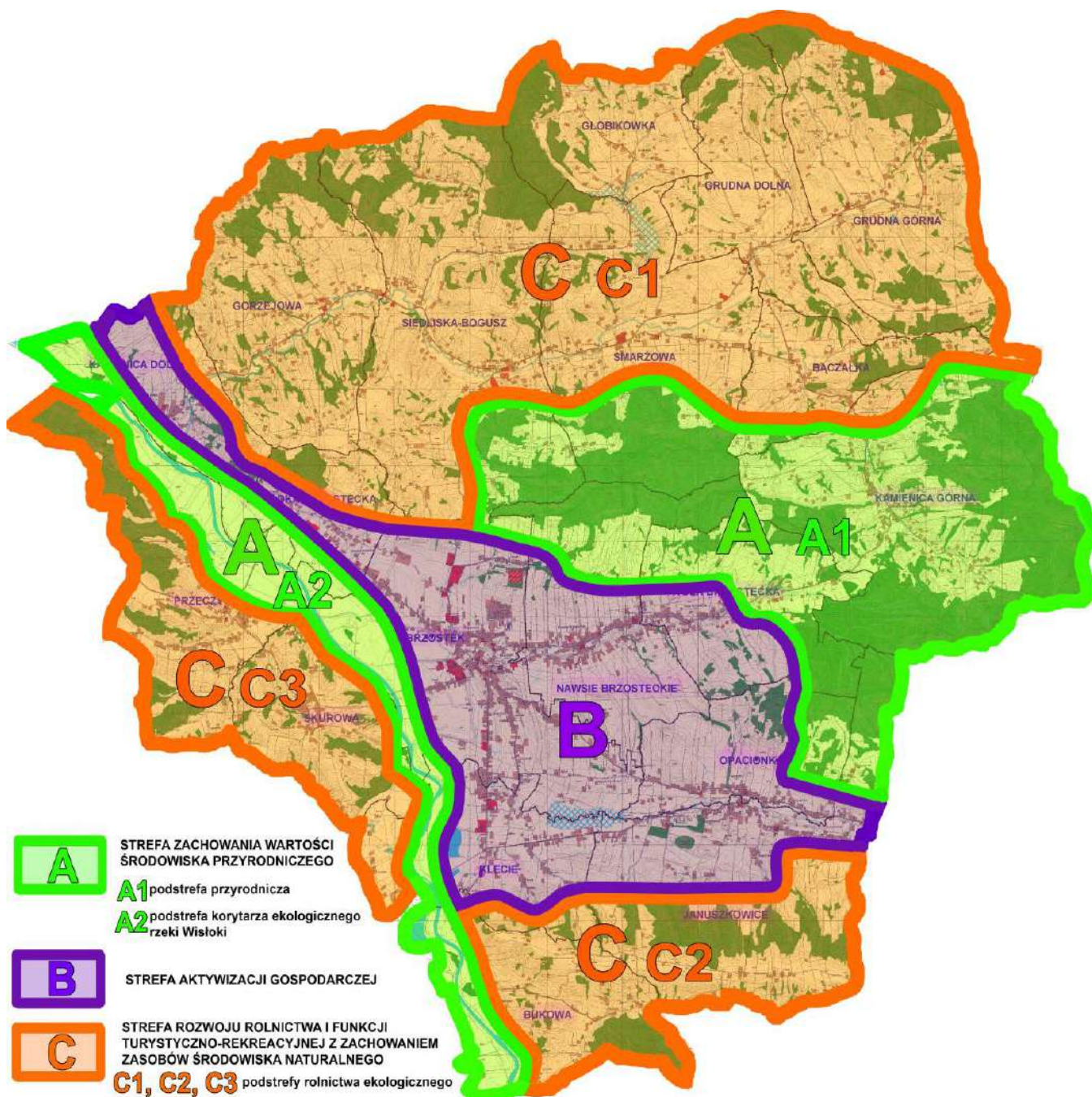
Podstrefa C2 – obejmuje południowe tereny gminy. W podstrefie tereny cenne przyrodniczo do zachowania i ochrony to kompleksy leśne. Krajowa Sieć Ekologiczna EKONET - POLSKA wyznacza *obszary leśne położone w Januszkowicach, jako krajowy obszar węzłowy łączący Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Pasma Brzanki.*

Główną funkcją pasmowego leśnego korytarza ekologicznego jest funkcja przyrodnicza, stąd ochrona tych struktur wymaga zapewnienia i utrzymania warunków siedliskowych w ich obrębie oraz drożności na ich przebiegu. Stanowią one optymalne połączenia między terenami uznanymi za ostoje zwierzyny, umożliwiające przemieszczanie się zwierząt w ramach aktywności dobowej, sezonowych wędrówek, migracji oraz kolonizacji nowych obszarów przez młode osobniki. Ostojami zwierzyny, które spełniają ważną rolę w zabezpieczaniu odpowiednich warunków siedliskowych są przede wszystkim duże, zwarte obszary leśne.

W podstrefie preferuje rozwój agroturystyki i turystyki pieszo – rowerowej. Przez Januszkowie i Klecie biegnie fragment rowerowej trasy granatowej „Dolina Gogołówki” oraz trasy czerwonej „Duża pętla”. Elementem wpływającym na zwiększenie atrakcyjności turystycznej winien być rozwój systemu ścieżek pieszych i szlaków turystycznych, budowa ścieżek przyrodniczo – historycznych z dopuszczeniem urządzeń z nimi związanych (punktów widokowych, miejsc odpoczynku, schronów przeciwdeszczowe, obiektów małej architektury) w tym wiążących obszar z innymi atrakcyjnymi terenami gmin sąsiednich.

Podstrefa C3 – obejmuje zachodnie tereny gminy położone pomiędzy korytarzem Wisłoki, a granicą gminy. W podstrefie tereny cenne przyrodniczo do zachowania i ochrony to kompleksy leśne, pełniące funkcje ochronne. Występowanie znacznych terenów zagrożonych ruchami masowymi w tym osuwiskami w południowej części podstrefy, kierunkuje rozwój funkcji leśnej poprzez realizację zalesień. Dla dolesień zachować ustalenia zawarte w **podstrefie C1**. Zakładany znaczny rozwój istniejącego układu osadniczego wsi Przeczyca, z uwagi na walory przyrodnicze podstrefy powinien być uporządkowany, a zabudowa winna wpisywać się w krajobraz. W podstrefie preferuje się rozwój agroturystyki i turystyki pieszo – rowerowej.

Rys.4. Strefy polityki przestrzennej gminy Brzostek

13. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

W celu podniesienia atrakcyjności poszczególnych jednostek osadniczych gminy, określono na rysunku Studium **obszary przestrzeni publicznych**. Główną przestrzenią publiczną w obszarze gminy stanowi centrum Brzostka. Pozostałe przestrzenie publiczne dotyczą centrów wsi z koncentracją obiektów użyteczności publicznej. Zagospodarowanie tych przestrzeni w miejscowych planach zagospodarowania powinno uwzględniać w szczególności: uporządkowanie istniejącej zabudowy, wkomponowanie nowej w sposób harmonizujący z istniejącym zagospodarowaniem i krajobrazem oraz wprowadzenie i wypełnienie przestrzeni zielenią.

Szczególnie przestrzeń publiczna centrum m. Brzostka wymaga poprawy jakości zagospodarowania, które powinno następować poprzez:

- adaptację istniejących obiektów dla usług kulturalnych, oświatowych, turystycznych, komercyjnych,
- poprawę jakości elewacji budynków, pokryć dachowych, szyldów oraz reklam,
- tworzenie atrakcyjnych wnętrz urbanistycznych, uwzględniających: powstanie ogródków gastronomicznych, zmianę nawierzchni placów i dróg, organizację miejsc parkingowych,
- kształtowanie promenad spacerowych, zapewniających dostęp do najważniejszych obiektów oraz kontakt społeczny,
- tworzenie ciągów pieszo – jezdnych i dojeżdżających uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych,
- projektowanie i utrzymywanie zieleni towarzyszącej, pasów zieleni wzdłuż dróg.

14. OKREŚLENIE OBSZARÓW, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE PLANÓW MIEJSCOWYCH JEST OBOWIĄZKOWE LUB WSKAZANE

Obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalony niniejszym Studium wynika z istniejących uwarunkowań oraz planowanego rozwoju gminy, w myśl przepisów ustawy¹¹ o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym która mówi: *plan miejscowy sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne.*

W studium określa się w szczególności: *obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym:*

- **obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości** – w gminie Brzostek nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów;
- **obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000 m²** – w gminie Brzostek nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000 m²;
- **obszary przestrzeni publicznej** – przestrzeń publiczną, określone na rysunku Studium. Główną przestrzeń publiczną stanowi centrum Brzostka. Pozostałe przestrzenie publiczne dotyczą centrów wsi z koncentracją obiektów użyteczności publicznej.

Przepisami odrębnymi, nakładającymi na gminę obowiązek sporządzenia planu miejscowego są przepisy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2009 r., Nr 1, poz. 3 z późn. zm):

- *przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek opracowania mpzp wymagają tereny, na których będzie konieczne wyłączenie gruntów z produkcji rolnej i leśnej.* Jako wymagające przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze wskazuje się obszary gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia nie przekracza 0,5 ha, za wyjątkiem obszarów, które uzyskały taką zgodę na etapie sporządzania dotychczas obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu, który stracił ważność na podstawie art. 87 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów

¹¹Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 647)

rolnych stanowiących użytki rolne klas I – III położone w granicach administracyjnych miast w tym m. Brzostku. Również niewielkie powierzchnie terenów leśnych będą wymagały przejęcia na cele nieleśne, głównie pod korekty i poszerzenia istniejących dróg. *Dotyczy to również obszaru zmiany Studium, z uwagi na planowane wydobycie złóż i występujące grunt kl. I-III.*

15. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO

Inwestycje celu publicznego można podzielić na inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

➤ ***inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Brzostek jest:***

- budowa obwodnicy Brzostka w ciągu drogi krajowej nr 73,
- budowa gazociągu wysokoprężnego DN700 relacji Strachocina - Pogórska Wola,
- budowa planowanych wałów przeciwpowodziowych w dolinie rz. Wisłoki,
- budowa zbiorników małej retencji w na potokach Gogołówka i Kamienica,

➤ ***inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym w gminie Brzostek***

w zakresie infrastruktury technicznej :

- budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami oraz z dwiema pompowniami wody w miejscowościach Januszkowice, Opacionka
- zwodociągowanie miejscowości Kamienica, Przeczycza, Skurowa, Opacionka, Wola Brzostecka, Siedliska Bogusz, Globikówka, Grudna Dolna i Górna, Smarżowa i Bączalka,
- budowa przepompowni ścieków, rurociągów tłocznych i kanałów sanitarnych grawitacyjnych wraz z przykanalikami od budynków mieszkalnych w miejscowości Januszkowice i Opacionka,
- rozbudowa stacji uzdatniania wody oraz zbiorników awaryjnych,
- budowa oczyszczalni ścieków (Kamienica Dolna, Przeczycza lub Zawadka Brzostecka),

w zakresie komunikacji :

- przebudowa drogi powiatowej nr 1316,
- remonty dróg powiatowych,
- remonty dróg gminnych,
- budowa mostów, chodników, przejścia dla pieszych,

w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania :

- urządzenie przestrzeni publicznych obejmujących centrum miasta Brzostek oraz centra wsi koncentracją obiektów użyteczności publicznej,

w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania:

- modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Brzostku,

- budowa placów zabaw i innej infrastruktury dla dzieci,
- budowa nowych przedszkoli i rozbudowa istniejących,
- modernizacja i doposażenie placówek szkolnych,
- budowa obiektu basenowego na terenie gminy,
- rewaloryzacja sakralnych obiektów zabytkowych: Przeczyca, Siedliska-Bogusz, Brzostek.

16. SPOSOBY WDRAŻANIA USTALEŃ STUDIUM

1. Zasada zrównoważonego rozwoju, jako podstawy służącej długookresowej strategii rozwoju przestrzennego gminy wiąże się z przyjęciem celów polityki przestrzennej ukierunkowanych na:
  - rozbudowę systemów chronionych obszarów i poprawę środowiska przyrodniczego,
  - ochronę dziedzictwa kulturowego,
  - poprawę ładu przestrzennego (w tym elementów estetycznych),
  - poprawę warunków życia i ładu ekonomicznego,
  - sprawne funkcjonowanie systemów infrastruktury technicznej oraz układu komunikacyjnego.
2. Cele polityki przestrzennej zawarte w studium powinny być przyjęte w opracowaniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju przestrzennego gminy. Będą temu służyły następujące działania:
  - przeprowadzenie monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym,
  - okresowa ocena realizacji ustaleń studium (ocena aktualności Studium) oraz ewentualne dodatkowe uzupełnienie opracowaniami specjalistycznymi.
3. Ustalenia przeznaczenia terenów i zasad ich zagospodarowania będą podejmowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, opracowanych w oparciu o niniejsze studium.

W przypadku braku planów, przy respektowaniu obowiązujących przepisów prawa, ustalenia te będą przedmiotem decyzji administracyjnych.

17. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym Rada Gminy Brzostek podjęła Uchwałę Uchwały Nr VI/19/11 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 24 lutego 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Brzostek”. Zmiana Studium dotyczy całego obszaru w granicach administracyjnych gminy. Do ww. zmiany przystąpiono z potrzeby:

- aktualizacji danych i analiz dotyczących diagnozy stanu istniejącego oraz uwarunkowań,
- aktualizacji danych zawartych w nowych dokumentach programowych przyjętych przez Radę Gminy w Brzostku, tj. w „Strategii Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011-2020”, „Planie Gospodarki Odpadami na lata 2009-2012”, „Programie Ochrony Środowiska na lata 2009-2019”.

Równocześnie, przy weryfikacji kierunków rozwoju Gminy, utrzymano ustalenia obowiązujących planów miejscowych oraz uwzględniono potrzeby mieszkańców.

Rozwiązania przyjęte w Studium określono na podstawie m. in.:

- diagnozy stanu istniejącego i dotychczasowego rozwoju gminy oraz rozpoznania głównych uwarunkowań jej przyszłego rozwoju,
- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego¹²,
- Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013,
- Opracowania ekofizjograficznego dla gminy Brzostek z 2011 r.,
- Planu gospodarowania odpadami gm. Brzostek na lata 2009 – 2012,
- Planu Ochrony Środowiska gm. Brzostek na lata 2009 – 2019,
- Strategii Rozwoju Gminy Brzostek na lata 2011-2020,
- propozycji zawartych w wytycznych instytucji, a także władz gminnych.

W Studium określono strefy polityki przestrzennej, dla których obowiązywać będą odmienne priorytety przy realizacji poszczególnych funkcji. Są to:

Strefa A - zachowania wartości środowiska przyrodniczego.

Celem polityki przestrzennej w strefie jest zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, a także utrzymanie i kształtowanie walorów krajobrazowych. Obejmuje tereny dużych kompleksów leśnych, użytki zielone, uprawy rolne i zadrzewienia śródpolne oraz korytarz ekologiczny rzeki Wisłoki. W strefie utrzymuje się ochronę przyrody jako funkcję podstawową i dominującą.

¹² Uchwała nr XLVIII / 552 / 2002 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30 sierpnia 2002r.

W strefie A wydzielono dwie podstrefy:

- **Podstrefa A1 – przyrodniczą** obejmującą *najcenniejsze i najwartościowsze zasoby środowiska przyrodniczego* odznaczające się dużymi kompleksami leśnymi, barwną mozaiką łąk, pastwisk, upraw rolnych i zadrzewień śródpolnych, o wysokich wartościach krajobrazowych. Z tego względu tereny podstrefy objęte są prawną formą ochrony. Strefa położona jest w *Czarnorzecko – Strzyżowskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie*. Funkcjonuje tu rezerwat przyrody *Kamera*, a 90 % lasów pokrywających grzbiety wzgórz zaliczono do lasów ochronnych z wiodącą kategorią ochronności - glebochronną. W podstrefie tej utrzymuje się ochronę przyrody jako jej podstawową funkcję.

Celem polityki przestrzennej w podstrefie przyrodniczej jest zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, a także utrzymanie i kształtowanie walorów krajobrazowych, ochrona punktów i otwarcie widokowych oraz detali krajobrazu tradycyjnego.

- **Podstrefa A2 - ochrony korytarza ekologicznego rz. Wisłoki**, o charakterze regionalnym.. Osią korytarza jest rzeka Wisłoka, wzdłuż której w obszarze podstrefy znajduje się ponad 80% obszaru Natura 2000 Wisłoka z dopływami PLH180052.

Celem polityki przestrzennej w podstrefie ochrony korytarza ekologicznego Wisłoki jest zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, utrzymanie jego funkcji, a także utrzymanie i kształtowanie walorów krajobrazowych. Dla ochrony tej formy, należy uwzględnić całkowite wyłączenia z zabudowy pasa obudowy biologicznej i terenów nadbrzeżnych z roślinnością naturalną, jako pasa ochronnego.

- **Strefa B – aktywizacji gospodarczej** – obejmuje większość terenów położonych w pasie korytarza komunikacyjnego, wzdłuż drogi krajowej nr 73 oraz obszar na zachód od miasta Brzostka, które stanowi centrum strefy. W strefie tej jako nadrzędny cel zakłada się, stworzenie warunków do rozwoju na terenach tworzących ją funkcji mieszkaniowych, produkcyjno - usługowych oraz miejskich funkcji Brzostka.

Celem polityki przestrzennej w strefie jest wielofunkcyjny rozwój jednostek osadniczych, uporządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Brzostek oraz poprawa jakości życia mieszkańców. W strefie ważnym aspektem jest wzbogacenie wartości użytkowych istniejącego zagospodarowania poprzez: kształtowanie funkcjonalności i estetyki ze szczególnym wyeksponowaniem przestrzeni publicznych, zachowaniem wartości kulturowych oraz wyeksponowaniu obiektów o walorach zabytkowych, kształtowanie zespołów zieleni wysokiej i niskiej.

- **Strefa C – strefa rozwoju rolnictwa i funkcji turystyczno – rekreacyjnej, z zachowaniem zasobów środowiska naturalnego** - celem polityki przestrzennej w strefie jest tworzenie warunków do prowadzenia gospodarki rolnej i leśnej,

porządkowania, uzupełniania i kształtowania terenów przeznaczonych do rozwoju osadnictwa, a także ochrona wartości przyrodniczych i poprawa jakości środowiska. Ze względu na ukształtowanie terenu utrudniające intensyfikację produkcji rolnej, rozwój rolnictwa winien być ukierunkowany na rolnictwo ekologiczne, prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju w oparciu o gospodarstwa rolne i agroturystyczne.

W strefie tej wydzielono się trzy podstrefy. Dla wszystkich podstref określa się rolnictwo ekologiczne jako wiodącą funkcję.:

- **Podstrefa C1** – obejmuje północne tereny gminy. W podstrefie tereny cenne przyrodniczo do zachowania i ochrony to kompleksy leśne, z których część pełni funkcje ochronne, a także doliny cieków i potoków stanowiących liniowe korytarze ekologiczne, wzdłuż których należy dążyć do zachowania pasm zieleni łąkowej. Występowanie znacznych terenów zagrożonych ruchami masowymi w tym osuwiskami, kierunkuje rozwój w podstrefie funkcji leśnej poprzez realizację zalesień. Walory przyrodnicze i krajobrazowe, a także dogodny dostęp komunikacyjny ośrodków o znacznym zapotrzebowaniu na rekreację, stanowią atuty dla rozwoju w podstrefie funkcji turystyczno – rekreacyjnej.
- **Podstrefa C2** – obejmuje południowe tereny gminy. W podstrefie tereny cenne przyrodniczo do zachowania i ochrony to kompleksy leśne. Główną funkcją pasmowego leśnego korytarza ekologicznego jest funkcja przyrodnicza, stąd ochrona tych struktur wymaga zapewnienia i utrzymania warunków siedliskowych w ich obrębie oraz drożności na ich przebiegu. W podstrefie preferuje rozwój agroturystyki i turystyki pieszo – rowerowej.
- **Podstrefa C3** – obejmuje zachodnie tereny gminy położone pomiędzy korytarzem Wisłoki a granicą gminy. W podstrefie tereny cenne przyrodniczo do zachowania i ochrony to kompleksy leśne, pełniące funkcje ochronne. Występowanie znacznych terenów zagrożonych ruchami masowymi w tym osuwiskami w południowej części podstrefy, kierunkuje rozwój funkcji leśnej poprzez realizację zalesień. Zakładany znaczny rozwój istniejącego układu osadniczego wsi Przeczyca, z uwagi na walory przyrodnicze podstrefy powinien być uporządkowany, a zabudowa winna wpisywać się w krajobraz. W podstrefie preferuje się rozwój agroturystyki, turystyki pieszo – rowerowej oraz nadwodnej na styku z rz. Wisłoką, w sposób nie kolidujący z jej ochroną, jako korytarz ekologicznego i obszaru Natura 2000.

18. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM**Synteza ustaleń projektu Studium w zakresie:**

1 – osadnictwa – utrzymuje się rozwój osadnictwa na zasadzie:

- intensyfikacji wykorzystania terenów istniejącego zainwestowania poprzez przekształcania i uzupełniania istniejącej zabudowy,
- kontynuacji rozbudowy wykształconych już organizmów wiejskich, w pierwszej kolejności na tereny już silnie obciążone zabudową rozproszoną,
- oparcia o tradycyjne układy przestrzenne poprzez kontynuację rozbudowy na zewnątrz istniejących układów osadniczych,
- uzupełniania układu przestrzennego poprzez wyznaczenie nowych terenów pod zainwestowanie.

Rozwój osadnictwa powinien być zorientowany na kształtowanie sieci osadniczej o prawidłowym układzie funkcjonalno-przestrzennym i stale podwyższanym standardzie.

Zakłada się zmiany jakościowe struktury osadniczej, polegające nie tylko na wymianie i modernizacji substancji mieszkaniowej w ramach porządkowania struktur osadniczych, ale przede wszystkim na realizacji programów rozwoju infrastruktury technicznej, prowadzącej do poprawy standardów życia mieszkańców.

Dla utrwalenia ładu przestrzennego we wszystkich obszarach osadnictwa określa się rygory w zakresie zagospodarowania terenów, poprawy estetyki zabudowy oraz znaczącego zwiększenia terenów zieleni.

2 – systemu komunikacyjnego - celem polityki komunikacyjnej jest zabezpieczenie dogodnych połączeń komunikacyjnych i zmniejszenie uciążliwości ruchu samochodowego poprzez:

- modernizację istniejącego układu komunikacyjnego oraz sukcesywną rozbudowę sieci powiązań lokalnych (dróg gminnych),
- budowę planowanej obwodnicy miasta Brzostek w ciągu drogi krajowej nr 73 wraz z urządzeniami zabezpieczającymi przyległe tereny przed hałasem komunikacyjnym,
- uwzględnienie dla wyznaczonych terenów do zainwestowania w sąsiedztwie drogi krajowej nr 73, skomunikowania ich z tą drogą poprzez drogi publiczne bądź wewnętrzne za pośrednictwem istniejącego układu lokalnego,
- przebudowę i modernizację nawierzchni dróg pod kątem zapewnienia wymaganych normatywów technicznych, konstrukcyjnych i nawierzchniowych pod ruch ciężki,

- utwardzenie poboczy oraz sukcesywną realizację chodników i oświetlenia ulicznego, na obszarach zabudowanych,
- budowę niezależnego od układu drogowego, spójnego systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, które podniosłyby atrakcyjność terenów gminy,
- realizację miejsc postojowych – zwłaszcza miejsc postoju pojazdów ciężkich w pobliżu planowanej obwodnicy oraz modernizacja już istniejących parkingów.

3 - infrastruktury techniczne - planowane kierunki rozbudowy urządzeń i sieci infrastruktury technicznej dotyczą:

- utrzymania istniejących urządzeń i sieci wodociągowych magistralnych,
- utrzymania, modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej rozdzielczej,
- budowy sieci wodociągowej wraz z przyłączami oraz z dwiema pompowniami wody w miejscowościach Januszkowice, Opacionka
- zwodociągowanie miejscowości Kamienica, Przeczyca, Skurowa, Opacionka, Wola Brzostocka, Siedliska Bogusz, Głobikówka, Grudna Dolna i Górna, Smarżowa i Bączalka,
- rozbudowa stacji uzdatniania wody oraz zbiorników awaryjnych,
- sukcesywnego podłączanie obiektów do wodociągu zbiorczego,
- budowa przepompowni ścieków, rurociągów tłocznych i kanałów sanitarnych grawitacyjnych w miejscowości Januszkowice i Opacionka,
- budowa sieci i urządzeń kanalizacyjnych w miejscowościach nie posiadających sieci i urządzeń kanalizacyjnych,
- budowa oczyszczalni ścieków (Kamienica Dolna, Przeczyca lub Zawadka Brzostocka). Rozważenie budowy wspólnej oczyszczalni ścieków z gminą Jodłowa, z jej lokalizacją poniżej Kamienicy Dolnej nad rz. Wisłoką,
- stosowanie indywidualnych rozwiązań oczyszczania ścieków w terenach będących poza zasięgiem systemu zbiorczej kanalizacji (np. indywidualne oczyszczalnie przydomowe – w tym hydrofitowe, szczelne osadniki wybieralne), z uwagi na duże rozproszenie zabudowy i warunki terenowe poszczególnych sołectw utrudniające stworzenie jednolitego systemu kanalizacji,
- utrzymania istniejących urządzeń i sieci gazowych wysokiego ciśnienia oraz budowa nowych gazociągów wysokiego ciśnienia w tym projektowanego gazociągu DN 700,
- utrzymania, modernizacja i rozbudowa sieci gazowniczych średniego i niskiego ciśnienia,
- wykorzystanie w źródłach ciepła paliw czystych ekologicznie oraz instalację urządzeń ograniczających emisję gazów i pyłów do powietrza,
- budowa urządzeń wykorzystujących alternatywne źródła energii,

- rozpoznania możliwości wykorzystania zasobów geotermalnych i przeprowadzenie oceny szczegółowych warunków realizacji przedsięwzięć geotermalnych dotyczących ciepłownictwa w rejonie gminy,
- utrzymania istniejących sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia,
- utrzymania, modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia,
- utrzymania, modernizacja i rozbudowa sieci i urządzeń telekomunikacyjnych rozdzielczych,
- budowa sieci internetowej i światłowodowej w gminie,
- dopuszczenie lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, jeśli taka inwestycja zgodna jest z przepisami odrębnymi.

4 - zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- zachowanie wartości zasobów dziedzictwa kulturowego decydujących o tożsamości kulturowej gminy, w tym obiektów z rejestru oraz gminnej ewidencji zabytków, obiektów o zachowanym charakterze zabudowy regionalnej, krajobrazu kulturowego, kapliczek, krzyży przydrożnych, pomników upamiętniających ważne wydarzenia historyczne,
- objęcie ochroną prawną obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym:
  - ustalenie stref ochrony konserwatorskiej,
  - obiektów zabytkowych pozostających poza strefami oraz określenie dla nich ustaleń ochronnych,
- zachowanie i rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy stanowiących pomniki historii i kultury, decydujących o lokalnej tożsamości,
- objęcie ochroną prawną najcenniejszych stanowisk archeologicznych poprzez wpis do rejestru zabytków,
- ochrona przed przekształceniami układów wsi, poprzez utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania, przy jednoczesnym dopuszczeniu ich rozwoju na zasadzie kontynuacji i uzupełnienia istniejących układów.
- wykluczenie działań powodujących degradację otoczenia zabytków wpisanych do rejestru zabytków i obiektów ujętych w ewidencji zabytków,
- przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego poprzez ochronę zabytków „in situ”, ochronę widokową, zapobieganie kolizyjnemu zainwestowaniu i wymianie zabudowy historycznej na nową o obcych formach,
- wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę w sposób kontynuujący i utrwalający ukształtowane historyczne układy przestrzenne,

- kreowanie nowych wartości z uwzględnieniem zasadniczych cech architektury regionalnej (bryła, proporcje, kształt dachu, detal architektoniczny) przy realizacji nowej zabudowy,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych do obsługi i promocji gminy, stwarzając szansę i bazę przy kreowaniu rozwoju funkcji turystyczno - krajoznawczej i kulturalnej, tworzenie zagród o funkcji agroturystycznej oraz mini skansenów.

5 - zasad ochrony środowiska i jego zasobów oraz krajobrazu:

- zagospodarowanie terenów: Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, rezerwatu przyrody „Kamera” oraz obszaru sieci Natura 2000 PLH180053 „Wisłoka z dopływami”, z uwzględnieniem ustaleń zawartych w rozporządzeniu Wojewody Podkarpackiego¹³, Zarządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa¹⁴ oraz ustawie o ochronie przyrody¹⁵.
- zwiększenie powierzchni leśnej poprzez dolesienia na obszarach wskazanych w Studium,
- ochronę terenów o szczególnych wartościach widokowych, a zwłaszcza otwarć, osi, punktów i ciągów widokowych oznaczonych na rysunku Studium,
- ochrona udokumentowanych złóż kopalin,
- ochrona zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, śródłąkowych i oczek wodnych,
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed wprowadzaniem zabudowy nierolniczej oraz ograniczenie wyłączania z produkcji rolnej gleb wysokich klas,
- zachowanie terenów leśnych i otwartych o wybitnych walorach krajobrazowych,
- wzbogacanie wnętrza jednostek osadnictwa systemem zieleni, w tym zadrzewieniami i zakrzewieniami przydomowymi.

6 - zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania rolniczego,
- ochrona kompleksów gleb o najwyższej przydatności rolniczej,
- wzbogacanie terenów rolnych w zadrzewienia wiatrochronne w sąsiedztwie większych rozłogów,
- dopuszczenie wprowadzenia terenów zalesień poza terenami wyznaczonymi w Studium na etapie sporządzania mpzp, na gruntach rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i nie użytkowanych rolniczo, nieużytków oraz gruntów, które uległy samo zalesieniu,

¹³ Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego Nr 34 z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego Nr , poz. 614), zm. rozporządzeniem Nr 63 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1388)

¹⁴ Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 stycznia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z dnia 4 lutego 1995 r.)

¹⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. nr 92, poz. 880 z późn. zm.).

- dopuszczenie użytkowania w części obszaru użytków zielonych - dla upraw rolnych,
- ograniczenie zmiany przeznaczenia trwałych użytków zielonych w dolinach cieków, ze względu na ich rolę w funkcjonowaniu przyrodniczym obszaru,
- utrzymanie istniejącej zabudowy,
- ochrona przed przekształceniami systemu obszarów przyrodniczych obejmujących obszary objęte ochroną prawną, istniejące lasy „ZL”,
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzeniowymi lasów oraz ustaleniami zawartymi w Rozporządzeniu Wojewody Podkarpackiego¹⁶ w sprawie Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego odnośnie ochrony wartości przyrodniczych Parku,
- powiększanie powierzchni leśnej poprzez dolesienia wskazane na rysunku Studium,
- powszechna i ciągła ochrona. Przeznaczenie lasów na cele nieleśne dokonywać tylko w przypadku braku innych rozwiązań przestrzennych – z zachowaniem przepisów o lasach oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- eliminowanie kolizji lasów z innymi funkcjami terenów, w tym z mieszkalnictwem oraz zapewnienia lasom bezpieczeństwa pożarowego,
- racjonalne udostępnienie lasów bez groźby ich dewastacji, dla celów rekreacji i turystyki m.in. poprzez wyposażenie w małą infrastrukturę turystyczną jak ścieżki rowerowe i piesze wzdłuż dróg leśnych, miejsca obsługi szlaków.

7 - zasad kształtowania zabudowy – wskaźniki i parametry urbanistyczne:

Dla zapewnienia prawidłowego rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ustala się instrumenty o charakterze regulacyjnym w postaci wskaźników i parametrów urbanistycznych. Posiadają one charakter wytycznych do planów miejscowych i dotyczą m.in.:

- wysokości i intensywności zabudowy dla poszczególnych jej rodzajów,
- geometrii dachów,
- minimalnego procentu powierzchni biologicznie czynnej w zależności od przeznaczenia terenu,
- minimalnej powierzchni nowo wydzielanych działek, zróżnicowaną w zależności od rodzaju zabudowy,
- zabezpieczenia odpowiedniej liczby miejsc parkingowych w ramach własnej działki budowlanej dla poszczególnych kategorii zainwestowania.

¹⁶ Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego Nr 34 z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego Nr , poz. 614), zm. rozporządzeniem Nr 63 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1388);

18a. SYNTEZA I UZASADNIENIE USTALEŃ WPROWADZONYCH ZMIANĄ STUDIUM

Obszar objęty zmianą Studium ma niewielki zasięg w stosunku do obszaru całej gminy i obejmuje teren fragmentu złoża kruszyw naturalnych Kłodawa. Ze względu na zasięg obszaru przedmiotowej zmiany Studium nie wystąpiła pełna problematyka ustaleń wymaganych dla uregulowania w Studium. Formułując kierunki zmiany Studium, wprowadzono nowe oznaczenie: terenów górniczych z zabudową produkcyjną związaną z eksploatacją kruszywa – 2.PG) wraz z określeniem rolno-wodnym kierunkiem rekultywacji.

Przedmiotowa zmiana Studium obejmuje obszary w miejscowości Bukowa wskazany w uchwale nr XVII/173/20 Rady Miejskiej w Brzostku z dnia 5 marca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek.

Zmiana Studium została sporządzona stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.), ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233).

Dokument studium, mimo że ma ujęte granice złóż, w tym złoża Kłodawa, nie wyczerpywał wszystkich możliwości rozwoju w obszarze objętym zmianą oraz nie umożliwiał eksploatacji udokumentowanych złóż. Przy opracowaniu zmiany studium kierowano się kryteriami wynikającymi ze stanu istniejącego oraz szeregu uwarunkowań. Rozstrzygnięcia planistyczne nastąpiły przy uwzględnieniu wymogów ładu przestrzennego i zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, że wyznaczony teren nie będzie negatywnie wpływać na wartości środowiska, przyrody, środowiska kulturowego, i walory krajobrazowe.

Na terenie złoża Kłodawa nie występują tereny rolne wymagające uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze.

Szczegółowe warunki eksploatacji złóż w granicach niniejszej zmiany Studium, minimalizujące negatywne oddziaływanie na środowisko, zostaną określone na dalszym etapie planowania inwestycji, w tym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek stosownie do art.10 ust 2 określono:

1. uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę:

a. kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy Brzostek oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,

W ramach zmiany studium zmieniono kierunek przeznaczenia obszarów w miejscowości Bukowa na: tereny górnicze z zabudową produkcyjną związaną z eksploatacją kruszywa (2.PG).

Ze względu na brak nowych terenów przeznaczanych pod zabudowę mieszkaniową, nie było potrzeby uwzględniania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10 ust 1 pkt 7 lit d) u.p.z.p.

Na chwilę sporządzania zmiany studium brak jest audytu krajobrazowego, dlatego też nie ma możliwości uwzględnienia w zmianie studium rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

b. kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy.

Określono dla poszczególnych nowo wyznaczonych terenów zasady użytkowania terenów, modyfikując w części rozwiązania przewidziane w obowiązującym studium.

2. obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk. - nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium – zapisane w studium uwarunkowania zachowują aktualność.

3. obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;

4. kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej – Dla obszaru zmiany określono obsługę komunikacyjną z przyległych dróg publicznych. Obszar nie wymaga uzbrojenia w infrastrukturę techniczną.

5. obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;

6. obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;

7. obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary

- wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;
8. obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. W granicach zmiany studium występują grunty klas I-III, dla których będzie wymagana zgoda na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze uzyskiwana w trybie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
9. kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;
10. obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych – na obszarze objętym zmianą Studium występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, nie występują obszary osuwania się mas ziemnych;
11. obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;
12. obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. Nr 41, poz. 412 z późn. zm.) – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;
13. obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium, za wyjątkiem terenów związanych z eksploatacją górniczą złoża w obszarze objętym niniejszą zmianą studium;
14. obszary zdegradowane – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;
15. granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych – nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium;
16. obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie – w zmianie Studium nie wyznaczono obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzostek nie narusza przepisów odrębnych i nie pozostaje w sprzeczności z interesem publicznym oraz uwzględnia wymogi ochrony środowiska, zatem tworzy podstawę do realizacji celów, o których mowa w uzasadnieniu